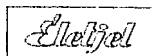
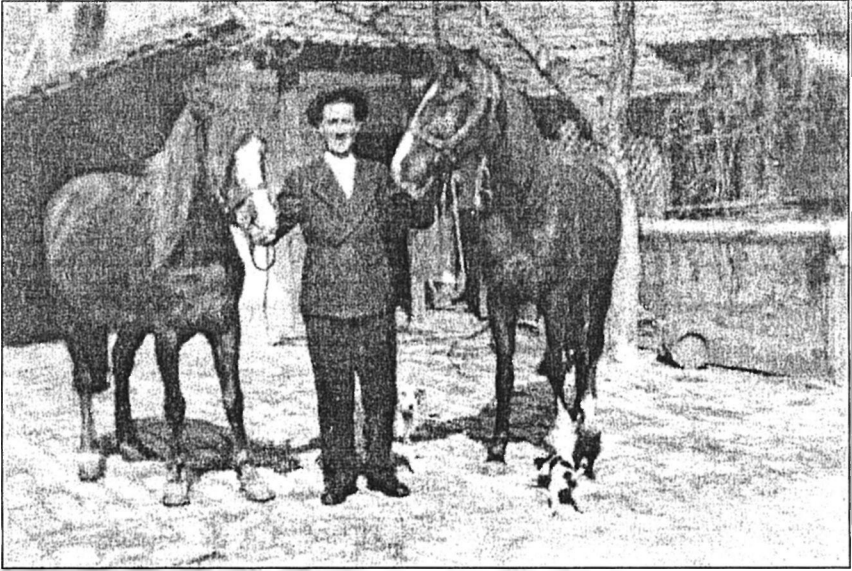


SÉRÉGÉK SZÁRNYÁN

SZÓCS BOLDIZSÁR MESÉI



2005



Szócs Boldizsár
(1911-2001)

1. A HÁROM CSIKÓ

Vót egyszerű egy legény, Pétér vót a neve. Szolgálatot keresett. Ott van egy öreg-öreg asszon, és ad nekünk éjjeli szállást. Hát oda is értek, békopogott Pétér, kijött a vén öregasszon, csak, hogy nem túrta az orrával a fődet.

- Hát tē, édes. mit keresēl ilyen késő éccaka?

- Szolgálatot keresēk, nagyanyám!

- No, szerēncséd, hogy nagyanyádnak szólítottál, majd adok nekēd szolgálatot. Itt nálam három nap egy esztendő. Ahogy dógozó, úgy érdemlēd mēg a fizetést. Ha nem dógozó, lētelik az esztendő, nem kapsz sēmmit sē.

Fölkel Pétér rēggē, mindjā azt mondja:

- Mit is tudjak csinálni, valamit kéne csináni, az életbe mindig van valami munka.

Hát nagy rendetlenség van, összesöprögetett, összetakarított, mit tud ő csinálni. Tűzet csinál, vizet melegített.

- Anyóka, édes anyóka, adja csak azt a szennyest magárul!

Lēhúzta, kimosta, mēgrázta, kitette száradni, mēgfürösztötte a nagy-mamát, talpig rēndbetette, mēgtürügette.

- Hát pihenjēn lē, maga eleget dógozott!

- Köszönöm, édes gyermekēm.

Hát ez első nap is, másodnap is, harmadnap is. Úgy mēgtörtént harmadik nap is, nagyon szépen mēgmosta, mēgfürdette, mēgtürüte. No - azt mondja:

- Fiam, lētelt az esztendő, én nekēd más ēgyebet nem tudok adni, hanem adok ēgy fēsūt és ēgy kulacs vizet. A kulacs vizet az én forrásomról vészēm, de abból nē próbálj inni, csak akkor fogod elhasználni, amikor arra majd szükségēd lész. És a szükségēd majd mēgjelentkēzik, akkor eszēdbe jut majd a kulacs és a fēsū is.

Mēgköszönte nagyon.

- Lēvetted rólam, édes gyerekēm a boszorkányságot. Mēg vagyok átkozva, boszorkányságnak adtam az életēmet, addig nem tudok mēghalni, a boszorkányságot nem tudom magamról lēvāgni, amig ēgy fiatal legény vagy embēr mēg nem füröszt háromszor. Most mēgkaptam, most szép halállal fogok mēghalni. Nagyon szépen köszönöm, szerēncsēvē fogsz járni.

Elkapta fizetésit, elpakolta szépen, tarisznyájába tette. Hát harmadnap éjjelre mēgint mēglátta a lámpavilágot, odamēnt, békopogott szívesen, hát látott ēgy mēg öregebb asszonyt. Hát az már túrta az órával a fődet. Köszönt illedelmēsen, illedelmēskēpen:

-Nagyanyám, hogy van, mint van?

- Hát szerēncséd, fiam, hogy annak szólítottál, mer nem fogod mēgbānni. Háromnapos munkād lész, három nap egy esztendő, ha mēgtészēd azt a munkát, ami illet, mēg lészēl jutalmazva.

Most már kapcsolt a Pétér mindēnkēppen. Első nap mingyā összetakarított, vizet melēgített. Anyóka lē a szennyest rúla, kimosta, kirázta,

anyókát megfürösztötte tetőtől talpig, másnap megint. Harmadnap megint.

- No - azt mondja -, édes fiam, nagyon szép ajándékot adok, adok három kötőféket, jó dugd el! A harmadik öregasszony a mi testvérünk, az egy nagyon nagy boszorkány. Lévitted rólam a boszorkányságot, többet nem lészék boszorkány, megítisztultam mindentül, és nyugodalmasan halok még. De a kötőfékekre vigyázz, majd eszédbé jut, hogy mit kell velük csinálni.

Még lett neki fizetve a három nap, az esztendő bérlete. Elmént oda. Estére jut, békopogott, kijött egy öregasszony, még öregebb volt ennél is.

- Hát tē hol jársz, ahol a madár sē jár?

- Szolgálatot kerēsēk.

- No, ha szolgálatot kerēsēl, itt nálam három nap az esztendő, ha megáldod a helyēdet, még lész fizetve, ha nem, karóba lész a fejed húzva.

Gondolja magában Pētēr:

- Ugyan, egy ilyen öregasszony, hogy húzza karóba a fejemet? - Nem is gondolt a boszorkányságra.

- No, pihenj lē, réggel megmutatom a munkád!

Mēgpihent, réggel fölkelte. Bēvezette az istállóba.

- Látod ezt a három szép csikót? Ezt kell megőriznēd. Ha ezek elvesznek, ütött az órad.

Hát az a három csikó a három léánya vót. Gyönyörű szép három csikó! Réggē kihajtotta, legēlnek a csikók. Egy-kettő: eltűntek a csikók. A róka melléje simult, azt mondja:

- Nē búsulj sēmmit! Hazaszaladtak az istállóba, mire az anyjuk kiér, akkorára mink ott lészünk. Csak kötőfékkel így légyintsd még hátúrul űket, és nem bírnak elbűjni.

Gyorsan haza is értek, kötőfékkel elöl is, hátul is meglegyintette a csikókat, és a csikók nem tudtak átváltozni tojásnak. Mert tojássá változtak a fészékre, és mindēgyikre egy kotló ráült. Kijött a vén öregasszony, mēglátta, hogy a csikók nincsenek a kotló alatt.

- Gyere, Pētēr, vacsoráni!

Mindjá vacsorának. Ęgyszer hallja a nagy jajgatást, zērgētést. Kioson, bēkukucskál a lukon. Hát az anyó egy rúddal dōngeti a csikókat.

- Nem tudtatok elbűjni! Majd adok én nektēk!

Űgy összeverte űket. Pētēr visszamēnt, mintha nem látott volna sēmmit. Visszamēnt. A fejükön átbókáztak, visszaváltoztak tojássá, bē a kotló alá. Réggel megint kihajtotta a csikókat.

- Vigyázz, el nē szōkjenek!

De ott vót ám mellētte a róka.

- Mikor az alkony lē akar alkonyodni, gyorsan legyintsd mindēgyiket a saját kötőfékivel. Ęs akkor nem fognak mēgszōkni sē, egyēnēsen mēnnek haza bē az istállóba szōkés nélkül elōtted.

Hát űgy is történt. A nap akart alkonyodni, szépen meglegyintette űket a kötőfékkel, mind a három csikó elmēnt szépen haza az istállóba. Az öreg-

asszony megint elővette, úgy megverte őket, nem tudta, hogy a róka a segítség. A róka, az a saját fia vót. Azt elátkozta:

- Bele fogsz pusztúni a vadászok nyilába'.

Azt kihúzta Pétér, és a róka azt még akarta hálálni. De az anyja nem látta a rókát. Jó megverte a csikókat megint, azok megint tojásvá változtak, fészékre ültek, kotlók ráültek, harmadnap megint kihajtotta. Akkor megint ráfenyégetett csikókra.

- Néhogy még egyszerű e légyeték csapva!

Nem tudta elgondolni a vén boszorka, hogy milyen okbul bírnak hazajönni a csikók, hogy ne tudjanak átváltozni. No, haza is mentek a csikók, megint jól megverte, megint jól meggöngyölte, akkor körösztülbucskáztak, tojássá változtak, fészékre ültek, kotlók ráültek. Léfeküdt Jancsi, gondolkodott, hogy most mitévő legyen. Odasimult a róka, behúzódott melléje. Azt mondja:

- Idefigyelj, mielőtt a nap félkel, nekünk még kell szökni. A legfiatalabb csikót, amit annyira szeretél, nagyon hűségös volt, mindig melléd húzódott, húzd a kötőfékét a fejibe. Éjfél után két óraker, mikor a hajnalcsillag jön föl, akkorára visszajön az annyik - akkor se árulta el, hogy kicsoda - visszajön az annyik a boszorkányságból, és akkor le kell, hogy feküdjön. Té húzd a fejibe a legkisebb csikónak a fékötöt, a másokra csak dobd rájuk, és az ajtóra félállított boszorkányséprű, jobb felin van az ajtónak, azt té tedd a bal felibe át! Én majd nekéd megcsípem a lábujjikádat, akkor ugorjál föl, én a tyúkokat elkezdem zaklatni, a csikók már lóvé vannak változva. Én a tyúkokat elkezdem zaklatni, azok kezdenek kodácsóni, kodácsóni, félugrik anyám - nem mondta, anyám, hanem félugrik a boszorkány, és kezd engem zaklatni, míg nem veszi észre, hogy mi történt. Amíg engem zaklat, pattanj fél a hátára, és nyergelj szélné sebesebben, nehogy utolérjén. Mert időt fog veszíteni, mer nincs a helyin a boszorkánysöprű. És bal fölül van, és háromszor körösztüll köll bukfencéznie a fején, hogy ereje legyen, hogy félüljön a söprűre. Én majd követlek titéket.

Hát úgy is tett Pétér, szót fogadott, hamar kinyargát, a legkisebb csikónak a fékötöt a fejibe húzta, rádobta, fölugrottak, oszt gyerünk. Még sebesebben repültek. Mire észrevette a boszorkány, hetedhét országon túl jártak. Fölült a söprűre oly sebésen, hogy a szelet vágta. Azt mondja a csikó Pétérnek.

- Pétér, nézzél hátra!

Hátranézett. azt mondja:

- Füllég gyün utánunk, akkora por van.

- Jaj, az anyám utolér, vége nekünk, elégét. Dobd hátra a kulacsot a fejed fölött!

Feje fölött hátradobta a kulacsot. Rögtön a kulacsból kiömlött a víz, egy nagy tó lett. Lőugrott a ló hátáról, körösztülbucskázott a fején. Hát benne vótak a folyó közepin, ott úszkát két hattyú. A másik kettő tündér szellemi-

ben utaztak, azokat nem látta, azt hitte, azok az istállóban vannak. Odament és azt mondta:

- Átkozott a fejetek ott, a tó közepibe. Utolérlek én még ezén az úton. Elégtek mind a kettőtöket.

Léjárt az idő, vissza kellett menni boszorkánynak. Visszajöttek a tóból, fejükön körösztylbukfencéztek, fél a hátára.

- Gyerünk csak sebésen, mert anyám mégin utol fog érn!

Nagyon sebésen mentek, szelnél is sebésbben. Égyszer csak azt mondja csikó.

- Pétér, nézzé hátra! Mit látsz?

- Akkora fekete fellég van!

- Anyám jön, itt van, nemsokára utolér. Jaj, isteném, azt a fésüt, amit kaptál, dobd hátra a fejedén kérésztül!

Hátradobta a fésüt, és rengéteg sűrű erdő lett. Úgy, hogy a boszorkány, az anyjuk, még köllött, hogy kerülje az erdőt, akkorára már megint heted-hét országon jártak. No, égyszer azt mondja:

- Pétér, megkerülte az erdőt, a sűrúségét. Mégin nagy sebéséggel jön utánunk. Nézzél hátra!

- Jaj, megint nagy sebéséggel, mindjá utolér. Még sebésbben, mint valódi por, fergeteg.

- Várjál, hamar vágjál lè a sörényemből egy tincset, és dobd a fejedén kérésztül!

Lévágott egy tincs sörényt, a fejin körösztylhajította, egy borzasztó nagy árok lett. Bèéri arra, azon körösztylértek. Azt mondta:

- Most már tovább nem is megyünk. Lészállsz, megpihenünk. Itt mán anyámnak nincsen hatalma. Erre léjárt a boszorkányság határa neki.

Úgy is történt, de megfenyègette.

- Még elfoglak életemben!

De a csikó nem szólott most már sèmmit sè. De azért a két léány sè jelentkezètt mæg. Azt mondja:

- Égy kicsit pihenjünk mæg - mondta a csikó, - el vagyok fáradva.

Hát léfeküdtek, égyet aludtak. Pétér mélyen elaludt. Fèlpillantotta a szèmit, hát gyönyörű szép három léány és egy szép szál legény áll ott. A szép szál legény vót a róka. A legkisebb a legszèbb vót. Az mán elkelt. Összecsókolkoztak, mindèn,

- No - azt mondja -, most mán nyugodtan mèhetünk.

Csikóvé változtak, tovább nyergètek a szülófalujáig. A szülófaluban èmentek a szülóházba, fejükön körösztylbukfencéztek, hát gyönyörű szép három léány és egy gyönyörű szép férfi, akkorára már gyönyörű szép léány lett a hùgából is. Az apjuk mægörült, nagyon boldogok léttek, mind a két fija mègnósült, a léány férjhèz mènt a rókához, hát szép szál legény lett. Akkor azt mondja:

- Léjárt a boszorkányságunk, Pétér mègmentètt a boszorkányságtú, anyám is most halott.

Fölült a hátára a csikónak, visszanyargátak, összeszedték az összes aranyat, a róka is feszt föl a hátára, összeszedték a rengeteg kincsét, hazahozták, boldogok lettek, és azt mondták: boszorkányok ők többet nem tudnak lenni. Mэгmentette őket Pétér a boszorkányságtól. Mэгesküdtek, boldog lett az egész család.

2. A FEKETE BIKA

Vót három szép léány, és nem került nekik kérőjük. Elhatározta a három léány, hogy elmennek egy híres jósnőhöz, és majd az nekik megjósolja a jövődöbélit. Hát el is mენტ mind a három. Előre jött a legidősebb léány.

- Férjhöz akarsz menni?

- Hát nagyon szeretnék férjhöz menni. Itt az ideje.

- Abba a tükörbe nézzél bele, abba meglátod a jövődöbélit, de aki megjelenik, ahhoz férjhöz kell menni. Annak nem lehet kibújasod, úgy egyezteték bele!

Belenézett nagy örömkurjantással: gyönyörű szép, hatlovas hintó, egy szép fiatal legényvel.

- No, az a tied, de rögtön szaladj, mert ha nem érsz ki, eltűnik a szémed elől, elmegy.

Kiment, fölült és elvitték. No, jött a másik.

- Të is férjhöz akarsz menni, fiam?

- Férjhöz.

- Aki belenéz ebbe a tükörbe, akit meglát, ahhoz férjhöz kell mენjen, akármicsoda az. Akár szép, vagy akár nem szép.

Belenézett, nagy örömkurjantás, azt mondja:

- Négylovas hintó, egy gyönyörű legény.

- De gyorsan ki!

Kiszalad, fölült a hintóra és elvitte. No, ez szerencsésen járt mind a ketté. A legkisebb léány jött sorba, a legszép vót.

- No, anyókám, most rajtam a sor.

- Most belenézél, amit láatsz, az lesz a párod.

Belenézett, elsikolytotta magát, hát egy fekete bika.

- Ez lesz a párod.

Ki sө mэгyөн, fejével intęgetett neki, intęgetett. Odasimult. Intęgetett. Föl köllött üljön a hátára. Azt mondta:

- Humd bө a szémedet!

Bөhumta a szemét, és szélesebsséggel elvágattak. Hát egész nap, egész éjszaka folyvást szaladott a fekete bika. Mэгállott pihenni. Most mэгszólította a léányt:

- Most átlépünk a rézerdöbe. Ott, a réztartományban nagy küzdelmet kell, hogy végbevigyek a háromfejű sárkánnyal.

És át is mentek, már a sárkány várta. Nagy tüzes nyelvekkel szembe. Azt mondja:

- Vártalak már!

Összecaptak, zéngétt a helyiség, fölkeveredett. Összecaptak kégyetlenül, és gyorsan lē is győzte a bika a háromfejű sárkányt. A szarvával kihasította a hasát. Elnyargátak, mégátak egy szép síkságon. Azt mondja:

- Még kell pihenjek, mert irtó elfáradtam, tē még, Gyöngyvirágom, csavard még a bal szarvamat!

Mégcsavarta a bal szarvát, hát étel-ital jött ki, hát éttek-ittak. Mégpihentek, de olyan nyájas volt a bika, állandóan dörgölődött hozzá.

- No, ülj fél a hátamra, most megyünk az ezüsterdőbe. Az ezüsttartományba.

Hát vágattak.

- Humd bē a szēmedet!

Szélnél sēbēsebben vágatott a bika. Odaértek.

- Jaj, itt már vár az ötfejű sárkány, még kell küszködjek vele.

Hát még is küszködött vele, egész napon kérésztül verekedtek, amíg lē tudta győzni az ötfejű sárkányt. No, azt mondja:

- Ülj fél a hátamra!

Félült a hátára, mentek egy nagy tisztaságra.

- Mégint még kell pihenjek, mert túl fáradt vagyok én. Csavard ki a bal szarvamat!

Kicsavarta, hát rengēteg étel, éttek-ittak. Mégpihent, harmadnap indultak tovább. Azt mondja:

- Most az aranytartományba megyünk. Ott kell megküzdjek a hétfejű sárkánnyal. humd bē szēmedet!

Bēhumta, szélnél sēbēsebben mēnt, mire odaértek. Mikor odaértek, azt mondja a fekete bika.

- Nagyon idegēs vagyok, mer félēk az erőmtől, mer' ki vagyok fáradva. Itt még jobban még kell küszködjek.

Hát bizony megküszködött egy huszonnégy órát, míg lē tudta győzni. No, akkor mégint félült a hátára, kivágtattak, bēmēntek a gyémánterdőbe. De ott már várta a kilencfejű sárkány egy gyönyörű kastély előtt. Ott összecaptak a végtelenségig, és nem bírta lēgyőzni. Azt mondja a lēánynak.

- Hé, Gyöngyvirágom, véd lē a kendőt a fejedről, mártsd még vízbe, és csavard a jobb szarvamra!

Lēány lēvette a kendőt a fejről, belemártotta friss vízbe, szarvára csavarta, újra erőt kapott, és azon mód végzētt a kilencfejű sárkánnyal.

- No, ülj fél a hátamra!

Kiértek egy pusztaságra, lēültek, mégpihentek, egy huszonnégy órát aludt a fekete bika. Kipihente magát, fēlemelte a fejit, azt mondja:

- Nagyon szomjas vagyok. Csavard ki a bal szarvamat, és kijön egy vödör belőle. És abból a forrásvízből hozzá, hogy igyak, igyam tele magamat.

Hát emént a vászonvödörré, mēgmerítette a forrásba, odavitte a bikának, kiitta a vödör vizet, és a vizes orrát mēgtürüte a léány. Mikor mēgtürütē a vizes orrát, rögtön a fejin körösztülbukfencēzett, gyönyörű királylegény lett belőle.

- Én a tied, tē az ényém!

Akkor elmesélte, hogy ez a tartomány mind az övéké volt. Az ő dédapjáé, akik még máma is élnek, csak elhajtotta őket a sárkány, elzavarta őket a tartományból a fekete országba, ott élük életüket. Azt sē tudják, hogy engēm még bikájé változtattak. És azt mondták, akkor végyek embēarcot magamra, amikor ēgy léány a vizes óromat mēgtürüli.

No, elmēntek a gyönyörű kastélyba, körülvigyázkodtak. Még ēgy szoba ahova nem mēntek bé, hát uram, vót mit lássanak! Két óriás lē van bilincsēlve. Lēbilincsēlték a sárkányok. Fēlődták őket, vizet adtak nekik, mēgvendégēlték. a két óriás azt mondja:

- Tudom, hogy ki vagy tē, a fekete királynak a fia. Mink mēgálmodtuk, hogy majd eljön az az idő, hogy tē el fogsz jönni, és mēg fogsz bennünket szabadítani. Jótét helyébe jót várj! Elmēgyünk, és elhozzuk édēsanyadat, elhozzuk a fekete országból.

Hát hármat léptek, körösztüllépték az üveghēgyet, a fekete országba elmēntek. Elmondták, eldicsekēdték, mi történt, hogy van, nyakuk közē vētték, és visszaléptek. Papot hívtak, nagy mulatságot csináltak. Három éjjel, három nap folyt az ital, feneketlen kosárban a pecsenye, rostán folyt a bor, még ma is élnek, ha még nem haltak.

3. A HÚ SZOLGA

Hát ēgyszer vót, hol nem volt, hetedhét országon túl, de valahol, ahol a sánta kismalac tūr, valahol csak volt. Vót ēgy király és ēgyetlen fia. Égyszer a király hadüzenetēt kapott a kutyafejú királytul. Nagyon elkeserēdēt, mert tudta, hogy a kutyafejú király nagyon nagy serēggel bír. Búsult a szobában, és ült. Égyszer bēlęp a fia.

- Fēlségēs király apám, jó rēggelt kívánok, én nősülni akarok.

Hú, szörnyű haragra gerjedt a király, hogy ű háborún tōri a fejit, mēgörült, hogy bējött a fia, majd mēgvigasztalja, és sēgitsége lēs a háborúba, és ő nősülni akar.

- Kitakarodj innen rögtön! Számüzlek. - Kiadta az utat: - Mēhetsz az országbul kifele.

Sēnkit nem adott. A hadserēgből kilépett csak ēgy katona. Odavágott elejibe.

- Fēlségēs királyom, életēm-halálom kezedbe ajánlom, én a királyfit nem engedēm ēgyedül. Ha mēghalok rögtön, akkor sēm. Én lēsžek neki a hú szolgája.

- No, tē is kapsz ēgy lovat, és mēhetsz!

Elindultak ketten nagy búsán, számüzve vannak az országbú.

Amint mēntek, mēndégéltek hēgyēn-vōlgyōn kōrōsztūl, ēgy nagy palotához értek. Mikor bēérték a palotához, gyōnyōrū szép királylēányt látott, és abba szerelmes lett. És mondja, hogy ő nōsūlési célból jött, mēg is történt az eljēgzés, és elindultak vissza. Mikor indultak vissza a mēnyasszonyval, mēgszálltak ēgy szállodába, de a hū szolga nem mēnt bē, hanem kint az udvarba sētált. És amint sētálgatott az udvarba, három galamb rászállott a szálloda tetejire. Azt mondja:

- Ej, de szép pár ez a fiatal pár, aki a szállodában alszik a királyfival, de ha ōk tudnák, hogy az ő apjuk milyen nagy ellenségük nekik. Most fogja az apjuk küldeni eljēkbe a legszēbb aranyruhát, és ha azt fēlvészik, abba a helybe szōrnyet fognak halni! Aki a mi beszédünket hallgassa, az tērgyig sōbālvánnyá változzon! - Ezt mondta a három galamb.

Rēggel, amikor fēlkeltek, már ott volt a gyōnyōrū szép aranyruha, hogy a királyfi fōlvēgye, és a felesége. Odalépett a hū szolga:

- Kedves királyfi, én hū szolgál vagyok, nem engedem mēg, hogy fēlvēdd!

De a felesége nagy gondba esett, hogy lehet, hogy ēgy királyfinak ēgy szolga parancsoljon? Mindēgy, elmēntek tovābb. Egész nap utaztak, este mēgint ēgy szép szálloda elé értek. Éjjeli szállást kértek, és kaptak szép éjjeli szállást, de a hū szolga kint sētált az udvarba. És rászállott három holló a ház tetejire, és azt mondták:

- De szép pár, ebben a szállodában még ilyen szép pár nem hált, de ha ōk beleülnek abba a szép hintóba, amit az ő édesapja küld eleibe, szōrnyet fognak halni. Aki a mi beszédünket elárulja, derékig sōbālvánnyá váljék!

Rēggel fōlkeltek, és bē akartak űlni a hintóba, de már a hintó ott készen várta, odavágott a hū szolga:

- Fēlségēs királyfi, ezt nem engedem mēg, hogy bēszálljatok a hintóba.

A királyfi sēmmit nem szólt, mert mēgfogadta, hogy mindēnben a hū szolganak fog engedni, s neki fog szót fogadni. Sēmmit, mēntek tovābb így. Estére odaértek ēgy szállodába, és bēmēntek. Éjszaka a hū szolga az udvarba járkált, sētált, őrizte a királyfit. Rászállott három sas, azt mondták egymásnak:

- De szép pár hált mēg itt az éccaka, ebbe a szép szállodába, de szēgēnyēk el fognak pusztulni, mer ēgy hidat épített ēgy patakon kērēsztūl a királyfi apja, hogy ott kērēsztūl kell, hogy mēnjēnek, ha azon kērēsztūlmēnnek, olyan hadilábon van állítva, hogy összeroskad, s mind szōrnyet fognak halni.

Rēggel, mikor fōlkelnek, mondja a hū szolga a királyfinak:

- Kedves királyfi, ezēn a hídon nem szabad kōrōsztūlmēnni.

- Kedves apám, én a hū szolganak esküt tettēm, hogy szót fogadok neki. Én elmondom nekēd, hogy történt az egész dolog. Az első szállodába a hū szolga azt mondta:

- Ha átmēgyünk, tērgyig sōbālvánnyá fogok válni, hogyha elárulom, hogy mēg fogunk halni, ha az aranyruhát fēlvēgyük.

A hű szolga rögtön térgyig sóbálvánnyá változott.

- A másodikon, mikor hintóba kellett bészállni, az aranyhintóba, akkor légtünk volna, és a hű szolga nem engedte még.

Rögtön derékig sóbálvánnyé változott.

A harmadik szállodába, mikor mégháltunk, a hű szolga elárulta, ha átkelünk a hídon, életünket fogjuk veszteni, mer neki azt a három sas megmondta.

Rögtön sóbálvánnyá változott a hű szolga egészen.

Akkor a királyfi nagyon elkeserődött, és másnap útra indult, hogy szerencsének szerencséjét megkeresse. És álmába megjelent neki egy ősz öregember.

- Ha félkereséd szerencsének szerencséjét, az még fog tégéd menteni, az még fogja menteni a hű szolgának az életjét, visszaválozik emberré.

És gyalog mént szegény, ahogy tudott.

Estére jutva odaért a vízimalomhoz. és kért éjjeli szállást. Azok látták, hogy nagyon finom ember, királyfi, jó bérletét vártak tőle, és szállást adtak. Reggel, amikor felkelt, kérdezte, mivel tartozik.

Azt mondták:

- Nem tartozol sém-mivel. Milyen járatba vagy?

Ő a szerencsének szerencséjét akarja megkeresni.

- No, ha szerencsének szerencséjét akarod megkeresni, mondd még neki, hogy két kőre dolgozunk, és posztványolónk van, és sém-mire sē haladunk. Ha visszajössz, és méghálsz, el fogod nekünk mesélni.

Így mént egész nap. Estére látott egy gyöngye lámpavilágot, és odamént, bēkopogott. Három szép léány jelēntkēzett, szívesen adtak szállást neki, mert gondolták, hogy hármuk közül valamelyiket megkéri. De bizony elpanaszkodta, hogy ő hova mégy szerencsének szerencséjéhez, de hogyha odamēgy, mondja még szerencsének szerencséjének, mi az oka, hogy egész nap szōnek-fonnak, varrnak, és nem kerül kērō nekik. Megköszōnte a királyfi, és elmēnt. Közbe elérte a patakot, és a folyón nem bírt kērēsztl-mēnni. Méghált a folyóparton, és álmában megjelent egy ősz öregember és azt monda:

- Kērd még, hogy nyíljon kettē, és megmondod, hogy szerencsének szerencséjéhez mész, és át fog engedni.

Reggel a patakot megkērtē, hogy nyíljon kettē. A patak kettēnyilott. Átmēnt a királyfi, és azt monda neki a patak:

- Kērdēzd még, hogy mér nincs bennünk sē hal, sē béka, pedig olyan tiszta a vizünk.

Fogadta a királyfi, hogy ezt mégtēszi. El is mént a királyfi a szerencsének szerencséjének a helyire, de nem tudott féljutni oda. Lē kellett feküdjön. És lēfēküdt a hēgy aljába. Álmában megjelent neki egy ősz öregember. Azt monda neki:

- Eridj föl, és vēdd a kapát, és egész nap kapálj, és a szerencsének a szerencséje fog tégēd kērdēzni, hogy mi okból jōttél ide. De ha valamit

mondasz, nem fogsz tőle sēmmiit mēgkapni. Este, mikor lēmēnt a nap, akkor mondd mēg, mi járátba mēntél.

Rēggel fōkelt, fōlmēnt a hēgyre, egész nap kapált, kapált. Jōtt szērēncsének szērēncsēje:

- Mondd mēg, hogy mi a bajod! Mit csinál? Mi okból jōtt?

Ő sēmmiit nem szōlt, csak kapált, mert hūségēsēn vágta a földet, és kapálta. Este, mikor lēmēnt a nap, akkor mēgmondta szērēncsének szērēncsējének, hogy ő mi okból jōtt ide fōl.

Mondta, hogy mi történt, mikor mēntek haza. A galambok mit mondtak.

- Akkor a hūsolgám térdig sōbálvánnýá változott.

A három holló mit mondott. Arra dērēkig is sōbálvánnýá változott. Mikor a hídon kērēsztűl kēllēt, hogy mēnjēn, nem engedte mēg a hū szolgám, hogy elveszűnk, és ezt mind elmesēltem az apámnak, és egészen a szolgám sōbálvánnýá változott.

- No, ha ilyen hūségēs vagy, visszafele, amikor mész, mēgmondod a folyónak, váljon kettē, és átenged, és eridj fēl a legmagosabb fára, és onnan kiáltsd a folyónak: »Azé nincsen benned béka, mert még sēnki sēm halt beléd.«

S akkor a folyó fēlduzzad, de nem fog elérni. Amikor odaérsz a három lēányhoz, sēmmiit nē mondj el tē nekik, mikor mēgháltál, mondd: azé nem mēnnek férjhez, mert nagyon sokat dolgoznak éjjel, és soha fēl nem kelnek, mindig napkelte után kelnek, és a szemetēt mindig a nappal szēmbe dobják. És amikor odaérsz a malomhoz, sēmmiit nē mondjál rēggelig.

Odaért a malomba, mēgkapta szállást. Rēggel, amikor fēlkelt, mēgkōszōnta a szállást.

- Azért nem haladtok sēmmire két kōre és posztóványolóval, mikor mindig dupla vāmot loptok. Tōbbet azt nē csináljátok, akkor fogtok haladni.

Mire hazaérsz akkorára fiad fog szūletni, és kisfiadnak kicsēppen három csēpp vére, akkor a hū szolgának csēppínta a szobrára, és visszakapja a testit.

Amint ezt mēgcselekēdte, akárhogy fájt a szíve, mēgszúrta a kisfiának a kisujját. Három csēpp vére kicsēppent. Mēgkente a hū szolgának a három részit. A király fōnt az emeletēn pipált. Mikor mēglátta, hogy visszakapta az életjit a hū szolga, kiesēt a tajtékpipa a szájából, mēghalt.

Szerették a fiatal királyt, királyé választották, és még ma is élnek, ha mēg nem haltak, de a két kōre örölt malom nem kezdēt tōbbet lopni, haladtak, boldogultak. A lēányok korán fekűdtek, nappal keltek, nem dobták nappal szēmbe a szemetēt. Jōtt hamarosan ēgy lōkōtō lōtolvaj, mēnt kērēsztűl a folyón, és belefulladt, és azután lēt hal is, béka is. Itt a vége, fuss el véle!

4. ERŐS JANKÓ

Vót egy özvegyasszony, annak vót egy fia, Jankó, de úgy elkényeztette gyerekkorától.

- Majd én, fiam, majd én csinálom. Majd én dógozok.

Hogy mán erős legénke lett, de még egy pohár vizet sē vót ura a kútrul hozni. Hát a szomszéd épített egy házat, és kellött a gērëndákat fölrakni.

Azt mondja:

- Édēs fiam, a szomszéd szaladgál, szēdi össze az embērēket.

Azt mondja:

- Annyiszor segítēt rajtam, míg én neveltelek, eredj, fiam, próbáld mēg, segítsd mēg.

- No, mēgmutatom én, hogy mit tudok! Annyian gyūltek össze annak a hitvány gērëndáknak.

Mēgfogta, egy kézzel dobálta fēl a tetőre a gērëndákat. Mēg is fogta, föl is építették. Mán a községi bírónak fūlibe mēnt ez az erős legény. Neki kéne egy ilyen erős legény, olcsó pénzért. Jött is, mēgszólította az anyját.

- Ideadná nekēm a fiát szógálni? Ilyen erős légény kéne!

- Mit szósz, Jankó fiam, elmész?

- El én. Hát mit fizet?

- Amikor az év lējár, egy kocsi gabonát.

- Mīkor mēgyēn ez az esztendőnek a kezdetje és a vége?

Azt mondja a bíró:

- Hát kakukkszólástú kakukkszólásig.

(A kakukk tavasszâ szól, elhallgat, és többet nem szól. Majd csak másikk tavasszâ szólal mēg a kakukk.)

- De bíró uram, azt kikötöm, amelikünk leghamarabb mēgharagszik, annak lēvágjuk az orrát.

Gondóta magában a bíró:

- Én nem haragszok mēg - azt mondja -, mer' én annyi munkát adok nekēd, amennyi csak jólesik.

Gondolta magában a bíró, van egy kosztossal több az életben, lēvág egy szép nagy disznót, hogy lēgyēn mit tēgyēn a felesége a szógának a tarisznyájába. De nem vót szalmája. Azt mondja:

- Eridj, fiam, a szomszédba, ott lakik egy plébános, kérjé szalmát, hogy pörköljük mēg a disznót!

- Jó napot, plébános úr!

- Adjon isten, szép fiam! Hát mi jót hoztál?

- Nem hoztam én sēmmit, még vinnék.

- Hát mit?

- Hát azt mondta a bíró uram, egy kis szalmát, hogy mēgpörkölje a disznót.

- Ott van, fiam, vigyél - amennyit csak elbirsz.

Hát Erős Jankó lukat fűrt, bébújt a kazal alá, és viszi a kazalt magával. Mikor a kapuba ért, nem fért ki a kapun. Kimént, kirugdosta, széjjeldobálta, és viszi a szalmát. Hazamént, ott sē birt bēmenni. Széjjeltört, bevitt mindēnt.

Mēglátta, mikor bevitte, mekkora kárt csinát.

- Hát tē ilyen haszontalanságot végeztél?
- Haragszik, bíró uram, haragszik?
- Dehogy haragszok!

A bíró tudta, hogy hány az óra. Lēvagták a disznót, mēgpörkölték. Másnap most mán valahogy azt az utat kell, hogy nézze, hogy minél hamarabb lételjēn az esztendő, mert úgy vettle, ezzel nem tud kidüllözni sēhogy sē.

- Tudod mit - azt mondja -, kimész a falu végire. Ott van egy borzasztó nagy sűrűség, és azt összehányod, és elégeted!

Hát réggē pakót neki a gazdasszony a tarisnyába. Mikor kimént, kinyitotta a tarisnyát, éhēs vót, hát van benne egy kis szalonna, egy kis hurka, egy jó karaj kēnyér, mēgētte. Még a zápfogára sē jutott.

- Hát majd én sēgíték, van itt elég.

Összeszēdett fát, tüzet csinált, lēvágott egy szép kocát, mēgnyúzta, mēgsütte, mēgētte. Aztán hajtsa haza a disznókat, a gazdasszony számója. Egy hiányzik.

- Embēr, számója mēg, egy hiányzik.
- Jankó, hol egy disznó?

Azt mondja:

- Mēgēttem. Amit adott, egy fogamra sē vót elég az a koszt.
- Máskor többet tēgyél a tarisnyába!

Másnap nem hajtotta a disznókat, hanēm kimént összeszēdni a susnyókat az erdőbe. Erre fordút Jankó, egy kézzē tépte ki rakásra. Akkor egy nagyerdőt tépētt ki. Mēggyújtotta. Jöttek a tűzoltók, jött a falu népe, nēhogy ellegeljēn a tűz, és lēégesse a falut! Tisztára csinát a egisz helysēgēt. Akkor a bíró azt mondta:

- Nem kellētt vóna akkora tüzet csinálni!
- Hát azt mondta a bíró úr, tépjem ki. Haragszik, bíró uram?
- Dehogy haragszok. dehogy haragszok.

Mēg vót ám ijedve a bíró úr. Hanem másnap azt mondta az asszonynak:

- Adjál neki egy fél ódal szalonnát és egy kēnyeret a tarisnyába, és mēnjēn az erdőbe, és hajtsa haza disznókat.

Hát az erdő tele vót vaddisznóval. Majd azok elintēzik. Hát nyakába akasztotta a tarisnyát, kimént az erdőbē, lēült, kitette, amit pakolt a gazdasszony, mindēnt bēpakolt, ott vót egy forrás, kiitta a vizet belőle. De most majd hajtsa. Lásza, ott is szalad egy disznó, ott is. Rōf, rōf, rōf. Csak szaladnak. Hát kihúzott egy jókora husángot egy nagy ágval.

- Kuss tē!

Azok:

- Momm, rōff-rōff - morogtak.

Ódalba ütte ezt is, azt is, összegyűjtött egy csapatot. Nem volt ott kibúvás, nem tudott elménekülni egy vaddisznó sē. Ameliket ódalba húzott, az sántán maradt, oda köllött, hogy mēnjēn a csapatba. Hazahajtsa a disznókat. hazamén a bíró a szolgálatjábú, mēglátja, hogy tele van az udvar vad-disznóval.

- Hát mit csináljon vele?

- Hát, gazduram, én lēvagdosom rēgvel. Jōjjōn mindēn faluszēgēnye, mutassa mēg, hogy bíró. Marad mēg elég hūs ezekbōl a disznókbul.

Hát nem volt más hátra, úgy is csináltak, ahogy a bíró mondta, azt mondja éjjel a felesége:

- Hallod, embēr, mēg kéne szōlaljon a kakukk.

- De hát nincs mēg itt az ideje.

- De másképp nem tudjuk lērázni a fejünkrül ezt az erōs Jankót.

- Hát, hogy?

- Majd én hátramēgyēk arra a nagy almafára, bēmēgyēk a közepibe, a sūrúsígebe, és ott elkezdēk majd kakukkolni.

Hát korán rēggel Jankó már föl volt kelve, de már a bíróné is fēnt volt a fān.

- Kakukk, kakukk.

- Bíró uram, hát mēg nincs itt az ideje, a kakukk nem ilyenkor szokott szōlni.

- De, fiam, ez most a kakukk szōlalt! Kakukkszōlásig ēgyeztünk, lējárt az esztendō, kapsz ēgy szēkēr gabonát.

- Nem, majd mēgnēzēm én azt a kakukkmadárt!

Mēgrázta jól a fāt, lēesētt a bíróné, eltōrōtt a keze, eltōrōtt a lába.

- Jaj, jaj, Jankó, mit csináltál!

- Haragszik, bíró uram? Ide az orrát!

- Dehogy haragszok, dehogy haragszok.

Tōri a fejit a bíró, mit tudjon, milyen munkát tudjon adni Jankónak.

- Elmész, András bácsit hazahozod az erdōbōl. Kikūdtem őt már több mint ēgy esztendeje, biztosan mēgnōtt a szakálla. Hazahozod, mēgfūrōsztōd, mēgborotválod.

Kimēnt, találkozik ēgy medvévē.

-Mmmm ... Mmmm ... Vvvv.

Kihúzott ēgy fadarabot, ēgy husángot, ódalba ütte.

- András bácsi, rōgtōn jōjjōn haza!

- Mmmmm,

- Nem hónap, hanem rōgtōn.

Mēgint ódalba ütte

- Várjon, hoztam én ēgy borotvát, űljōn lē!

Kiborotválta a medvét, hazahajtotta, mert előtte vágta ódalba a medvét. Mikor mēglátta a gazda, hogy a medvét is hazahajtotta, ezt nem lēhet elpusztítani! Ki köll tōtse az esztendōt. Ahogy tudja, úgy tudja.

- No, itt van, bíró uram! András bácsit hazahoztam, még is borotváltam.
- No, jó van, fiam, jó van. Nem köllött vóna hazahozni.
- Haragszik, bíró uram?
- Dehogy haragszok, dehogy haragszok.
- No, akkor András bácsi mēnjēn vissza az erdōbē tovābb őrizni a dísznókat.

A medve nagyon morgott.

- Nēhogy én utánamēnjenek, nē morogjon többet!

Elmēnt az medve vissza az erdōbe. Valami ūton-mōdon elvitte a bíró az anyját, hogy kakukkszólásig fizessēn bēcsületēsen. Azt mondja az anyjának:

- Lelkēm anyám, lētelt az esztendō. A kakukk mēgszólalt, de lērázta a fārul. Adok többet, mint amennyit kérnek. Hūségēsen dógozott, sokat csinált, vigye haza a fiát! Kifizetēm a gabonával, mindēnvel.

- Hát mennyi gabonát ad?

- Hát ēgy szekérvel!

- Hát, Jankó, vėdd a szekeret két ōkörvel, ōkrōstōl odaadom, csak mēnjél.

Hát az annyi gabonát rakott, nem mert ám a bíró ūr szólni, hogy elég.

- Hát jó van most már, bíró uram, több nem fér a szekérre. Kakukkszólás még nem vót, még van jogom itt tartózkodni magánál. Kakukkszólásig. Nem gondolja, bíró uram, hogy a szēgény embērnek nincs esze? Van nekēm. Kakukkszólás csak tavasszal, mēgin másik tavasszal van.

Nem szolt a bíró sēmmit. Csak annyi gabonát hazavitt, hogy vót tíz esztendeig is mit ēgyēnek. Itt a vége, fuss el véle.

5. CÍM NÉLKÜL

Vót ēgy szēgény embēr és ēgy szēgēn asszony. Vót két fia, de olyan szēgénységben éltek, hogy még tērēkbúzakásájuk sē vót. Azt mondja a legidōsebb:

- Édēsapám, édēsanyám! Én elmēgyēk vilāgot próbálni, vilāgot látni, háthogyha valamit hozok a házhoz, hogy nē éljēnek ilyen szēgénységbe.

- Eridj, fiam, Isten hírvell! Isten sēgitsēn!

Hát rēggel fēlkeltek, az édēsanyjuk elkészített nekik tērēkbúzakását, kulacs vizet, ēgy kis láboskát, mivel főzzōn valahol, ha mēgēhēzik. Hát mēnt, mēndēgēlt, estére jutva ēgy nagy rēngēteg erdōbē ért. Hát már mēg vót ēhēzve, ősszegyūtōtt száraz gallyat, a kohát elővėtte, a követ, a kovát, a taplót, mēggyūtotta a tūzet, és odatētte a kását főzni. Ahogy kezdte főzni, odatoppant ēgy kis embēr, de akkora szakālla vót, hogy a földōn csūszott.

- Hát tē mit csinász?

- Hát - azt mondja - főzōm a kását.

- Főzöl-é a részémre is?

- Elég bajom van nekém, nem hogy még másnak is adjak. Mit tudom én, mit érök én, méddig kell mēnjenk, alig van egy kis kásám.

Pf, egyet fűjt a kis embēr, elaludt a tűz. Hú, szörnyen mēgharagudott a vándorlegény. De eltűnt rögtön a kis embēr. Mēgvigyázkodik, hát lát közel egy tüzet. Az a tűz nagyon messze vót, csak nagyon közel látszott. Elszalad oda, hoz kis paraszat, s tovább főzi a kását. Mikorra odaért, hát az éjféل egyet fűjt, ez is, elaludt a tűz.

- Hát mért fűjtad el a tüzet?

Azt mondja:

- Éjféل vagyok, lejárt az időm.

Lássa tovább a másik tüzet, még közelebb lássa. Szalad odáig, mikorra odaér, a hajnal egyet fűjt, elaludt a tűz.

- Mért fűjtad el a tüzet előttem?

Azt mondja:

- Én hajnal vagyok, lejárt az időm.

És kivirradt. Mēgvigyázkodik.

- Istenēm - azt mondja -, hol vagyok én? Vissza sē tudok mēnni, amerű jöttem.

Elindult étlen-szomjan, hegýen-völgyön kērésztl. Mēgéhēzētt, haramatos füvet nyalt, ha mēgszomjazott. Valahogy kivergődött az erdéből, hazaért.

- Hol jártál, édēs fiam?

- Hol jártam? Fēlfogadom, idesapám, idesanyám, csak addig mēgyēk, amēddig a templom tornyát látom.

Hallgatott a kisöccse, nem szólt sēmmit. Rēggel azt mondja az édēs-anyjának:

- Édēsapám, édēsanyám, kicsi tērēkbúzakását készítsēn a tarisnyámba, ēmēgyēk én szerēncsēt próbáni, addig vissza sē jövök, míg nem hozok valamit. Ezt az életēt má nem lehet bírni.

Hát tarisznyácska kását készített az anyja, kulacs vizet, egy láboskát fēlpakolt. Elköszönt, kesērves könnyhullásval elmēnt. Mēnt, mēndegēlt hegýen-völgyön körösztl, hát estēre egy rēngeteg erdōbe ért.

- Istenēm, hol hállok mēg? - fohászcodik.

Fēlt még az árnyékától is. Ahogy mēnt az erdōbe, olyan fáradtnak érēzte magát. Előtte rengētegen nagy tōgyfa, akkora tōgyfa vót. Lēült a tōgyfa aljába mēgpihēnni, Istenhēz fohászcodni, és el is aludt. Étlen-szomjan. Akkora eső volt, folyt egész éjszaka a fēlhőszakadás. Rēggel, amikor fēlkelt, tiszta száraz volt, a tōgyfa mind kifogta az esőt.

- Istenēm, segitēttél rajtam - fohászcodott a vándorgyerēk.

Elindult, mēnt, mēnt, kiért az erdōbül. Estēre jutva egy másik erdōhöz ért. Mēg volt éhēzve, lētette a tarisnyát, a láboskáját, őszvegyűjtött gallyat, elővette a kohát, a toplót, a követ. Tüzet csinált. Odatette a kását főzni. Amint odatette a kását, mán fēlig főtt vót. Égy kis szakállas embēr előtte toppant.

- Hát tē mit csinálsz, vándorlegény?
- Mēgéhēztēm - azt mondja -, főzök ēgy kis tērēkbúzákását, verjem el éhségēmet.
- Hát adsz-ē nekēm belőle?
- Édēs jó öregēm, elfejezzük, ami az ēnyém, az a tiéd. Amit Istennek adunk, azt Istennek adjuk, amit nekēd adok, azt Istennek adtam.
Mēgköszönte az ősz öregembēr - a kis törpe - mēgfőtt a kása, elosztotta a kását, jóízūen mēgētték, és ēgyet fűjt, eloltotta a tüzet, és eltűnt. Vigyáz, a hátáná lát valami parázsfélét. - Hát - gondóta magában -, abbú a tűzbű odarepūt ēgy parázs, és az ég. Mēglátta azt a tüzet, amit a bátyja is látott.
- Olyan közel van, elszaladok oda, hozok én parazsat.
Valami elfűjta a tüzet.
- Hát mért fűjtad el, édēs jó barátom? Vándorgyermēk vagyok, Istenbe hiszēk, hát mért fűjtad el előttem a tüzet?
- Azért, mert én éjfél vagyok, és lējárt az idēm.
- Igen?
Lēvágott a bicskájával ēgy nagy zöld ágat, mēgcsavarta, mēghúzta, mēgkötözte.
- Addig mēg nem moccansz, míg én vissza nem jövök.
Mēglátta a tüzet, a másik tüzet, de rövidre látta, nem messze van az a tűz. Szaladott odaíg, hát mikor odaért, éppen akarta a hajnal elfűjni a tüzet.
- Hát mért akarod előttem elfűjni a tüzet?
Azt mondja:
- Azért, mert én hajnal vagyok, mindjárt lējárt az idēm.
- Igen!
Elő a bicskát, ēgy nagy zöd ágat lēvágott, mēgcsavarta, mēgkötözte a hajnalt. Mire elvēt ēgy jó űszköt, és avval szaladott vissza. Mikor visszaért, odaért az éjfélhēz. Itt az éjfé, mēhetsz. De a hajnalt mēg nem oldta fēl. Mikor odaért a tēthelyhő, gallyat szēdēt, kezdte főzni a kásáját. Amint főzögette, odatoppant az ősz öregembēr.
- No, fiam, hol jártál, merre jártál?
Azt mondja:
- Vótam, hoztam ēgy kis tüzet a hajnaltól, éjfélfőjtotta. Mēgköttem éjfélt, föl is oldtam, de a hajnalt nem oldtam fēl, hogy érjek mēg vissza.
Azt mondta:
- Főzzek mēg kását, és elosszuk.
Mēgőrült az öreg törpe, a hosszú szakállú. Főzött kását, mēgētték.
-Pf!
Odafűjt a tűznek az ősz öregembēr, elaludt a tűz.
Azt mondja:
- Szaladok, föloldom a hajnalt - mondta az ősz öreg embēr, a szakállas embēr. Elszaladt, föloldta a hajnalt, mēgvirradt egészen. No, most már

hova légyen, merre légyen. Mэгint elaludt a tűz, мэгvihánckodik, мэгин látja azt a parazsat.

- Mэгnézēm én azt a parazsat!

Nem meleg, kapargatja, hát szinarany az. Elkezdte két kézzel kaparni, hát эgy üst aranyat kapart ki. Mэгörült boldogsággal, лévette a nadrágocskáját, мэгgyúrte a száracat, mindэgyik tele aranyval, az üstöt a hátára akasztotta. Elindult nagy örömmel vissza, мэг az Isten is segítette, мэг a bokrok is szalutáltak előtte. Hát három nap мэнт, мíg hazaэрт, mikor hazamэнт, лétette az üstöt az aranyval, nadrágocskáját kiöntötte az aranytól.

- Hát kedves эдэсanyám, эдэsapám, szэрэncsэsen visszaэrtem.

- Nem történt сэmmilyen bajod?

- Dehogy történt, dehogy történt. A kását мэгэttük az ősz öregemбэрvel, a hosszú szakállúvā. De a jó Isten mit rendэlt nekэм? Эgy üst aranyat!

Boldogok лétték, тóbbet szэгэnyсэгét nem эrtek. A jószívűсэгét az Isten is мэгсэгítette. Itt a vége, fuss el véle!

6. A SZÉPSÉG FÁJA, A BESZÉLŐ MADÁR ÉS AZ ÉLET VIZE

Vót három árva, két fiú és эgy léány, árván maradtak, kisgyerэkkoruktól isten tudja, hogy hányódtak fél, de nagyon szerette a három testvér эgyмást, a két fiú és a нóvér a testvéreit. Azt mondja эгyszэр a нóvér, az volt a legidősebb:

- Mán elég vót a henyelésből, mutassunk valamit az életnek, dolgozunk, termeljünk.

- Nem bánják.

Úk határozatot hoztak, рэнgeteg téglát csináltak. Akkor мэгbeszэlték, hogy őк эpitenek эgy szép templomot legeslegesлészőr. legesлészőr эpitэtték, aki csak arra мэнт, mindэnkinek мэгállt az esze, hogy három testvér ilyen gyönyөрű templomot эpitэtt. Azt mondja az öregasszony arra мэnet:

- Nagyon szép palota van itt эpitve, de szép templom is van эpitve, мэг kéne мэг эgy szép kápolnát эpiteni oda.

Mer' azon módon határozatot hoztak, csináltak эgy szép kápolnát is. Jöttek, csudát néztek grófok, bárók, hercэgek, mindэnki. Ilyen palotát, ilyen gyönyөрű kápolnát, ilyen gyönyөрűсэгés kápolnát эpitэtték, мэгjelent эgy idős нэnike:

- Olyan szép templomot, palotát эpitэtték, de hiányzik az élet vize, a szépsэг fája és a beszélő madár.

- Hát hol lehet ezt мэгtalálni?

- Mэг lehet találni, igazságos лélkiismeretű három testvér мэг fogja találni.

- No, útba kell indulni.

Elhatározta a három testvér, útnak indult egy közülük. A legidősebb férfitestvér útnak indult, amíg még nem találja a beszélő madarat, az élet vizét és a szépség fáját. Elbúcsúztak keservesen egymástól, de hogy tudják meg, hogy mi baj érheti őket útközbe, hogy az élet létforgása alatt, amíg ő megtalálja az élet vizit, a szépség fáját, a beszélő madarat. Azt mondja a testvére:

- Egy gyönyörű szép tűrülködőt kell készíteni, ki lesz mosva, egy olyan törülködő, hogy még sënki sē tűrülködött vele. Ha az vérbe borul, tudhasák, hogy bajba lesz a testvérök. Útnak indút, és mēnt, mēndēgēlt, jó lelkű volt, mindēnkinek segített. Hát elērt egy nagy magas hēgy aljára. Hát ott űlt egy öreg űsz embēr, öreg űriás. Kērdēzi, merre lēhet mēgtalálni a beszélő madarat, a szépség fáját, hol lēhetne ezt mēgtalálni.

- Ő, fiam, az nagyon messze van, nagyon sokan mēgpróbálták, de élve vissza sënki nem jött. Sokan kērdēztek, tanácsot kērték, de vissza nem jōttek. Szívesen tēgēd is űtba tēszlek, mer' látom, nagyon szép, becsületēs voltál. Nagypának szōlítottál. űtba tēszlek. Egy nagy hēgyen kērēsztűl kell, hogy mēnjél, három nap, három ējjel, és elērsz egy nagyon magas erdōbe. Az erdōn kērēsztűl kell, hogy mēnjél, el kell, hogy műljon három nap, három ējjel mēg. De olyan veszélyēs az a hely, két orozslán űrzi, de mēg onnan sënki nem jōtt vissza. Ha szōt fogadsz, tē is mēg fogod járni, szērēncsēsen vissza fogsz jōnni. De ha nem jársz szērēncsēvel, két orozslán űrzi és két erős, vastag kapun kell kērēsztűlmēnni. Ēn annyit tudok rajtat segíteni, hogy adok nekēd két darab hűst. Azt annak a két ēhēzō orozslánnak odadobod, ēgyiknek ēgy darabot, a māsiknak is, és rōgtōn azok bēkapják, át tudsz mēnni a magoslaton, azon a vaskapun, de nagyon gyorsan. Akik nem mēnnek gyorsan kērēsztűl, szōrnyű halálnak halálával fognak mēghalni.

De annyit mondott, onnan vissza nem jōtt mēg sënki. Mēgpróbálta, el is indult. Elkapta azt a két darab hűst, odaērt, kinyitott a vaskapu, odadobta az orozslánnak, és rōgtōn bē is engedték, és sënki nem bántotta.

- De ám ha mēgtalalod az élet vizit, a szépség fáját, a beszélő madarat, sēnkinek sēmmit szō nélkül szōlni nem szabad, némának kell maradjál, sēmmilyen szōt sēnkinek!

Hát mēgigērtē, szōt is fogadott, úgy is törtēnt, de ám azt mondja:

- Mēg ha mēghallod ēdēsanyád, ēdēsapádnak a keserves sírását, arra sē forduljál vissza!

Nem vōt mās hátra, szōt is fogadott, elmēnt, mēgtalálta a szépség fáját, a beszélő madarat és az élet vizit. Mēg is meritētte, de mikor akar indulni, mintha az ēdēsanyja hangját hallotta vōna mēg, és hátranēzētt, és rōgtōn kōjē vāltozott.

No, vārta otthon a két testvér, de bizony nem tért vissza! Ēgyszēr csak a tűrűködōre nēznek, vēres a tűrűködō. A testvér veszélybe van. El is indul keserves könnyhullással ēgymással a māsik. Elbúcsúztak. Elērtē azt a hēgyet, ahol az az űriás vōt, nagyon szépen mēgszōlítottā, segitsēn a baján.

- Tudnák segíteni, mert ilyen három testvér nincs több, csak úgy, hogyha szót fogadsz. Ha szót fogadsz, nem nézel sē jobbra, sē balra, de a kesērves apahang, anyahang, ēdēs testvérnek a hangját sē hallgatod, sēmmit sē, akkor szerēncsēsēn megjārod.

Az öreg ōriās elmondta, milyen nagykapun kell kēresztülmēnni, tigrist, oroszlānt, mēgértēttēd? Mēgmeritēd a korsót, sē apādat, sē anyādat, sē az ēdēs testvérēd hangját mēg nē hallgasd. Sēnkinek sē, ēgy szót sē, ēgyēnēsēn mēnjél! Az élet vizit mēgtōteni a hēgyēn.

Hāt szerēncsēsēn fōl is ért, mēgtōtōtte a korsót, lēszakította az élet fājāt, és mikorra akarta vōna a beszélō madarat a kalickāba tēnni, visszahallatszott a testvérinek a hangja. Minthogyha az kiāltott vōna. Visszanézētt, eltűnt, mindēn kōjē vāltozott.

Vārta a nōvére, de bizony nem jōtt. Kēsērves könnyhullāsval ūtnak indult. Amint mēnt kēsērvesen, elérte azt az ōsz öreg embērt. Nagybātyjānak szōlított a ōriāst, nem látta-ē a két ēdēs testvérīt?

- Lāttam. Az élet vizit és a szépség fājāt, a beszélō madarat keresik, de nem fogadtak szót, mind a ketten kōjē vāltoztak. Ha tē szót fogadsz, mēg fogod szabadítani apādat is, anyādat is és mind a két testvérēdet is.

Mēgígērte, hogy szót fogad. Adott neki két darab hūst, fēlmēnt hēgy tetejire. A két nagy vaskaput kinyitotta, azt a két tigrist mēgebédēltette, vacsorāt adott nekik. Amíg ōk vacsorāztak, úgy ētték a hūst, úgy át is ért a veszélyēn. A három oroszlān nem bāntotta, és mēnt ēgyēnēsēn fēlfele, hogy az élet vizit, a beszélō madarat és a szépség fājāt mēgkeresse. Oda is ért rōgtōn. Mēgtōltōtte a korsójāt az élet vizivel. Hamar lēszakította a szépség fājāt. Hamar kalickāba tette a beszélō madarat, és el is indult vissza. De akārmilyen kesērvesen is hallotta, sēnkinek a hangjāra vissza nem fordūt. Kesērves sirāst hallott, de ō vissza nem nézētt sēmennyiért sēm. Ahogy mēnt, úgy a korsót fēltre talālta tartani. Az élet vizit lēszōrta, csēpēgtette, és mintha hallotta volna, de mēg vissza sēm nézētt. Mēnt, úgy csēpēgētt az élet vize.

Ahogy mēnt, kiért volna a hēgybōl a tigrisig, akkor visszānēzētt, hāt csudāt látott: mindēnki fēl van tāmadvā, ahol csak elcsēpēgētt a víz. Hamar visszāmēnt, ahol csak csēpēgētt, sirva kiāltott, sēgītség, mindēnki fēltāmadt, mindēnki, aki csak létezētt, anyja, apja. Hūségēsēn visszāmēnt, mēgtōtōtte a korsójāt, mēgitatta a beszélō madarat, a szépség fājāt lēszakasztotta, és ūtnak indult haza. Ahogy mēnt haza, mindēnki fēltāmadt, mindēnki életbe maradt, életbe maradtak élve, hūségēs kirālylegény vette el feleségül, majd ūriembērēk lēttek, nagy hívōk, istenhívōk lēttek.

7. KÉT IVÁN

Vót egy szegény ember és szegény asszon egy kis városkába, de olyan szegények vótak, mint a templom egere. Ha már olyan szűk az énnivaló, de az Isten már megáldaná egy fiúgyerékkel, családdal. Még is adta az Isten, lett nekik ikércsaládjuk, de olyan egyformák voltak. Megkörösztyóték őket egyik is két Iván nevet kapta, másik is. Nagyon szépen haladtak a gyerekek Isten nevelésivel, és nem volt szerencséje az apának a gyerekek neveléséhez, mert meghalt. Szegény özvegyasszony maradt hátra a két Ivánnal. Nevelte, kinlódott, dógozott a két gyerek. Eljött a kor, hogy iskolába kell menni. Hát mentek is iskolába, az anyjuk nagyon szigorú volt, mindenkint tisztelni, becsülni, senkit se bántalmazni, ha bántalmazták, inkább tűrjék el. Azt mondja az egyik Iván:

- Meddig tűrjük ezt a sanyargatást, mindenkint rugdos és lökdös. Álljunk össze, és segítsünk magunkon!

Ő is erős legényke vót. Bizony a gazdag gyerekeket, akik bántalmazták, rugdosták, összedobálták rakásra, kéz-lábtörés, minden vót. Mentek jelenteni a városi bírónak, a városi bíró kiküldte a hajdúkat, és bézárták, hogy a két Ivánt bézárták. Jött a király, kérdézi: mi baj?

- Mér' verekédtek, és mit csináltak? Kérdézi a gyerekeket, mi okból verekédtek.

- Már ötödik éve ötödik osztályosok vagyunk, és állandóan verdésnek, rugdosnak, nem bírtam tűrni.

És erre bizonyíték is került, és a király megbüntette szigorúan a hajdúkat és a bírót is. És így tovább jártak az iskolát. Hát egyszerű már eljött az idő, legények lettek, azt mondják az anyjuknak:

- Édesanyám, elmegyünk mink valahova, hogy egy kovácmestert keresünk, hogy csináljon nekünk egy kardot.

Hát el is mentek a kovácshoz, követélték, hogy milyen kardot csináljon, de bizony a kovács ilyen acélból ilyen nehéz kardot nem bír csinálni. Nagy búsan elméntek, és mendégéltek hazáig, elpanaszolták az anyjuknak, hogy mi történt, nem sikerült a kardcsináltatás. Másnap megint félkeltek, útra keltek, és megint elméntek egy másik kovácshoz, De bizony a másik kovács se vállalta ezt a kardcsinálást. Nagy szomorúan erészkdnek haza, és megtalálkoznak egy ősz öreg embérvel.

- Jó napot, édes apókám!

- Szerencséték, édes fiaim, hogy apókának hittatok, becsületre vagytok nevelve. Azt is tudom, hogy milyen luktól jártok, és mit kutattok. Kardot keresték, gyerték utánam, gyerték velem, adok én nektek kardot.

El is mentek mindenkint a saját hajlékába.

- Válasszatok kardot, amilyet akartok!

Hát ki is választottak két olyan nehéz kardot, hogy oda ember kellett, aki megfogja. Mikor elméntek haza, a kardot a ház oldalára tartották, még a ház is megmozdult a súlyától. Béméntek, és mondják az anyjuknak, hogy szerencséivel jártak,

- Jaj, édés fiaim, nehogy valaki ellopja a kardot!

- Édésanyám, az olyan nehéz, mink is alig hoztuk el.

Hát kimént az anyjék, bémént és elkezdett sírni. Amint sírdogál, mondja:

- Mért sírsz, édésanyám?

- Mert én nem sokáig vészem hasznokat.

Hát úgy is történt, már másnap fölkeltek, és mondják az édésanyjuknak.

- Édésanyám, süssél hamuba sült pogácsát, és útnak kelünk.

Még is csinálta az anyjuk, elköszöntek, keserves könyvhullással elváltak egymástól, és mēntek, és mēnt a két Iván világnak. Hégyen-vőgyön, erdön, mezőn, síkságon, mindēnēn kērēsztűl. Ęgyszer elértek ēgy kērēsztutat, a kērēsztűtnál ēgy nagy fa volt, és azon ēgy nagy tábla rajta. És a táblán azt írták: aki balra megy az király lēsz, aki jobbra, az mēghal. Ősszenēzett a két testvér:

- Ęgy úton tovább már nem mēhetünk, el kell válunk. Ęn ēgy kicsit erősebb vagyok, el kell mēnni a halál felé, tē még elmész a királyság felé.

Elindultak keserves könyvhullásval, csőndben mēgfordultak, hogy milyen jelt hagyjanak, hogy ha valamelyiknek valami baja történik.

- Tudod, testvér, én beleszúrom a késēmet jobbról, tē balról. Ęs időkēzēnként, amikor eszēdbē jut, hogy mēgnēzzük, melyiknek a kēse vērēsz lēsz, az bajba van, akkor ēgymás segítségēre fogunk sietni.

No, úgy is történt, beleszúrták a kēst ēgymáshoz, mēnnek. Hát közbe nem feledkēztek mēg, hogy odahaza nyulat is vigyēnek magukkal, hogy valahol mēg is ēhēznek. Mēnt az erdōn kērēsztűl, aki balra indult, mēglátott ēgy kutyát.

Hát mit csináljak a kutyával, lēlőjem, mert ami közelembē jön, mindēnt lēnyilazok.

- Iván, nē bántsd az életēmet, hūségēs párod lēszēk, hūségēs őrződ lēszēk.

Odasimult a kutya hozzá, és mēntek ketten. Mēglátott ēgy farkast.

- Ezt már lēlővöm!

Azt mondja:

- Nē lőj mēg, Iván, hagy mēg az életēm, hūségēs szolgád lēszēk, a kutyával ēgyütt.

Hát a nagy farkas fölállott két lábbon. Ráfogta a puskát, azt mondja:

- Nē lőj mēg, Iván, hūségēs szolgád lēszēk.

Mēgkímélte az életét, mēntek már négyen. Addig mēgyēn tovább, hogy két lábra állott az oroslán.

- No, ezt az átkozott állatot lēlővöm!

De bizony az is mēgszólalt:

- Nē lőj mēg, Iván, hūségēs szolgád lēszēk.

Mēntek, de most már valamit csak kell lōni. az állatoknak is ēnni kell, ő is mēgēhēzett. Hát ēgy szarvas szalad kērēsztűl, és rávētte a nyilat, és lēlōtte a szarvast. Mēgnyūzta, elosztotta mindēn jószágjának, magának is ēgy darabot, mēgsūtte ott nyárson, mēg is ētték közösen, és rēggel folytatták az utat. De az állatok hūségēsen vannak mindēnhol.

Elértek egy kis városkát. Mikor a városhoz ért, látta, hogy minden feketébe van, még a falak is, minden feketébe, a fák, a házak, feketébe vannak húzva, fekete lobogók lógnak. Az első házba békéredzkedett, hát egy ősz öregasszony jött ki vele szembe.

- Édés öreganyám, kaphatnék én szállást?

- Szívesen.

- Mondja, édés anyukám, mér van feketében ez a város?

- Jaj, édés fiam, itt a tengér nem messze a város mellett, a hétfejű sárkány mindig a királynak az egyetlen leányát kérte feleségül. A király nem adta, hát bosszúból a sárkánynak minden nap egy leányt kellett vinni. Úgy elfogytak a leányok, hogy most a királyleány van a soron. Réggel hajnalcsillag felkelésekor a tengerparton kell, hogy legyen a leány. Tizenkettőkor kel fel a nap, akkor jön ki a sárkány a tengerből.

Nem szólt Iván semmit, csak gondolkozott, és állandóan léste, hogy mikor jön ki a hajnalcsillag. Látta, hogy a vízholdó kihozta a leányt, átkötözte kősziklára láncval. Elmént a vízholdó, odamént Iván, hogy majd leszakítja a láncot.

- Szép dali vitéz, távozzál el, kíméld még ifjú életedet, elég, ha én elveszék.

- Már azt nem engedem még, szépségös királykisasszony, hogy ez a sárkány elvigye az életedet!

Odamént, leszakította a láncot, és lülett a partra, és várt. Hát nem is sokat kellett habozni, jött is a sárkány, szikrát hánytak a nyelvei.

- Ahá, Iván, itt vagy tő. Nem elég, hogy a testvéremet lelőtted.

Az őz képbél szaladt a testvére. Hát kirántotta ott az egész kardját. Összezsaptak leizzadt, nem birta legyőzni a sárkányt. Egyszer egy erős hullámra egy fejt lecsapta.

- Szép királyleány, véd le a kendőt, mártsd még a tenger vízibe, hozd ide, hadd csavarjam a kardom markolatjára!

A királyleány lekapt a kendőt a fejről, a tenger vízibe mártotta. Odanyújtotta Ivánnak, rácsavarta a markolatjára, egy csapásra levágta a sárkányt. Kivette a bicskát a keziből, és mindégyk nyelvit kivágta, és beletette a táskájába. Olyan fáradt vót, leféküdt oda a tenger partjára, és annyira elaludt, nem ébredt fel, mikor a királyleány után jöttek. Elküldte a király a vízholdót, hogy szedje össze a maradék csontjait. Vigye haza. Méglátta a királyleányt, fölültette a vízholdó a a kocsira, és húzta. Valameddig mentek, és megálltak. Kivette a kést, és elkezdte fenni.

Azt mondja:

- Mért fenéd a kést, vízholdó?

- Azért, hogy megöljelek.

- Megkímélte az a derék fiatal legény az életém, és most elvészéd az életém?

- Nem vészem el az életedet, ha az apádnak azt fogod mondani, hogy én győztem le a sárkányt.

No, haza is értek. Örült a király, mondta, hogy neki adja a lányát feleségül. A lány szabódott, de mégis megtartották az esküvőt. A lakodalomkor azonban megjelent Iván, s akkor a királylány emondta, ki ölte még a sárkányt. Akkor Iván vette el a királylányt.

Égy napon Iván emént az állataival vadászni. Egyszër lételepédett egy fa alá, hogy megsüti a szalonnát. Egyszër csak valaki megszólal a fáról.

- Jaj de fázok, jaj de fázok!

- Hát gyere lē, melegēdj meg!

- Nem merēk, félēk az állataidtól!

- Ne félj sēmmit, nem bántanak!

- Dobok le nekēd egy tincs haját, és mindēgyikre dobjál egy szalat, és megszeliidūlnēk.

Hát szót fogadott Iván. Dobott lē egy tincs haját, és az állatok mind kōjē változtak. Lējött az öregasszony, és fogott egy kecskebēkát, és nyársra húzta. Azt mondja:

- Tē sūtōd a szalonnát, én a kecskebēkát. Én észēm a szalonnát, tē mēg a kecskebēkát.

Mēgharagutt Iván, és a sült szalonnával arcon vágta, Az ott fölfújōdott, olyan szörnyeteg lett belōle, és mēgfojtotta. Bízott Iván az állataiban, de az állatai mind kōjē voltak változva. Az öregasszony összedarabōta darabokra, és beletette egy skatulába.

Nincs Iván.

Fōnt mēg ott a felesége várta otthon, nem jön Iván, nem jōtt Iván. Kesergētt.

- Mondtam, hogy nē mēnjēn! Elveszētt.

No de eszibe jutott a másik testvérinek, Ivánnak az eszibe jutott, hogy mēgnēzi, az a kés vajon vérēs-ē, vagy mi van? Mikor odamēnt, mikor kihūzta az ő késit, hát száraz, tiszta, mikor kiházta a testvére késit, hát vérēs, de egészen a markolatig tiszta vér vōt.

- Istenēm - azt mondja -, az írás azt mondta, aki jobbra mēgy, király lēs, aki balra mēgy, mēghal. Kesergētt, hazamēnt és gondolkozott, hogy mit tudjon csinálni, hogy mēgmentse a testvérit. Sēmmit, útra kelt, és mēnt az erdōn kērēsztūl. Ahogy mēnt az erdōn kērēsztūl ēppen úgy járt ő is, mint a testvére. Mēgjelentkezett neki is egy kutya, és lē akarta lōni. Az is hūségēt fogadott, utána a farkas, így tovább, a tigris, az oroslán és mind mēntek egyūtt. Eleibe ugrott az őz. Lēlōttē az őzt. Mēgnūzta. Mēgētette a jószágment, és ő is megsūtōtt belōle egy darabot, és mēnt tovább. Egyszër elejibē kerūt egy szarvas, és zavarta, zavarta, de bizony nem tudta mēgfogni, oda-csalta őt is ahhoz a kastélyhoz, ahol a testvére tōnkre mēnt. Hát a kastélyon végigmēnt, ēsszejárta a kastélyt. Kilēncvenkilēnc szoba, mindēnūtt terítve. Lēfekūd, de lepihenjēn. Kimēgy ő is a fa alá.

Hát a fa alá kimēnt, tüzet csinát, adott a jószágmentak. És elkezdte sūtni a szalonnát. Megszólal a fán az öregasszony. Azt mondja:

- Jaj, de fázok, jaj de fázok!

- Gyere lē, melegēdj mēg!
- Nem merēk, félēk a jószágmentől.
- Nē félj sēmmit!
- Dobok lē nekēd ēgy tincs hajat, és mindēgyikre dobjál ēgy szalat, és mēgszelidūlnēk.

Lēdobta, de ō rōgtōn a tūzbe dobta. Lējōtt az ōregasszony. Vētte a kecskebēkát, és kezdte sūtni. Azt mondja:

- Ēn ēszēm a szalonnát, tē mēg a kecskebēkát. Ēn ēszēm a szalonnát, tē mēg a kecskebēkát.

Kezdēt fūjōdni fōl. Rászōlt az állatjaira:

- Fogjátok lē!

Nekirohantak az állatai, mēgfogták.

- Nem szabad tovābb bāntani. Most majd mēg kell mondani, hol van a tetsvērēm. Itt veszēt el az ēn testvērēm.

- Mēgmondom, hol a testvērēd, ha mēgkīmélēd az életēm.

- Mēgkīmélēm az életēdet, csak a testvērēmet add elō.

Elōvētte a skatulāt, összerakta ūgy, ahogy vōt. Ēgyet fūjt rajtuk.

- Jaj de jōt aludtam!

- Aludtāl volna, amīg a vilāg, ha ēn nem jōvōk.

De az ōregasszonyt mēgfogták, és kettēhasították, tūzre tették. No, mēgtörtēt a szērēncsēs összejōvetel. Fēltāmadās. Elmēt haza Iván, ō is elmēt az ō lakāsára, hāt ott is az törtēt, a faluban hírēsztelik, hogy nagy baj van, gyās van faluban, mer a kirālynak a lányāt a kilēncfejū sārkāny el akarja venni felesēgūl. Ēs ha nem adják, akkor lēēgeti az egész falut. Van ēgy mēly hasadás a hēgyōdalba, és onnan jōn ki a sārkāny.

No, ō a jószágaival kimēt oda, lēhūzōdott, és vārt, nem szōlt sēmmit, nem szōlt sēnkinek sēmmit sē. Hozták is a szép kirālylēányt. Kikōtōzték oda. Elmēntek. Jōtt a kilēncfejū sārkāny. Az kihūzta a kardot, és összecaptak.

- Ąj - azt mondja -, itt vagy tē, Iván, tēgēd vārtalak. Anyāmat szējjelcsaptad a kardval, ēn szētcaplak tēgēdet.

Összecaptak. Zēngēt a hēgy, a fōd. De a nagy kūdēs után lēgyōzte a kilēncfejū sārkānyt. Kivētte a nyelvīt, zsebbe tētte, zacskōba tētte.

Ott is a kirāly elkūdte az ū szolgājāt, hogy hozza haza a maradásāt. Azt mondta, mikor mēntek ēgyūtt haza:

- Agyonszūrlak, ha nem lēsžl a felesēgēm. Ha nem mondod, hogy ēn gyōztem.

Hāt szēgēn lány rā volt utalva, mēgijēdēt, fogadott, hogy az apjának azt fogja mondani, hogy igēn is, ō gyōzte lē.

De ām másnap rēggē sēmmi kērdēs nélkül Iván ēmēt a jószágaival, vadjaival oda, és lēhevert kint a kirālyi kastēly elōtt. Nagy tornācot emeltek bēnt. Amikor fōlrakták a tornācot, szolgājának pārnāt tēttek a feneke alá. A kirālylēān mēglātta a tornācrū Ivānt.

- Iván, itt van az ēn mēgmentōm kint.

Rākiāltott:

- Gyere, mentsd még az életemet itt is!

Párnástól együtt odadták a szolgát a vadállatoknak, nagy lakodalmat csaptak, egymást fölkeresték, elhozták az anyjukat. Boldogan éltek. Még máma is élnek, ha még nem haltak.

8. RÓZSA VITÉZ

Hol vót, hol nem vót, volt egyszerű egy király, annak vót három fia. Egyszer megtámadta a szomszéd király, az országa elveszett. A három fia útnak indút szerencsét próbáni. Ahogy mennek, mendégélnek, odaérnek egy útkeréskeresztéhez. Azt mondja a legkisebb királyfi:

- Én elmegyek balra egyedül, ti, bátyáim menjetek jobbra, de mielőtt elindulnánk, arra a magos fára egy póznát kell kötni, és arra egy kendőt kell kötni, selyemkendőt, és időközönként megnézni, ha pirosra válik a kendő, akkor valamelyik bajba van. Akkor megyünk segítségire.

No, a két testvér jobbra ment, mentek, keresték ők is a jobb életét, hogy merre menjenek, ő ott, hogy balra ment, egész napot, egy gyönyörű szép kastélyhoz ért. Bémegy a kastélyba, jönnek, csapkodták az ajtót, hát két óriás lépett be. Észrevette az óriást, sutty, bésuttyant az ágy alá. Az óriások bějöttek oda. azt mondták:

- Micsoda Ádám szagot érzünk itt!

Kihúzták az ágy alól összelapították darabra, és kidobták az ablakon. Réggel mentek az óriások dolgozni, a domboldalból kijött egy kígyó, egy nőfejű kígyó. Összeszedte mind, ahogy rakosgassa össze, mondogatta magába:

- Ez ide jár, ez ide jár.

Elment a patakra, hozott szőlővizet, forrasztófüvet, és fölébredt Rózsa vitéz, azt mondta:

- Hú de jót aludtam!

Erősebb lett, és szebb lett sokkal, mint amilyen vót. A nőről rögtön lépatant róla a kígyóbőr. Eljött az este, most már olyan erősnek érezte magát. Nem biri megállni magát, megáll az ajtóba! Jöttek is az óriások. Jánost elcsípték az óriások. Megfogták megint, összevágták, megint kidobták az ablakon. Réggel, amikor elméntek az óriások, a léánfejű kígyó a pocokból kijött, megint összerakta, megint meglocsóta élő vízzel, forrasztófüvvel, és feltámasztotta. No, ez a kettő, mert kétszer életét adott neki, de már akkor olyan erősnek érezte magát Rózsa vitéz, hogy bizott, hogy légyózi az óriásokat. Még is várta őket az ajtóba. Jöttek az óriások, bégrott belő, de megint csak légyózték. Megint összevágták, kidobták az ablakon. Réggel megint mentek az óriások a munkához. A léányfejű kígyó megint kijött a pocokból, megint összerakta, meglocsóta úgy, mint azelőtt. Azt mondja a léány neki:

- Rózsa, még fogom neked hálálni eztet.

- Mit hálálsz még té nekem? Mikor té nekem háromszó' életét adtál. Én vagyok hálás hozzád, mert életét adtál nekem, én odadom magam nekéd.

Eljegyézték egymást. No, estére megint mēnt, de olyan erősnek érezte magát, lēgyőz mindēnt. Jönnek az óriások. Szēmbeszállott velük, mind a hét óriást lēdarabolta. Nem bírtak vele. Akkorra visszamēnt a lēán, megint lēdobta magáról a kígyóbórt.

- Én a tied, té az ēnyém.

Rēggēre föltekintett Rózsa vitéz a hēgy tetejére, a Havasra, meglátta, hogy a kendő vérbe van. Azt mondja:

- Itt hagylak, mert bajba vannak a bátyjaim, de mihēst sēgítēk rajtuk, vissza fogok jōnni.

Hát mēnt is a bátyjai sēgítségére ēgy úton. Hát talát ēgy utat, azon talát ēgy házikót, ēgy kis házikóba kupa alatt össze van kötve a bátyjainak a két kutyája, akkor itt tűntek el a bátyjaim. Elódta a kutyákat. Mēnetbe hozta a nyilat, és lēlött ēgy nyulat, és elkezdte sūtni a nyulat. Mikor sūtte a nyulat, valaki így szól, de nem lássa, honnan:

- Jaj, de fāzok!

- Ha fāzol, gyere, melegēdj mēg, gyere, melegēdj mēg!

- Nem merēk lējōnni - azt mondja -, mert félēk az állatjaidtól.

- Nē félj, az én állataim nem bāntanak sēnkit.

- Hanem dobok lē ēgy hajszálat, és dobd az állatjaid közē! Akkor ismeretségēt kötnek velem is.

- Dobjad!

Lēdobta a hajszálat, és bēdobta a tűzbe Rózsa vitéz. Lējött a vénasszony. Ez sūti a nyulat, az mēg fogott a vénasszony ēgy kecskebékát, ēgy varangyos békát, és aztat sūtte.

- Én észēm aztat, té mēg a varangyos békát!

Összevesztek. Hát kirántotta a kardját, hogy lēcsapja az ēgyik karját. A vénasszony fájé változtatta a kardját. Azt mondja:

- Fogjátok mēg, kutyáim, fogjátok mēg!

Mēgfogták. Kezdték szējjeltēpni, lērāngatni, mēgvérēztēk, és a vércsēpp ráesett a kardra, és megint visszavāltozott a kard vassé. Elkapta Rózsa vitéz, és lēvāgta a jobb karját.

- Ha mēg nem monddod, hogy hol vannak az én bátyjaim, akkor lēvāgom a nyakadat!

Azt mondja:

- Én végeztem ki bátyáidat, és tēgēd is akartalak, mert elpusztítottad a hét fiamat. A hét óriás a hét fiam vót.

No, erre már mēgmondta, hol vannak a bátyjai elāsva. Kardot rántott mēgēgyszēr, és elkūdte Plutóhoz a boszorkányt.

- Eridj Plutóhoz!

Elmēnt, hozott forrasztófüvet, élesztóvizet, mindēnt, kiszēdte a bátyjait, összerakta, mēglocsolta életvízvel, fōltāmasztotta ōköt.

- Jaj, testvér, de jót aludtam!

- Bizony, aludtatok vóna, míg a világ és két nap, ha én nem jövök.

Hanem azt mondja az idősebb bátyja:

- Hallottuk, mielőtt megtörtént velünk a baj, hogy az ellenség az orszá-
gunkból kivonult. Úgy gondoltuk, hogy elmegyék én haza, tovább vezetni
az országot, és a fiatalabb bátyám elmegyén utánad megkeresni.

- Nem - azt mondja -, egészen másképp csináljuk a dolgot. A kisebb
ország a mienk, elmész tő odahaza, fölkarolod, a kisebbik bátyám eljön
velem a nagyobb országba, majd mi fogjuk aztat ott vezetni.

Visszaméntek, elmént haza az országába. Ézék elméntek mind a ketten
az óriásokhoz, és nagyon megörült a kígyóórból visszaváltozott léány.
Elmesélte, hogy az a ház az övéké volt, az apja királysága, úgyhogy királyi
származás, csak az óriások elfoglalták és zsaróták, sarcóták a népet.

- Nagyon el vótam keserűdvé, hogy nem jöttél vissza, de most már
boldog vagyok.

Nagy lakodalmat csaptak, a menyasszonytáncot is eljárták, még máma
is élnek, ha még nem haltak. Az az egész, hogy dióhéjba bújtak, és a hégyen
léereszkédtek, elgurútak. Itt a vége, fuss el véle!

9. CÍM NÉLKÜL

Volt egy szegény embér és egy szegény asszony, fiatalasszony. Hát
megáldotta az isten, lett egy családjuk, szép kisléán. És nem sokáig
gyönyörködött a családjában, meghalt a szegény asszony. Szegény kisléány
árván maradt. Az apja megunt a egyedüliségét, gondolta magával,
megnősül, hoz egy mostohát, mert hogy nem lesz rossz módja. Hát hozott
is egy mostohát, de annak is vót egy kisléánya, egyidősek voltak evvel. Hát
telt nap nap után, az asszony nem állhatta a kisléánt, a mostoháját, az övét
még cicázta, kedveskédett neki. Mikor hazajött az embér a munkábó:

- Olyan haszontalan az a kisléány, sémmit nem akar csinálni, tégnap
adtam neki a tisztát.

Pedig dehogy adott neki, sémmilyen tisztát nem adott rá. Hanem azt
nézte, minél piszkosabb légyén.

- Látod, az ényémmel egyszerűre öltöztettem fél. Mit tudjak én vele
csinálni, mēnjēn, őrizze a tehenet. Nē lássam legalább egész nap, ott van a
tehén mellett.

Hát őrizte a tehenet. Mindig hazahajtotta a tehenet este, nem adott va-
csorát neki, szidta:

- Éhēs a tehén, nem vigyáztá rá.

Mindig, amikor hazajött a férje, mondta:

- Még a tehenet sē őrzy úgy, ahogy kell.

Hát nagyon el volt keserűdvé a kisléány. Mikor őrizte a tehenet,
megszólalt a tehén:

- Édes kislányom, édesanyád szelleme beszél belőlem. Csavard még a bal szarvam, meglátod, hogy mi jön ki belőle.

Mégcsavarta a bal szarvát, jobbnál jobb falatok jöttek, és étkezett a kislány. Mindén nap szebb volt és szebb, gyönyörű volt. A tehén nem mént semmire. Bosszantotta a mostohát réttentésen, hogy honnan szépül ez a léán. Mēgleste, hogy mégcsavarta a tehén szarvát, hogy onnan jön a sok jó étel, mindēn. De nem mondta még a férjinek.

- Lē kell vāgni a Riskāt, sē tej nincs, csak az a haszontalan kislány ōrzi. Látod, milyen mocskos mindig, de várhatod, hogy tejet hoz a tehén. Lē kell vāgni.

Akārhogy fājt a szīve, hāt lē kell vāgni Riskāt. Azt mondja a tehén másnap:

- Édes kislányom, édesanyád szelleme beszél. Ęngēm lē fognak vāgni. A szarvamat csavard ki, a partódalba van ēgy nagyon tūskős csipkebokor. Embēr nem tud hozzāfērni, csak állj mēg a bokor elōtt, és fohāszkodj Istenhēz, és a csipkebokor kétfelē nyilik, és a csipkebokor tōvibe tedd lē a szarvamat. Ęs amikor csak mēgszorulsz, csak állj oda akārmikor. Vigyāzz, hogy a mostohād nē lassa mēg. Csak állj oda, fohāszkodj Istenhēz, a rōzsabokor kétfelē nyilik, és a szarvat csak fogd mēg, csavard mēg a kezedbe. Sok-sok ételēk és szebbnél szebb ruhāk jōnnek onnan ki.

Hāt űgy is történt. Másnap akārhogy fājt a szīve a Riskāé az embērnek, lēvāgtāk a tehenet. A kislány a szarvāt lēvette elōtte való nap, és eldobta oda, ahova a tehén mēgmondta neki.

Sírt a kislány, kesērgētt. Mindēn nap, amikor észrevette, amikor nem vészik észre, mindig mondta, ha csak nem vészik észre vacsoracsillag fēljōttekor, mēnjél oda, fiam, ha már alkony az idō. odamēnt, és mégcsavarta a szarvāt. Szēbbnél szebb ruhāk jōttek, jobbnál jobb kosztok.

Hāt ēgyszēr elmēnt, Istenhēz fohāszkodott, az a rōzsabokor kétfelē nyilott. Mégcsavarta a szarvat, gyōnyōrūsēgēs szép ruhāk voltak, fōlōltōzōtt szépen, tisztāba, mār férjhēz mēnni való vót. Ahogy jōtt a rōzsabokortól, jōn ēgy fiākēr. Hāt ki vót a fiākēron? A fiākēron vót a kirālynak a fia. Mikor mēglātta a kislēānt, mēgállt a fiākēr. Bēszaladt és elbūjt. A kirālyfi utāna. Elēibel jōtt a gonosz mostoha, azt mondja:

- Hol az a kislány, aki bēszaladt?

- Nincs itt.

- De itt van, itt van!

Mutassa az ō kislēānyāt.

- Nem az, nem ez, az egēs más, ēgy szép ōtōzetben.

- Nincs itt más.

Azt mondja a kirālyfi:

- Idejōtt bē, és itt kell, lēgyēn. Kērēk hatalmat, hogy kōrūnlēzzem az életēt.

Hāt mēg is látta, el volt hūzōdva ēgy fa mellē.

- Hāt ez az!

- No - azt mondja -, édes kislányom, gyere a fiákërra!

Kivitte a fiákërra. Elméntek szépen haza. Bëmutatta az édesapjának, a királynak, ez lész az ő kedves felesége. A király nem ellenözte. Elmesélte, hogy milyen helyzetben van ez a kislány, hun látta még ezt a kisléánt, és megszerette. Ott vót két nap, akkor papot kell hini, és lakodalmat kell csinálni. Azt mondja a kisléány:

- Van nëki édesanyja.

- Hát ki a të édesanyád?

Elmesélte, hogy hol van az ő édesanyja, aki gondot viselt róla évekën kërésztlül, hogy në haljon még étlen.

- És ő ad nekëm mënyasszonyruhát, és akkor elmënyünk az esküvőre.

Hát királyfi fiákërba tette, és elméntek. Mëgállt a királyfi a hintóval, épp a vacsoracsillag jött fël. Odamënt a kisléány, imádkozott, fohászkozott Istenhöz, a rózsa kétfelé nyilott. Szép örömmel odamënt, mëgcsavarta a tehén szarvát, egy gyönyörüségës szép esküvőruha jött ki. A királyfinak nagyon mëgesett a szíve. Elméntek, hazavitte.

- Itt van, édesapám, a kedves feleségëmet fölöltözttette az édesanyja, még a királynak sincs ilyen ruhája!

Akkor elmesélte a királynak a léány, hogy milyen életët élt. És a jó Isten mësegítette, hogy az anyja szellemiben élte ezt az életët kërésztlül. Papot hittak. Elhíták az édesapját, hogy lássa mëg, hogy milyen a jó Isten akara-ta, s akkor elfogadta az apa, hogy a mostoha a gonosz. Nagy lakodalmat csaptak, három nap, három éjjel folyt a lakodalom. Hazamënt az apja, és azon móddal elzavarta a mostohát, többet nem is nézhette, hogy ő ilyen këgyetlen vót, de a jóisten lëtekintett, és Istenhöz fohászkozott kisléánt a jó-isten jó útra vezette. Ez a vége

10. VIRÁG PÉTËR

Vót egy gazdaembër és a felesége. Annak vót hat családja, három fiú, három nő. Szépen kiiskoláztatta mind a hatot, és a gazda mëghalt, az apjuk. A felesége eltëmette, és búslakodtak, hogy mitévők lëgyënek. Azt mondja egy nap az anya a gyerekeknek, hogy elmëgy, és keres szolgát. Azt mondja a legidősebb fiú.

- A szolgának amit fizetnénk, azt eltëgyük, máshova elhelyezzük. Majd én szántok is, vetëk is.

- Jó' van, fiam.

- Csak arra kërëm, anyám, mikor én elmëgyëk dolgozni, akkor hozza-nak nekëm ebédët.

Azt mondja a legidősebb léány:

- Kedves bátyám, majd én viszëk nekëd ebédët. Kedves bátyám csak arra az ëgyre kërlek, amikor az ekével kilépsz a kapun, az ekët mindjárt akaszd belé a földbe, hogy húzzál nekëm borozdát, hogy tudjam, hol vagy, hogy én vigyek nekëd ebédët.

Hát úgy is tett, másnap beleakasztotta az ekét, és odáig húzta a borozdát, ameddig ő dolgozott. Jött a hatfejű sárkány, békaparta a borozdát, és ő húzott neki borozdát a kastélya kapujáig. A lány vitte neki az ebédét a borozda után, de a hatfejű sárkány kastélyához ért. A hatfejű sárkány megkapta, félvitte, megétte az ebédét, és ott fogta a lányt feleséginek.

Várta a legény az ebédét, nem jött, hazajött nagy haragval, mérégvel, hogy ő ebédét nem kapott. Másnap mondja az anyjának, nem kapott ebédét. Azt mondja a középső lány:

- Kedves bátyám, majd én viszek ebédét, csak húzzál borozdát a kiskaputól, hogy én tudjam, hol vagy.

Hát húzott is borozdát, de jött a tizenkétfejű sárkány, békaparta, és borozdát húzott az ő kastélyáig. Mént a lány a borozda után, és a tizenkétfejű sárkány megfogta, bevitte a kastélyba, ott fogta. Hazajött mérgébe a fiú. Ma sē kapott ebédét, mondja az anyjának.

- Nem tudom, fiam, elmént a legidősebb, elmént a középső, föld nyelte el, eltűntek, nincsenek, nem jöttek haza.

Azt mondja a legkisebb lány:

- Hónap majd én viszek ebédét, csak húzzál nekem borozdát!

Hát megint kimént az ekével, indult a munkára, borozdát húzott odáig, ahol ő szántott. Jött a huszonnégyfejű sárkány, békaparta a borozdát, húzott magának borozdát, a kislány vitte az ebédét, és a huszonnégyfejű sárkányhoz vitte. Az is megfogta, félvitte. Azt mondta:

- Tē lészél a párom, azt csinálsz, amit én mondok és parancsolok.

Hazajött, mondja a fiú az anyjának, hogy nem kapott ebédét. Kesérgétt az anyja, hogy egyik lánya sē jött vissza.

Elindult a legidősebb lányt megkeresni, hát átmént a hatfejű sárkányhoz.

- Jó napot, testvér. Hol van a sárkány? Gyere haza, testvér!

- Nem merék hazamenni, mindjárt itt van a sárkány!

Hát jött is a hatfejű sárkány.

- Jó napot, sógor, kedves sógor! Asszony, tégyl tűzet, főzzél ebédét, és ebédélünk a sógorval.

No, még is ebédéltek, hozott egy kancsú bort, megitták.

- No, gyere, sógor lē az udvarra, birkózzunk még!

Lēméntek, megbirkóztak, úgy vágta a legényt földhöz, hogy minden porcikája összetört, és meghalt. És egy nyárfát ültetett kérésztfa helyett.

No, jött a középső, elmént a tizenkétfejű sárkányhoz, megkeresni a testvérít.

- Jó napot, testvér!

- Jó napot!

- Jaj, jaj, hogy mertél idejönni, mindjárt itthon van a sárkán, a tizenkétfejű sárkán.

- Nem baj - azt mondja -, majd megbirkózzunk.

Jött is a tizenkét fejű sárkány.

- Jó napot, sógorka! - jó napot! Rögtön adjá, asszony, valamit enni!
Mégétték, mégitták.

- Gyere most, sógor, mégbirkózunk.

Akkor léméntek, a tizenkét fejű sárkány úgy vágta a leginyt földhöz, hogy eltörött minden porcikája. Eltemette ő is, egy nyárfát ültetett kérésztfa helyett.

No, elindult a legfiatalabb, ha ez is nem jött el, hát az elmént a huszon-
négy fejű sárkányhoz.

- Jó napot, testvér!

- Jaj, jaj, hogy mertél eljönni. Jön a sárkány, és összever.

- Hát én mégvárom. Utánad jöttem, lesz, ami lesz, mégbirkózok veled!

Jött a sárkány, a huszonnégy fejű sárkány.

- Jó napot, sógorka. Asszony, ebédet főzzél rögtön!

Hát főzött ebédet, megebédéltek, hozott egy kancsó bort, mégitták, azt mondja sárkán:

- Sógorka, birkózunk még!

Léméntek, fogta a sárkány, úgy vágta földhöz, hogy széjjelmént, és elás-
ta ő is, egy nyárfát ültetett a sírjára.

Kesérgétt az asszony otthon, hogy hat családja, és mind a hat családja
eltűnt. Sírt, sírdogált. Egy nap fogta a sarlót és egy ponyvát, végigmént a
földön, hogy majd gyűjt valamilyen takarmányt a jószág részire. Akkor
kimént a föld végibe, az árokba kezdett kapargáni, és meglátott egy
gyönyörű szép fehér virágot. Úgy megtetszett neki az a virág, lészakította,
de véletlenül a szára ott maradt, csak a virágot szakította le. Mégszagúta,
nagyon jó szagú vót, és befalta a szájába, és úgy gyűjtötte a takarmányt.
Mégfeledkezétt, és lenyelte a virágot. Hazamént, egy hétre fiúgyerékét
szült. Hát minek tudja kérésztelni, hát Virág Pétérnek. Bépólyázta szépen
egy pólyába, mikor egyhetes volt, így szólt a gyermek:

- Édesanyám, pólyázzál ki, engedj az utcára játszani!

Mikor kimént a gyermek az udvarba játszani, mégfogta a mézsgyefát, és
még hajlította, visszamént:

- Édesanyám, pólyázz vissza még egy hétig!

Bépólyázta az édesanyja még egy hétig.

- Most már pólyázzál ki, megyek ki játszani.

Kipólyázta az anyja, kimént játszani, elmént a fához, mégfogta az
egészet, méggörbítette. Visszamént:

- Édesanyám, pólyázzá még bő két hétig, de véletlen sē pólyázzál ki, de
tē sē mēnjél ki!

Csak annyit csinált az asszony, lévetkezétt és félöltözött. Mikor az a két
hét eltelt:

- No, édesanyám. most pólyázzál ki!

Kipólyázta, kimént játszani, megfogta a mézsgyefát, megfogta, és egészen legörbítette. Visszamént, és mondja az édesanyjának:

- No, most hozzáál bē egy cseréptálat, egy paraszttálat!

Hozott is az asszony bē egy paraszttálat.

- No, azt fejd teli anyatejvel!

Az asszony telefejte anyatejvel.

- Most hozd fél a gyúrotáblát, és hozzáál lisztet, és tēdd bele a tejbe, de egy csēpp vizet nē tēgyél bele, és csinálj három pogácsát!

Hát úgy is tētt az asszony, beleöntötte a lisztet a tejbe, meggyúrta, csinált három pogácsát.

- És most vēdd elő a három selyēmkendődet, és a három aranygyúrút, és mindēgyiknek a gyúrújit tēdd a saját kendőjibel, és mindēgyik kendőbe egy pogácsát. Most elmēgyék, és mēgkeresēm a testvéreimet.

Hát el és indult, elmēnt a hatfejű sárkányhoz. Mīkor bēmēnt:

- Jó napot, testvér!

- Jaj, fiú, hogy mertél idejōnni, itt a hatfejű sárkány tartózkodik, nem-sokára hazajōn!

- Vót nekēd két testvérēd?

- Mért kérdēzēd?

- Azért, mert nekēm testvérēm vagy. Itt van ez a csomag, nyisd ki!

Kibontotta:

- Látod azt a selyēmkendőt, ismerēd?

- Istenēm, az az ēnyēm!

- No, akkor tōrd kettē ezt a pogácsát, és ēgyél belōle, ēdd mēg!

Elkezdte ēnni.

- No, milyen ízű a pogácsa?

- Olyan ízű, mint az édesanyám teje.

Mēgētte a pogácsát.

- Jaj - azt mondja -, mindjárt itt a sárkány.

- Hát honnan tudod, hogy jōn a sárkány?

- Mert a hatmázsás buzogányát hazadobta.

Kiszalad a Pētēr, és ēppen elkapta a buzogányt. Elkapta buzogányt, és visszavágta, még hat mérfōlddel továbba dobta, mint a sárkán. Hú de mēgharagudott a sárkán:

- Ki portyázik az ő házánál, biztos csak az a Virág Pētēr, majd adok én, csak hazaérjek!

No, jōtt is a sárkán.

- Jó napot, sógor!

- Jó napot!

- No, asszony, főzzél ēnnivaló ételt!

Éttek. Bēhozott a sárkány ēgy kancsó bort, ēppen két pohárral volt benne. Kiöntötte.

- No, sógor, igyál!

- Én nem iszok.

A sárkány mēgitta.

- Hát mért nem iszod mēg a bort?

- Azért, sógor, ha tē hozzám jössz vendégségbe, én nem ēgy pohár bort adok, lēvezetlek a pincébe, és iszó, amennyi jólesik.

No, vĕtte a kulcsot a sárkány, és lēmĕntek a pincébe. Hát ott hat hordó bor. Őt hordó bort ott rōgtōn mēgitt.

- Nē légy elégtelen, hadd mēg a hatodikat, hogy az űj termésig lēgyĕn borom.

No, azt mondja:

- Mēghagyom.

- Gyere, Virág Pĕtĕr, bírkōzzunk mēg!

Mēgfogta a sárkányt űgy fōdhōz vágta, kötōzésig. Pĕtĕr kiugrott, mēgfogta a sárkányt, belevágta dĕrĕkig. Elō a bicskát, mind a hat fejĕt lĕvágta. El van intĕzve.

Most elmĕnt a tizenkĕt fejű sárkányhoz. Bĕmĕgy, azt mondja a lĕány-nak, a testvéreinek:

- Jó napot, testvér!

- Jó napot, fiú! Miōta vagyok én nekĕd testvéreĕd? Hatan vagyunk, tē nem vagy a testvéreĕm.

- De én a tē testvéreĕd vagyok.

- Hát hunnat vagy testvéreĕm?

- Itt van ez a csomag, bontsd ki! Kiĕ ez a selĕmkendō?

- Az az ĕnyĕm.

- Az az aranygyűrű?

- Az is az ĕnyĕm.

- Tōrd kettĕ a pogácsát, és ĕgyĕl belōle!

Kettĕtōrte a pogácsát, azt mondja:

- No, milyen ízű a pogácsa?

- Olyan, mint az ĕdĕsanyám teje.

- Hát hol van a sárkány?

- ĕppen, hogy csak nem jōtt haza. Jaj, nekĕm, mi lĕsz veled? Mindjār' dobja a tizenkĕt mázsás buzogányt!

- Csak dobja!

Kimĕnt Virág Pĕtĕr, ĕppen akkor huppant lĕ az udvarba a buzogány. Mēgfogta a Pĕtĕr a tizenkĕt mázsás buzogányt, visszavágta mēg tovābb, mint ahogy a sárkány volt.

Azt mondja a sárkány:

- Ki bōklászik az én házam körül? Biztosan az a Virág Pĕtĕr, majd adok én neki, csak hazamĕnnek.

Hazajōtt, hazahozta a buzogányt, lĕdobta.

- Jó napot, sógor, jó napot, sógor! Asszony, tūzet rakjāl, és ebĕdĕt fōzĕl, mi mēg ĕgyűnk, sógor!

Mivel ĕttek, ebĕdĕltek, fōlhozott ĕgy kancsū bort, kiōntōtt ĕpp kĕt pohārval.

Azt mondja:

- Miért nem iszol, sógor?

- Nem iszok én, hát nem iszok én a borodból, mert ha én elhívlak vendégségbe, a pincébe viszlek, és annyit adok, amennyi jólesik.

- Ott a fán a kúcs, gyere a pincébe!

Lémöntek, hát tizenkét hordó bor van, rögtön tizenegy hordóval éppen megitt.

- Nē bánts d a tizenkettediket, légyen nekēm a termésig!

No, kimöntek.

- Pétēr, birkózzunk mēg!

Mēgfogta a sárkány, belevágta a kujakig, Pétēr kiugrott, mēgfogta a sárkánt, belevágta nyakig. Elő a bicskáját, és lēvágta a fejit. Mind a tizenkét fejit.

- Tēstvér, elintéztēm a sárkányt, most mēgyēk a huszonnégy fejű sárkányhoz. El nē mozdulj itthonról!

Elmēnt oda.

- Jó napot, testvér!

- Jó napot, fiú, hogy mertél idejönni, a huszonnégy fejű sárkány kastélyába? Mindjárt itt lész, és kivégez téged.

- Testvér, tē vagy az én testvérēm, jöttem, hogy mēgmentsem az életēdet.

- Mióta vagyok én testvéréd?

Odaadta a csomagot.

- Bontsd ki! Ismeréd ezt a selyēm kendőt?

- Ismerēm a kendőt, a gyűrűt, ismerēm.

Kivette a pogácsát, kétfelé törte:

- Ędd mēg! No, milyen íze van a pogácsának?

- Olyan, mint az édesanyám teje.

- Hát akkor testvérēk vagyunk. Hát hol van a sárkány?

- Elmēnt országot, de csak hogy nem ért haza. Jaj, Istenēm, mi lész?

- azt mondja. - Huszonnégy mázsás buzogányát dobja haza. Ott a kastély sarkán van egy óriási nagy szēg, és arra a kastély sarkán fog ráakadni.

Kimēnt Virág Pétēr, akkorra odavágódott a buzogány. mēgfogta a huszonnégy mázsás buzogányt, és visszadobta. A sárkányon túl, ahogy ide dobta. Azt mondja:

- Ki portyázik az én házam körül? Biztos, hogy ez a Virág Pétēr. Engedd mēg, hogy hazatérjek!

Haza is hozta a buzogányt, lēdöfte, Pétēr várja a vendégēt.

- Jó napot, sógor!

- Jó napot! Asszony, készíts ebédēt.

Mēgebédéltek, hozott egy kancsó bort, épp egy-egy pohár volt. Kiöntött egyet Pétērnek, egyet neki. A sárkán mēgitta. Pétēr nem ivott belőle.

- Sógor, mé nem iszó bort, a boromból?
- Nem akarom meginni. Mert ha tē hozzám jössz vendégségbe, nem egy pohár bort adok nekéd. Léviszlek a pincébe, amennyi jóesik, annyit iszol.
No, akkor hozta a kulcsot.

- Gyere lē!

Lēmēntek. Huszonnegy hordó borból huszonzhármát Pētēr megivott.

- Nē légy elégtelen, hagyjál egy hordó bort a termésig!

Kimēntek a pincéből.

- No, gyere birkózni!

Mēgfogta a sárkány, belevágta nyakig Pētērt a földbē. Pētēr, a fiatal ifjú kiugrott, elfogta a sárkányt, úgy vágta, hogy nyakig bēmēnt a földbe. Elővette a bécsi bicskáját, és egy vágásra lēvágta huszonzhárom fejit, a huszonnegyediket nem bántotta. Azt mondja a sárkány:

- Hadd még a fejemet, írást adok, hogy úgy eltúnök ebből az országból, hogy soha híremet sē fogják hallani, csak hagyd még az életēmet.

- Mēghagyom az életēdet, de add vissza mind a három testvérēmet!

Ömlött a vér a sárkánynak a nyakából, elmēnt a sárkány, és mindēn nyárfát mēgkent vérrē, és mind feltámadtak a testvérei.

- Jaj de jót aludtunk!

- Bizony, aludtatok vóna tovább is, még a világ világ, ha én nem jövök!

A sárkány elmēnt, eltűnt, többet híre-hamva sē lētt neki. Soha nem jelēntkēzētt. Elmēnt Pētēr, hazavitte mind sorba a sárkánytól a testvéreit. Az anyjik kinyitotta a kaput, nagy öröm vót, mēgcsókolta három fiát, három lēányát, még a hetediket, Virág Pētērt. Összehítta a szomszédokat, a falu lakóit, mulatás, étel-ital, kinek mi kēllētt. A legjobban mulattak, amikor azt mondja Virág Pētēr:

- No, Isten áldja mēg!

Mēgcsókolta a három férfitestvérit, három nōtestvérit, az édesanyját.

- No, mulassanak tovább, édesanyám, vezessēn oda vissza, ahonnan lēszakított.

- Elmész, fiam?

- Elmēgyēk.

Elkōszōnt mēgēgyszēr a testvéreitől, Istennek ajánlotta őket, és elmēnt oda, az árok partjára, ahol az édesanyja lēszakította. A föld mán kétfelé volt nyílva.

- No, édesanyám, Isten áldja mēg!

- Itt hagysz, fiam?

- Elmēgyēk most már.

Fejit a térdire tette, eltűnt, a föld elnyelte. Az anyja visszajött, tovább folyt a mulatság virradtig. Elkōszōnt szépen, és élnek ma is boldogan, sēnki sē zavarja. ma is élnek, ha mēg nem haltak.

11. NYAKIGLÁB, FÜLIGHÁJ, MÁLÉSZÁJ

Vót egy embër és egy asszony, vót három családjuk. Mëghalt az asszony, az embërre maradt három fiúgyerëk, de olyan lusták vótak, mind a föld. Elnevezte öket az apjuk, egyiket Nyakiglábnak, másikat Fülighájnak, a harmadikat Málészájúnak. Elkeserëdött az apjuk, hogy mëgëtték volna a hegyet, ha kënyér lett volna. Ó mán tovább nem bírja öket étetni, még kënyérból së, annyit észnek.

- Mënjeték szolgálni!

Hát elindult a Nyakigláb szolgálni, ahogy mëndëgëlt, mëgtalálkozott egy öregembërrrel

- Hát të, fiam, mit keresël?

Azt mondja:

- Szolgálatot keresëk.

- No, éppen nekëm këll egy szolga, gyere hozzám!

Lëszolgálta az esztendöt, azt mondja:

- No, fiam, húsëgësen szolgáltál, mëgajándékozlak egy asztalkával. Tudod, milyen asztal ez? Azt mondod: - »Terítsd, terítsd, asztalkám!« Mindënt terít.

Kapta hóna alá Nyakigláb, és mënt. hát alig várta, hogy kiërvën a falból, egy bokor mellé lëtette, kipróbálta:

- Terítsd, terítsd, asztalkám!

Gyönyörüen mëgterítëtt. Mëgörült neki, jóllakott, csak úgy dagadt a hasa! Útközbe kerüt egy kocsmá, bëmënt oda éjjeli szállásra, és adott is neki a gazda éjjeli szállást. Vitte magával az asztalkát. Lëült, és azt mondta:

- Terítsd, terítsd, asztalkám!

Jól vacsorázott, a kocsmáros a kulcslukon mëgleste.

- Hát jó lenne a kocsmá részire ilyen asztal.

Hát éppen egy olyan asztalt tëtt, és kicserélte. Rëggel fëlkapta az asztalkát, és mënt hegyen-vögyön körösztil.

- No, mëgjöttél? No, mit szolgáltál?

- Majd mëgmutatom, többet nem éhezünk.

Elövéte.

- Terítsd, terítsd, asztalkám!

De az mëg së moccant. Elövéte az apja és a testvére, jó mëgverték. No, azt mondja: - Neki nincs szerencsëje az életbe sëmmihëz së.

Elmënt szolgálni a másik. Füligháj. Az is szintën mënt, mëgtanákozott azzal az embërrë.

- Hát të, fiam, mit keresël?

- Szolgálatot.

- No, éppen nekëm kellene egy szóga. Ha egy esztendeig húsëgësen szógász, majd mëgutalmazlak.

Eltelt egy esztendő, azt mondja:

- Tégéd is megjutalmazlak, hűségösen dógoztál, adok egy szamarat. Ez egy olyan szamar, mikor azt mondod: »Tüsszents, tüsszents, szamárkám!« mindig egy aranyat tüsszent.

Megköszönte a bérít, amikor kiért a faluból, akkor azt mondja:

- Tüsszents, tüsszents, szamárkám!

Akkor vót egy aranya, No, jól van! Útközbe neki is útba esett a kocsmá, bémént a kocsmába éjjeli szállásra, kért vacsorát, évett-ivott. azt mondta; majd réggel fizet.

Bémént a szobájába, bévitte a szamarat, és «Tüsszents, tüsszents, szamárkám, Tüsszents, tüsszents, szamárkám!»

Annyit ért, alig tudta elrakni a zsebjeibe. A kocsmáros kileste a kúcslukon, kicserélte a szamarat. Réggel fölkel, kifizette az adósságot, hazamént,

- No, mit szolgáltál?

- Hoztam - azt mondja -, lész péz elegendő a háznál. Tüsszents, tüsszents, szamárkám!

De bizony az sē nem tüsszentett, csak szaroskodott a hasa.

Elővették a testvérék ezt is, jól megverték. Hát most már a Málészájúra került a sor.

- Hát, apám, elmegyek én, próbálok szerēncsét, hátha szerēncsévē járok. Hát ő is azzal az öregembérvel találkozott, akivel az ő testvérei.

- Mit keresél, fiam?

- Szógalatot.

- Gyere hozzám egy esztendőre, szógász, megjutalmazlak!

Hát szógát egy esztendőt. Azt mondja az öreg:

- Hűségesen szógáltál, mást nem tudok adni, adok egy furkósbatot és egy zsákot. Ez egy olyan bot, csak mondd: «Furkócskám, ki a zsákból!» és akit akarsz, azt megveri.

Hát megörút, neki az is jó. Útközbe' bēkerút ő is abba a kocsmába, vacsorázott, évett-ivott mindēnt, nem vót egy dinárja sē fizetni. A kocsmáros veszekēdni kezdett vele:

- No de elvész a ruháját, bēzárassa.

Ēgyszer összevesztek.

- Ej, ēngēm nē macerálj! Furkócskám, ki a zsákból! Segítsél, furkócskám!

Az elkezdte verni.

- Jaj, jaj, nē bánts többet, nem kell sēmmit fizess, visszaadom azt is, amit a testvéreidtől elloptam.

- Hát mit loptál el a testvéreimtől?

- Teríts, teríts, asztalkám, tüsszents, tüsszents, szamárkám.

- No, hozdad akkor végre, ha idehozod, tovább nem verlek.

No, hozta is. Fēlhagyott a verésvel, elmēnt haza.

- No, mit hoztál, Málészájú?

- Hoztam, amit tőletek elloptak, Teríts, teríts, asztalkám. Tüsszents, tüsszents, szamárkámat.

No, még is próbálták mindjárt, elő az asztalt:

- Teríts, teríts, asztalkám!

Gazdagon terített, jól éttek mindent.

- Tüsszents, tüsszents, szamárkám! - Az még aranyat tüsszentett. - Az a bot még olyan bot, aki minket bánt, azt csak üssed, üssed, furkócskám, mindénkit megver.

No, többet nem nélkülöztek, vót mit enni, vót mit inni, vót péz a háznál, és nem féltek sènkitől sè. Itt a vége, fussál véle.

12. TERÍTS, TERÍTS ASZTALKÁM

Vót egy szégény embër, annyi gyerekük volt, mint a rosta lika, még egyvel több. Mindig sírt az asszony, panaszkodott, veszekedett a férjivel, hogy:

- Annyi gyerekünk van, és nem nézél az élet után. Azt sè tudom, miből tudjak enni adni.

- Majd én nézék egyszër. Majd én nézék egyszër.

Hát elindult világnak, háthogyha valahol kap szolgálatot, munkát, és megkeresi a mindennapi munkává kényeret a gyerekeknek. Hát, egy ósz öregasszonnál kér szállást.

- Miért utazol, fiatalembër?

- Hát, utazok, szolgálatot keresék. Annyi gyerekem van, nem tudom már eltartani.

- Hát itt nálam kapsz szolgálatot, ha jól viseléd magadat, három nap az esztendő. Itt van három kotló, ezt még kell őrizni. Ha lészállnak a fészékről, néhány elrepüljenek. És vissza fészékre, mert ha elmènnek, kihülnek a tojások.

Hát elfogadta, vigyázott is, rajta tartotta a szèmit. Hát lètelt a három nap, a kotlók nem szálltak lè. Azt mondja anyóka:

- No, fiam, ilyen jó szolgám még nem vót, látjuk, hogy tiszta szivedből szógálsz. Én megszánlak tégédet, adok egy asztalkát. De ez csudaasztal, ha mész, egyënösen hazamènj!

Elővètte.

- No, most mondjad utánam: »Teríts, teríts, asztalkám!«

Hát mondta szégény embër:

- Teríts, teríts, asztalkám!

Az terített, kalács, pálinka, bor hozzá.

- Egyél, lakjál jól, nem szabad eldobni sèmmi. Azt tanuld még, egy morzsát nem szabad eldobni. Ezt mind összesöpröd szépen, és egy helyre lètészed, az az Isten áldása, és majd valami lész vele. Jut még a csúszó-mászó állatoknak is belőle.

Hát mëgfogadta, hogy úgy cselekszik, ahogy a vénasszony mondta. Hát nagyon szerette a pálinkát, estère jut, bëmènt egy kocsmába. Éhès is vót, de az asztalt sè próbálta ki, csak ott. Mègitt egy-két pálinkát, dühös volt, kitètte az asztalt.

- Teríts, teríts, asztalkám!

Hát bizony megterítette az asztalt, teleütte magát mindennel, ott vótak ilyen járókelők, kocsmabőrök, kocsmatöltelék. Mind jóllaktak. No, akkor összesöpörte, és a kuckó sarkába lérakta a fődre. Ezt meglátta a kocsmárosné.

- Ezt tē nem viszēd haza.

Még adott neki pálinkát, elaludt. Épp egy olyan asztalt csináltak a férjével, mind az vót. Kicszeréték az asztalt, el van intézve. Réggel fölkel, kapta az asztalt a karjára, és nagy örömmel mēnt haza. Hazamēnt. Dicsekszik az asszonynak:

- No, vége a szēgénységnek!

- Hát, hogy avval a rozoga asztalkával? Azt szolgáltad?

- Ezt szolgáltam, de meglátod, mit tud ez. Teríts, teríts, asztalkám!

De az mēg sē mozdult. Nagyon elbúsulta magát. Mēg is szégyellte magát felesége előtt. Mēg sē várta, hogy virradt lēgyēn. Visszamēnt tovább szolgálni az öregasszonyhó. Elmēnt mēgint oda, jelentkezētt. Mēgint eljött szógálni, de pórul járt.

- Hát fiam, ha pórul jártál, mēg három nap az esztendő, három nap az esztendő, de nēhogy elmēnjēn a kosárról a kotló!

Hát mēg a szēmit sē hunyta lē, annyira szēmit rajta tartotta. Lētelt a három nap.

- Most kapsz egy bárányt. De vigyázz erre a báránkára, én mēgmondom, mit kell neki mondjál. «Táncolj, táncolj, báránkám!» Mikor elkezd táncolni, mindig egy aranyat pottyant ki. Lész pénzēd, és vásárolhatsz mindēnt. De nēhogy bēmēnj valahova, mert tē valahol bēnt jártál. És azok ellopták tőled.

Hát nagyon örült, bēmēnt mēgint abba a kocsmába, nem kapcsolt ő akkor észhēz, hogy talán ott cserélték ki az asztalkát. Hát kért italt.

- Nincs pénzēm, de mindjárt lesz. Táncolj, táncolj, báránkám!

Az mindjárt kipottyantott két aranyat, kifizette a pálinkát. Ebből fizetett a vendégéknak. Hű, rafinált a kocsmárosné. Elbáméskodott, sūgja a férjinek, hogy:

- Olyan bárányt kell keresni a faluba, mint éppen az, kicszerélēd!

Adtak pálinkát neki, bērúgatták mēgint. Rēndesen bēszēdētt, elaludt. A báránkát kicszerélték, és réggel félkelt, kapta a báránkát, és mēgyēn hazafelé. Most arany lesz, pénz lesz, mindēn lesz. Hazamēnt, hozta a bárányt.

- No, asszony, most mēgint nem lesz szēgénység, annyi aranyunk lesz, mint a királynak.

Lēvētte a nyaka körül a bárányt, azt mondja:

- Táncolj, táncolj, báránkám!

De a báránka csak bēgētt:

- Beee, beee.

- No, szégyēllhetēd magad, ezzel állítottál haza. Ha lēvágod ezt a báránt, nem jut mindēn szájba.

Hát most már mindëgy, lévágjuk, mägëgyük, és mäg së várta virradatot, mënt szolgálni. Mäg ëgy esztëndöt szögált. Elpanszkodta az öregszülének, hogy ő hogy járt.

- Vigyázd mäg jól, mert ha most harmadszor së tudod mägörizni a kotlókat, nem nyeröd vissza së az asztalt, së a bárányt.

Jaj, nagyon vigyázott, a fejit së billentette félre. Harmadnap rëggel azt mondja az asszony:

- Hüsëgësen szolgáltál, mäg is fizetek érte, hogy többet szëgënysegët në érj. Nesze ez a botocska. Mënj bë oda a kocsmába, ahova elöszö bëmëntél, a többi aztán a të dolgod!

Hát kapcsolt, kért ëgy pálinkát, de nem ivott belöle. Azt mondja:

- Teríts, teríts, asztalkám! - az embër mondja magába.- Táncolj, táncolj, báránkám!

A kocsmárosné csak néz, mit mond, mit mesél.

- Hát akkor most már üssed, üssed, botocskám!

A bot lëugrott az asztalról, elkezdte csépëlni gazdasszonyt, a gazdát, de ahogy érte. Űket verte, földre verte őket, elkezdtek rimánkodni:

- Visszaadunk mindënt, mindënt visszaadunk, csak në veress agyon.

No hozták az asztalt, lëtëtték.

- Teríts, teríts, asztalkám!

Terített, lëpucolt mindënt, nem is ëvëtt belöle.

- Táncolj, táncolj, báránkám!

Csak úgy potyogott az arany belöle. Rëndbe van. Asztalt a karjára, bárányt a nyakába. nagy örömmel elmënt haza. Hazamënt. Lássza az asszony, asztalt is hoz, bárányt is hoz. Olyan lësz ez, mint amilyent elöször hozott.

- Hát ez mäg van zavarodva, ez az embër?

- Në búsulj, asszony, gyerekëk, nézzetëk ide! Teríts, teríts, asztalkám!

Teliterítette gazdag ebëdvel, italval, jóllaktak, mindënt elpucoltak. Mäg ëgy terítést.

- Teríts, teríts, asztalka!

Mäg ëgyszer mägterített. Nagyon örült az asszony.

A szomszédba átszaldt.

- Gyertëk, komámasszony, gyerekëkkel gyertëk! A gyerekëkkel!

Ez kellëtt, hogy a komámasszony átjöjjön a szomszédból, hogy męgtudja. Átjött a komámasszony, terített az asztal, jóllaktak. Az elmënt a szomszédba, męgdicsekëdte a harmadik házba. Hírül mënt a királynak. Azt mondja szëgëny embër:

- No, asszony, rëggë męgyünk a vásárra, vigyük a gyerekëket, fölöltöztessük mind gazdagon. Táncolj, táncolj, báránkám!

Elkezdëtt táncolni, nem gyözte az aranyt fölszëdni. No, telirakta a zsebit, elmëntek a vásárra, bëvásárolták a szüksëgës dolgokat.

Mëghallotta a király:

- Ennek több aranya lësz, mint nekëm, mäg ő lësz a király!

Rögtön hajdukot küldött, hogy a báránykát és az asztalt adja oda.
 - Nem adom én, még a királynak sē. Éhések vagytok, adok, megētetlek.
 Teríts, teríts, asztalkám! Űljetēk lē, ēgyetēk!
 Mellēültek, de adják oda, adja oda neki.
 - Én azt mondom, hogy még a királynak magának sē!
 Ezek mēg erōszakhoz akartak folyamodni, elkiáltotta magát:
 - Űssed, Űssed, botocskám!
 Kezdte nyírni a hajdukot, láb-kéz, fej-kéz. „Vigyētēk!” Űgy szaladtak el onnat. Elmēntek, mēgmondták a királynak, hogy jártak. A király ēgy század katonát küldött. Rögtōn szōgálja át nekik az asztalkát és a báránykát!
 - Űssed, Űssed, botocskám!
 Mind összecsepēlte, összeverte, szaladtak, ki hogy tudott. Amire hazazertek, a kutyafejű tatár hadat űzent a királynak. A kutyafejű tatárok vertēk agyon az ország népeit. Hát kimēnt oda is. Azt mondja:
 - Űssed, Űssed, botocskám, a kutyafejű tatár katonát. Űssed, Űssed!
 A király mēglátta, hogy a szēgény embēr lēgyōzta az ellensēgēt, mēgkēgyelmezēt nekī, és palotát adott. Azōta nincsen szēgény embēr, csak lusta embēr!

13. FAEMBĚRKE

Vōt ēgy embēr és ēgy asszony, fiatalok vōtak, nem vōt csalādjuk. Nagyon szerettēk volna, hogy csalādjuk lēgyēn, de nem vōt. Azt mondja az embēr az asszonynak:

- Ha már nincs csalādunk, elmēgyēk az erdōbe, faragok ēgyet fábōl.

No, jōt kacagott az asszony. El is mēnt, estēre hazajōtt, faragott ēgy gyerekēt.

- No, itt van a faragott gyerek.

Fēlállította a sarokba. Lēültek, vacsorāztak. Azt mondja az asszony:

- Éppen annyi ētel mēgmaradt, hogy a gyereknek elég vōna.

Lēfekūdtek este. Éjféltájba mēgszōlal a gyerek a sarokba, a fábōl faragott gyerek:

- Édēsanyám, alusztok?

- Dehogy alszunk, dehogy alszunk!

- Akkor adja ide, ami mēgmaradt vacsora.

- Odaadom én szīvesen, fiam!

Mēgōrūtek neki, hogy mēgszōlalt a fábōl faragott Jancsi. Odaadták a maradēkot, jōizūen mēgētte, és elgyōnyōrkōdtek benne. Egēs nap vigadtak, hogy van nekik most csalādjuk. Mikor háromnapos vōt, fábōl faragott Jancsi azt mondja:

- Édēsapám, kimēhetēk az utcára társat keresni, játszōtársat?

- Eridj, fiam, eridj!

Ahogy kimēnt, talált társat, azt mondja:

- Édésapám, adjál nyóc krajcárt!
- Minek nekéd nyóc krajcár, adok nekéd többet.
- Nekém csak nyóc krajcár kell.

Adott az apja neki nyóc krajcárt, és elméntek a társával a kardmestérhez.

- Kardmester úr, adja el nekém azt a kardot, amit legelőször csinált, nyóc krajcárt adok érte

- Ó, fiam, azt már megette a rozsda. Van itt kard: réz, ezüst, arany.
- Nem, nekém az a kard kell, amelyikén tanult kardot csinálni.
- Hát nem bánom, fiam!

Nekiállott, és addig kereste, míg megtalálta azt a kardot, amit legelőször csinált. Mindjárt összetúrta a helyet, és talált a kardnak való tokot is. Beletette, és fölkötték. Fából faragott Jancsinak úgy illétt, mintha rajta nőtt volna ki.

Azt mondja:

- Itt van a négy krajcár, még kell fizetni az első munkát is.

No, nagy örömmel hazamént. Azt mondja az apjának:

- Apám, menjünk a vásárra, vigyázkodjunk még!
- Nem baj, fiam, menjünk! Úgyis akartam menni a vásárra egy pár ökröt venni.

Kiméntek a vásárra, megvigyázkodtak erre-arra, egyszerűen csak hallják, hogy a nép össze van tódulva. Van két ökör, aranylánccal vannak kötve, és próbálják: aki egycsapásra elvágja a láncot, azé lesz a két ökör. Hát odaménnek, de ott már annyi kardvég volt, régi kardok, hogy az ökröknek szügyig ért, nem tudták elvágni. Azt mondja:

- Engedjének csak engem oda!

Nézték az emberek, mit akar ez a gyermek, hát odaengedték.

Kihúzta a kardot, egy csapásra elvágta a láncot. Mindenkinek csudálkozott. Két ökör még fölkapta a farkát, és elszaladt egyenesen a fából faragott Jancsinak az istállójába. Arra megszólalt az ökrök gazdája:

- Na, fiam, tudod, milyen ökör ez? Ezt nem bírod tenni takarmánnyal etetni, hanem ezek csak parazsat esznek.

Hazamént fából faragott Jancsi, tizenkét öl fát meggyújtott, az elégett, még el se vót égve, fogta az itatóvödröt, és szédte a parazsat, és hordta az ökröknek. Az ökrök mind egy szálra megégették azt a parazsat. Akkor a két ökör fölkapta a farkát, egyik nyugatnak, a másik keletnek repült. No, akkor azt mondja:

- Édésapám, gyűjjön ki!

Kiméntek a kiskapuba, a hüvelykujjával lészúrt két lukat.

- No, édésapám, az egyik lukba, az egyikbe bor lesz, a másikba pálinka. Hozzon bő székét, itt ihatunk-éhetünk. Ihatik mindenkinek, amennyit akar. Mikor a bor vérré változik, és a pálinka vízzé változik, akkor tudhassa, hogy én meghaltam.

Avval elköszönt az apjától, édésanyjától, és elmént. Odaért a király kastélyához.

- Mit akarsz, kisfiam?
- Szógalatot keresék.
- No, éppen jókor jöttél, mert meghalt az asztalosinasom, és helyette kell egy munkás.

Hűségösen végezte az asztalosinasi munkáját, nagyon szorgalmas volt, nagyon megszerette a király, de ám szemet vetett a királylány is rá. Azt mondta:

- Apám, ha nem lehetek a Jancsié, akkor meghalok.

Azt mondja a király:

- Inkább légyél Jancsié, csak ne halj még!

No, papot hívtak, mulatságot csináltak. Hóhért híttak. A pap esküdtette, a hóhér söprúzta, boldogan éltek. Egyszer egy reggel lássa, hogy a király sír. Azt mondja:

- Felsőgés apám, mér sírsz?

- Hát azért sírok, mer' egy király hadat üzent, hogy mindén fűzfát glédába állítsak, és álljak ki a harcmezőre háborúzni.

- Ó, azért ne sírjon, majd én elmegyek háborúzni.

- Ó, fiam, tudod, mit jelentesz tē ott, a háborúba? Mint a szűnyog a bivaly mellett!

- De én nem törődök avval.

Ú fogja a kardját, és elmēt háborút indítani. Győzte, vágta az ellenséget, mindenkit legyőzött. De egyszer csak megbotlott, és az ellenség legyőzte, és rögtön elásták. No, mikor elásták, azon a nap kimēt az apja megnézni, hogy mi van a lukba. Hát bizony nem bor volt, hanem vér, mi van a pálinkás lukba, hát víz. De akkor, amikor azt mondta, hogy amikor a bor vérré válik, a pálinka vízzé válik, akkor azt mondta:

- Látta, apám, azt az eketaligát? Mikor az odagurul egyedül a kapu elejibe, azt a malomkövet, hogy félmēgy a taligára, akkor maga üljön a kocsi-ba, a taligára, és az odavezeti, ahol én el vagyok veszve.

Hát odamēt az eketaliga a kapuba, a malomkő fölgurút az eketaligára, az apja félült, és egyénesen oda, ahol elesett a fia, ahol el volt ásva. Mikor odaért, hát lássatok csudát, hogy mi történt! Hát egyik bika keletrül, másik nyugatrul rohannak, és nekiálltak a szarvukkal turkálni, és kidobták a sír-ból fából faragott Jancsit. Azt mondja az egyik ökör a másiknak.

- No, tē mit tudsz?

- Én azt tudom, hogy én össze tudom ragasztani a fejit a testivel.

- No, ha tē azt tudod, én még azt tudom, hogy lelkēt tudok belé fűjni.

Összeragasztották a fejit, lelkēt fűjt bele. Hazamēntek rögtön, a király nagy örömben királlyá avatta, megin lett nagy dinom-dánom. Meghívtak hercégeket, mindēt, nagy mulatságot csináltak, átadta a királyságot, és boldogan éltek a fiatalok. Ha véletlen még nem haltak, még máma is élnek!

14. A REST LĚÁNY ÉS A SZORGALMAS LĚÁNY

Vót ěgyszěr ěgy emběr ěs ěgy asszony, mind a ketten özvegyěk vótak, ěgyiknek is vót ěgy lěánya, a mäsiknak is vót ěgy lěánya, de szěgěnyěk vótak. Ęgyiknek vót rostája, de nem vót szitája, a mäsiknak vót szitája, de nem vót rostája. Ha kellětt a szita, átküldte, ha kellětt a rosta, ěküdte. Így tengödtek, sok köcsönözěs közben összeházastak. No de bizony elěggě szomorú sorsa esětt az emběrnek, a lěánya sorsa, mert a mostoha nagyon goromba vót a lěányhoz, szidta, verte, ütötte, ahol ěrte. Měgunta lěány; elkesěrědětt, ő elměgy világgá. Amint měgy az erdőbe, hát měgszólítja ěgy keměnce, Azt mondja:

- Ęděs lěánykám-mátkám! Ęgyěl a hamuba sült pogácsámból!

Gondózkodott magába, hallgatózódva:

- Bizony ěszěm ěn, ěhěs vagyok.

Ęvětt, jóllakott. Elindult, tovább měnt ěgy patak mellett. Měgszólítsa a patak:

- Ęděs lěánykám-mátkám, igyál a szemetěs vizemből.

- Iszok bizony, mert szomjas vagyok.

De jót ivott belőle, ěs továbbměnt. Hát estěre jutva ěgy erdőhöz ěrt, ěs ěgy házat pislantott měg a szěme. Odaměgy, běkopogtat, hát ěgy vasorrú bába háza volt. Fělfogadták csělědnek. A vasorrú bába měgparancsolta: hat szobába běměhet, de a hetedikbe nem szabad běnyitni. Fogadta a lěány, hogy nem nyit bě. No de ěgy alkalommal elměnt a vasorrú bába otthonról, ěszrevětte a lěány, biza ` běnyitott. Mikor měglátta, mi van ott běnt! A szěmei olyasmit měg nem láttak, tele kincsel, arannyal. Nem sokat gondolkodott, hamar měgrakodott belőle, měgpakolta magát, ěs útnak eredt. Nemsokára haza is jött a vasorrú bába, látta, hogy valaki a szobába járt, de ěszrevětte, hogy a lěány měgszökött. Rögtön elkapta a lapátot.

- Lipit, lapát, vaslapát, vasgěreběly, mindjárt utolěrlek ěn!

Azzal utána a lěány után vasgěrebělyvel, de a lěány odaěrt a folyóhoz:

- Patakocskám, rejts el a rejtěk helyědre, mert mindjárt itt van a vén banya, ěs měggěrebělyězik.

A patak kětfelě nyílott, ěs a lěány beleměnt. Elměnt a vasorrú bába mellette, ěs ěszre sě větte. No, onnat elměnt, kijött a patakból, měnt:

- Keměncěskěm, rejtsěl el a rejtěk helyědre, mert měggěrebělyěz a vasorrú bába!

Az is elrejtětte. A vasorrú bába összejárt a összes helyet, ěs visszaměnt, ez měg az arannyal, a kincsekkel hazaměnt. Nagyon měgöriült az apja, mikor běmutatta a kincsekět.

- No - azt mondja -, lěányom, most már nem kell potyába a kěnyeret ěnned ebbe a házba.

De a mostohája nagyon komoly lett, nagyon csavargatta az orrát, nagyon jó volna, ha a leánya is ilyen helyre eljuthatna. Süttött mézes cipót, mézes kalácskákat. Azt mondja a leánynak:

- Eridj, tē is próbálj szerencsét!

Hát félpakolta édes süteményekkel, kulacsba bort is öntött neki, és elköszönt, hogy ő is majd vasorrú bábánál szolgál. Amint ment ő is azon az úton, ahol a mostohatestvére ment, megszólítsa a kemence:

- Édes leánykám, égyél a hamuba sült pogácsámból!

Nagy hetykén odavágta:

- Van énnékem édes süteményem, nem kell nekem a hamuba sült pogácsa.

És elmént tovább. Megszólítsa a patak:

- Igyál a szemetes vizemből!

- Nem kell nekem, van a kulacsomba bor.

És ment tovább, és el is érte a vasorrú bába házát. Felfogadták csélédek, megmondta a vasorrú bába úgy, mint a másíknak:

- Hat szobába bēmēhetsz, de a hetedikbe véletlenül sē.

Hát dógozott a hat szobába, alig várta, hogy elmēnjēn a vasorrú bába, mert ez most már nem szolgálatba indult, hanem lopásra. El is tűnt a vasorrú bába, valamēre elmēnt, rögtōn bērohant, úgy mēgpakolta magát, jobban, mint a másík, hogy alig tudott mēnni a tehértől. És mēgyēn, szalad, hogy csak minél hamarabb hazaérjēn. Odaért a patakhoz.

- Patak vize, rejts el ēngēm, mert jön vasorrú bába, és lēgerebēnēz ēngēm!

A patak mēgszólalt:

- Nem ittál a szennyes vizemből, a szemetesből.

De a vasorrú bába hazaért:

- Lipit-lapát, vasgerēbēn, mindjárt utolérlek én!

Lapátra űlt, vasgerēbēnre, és utána, és utól is érte. A kettő, a kemence sē, a patak sē nem fogadta bē. Utolérte a leányt, jól mēgvasgerēblyézte, elszēdte az aranyat, és visszamēnt, és ő mēg nagy vérēs fejvel mēgy haza-fele. Mikor az udvarba ért, a kakas fēlszállt a kerítésre, és kukurékolta:

- Kukurékú, gazdasszony, itt a leányod nagy vérēsen.

Kilépēt a gazdasszony:

- Hess lē, onnan, nem nagy vérēsen, kincsēkvel jön.

Mēgint csak visszaszállott a kakas:

- Kukurékú, gazdasszony, itt a leányod, bēlępēt.

- Aranyat hozott, nem vért, hiss lē onnan!

Mikor bēlępēt a leánya, mēglátta, hogy tiszta vér, seb, agyon van törve. Így a mostohaleány tiszta űres kézzel ért haza. Ilyen, aki irigy. Tān mēg máma is irigykēdik, ha mēg nem haltak.

15. HAMUŐRLŐ LEGÉNY

Vót egy gazdaembër, és annak két fia. Két fia daliás szép legény vót, büszkék is vótak, a harmadik, az nemigen törödött sém-mivel, az örölte a hamut. Ęgyszer azt mondja az apja:

- Nem tudom, mi az oka, de a szénáskertben mindën éjjel valami szétrúgja a szalmát. Mindën rëggel kell, hogy összerakjam, vagy adjak valamit, hogy összerakassam.

Azt mondja a legidősebb:

- Apám, én męgőrzöm!

Vëtte a vasvillát, és hátramënt. A széna össze van szépen rakva, a szalmakazal rendbe. Jaj annak, aki szét meri rúgni! Ahogy körüljárta, lëült. Kisegerke odaszaladt, hogy akar tanácsot adni. Lëvëtte a kalapját, kinyitotta, hogy majd męgfogja az egérkét, de az egerke elszaladt. Csudálkozott, hogy hova tűnt el az egér, de ahogy lëült, az egerke eltűnt, ő is elaludt. Jött egy hatalmas fehér paripa, neki, első, hátsó lábbal mind széjjelrugdosta az egész szalmát, széjjel van rúgva az egész szalma.

A másik fiú is elmënt, mondja az apjának:

- Majd én őrzöm męg! Ęn męgőrzöm biztosan.

De a másik ęs ęppen úgy járt. A villát nagy büszkén fölöltötte, körüljárta a szalmakazalt, lëült, fogta a kalapot, ráborította az egérkére, de bizony ahogy bényúlt, hogy męgfogja a kezével, az eltűnt, és el is aludt. Jött az a tüzes paripa, szétrúgta a szalmát, ezërfelé. Fëlkel, hát lássa, mind széjjel van rúgva. Elmęgy nagy szomorúan haza. Mondja az apjának. Azt mondja a hamuőrlő Pétër, a legkisebb:

- Ęn őrzöm męg.

Ezëk nagy gúnyosan kinevették,

- Të őrizéd męg, mikor mink nem vótunk urak?

- De én męgőrizëm, tęgyl a tarisznyámba cukros kényeret és vizet!

Elvitte a vasvillát, elmënt, hogy męgőrizze ezeket. Nagyon nevettek, gúnyosan, mikor ő elmënt. No, odaért a szalmakazalhoz, körüljárta, rendbe van! Lëült a szalmakazal mellé, és męgjelent a kisegerke. Azt mondja:

- Gyere, gyere, aranyos kisegerkém, gyere, adok én nekéd, biztosan ęhës vagy.

Odaadta neki a fele kényeret.

- Ęgyél, kisegerkém! Adok vizet is nekéd.

A kisegerke męgszólalt:

- Idefigyelj, hamuőrlő Pétër! Bátyáid nem tudták męgőrizni, mert gonoszok vótak velem szëmben. Adok nekéd egy kötőfëkét. Éjfëlkor męgjenik az a tüzes paripa, aki szétrúgja a szénát. Vigyázz, në a nyakába, hanem pont a fejire dobd! Mikor a fejire dobtad, akkor ő męgáll. Igazítsd męg a fejün, és ülj fël a hátára, jól lovagold męg, zavard męg környes-körül! Mikor jó lëizzad, rántsd lë a kötőfëkét, és engedd el a lovat! Jól figyelj ide,

hogy mit mondtam neked! Még adok neked három sípot. A királynak egyetlen leánya, aki férjhez fog menni, kihirdeti, közhírré teszi, hogy aki feleségül akarja venni, annak adja oda, de csak annak, aki az üveghégy tetejéről három tárgyat levész: rézalmát, ezüstcsillagot és a királykisasszonynak az arany papucsát. No, csak fújd még az első sípot, itt terém előtted az a rézló teljes felszereléssel és gyönyörű réz huszárruhával. Megjelenik a rézló, rögtön vedd a ruhát, rögtön öltsd magadra, ugorj a ló hátára! A többi a ló dolga.

Úgy is történt. Megjelent a szürke deres tüzes paripa. Gyorsan a fejire dobta a kötőféket, megigazította Pétér, jól megfárasztotta. Nem bírta már a ló. Levette a féket fejről, és eleresztette. A szalmakazal megmaradt épen. Reggel bémegy az apjához, jelenti, hogy megvan a szalmakazal. A testvérei még nagy gúnyosan:

- Hát hogy tudtad tő megőrizni?

- Úgy, hogy én megőriztem őket!

No, másnap este elmént, a szalmakazal oldalába leült, várta a tizenkét órát. Megfújta az első sípot. Pétér gyorsan felvette a rézruhát, lenyargalt a királykisasszonyhoz. Hát a tornácnál fölugratott az üveghégy tetejére, lőkapta a rézalmát, a táskájába tette, és elvitte. A királykisasszony nagyon kutatót utána, hogy kié az a gyönyörű rézló, rézfelszerelés, aranyos rézruha rajta. Ilyen ügyesen fölugratott az üveghégy tetejére. De eltűnt, nincsen, hiába nyomoztak.

Másnap jönnek a bátyjai:

- No, Pétér, tudod, mit láttunk mink? Egy rézparipát, egy rézhuszár ült rajta. És fölugratott az üveghégyre, és lőkapta rézalmát.

Azt mondja:

- Láttam én is.

- Hát honnan láttad tő?

- Hát a góréból.

Nevettek ezek rajta. No, másnap éjfélkor megint elmént a szalma tetejibe, leült, megfújta másik sípot. Megjelent egy gyönyörű szép paripa. Csillogott mindén. Ezüst huszárruha volt rajta. Elkapta Pétér, fölöltözött, föl pattant a hátára, egyenésen a király kastélya előtt elnyargát. A királykisasszony nézte: a leggyönyörűbb vitéz ez! Fölugratott, lőkapta az ezüstcsillagot. Visszajött. Nyomozták, keresték, és sehol nem találták. Megint örölte tovább a hamut kuckóba. Jöttek a bátyjai:

- Ej, Pétér, mit láttunk mink, egy gyönyörű ezüstlovat, ezüsthuszárnak öltözött daliás legényt. Fölugratott az üveghégy tetejére, és lőkapta az ezüstcsillagot.

Azt mondja:

- Láttam ám én is, felmentem a góré tetejére.

Kinevették gúnyosan.

No, harmad este éjfélkor megfújta a harmadik sípot. Megfújta, megjelent egy aranyparipa arany huszárruhával. Gyorsan fölöltözött Pétér, elvágatott az aranyparipa vele. A királykisasszony leste, hogy jön az a

gyönyörűségös szép aranyparipa, aranyruhás vitéz rajta. Neki az üveghégynek, félvágatott, lőkapta azt az aranypapucsot, lējött vele, és eltűnt.

Vissza a szalmakazal tövibe, bēpakolta a táskába, mēgint csak őrlöte tovább a hamut a kuckóba. Jöttek a bátyjai.

- Hej, Pētēr, ha láttad volna! Vót egy aranyló aranyfelszereléssel, arany huszáruha, és hogy az a vitéz félvágatott az üveghégy tetejire. És az aranypapucsot lőkapta.

- Láttam ám én is! A górenál fēlmásztam arra a nagy fára.

Elnevelték, kinevelték, Hát a király kereste lovasokat, kik voltak azok a férfiak, mindēnhol. Kutatást tartott az egész országban. Hát ide is eljöttek.

- Hát mink is vótunk, nem nyertünk.

- De mink keressük aztat a vitézt, aki fölugratott, és lēvötte mind a három díjat. Nem találjuk. Nincs itt még a három fiún kívül egy legény a házba?

- Van - azt mondja -, őrlöi a hamut

- Nem köll azt kinevetni, talán az vót az.

Előhítták Pētērt, előjött három tarisznyával, egyikből kitette a rézruhát, másikkból az ezüstruhát, a harmadikból az aranyruhát, rézalmát, ezüstcsilagot, aranypapucsot.

- Ezt kerestük, az aranypapucs a fontos. Lássátok!

Gyorsan fölöltözött az aranyruhájába, fēlmēnt a királykisasszonyhoz, a királykisasszony a nyakába ugrott.

- Tē vagy a leghírēsebb vitéz az országunkban, fél tudtál ugratni az üveghégy tetejére, s lēhoztad az én aranypapucsomat. Tē vagy az én párom!

Király azt mondta:

- Esküvőre kell mēnni, lakodalmat csinálunk, a fele királyságom rögtön a tied, holtom után az egész.

Nagy lakodalmat csináltak. Nem köll ezért lēnézni sēnkit, aki alábbvalónak mutassa magát. Itt a vége, fussál véle!

16. KÉT VÁNDOR KOMASÁGA

Vót két vándor, teltek-mēntek, mēgestelēdtek egy faluba, éjjeli szállást kerestek. Bēmēntek egy nagygazdához, és nem adott nekik éjjeli szállást:

- Nincsen náluk ilyen hely, hogy valakit bēfogadjanak!

Hát már nem tudták, mit csináljanak. A szomszédba lakott egy nagyon, de nagyon szēgény embēr. Bēmēntek, mēgkérték, hogy lēhet-ē éjjeli szállást kapni.

- De nekēm annyi-annyi a gyērēkēm, azt sēm tudom, melyik a tavaszi, melyik az őszi. De valahogy mégis valahova lē fognak húzódni. De nincsen ágy, csak egy kis szalmára.

- Csak nē lēgyünk az ég alatt!

- De még más baj is van ám. A feleségēm gyērēkēt vár, és ha előadja valami magát az éjjel.

- Valahogy majd csak lesz!

Hát hozott egy kis szalmát, léfeküdtek a szobában. Egyszer éjjel féljajdult az asszony,

- Jaj, istenem, mindjárt meghalok!

Azt mondja az idősebb vándor a fiatalabbiknak:

- Eridj, nézd még, milyen idő van kint!

Kimént, megnézi. Azt mondja:

- Borús, ködös, sötét idő van.

Azt mondja:

- Akkor még nem lesz még a gyerekek.

Nemsokára megint féljajdult az asszony:

- Eridj, nézd még, milyen idő van?

- Hát most már eloszlott, még egy félhőske van

- Akkor még mindig nem jön még a gyerekek.

Hát nem is sokára, megint eljajdította magát az asszony.

- Eridj, nézd még, milyen idő van!

- Most már kiderüt.

- Most már meglész a gyerekek.

De nagyon gyorsan meglett a gyerekek, még az asszony nem is lett beteg. Reggel félbenednek, azt mondja a gazda:

- Megvendéglénném valamivel, de nincsen mivel, nincsen sémim sém.

Nem baj, megköszönték az éjjeli szállást, az egyik vándor léhúzta a gyűrűt az ujjáról, és bedobta a szalmába, hogy kipróbálja, milyen őszinte ez a szegény embér. És avval elköszöntek, elméntek. Az embér mindjárt kapta a dolgot, összepucolta, szedte össze a szalmát, megtanata gyűrűt.

- Jaj, Istenem - azt mondja -, itt felejtette valamelyikük a kettő közül a gyűrűjít, merre is mehettek?

Fogta a gyűrűt, és szaladott ki a faluból, kimént, háthogyha utoléri valahol őket. Még a kalapjával is intégetett, egyik hátranézett.

- Komám, a kalapjával is intéget az az embér, valami fontosat akar velünk.

De nem mondta meg, hogy a gyűrűt ő otthagya. Még is álltak, megvárták.

- Valamelyikük ott felejtette a gyűrűjít!

- Hát nagyon szépen köszönjük, majd megháláljuk.

- Ha még akarják hálálni, már meghálálhassák. Olyan állapotba vagyok, nem is találok keresztapát, aki megkérésztélje a gyereket. Olyan szegénységbe vagyok.

- Hát szívesen megkérésztéljük.

Vissza is jöttek, a szomszéd át-átleskelődött, hát az a kódusszegény mivel tisztéli még a komaságot. Hát el is vitték a keresztvíz alá a gyereket, de még ruha sē vót rajta. De közbe' a szomszédba is azon az éjszaka egy kislány született. Már ók ott voltak a templomba' keresztélőn, mikor ezek megérkeztek. Éppen akarta a pap keresztélőni. Odaszólt a két vándor:

- Nem úgy van ám az! Előbb a kalap az első, s aztán a fékötő!

Hát a pap megkérésztelte a fiúgyerékét, aztán megkérésztelte a kislányt. Elméntek haza. Otthon elpanaszolta két asszon, aki a kislányt kérésztelte, hogy milyen erélyesen fellépött a szomszédja, hogy első a kalap, s aztán a fékötő. De a gazda nagyon mérges vót, mire tekintik őt, de ő nagygazda! Az ő családját kellött vóna előre megkérésztelni!

- No de mégtudom úgyis, mivel kínálja még a komákat az a szērēncsétlen szēgény embēr, sēmmitje sincs a világon, de gyerek ēgy kuckóval.

Azt mondja az ēgyik vāndor:

- Jó asszony, nincs ēgy kicsi lisztje?

Azt mondja:

- Már hūsz éve nincsen, már hūsz éve hamuba sūtt pogácsán élünk.

- De mégis az a hordó, amelyikbe a lisztēt tartották, annak a fēdelin, amin szoktak szitálni, ott valamennyit nem lehetne összeszedni?

Hāt kimēnt a szēgény asszony, és összekapargatta.

- Itt van, hoztam ēgy kicsit, de ēgy kis gyūszūnyire valót.

- Nem baj – azt mondja –, tēgye a teknyőbe, és dagassza még!

- Ugyan mit dagasszak még, ha beletēsžem azt a gyūszūnyi lisztēt!

- Csak dagassza még!

Hāt mēgdagasztotta azt a kis lisztēt, összevackóta.

Azt mondja:

- Most csípje szējjel hat darabra!

Akkora volt mindēn darab, mint ēgy búzaszēm.

- No, oszt hevítse még a kemēncét. (Ez székely mese). Mēghevítette a kemēncét. Azt mondja:

- Most rakja bē a hat kēnyeret!

Hāt hat búzaszēmet bētēt. Azt mondja ēgy idő múlva:

- Nézze mēg, mekkorára nōttek a kēnyerek!

Mikor bēnéžett az asszony, hát akkora kēnyerek vannak bēnt, mint ēgy fēlöntő. Hāt örült az asszony, kivēszi a kēnyeret, gyōnyörū fehér kēnyér.

- Hāt, koma, van-ē valami kis házi hūs?

- Dehogy van hūs, az a madzag, amin a szalonna vót, még azt is mēgēt-
ték a gyerekék.

- De csak mēnjēnek föl a padlásra!

- Dehogy mēk, mēgēttek azt mán az egerek,

- Van ott hūs is.

Mikor fēlmēnt az embēr, beleūtközött ēgy nagy disznófēlodalba. De annyi hūs vót fēlaggatva.

- Hāt melyiket vigyem lē?

- Amelyiket legelōszōr mēgērītette.

Hāt nem is bírta el, lēlōkte a hūst. Fōlvēttek, lēmosták, abból készītēt-
tek.

- Hāt van-ē borod?

- A boroshordóba' hamut tartunk, de mán az úgy elszáradt, hogy kifolyik a hamu belőle.

- Mënjën csak, van ott bor.

Csak nem akarja.

- Mënjën csak, hozzon fél ëgy kancsú bort!

Hát odamëgy az embër, olyan gyönyörű piros bor van a hordóba. Fölvitte, mëgcsinálták a komaestët. Nagy vacsora vót, nagy dinom-dánom. A szomszédba' nagy énekszó. Azt mondja a nagygazda:

- Mënjënek el, leskelődjënek, ugyan mivel tudta mëgkínálni a komákat, a koldusnak sëmmije sincs.

A feleségével bëleskelődtek. Lássák, hogy mekkora darab húсок, milyen gyönyörű, nagy kënyerek, beszélgetnek, észnek.

Az ëgyik vándor észrevette, hogy leskelődnek a két asszon az ablakon.

- Hát mi már adjunk a kutyáknak is, ezt a nagy darab csontot, annyi hús van rajta.

Kidobták az ablakon. Az ëgyik asszony félkapta az ablakon.

- Annyi hús van, kár, hogy a kutyák ëgyék mëg!

De csak dobálta ki a húsdarabokat. De abból a szép fehér kënyérből is. Az ëgyik asszony beletette a kötőjébe. És tovább hallgackodnak az ablak alatt. Azt mondja az ëgyik vándor koma:

- Mëglássa, koma, az a kislán, akit most kërsztëlnek mëg, evvel a fiúval, akit mëgkërsztëlünk, az lësz ennek a fiúnak a felesége.

Olyan halkan mondta, hogy hallják mëg a két szomszédasszony.

- Tëttünk két pohár bort - mondja a koma -, úgy vëttem észre, valami vigyázkodók vótak, kërsztëlőfigyelők, igyanak ëgy kis jó bort.

Ittak abból a jó piros borból. Mëntek haza, mutassák, mit szëdtek össze. Összeszëdtek a komaságba, a szomszédba, de milyen piros bort ittak, mint a vér.

Hát csóválta a fejit a nagygazda embër, hogy is vót avval a kërsztëlővel. No, azon törte a fejit, hogy tudja majd láb alól eltënni aztat az újszülöttet, nëhogy az lëgyën neki a veje.

Hát összepakótak a komák, másnap elközöntek, majd mëg ëgyszer találkoznak az életbe. Mëgközönték, hogy mëgkomásodtak, de a nagygazda bëmënt mëgnézni a gyereket. De nem azért mënt bë, hogy ő kedvelte a fiúgyereket, hanem azért, hogy në fogjanak gyanút, hogy ő mibe spëkulál, mibe töri a fejit. Bëmëgy, azt mondja:

- Szomszéd, adja nekëm ezt a gyereket. Annyi gyereke van, már alig bír nekik ënni adni. Adja nekëm. Adok érte két véka kukoricát!

- Nem bánom, a két véka kukoricával tengődök tovább, lësz legalább miből főzsek málét a gyerekeknek.

Hazavitte a gyereket.

- Ezt elintëzëm valahogy.

Elmënt a koporsóshoz, csináltatott ëgy kis koporsót, beletëtték a koporsóba gyereket, elvitte a folyóvízre, elengëdte a folyón. Vitte a folyóvíz a koporsót. A folyóvízën vót ëgy malom, és ëppen a molnár halászott a ma-

lomról a folyóba. Nekiütközött a koporsó a malomnak, nézi, hát egy koporsó. Valahol igen nagy eső lehetett, hogy a koporsót kimosta a víz. Mëgfogta, kivette a vízből a koporsót, szaladott vele:

- Gyere csak, nézd mëg a koporsót, nézd mëg, mi van benne!

Lënyissák a koporsót, gyönyörű élő gyerek.

- Jaj, istenëm, de boldogok lettünk, de mëgáldott a jó isten, úgy sincs családunk, idősök vagyunk!

Mëgtakarították, gondját viselték. Nagyon szépen fejlődött a gyerek. Már tizennyóc éves vót, nősüni való vót. Annak is a lëánya tizennyóc éves vót, és vót kërője. Azt mondja a nagygazda:

- Mëgfogok négy ökröt, elmëgyëk a malomba, örölök, hogy lëgyën a lakodalomra elegendő liszt.

El is mënt a malomba, mëglátta a fiatalembërt, gyönyörű szép szál fiatal legény vót. Gyanús lett: az-ë a legény, hasonlított a többi gyerekre a szomszédba.

- Hát ezt el këll valahogyan pucoljam. Biztosan a koporsót kifogták. Így maradt élve a gyerek.

Írt egy levelet, azt mondja a molnárnak:

- Elviheti-ë ezt a levelet a feleséginek?

- Dehogy viheti el, én nála nélkül nem bírok boldogulni, ő nekëm a jobb kezem.

- De hamar visszajön.

Addig dumált.

- Hát nem bánom, csak siessën vissza.

El is mënt a legény kërësztlül a határon, erdők közt. Ègyszer egy valaki mëgszólítja:

- Hova mész, fiatal legény?

- Hát jött örölni egy nagygazda négy ökrövel, és írta ezt a levelet, és kërte, vigyem el a feleséginek, valami fontosat el këllött intézni, elfelejtette mëgmondani.

- Mutasd csak azt a levelet!

Odaadja neki.

- Jaj - azt mondja -, nem kéne, hogy fëlbontsa a levelet. Nem szeretëm a kellemetlenségët.

- Add csak ide, majd én!

Fëlbontotta, fëlolvasta. Az vót a levélbe írva:

„Kedves feleségëm, szót fogadtál is valaha, de most duplán fogadj szót, vëgyél embërnek való mérget, és add valamilyen italba oda ennek a legénynek, hogy pusztuljon el, haljon mëg. De ezt mëgtëdd, nagyon szépen kërlek.”

Hát eltëpte a levelet, írt egy másikat. Az volt az az embër, aki mëgkërësztlëte. Odaadta a levelet.

- Ezt add oda gazdasszonynak!

De nem mondta mëg, hogy mit írt a levélbe. Odaadja az asszonynak a levelet.

„Kedves feleségem, ha idáig szót fogadtál, most duplán fogadj szót, rögtön vidd a jegyzőt, és esküdjön még a leánnyommal.”

Hát rögtön szót is fogadott, elmént, elhitta a jegyzőt, megeskette őket. Hát megörölte a lisztét, nincs a legény, nem jött vissza, elmént haza. Hazamén, lássa, hogy a fiatalok össze vannak ölelkézve, beszélgetnek.

- Feleség, hát mit irtam én nekéd?

Főlvasta az ő keze írását.

- Hát tudod mit, fiatalembér, megesküdtetek, de én a leányomat nem adom oda addig, amíg nem hozol nekem három szál virágot a virágkirálytól.

Rögtön fölpackolták a tarisznyát, útnak tették. Indult a virágkirályt megkeresni. Mént éjjel-nappal. Elfogyott az alamizsnája, béért egy városba. Odaménet elmént a királyhoz. Kéri a királytól, hogy adjon valami segítséget, a virágkirályhoz még három szál virágért.

Hát föl is pakollak, pézt is adok, csak kérdézd még a virágkirálytól, mért vagyok én ilyen sok sebbel tele az egész testem.

Mégigérte a legény, hogy megkérdezi. Hát vót a tarisznyába', vót pénze is, elköltötte. A tarisznyából is mindent. Béért egy másik országba, bémént egy másik királyhoz, ott és segítséget kért. Segítségét kért a másik királytól. Kérdezte a király, hova még. Mondja, hogy a virágkirályhoz, három szál virágért. De ez a király sült vak vót.

- Kérdézd még a virágkirályt, hogy mi az oka, hogy én megvakultam teljesen, ha visszajössz, mondd még.

Mégigérte, ha visszajön, mégmondja. Főlvasta, pézt is kapott. Mént. Egyszer elért egy folyóvizet. Hát hogy tud azon keresztül menni? Megvagyazkodik jobbra, balra. Lássa, hogy egy asszony egy gályát húzgál le is, föl is. Azt mondja:

- Nem dobnál át ezen a folyón?

- Hát hova utazol?

- Hát én utazok a virágkirályhoz három szál virágért.

- Átdoblak, ha megkérdezed, miért kell asszony létémre állandóan húzni ezt a gályát jobbra, balra. Miért vagyok én ennyire megbüntetve az Istentől?

Azt mondja:

- Megkérdezem szívesen.

No, átvitte az asszony. Mikor indul tovább, el is ért a virágkirályhoz. Elmént, békéredzkédett a királyhoz. A király nem volt otthon, csak a királyné. Elpanaszolta, hogy mi járatban van.

- Jaj, jaj, hol járt itt egy ilyen ember, ahol még madár sē járt. Ha hazajön a férjem, megöl.

Elpanaszkodta, mi a baja, miért jött, hogy járt az életben. Panaszkodott. Mēgsajnáta a királyné.

- Idefigyelj, elduglak az ágy alá, egy szappanos teknővel borítlak le. Mert megérzi az embérszapot. De nehogy elaludjál! Este majd én megkérdezem, amikor le lēsünk feküdvē az ágyba. Hát úgyis nagyon fáradt, el fog aludni.

- Idegēn szagot érzēk.

- Dehogy idegően szagot – azt mondja a királyné –, népük közt vótá, tele vagy idegően szagokkal. Nincs itt sënki.

- Dehogy nem, nem érzi még.

- Hidd még, sënki sincs itt. Csak feküdj lë, kedves!

Lëfeküdt, kihúzott a hajából ëgy szál haját, mindën hajszál ëgy virág volt. Ódalba lökte a királyt:

- Jaj, embër, olyant álmondtam, hogy el së képzelëd. Azt álmodtam, hogy ebben és ebben a városban van ëgy király, ez tiszta vak. Mért vakult még az a király? Égyáltalán nem lát.

- Azért vakult még, mert az egész háza, még a tyúkólja is aranyval van bëtakarva. Ha lëszëdi az aranyat a tetőról, a tyúkölról, mind a folyóba dobja, visszakapja a szëme világát.

Elaludt a király, mëgin kihúzott ëgy hajszálát, mëgin ódalba lökte:

- Jaj, embër, mit álmodtam?

- Mëgin nem hagysz békébe, olyan fáradtan jöttem!

- Abba az országba van ëgy király, tiszta fëkély a teste, sebëkkel van tele. Nem lëhet mëggyógyítani. Mér van az a sok seb a testén?

- Azért van, mer' a kemence alatt, amibe a kënyeret sütik neki, van ëgy akkora béka, mint a véka, varangyos béka. Ha elbontják a kemëncét, és másikat építenek, és abból sütnék kënyeret, egész biztos, hogy el fognak múlni a sebjei.

No, két kívánság mëgván, még a harmadik. Óvatosan mëgin kihúz ëgy szál haját, ódalba löki.

- Embër, jaj, mit álmodtam, nem tudok aludni, csak álmodozok.

- Ha még ëgyszer fölkëtesz, mëglátod, hogy rosszul fogsz jární, nem hagysz, hogy pihenjek.

- Még csak ezt az ëgy álmodat fejtsd mëg! Van ëgy asszony, aki állandóan húzza gályát lë-föl folyón, és sënki fël nem váltja.

- Úgy këll neki! Ha szép búzábú szép lisztët örölnek, és nem tud jó kënyeret sütni.

- Most már aludjál, többet nem bolygatlak.

Fölkelt a királyné, lëemelte a szappanosteknót a legënyröl, kimëntek.

- Hallottad jól.

Azt mondja:

- Mindënt hallottam.

- Itt van a három szál virág is a három szál hajból, tüzd fël a kalapodra, úgy mënj, në vidd a kezedbe! De vigyázz magadra: a gályás asszonynak mëg në mondd, hogy mi az oka, mért këll húznia a gályát, míg kërésztül nem visz, mert ha mëgmondod, nem fog kërésztülvinni.

Odaér, mondja a gályás asszonynak, vigye kërésztül.

- Mit mondott a virágkirály? Mondd mëg!

- Nem mondom mëg, majd ha kërésztülvisz.

- Akkor nem viszlek kërésztül.

- Én mëg nem mondom mëg!

No, átvitte.

- No, mit mondott a virágkirály?

- A virágkirály azt mondta, azért húzgáli a gályát jobbra-balra, mert szép búzából lisztét örölnek, és nem tud szép kényeret sütni. Tanuljon még kényeret sütni, akkor nem fogja húzni a gályát.

- Ha nem tudok, húzom tovább a gályát.

Nem pörölt tovább. Elmént a legény. No, elért a király városához. Elmént a királyhoz, jelentkezett. Itt van a három szál virág, amiért mēnt, a kalapjába.

- Hát mit mondott, miért vagyok én vak?

Aszonta:

- Még a ház teteje és a tyúkól aranyval van tele. Ha lészēdi, és a folyóba dobja, mēgjön a szēme világa.

Mēgharagudott a király, rögtön bēzárta, de azért lészēdte a tetőről az aranyakat. Mikor beledobta a folyóba, mind mēgjött a szēme világa. Kiengedték a legényt.

- Mondd mēg, mivel szolgálhatok én érted.

- Mit a felségēd ad.

No, akkor rögtön ēgy lovat rendēlt nyeregvel fēlszerelve, nē mēnjēn gyalog, és két átalvetőt, sok aranyat tētt a hátára. Őrült a legény a két átalvetőske aranyak, és mēg a király utánaszót:

- Ebből élhatsz, mēg a világ.

Mēgköszönte a legény, a király boldog lett, visszanyerte a szēme világát. Elmént ēgyenēs abba az országba, ahol a király tiszta seb vót. Ott is jelentkezett a királynak, hogy mēgjött, itt van a három szál virág a kalapjába!

- Hát mondd mēg, hogy mit mondott a király! Miért vagyok én olyan sebēs?

- Azt mondta a király, hogy bontsák el azt a kemēncét, amelyikbe a kényeret sūtik, mert a kemēnce alatt akkora varangyos bēka van, mint ēgy vēka.

Mēgharagutt a király, bēzárta. De azért elbontották a kemēncét, másik kemēncét csináltak. Mire kész vót a kemēnce, sūttek kényeret szokás szerint. Mondják a gazdasszonyok, kell ēgy cipót is sūtni, hogy minél hamarább sūljön mēg a cipó, hogy ēgyen a király belőle. Hamar mēgsūlt a cipó, adtak királynak, ēvētt, amennyi jóesētt neki, hirtelen lēmēnt minden seb róla. Kiengedték a legényt a zárkábú.

- Mivel tartozok nekēd, fiatalembēr?

- Amit a felségēd ad.

- Hát adok nekēd két átalvetőt, aranyat.

Föltette a ló hátára, elmēnt. Mikor hazaért a nagygazda házához, lássa a nagygazda, apósnak való, kuporog a kapuba rongyosan, ēhēsen, szomjomon, de akkora gaz nōtte bē a házat, hogy az ablakot nem lēhetētt látni. Akkora gaz volt, a burján fēlvetette a gatz, midet, ami létezētt.

- No, apám, itt van a három szál virág, mēghoztam, amit kértél.

- Tēdd fēl, fiam, a kalapodra, én már ūgsē élvezēm a virágot tōbbet.

Béméntek, elhívta a legény a szüleit, testvéreit, nagy lakodalmat csaptak, mert akkor esküdtek újra is a feleségivel.

Így jár, aki fősvény, aki mástól sajnál. Ma is élnek, ha még nem haltak.

17. RÓZSA ÉS IBOLYA

Valamikor három lábon jártak a cigányok. Vót egyszër egy király, és a királynak vót egy gyönyörúségés szép léánya. Úgy hívták, Ibolya, és egy mostoha, a király második felesége, mert nagyon mostoha vót a léányhoz, aki nem nagyon túrte, és nem is szerette a mostohaléányát. Hát egy napon azt mondja:

- Férjhöz kéne adni Ibolykát. De olyan legényhöz adom, aki kiállja a három próbát, másképp nem adom oda.

A szomszéd király meghallotta. Mondja a fiának, Rózsának, hogy:

- Eridj, Rózsa fiam, próbáld még Ibolykát, hátha feleségül véhetéd.

De ahogy kihirdette a király, hogy a léányát férjhöz adja, úgy jöttek a kérők, egyik a másiknak adta a kilincsüket, de mind pórul jártak, mert a három próbát egy sē tudta kitartani.

Mégérkézett Rózsa, és egyénés Ibolykához mēnt.

- Drága szép szerelmem, eljössz-ē hozzám?

- Jaj, aranyos Rózsa, idáig már nagyon sokan kértek, de mind tönkrementek. Sajnál nám az életedet. Három próbát kér a gonosz mostohám, és aki azt nem tudja végbevinni, az pórul jár!

De Rózsa nem ijedt ám mēg, egyénésen fēlmēnt a királyhoz, és mēgérkte Ibolyka kezit. A király szívesen adta, de bēlépētt a vén boszorkány, és azt mondta:

- Ha a három próbát kiállod, akkor a tiéd lesz Ibolya. Az első próba: látod azt a hēgyet? Elhordod rēggelre, bēültetēd szőlōvel, és holnap folyamán piros bort hozol kóstolóból belōle.

Visszamēnt Rózsa Ibolyához, mondja:

- Aranyos Ibolyám, nem leszēl az ēnyém. Ilyen fēladatot kaptam az első próbára.

Mondja: mi az a nagy próba?

Mondja, hogy:

- Azt a hēgyet el kell hordani, szőlōvel bēültessem, holnapi nap folyamán kóstolót hozzak a piros borból.

Azt mondja:

- Feküdj lē szépen, aludjál nyugodtan, rēggel kelj föl, öltözz föl, és úgy gyere hozzám hat óraker!

Hát elköszöntek egymástól. Rēggel Rózsa fölkel, kinéz az ablakon, nem lássa a hēgyet, de lássa a szőlőt. Hat óraker elmēnt Ibolyához.

- Itt van, vidd el a piros bort a boszorkánynak kóstolónak!

Mēgörült ám Rózsa ennek, elvitte a boszorkánynak. Nem szólott a boszorkány, de olyan mérges lētt, hogy majd kipukkant. No, azt mondja:

- Ez mégtörtént. Látod azt az erdőt? Réggelre kivágod, a fát ölbe rakod, és fölszántod, és bévetéd, és abból hozol majd kalácsot.

Elmënt Ibolykához vissza, azt mondja:

- No, most segítsél, Ibolyka, rajtam!

- Hát mi a második feladat?

- Azt az erdőt elhordjam, összevágjam, ölbe rakjam, felszántsam a helyit, és búzával vessem bē, és a búzának a lisztjiből kalácskóstolót vigyek neki.

Azt mondja:

- Ez az egész? Feküdj lē nyugodtan, reggel hat óraker gyere hozzám!

Hát elmënt Rózsa, lēpihent. Réggel hat óraker jött, és az ablakon kinézett, és látta, hogy csak a tarló van már mēg. Elmënt Ibolykához. Ibolyka adta oda neki a kalácsot.

- Itt van, vidd a boszorkány anyámnak a kalácskóstolót!

- No, van három paripám. Azt hónap mēg kell nyergelnéd, ha nem, tudhatod, hogy karóba jár a fejed!

Nagyon mēgjijedt Rózsa, elmënt Ibolyához vissza.

- No, Ibolykám, most segíts, ha tudsz!

- Hát mi az a nagy dolog?

- A vén boszorkánynak van három paripája, és azt a három paripát hónap mēg kell nyergéljem.

- Az légyen a legnagyobb baj! Tudod, ki az a három paripa? No, apám lesz az első paripa, anyám paripává változtassa. Apámmā gyengén bánjál, ő jó ember, nem téhet sémmiról sē. De anyámat, a boszorkányt nē sajnáld, nē kiméld, jól nyergeld mēg, jól zavard mēg!

Réggel mēg is jelent, bēmënt az istállóba, ott van három paripa. Kivezette az első paripát, egyet gyengén kerút vele, és hazavezette az istállóba. Fölült a boszorkány hátára, jól mēgsarkantyúzta, jól mēgzavarta, mikor már nem bírt mēnni, akkor lészállott róla, lévezette az istállóba, azt mondta neki:

- No, köllött ez nekéd, vén kutya?

Kivezette a harmadik paripát, gyengén ráült, egyet került vele, lészállt róla, bévezette az istállóba, selyémkendőjével mégtűrűgette, és avval elmënt. Másnap mēgjelent Ibolyánál. Azt mondja:

- Ibolya, a három próba sikerút, mégtörtént mindēn, ahogy vén boszorkány mondta, és kívánta, de még ezé sē adnak nekēm.

- Hát ha nem adnak nekéd, mēgszökönk.

- Jaj - azt mondja -, utolér a vén boszorkány, eléget minket!

- Tudod mit, Ibolyka, szērzkē egy tűt, és három-három csēpp vért csēpentünk az asztalra, és az a három csēpp vér fog helyēttünk beszélni, hogy itt vagytok-ē, hol vagytok, amíg föl nem szárad.

Ēgyszēr kiabálja a vénasszony:

- Ibolyka, Rózsa, hol vagytok?

- Itt vagyunk, itt vagyunk!

- Ibolyka, Rózsa, hol vagytok?

- Itt vagyunk, itt vagyunk.

De ők már hetedhét országon túl voltak. Harmadszor kérdezett, de bizony nem felelt senki, mert a vér felszáradt.

Azt mondja Ibolya Rózsának:

- Nézzél hátra, viszket a fülem, biztos, hogy apám jön utánunk!

Hátranézétt.

- Itt van, nem messze van apád.

Szél formába' zavarja őket. Rózsa hátradobott egy fésűt, és egy olyan sűrű erdő lett, hogy azon nehezen tudott keresztül menni. Amíg keresztül ment az erdőn, addig egérutat vettek. Egyszer mégin' mondja Ibolyka:

- Nézzél hátra, viszket a fejem, apám utolér, apám itt van a sarkunkban.

Hátradobott, egy bontófésűt, hogy olyan nagy sár lett, hogy az apja nem tudott keresztül menni rajta. Mégfordult vissza. Az öregasszony, a vén boszorkány jól megverte. No de ám ő hamã sèprúnnyélre ugrott, és utánuk! És zavarta sèbèsen.

- Jaj - azt mondja -, a fülem viszket, fejem viszket, nézz hátra!

- Jön a boszorkány sèprúnnyélén.

Hamar megálltak, tójé változott Rózsa, Ibolya kacsájé, és Ibolya vígan úszkált a tóban. Megjött a vén boszorkány. Aki boszorkán, csak boszorkán, tudta ám, hogy itt miről van szó.

- Megállj, megállj, tè csúnnya lèány, majd megfoglak!

Bele az üstbe, hogy megfogja. De ám Ibolyka bèuszott a mélybe, csalogatta bè. Ott kiugrott a tóból, visszaváltozott legénnyé, ő még lánnyá. Fèlpattan-tak a lóra, nagy sèbèsséggel elvágattak, és eltűntek. A vén boszorkánynak nem volt mivel visszamenni, mert elvitték a botot. Hazamènt, jól megverte az öregèt, akkor az édesapja mégátkozta Ibolyát, hogy Rózsa felejtse el. Hazaért Rózsa. Mikor haladtak hazafelé, azt mondja Ibolya Rózsának:

- Eridj tè elöre, én még mëgyék utánad, ha kellék nekèd.

Rózsa abban a szent helyben elfelejtette Ibolykát.

Hazamènt, kérdèzi az apja:

- Hol voltál ilyen sokáig?

De nem tudott sèmmire felelni.

- Nohát, hazajöttél, fiam, akkor holnap mëgnòsítlek.

Hát másnap mëgkezdték a lakodalmat, mënt a lakodalmas mënet. Addig pedig Ibolyka ködből épített egy palotát, és mondja a koldusoknak:

- A palotát nekték ajándékozom, ha kiabáljátok utánam, amit én mondok.

Azt mondják a koldusok, ők azt nem tèhetik, ők nem mondhatják, elveszítik a hivatásukat.

Ott vót két cigánygyerèk, és azok azt mondták:

- Kiabálunk mink, kisasszony, kiabálunk.

- Akkor a tieték lèsz az a palota. Amit én mondok, azt fogjátok kiabálni.

Jött a lakodalommènet, és azt mondja:

- Kiabáljátok: »Nè felejtétek el az árvát, mint Rózsa Ibolyát!«

Akkor eszibe jutott Rózsának Ibolya, otthagya a menyasszonyát, odaszaladt. A menyasszonya rögtön a régi vőlegényéhez szaladt, mert csak azért ment el Rózsához, mert gazdag vót. Rögtön még es csináltak lakodalmakat, mindenkiket a saját portáján, es cigánygyerekék léfeküdtek a meleg palotába. Éjfélkor kezdődött, fáztak, félbredtek, es nézték a csillagokat az égén, es maguk alatt a sima gyöpét. A palota ködből vót, elpárolgott. A cigányok jól fáztak, nagyon megjedtek a cigányok, hogyha nem lett volna három lábuk, össze is estek volna. Ököt ennyire bécsapták! Világnak mentek mindénfele. Azóta nincsen három lábuk. A fiatalok élnek boldogan, ha még nem haltak.

18. A HAMIS SUSZTÉRLEGÉNY

Vót egy susztërmestër, annak vót egy inasa. Olyan hamis gyerek vót, mindén réggë, mikor bëmënt a mûhelybe, elmesélte a mestërinek:

- Mestër úr, tudja, mit álmodtam?

Úgyhogy a mestër rákapott arra:

- No, mit álmodtál?

- Mestër, nem mondom még.

- Hát mért?

- Nem én.

Az utcán megjavarta, akkor éppen arra mënt a király. Azt mondja:

- Mestër, miért zavarja azt a gyerekét?

- Hát nem akarja megjmondani, hogy mit álmodott. Azt mondta: «Még a királynak së mondom még.»

- Adja ide nekëm, majd megjmondja nekëm.

Hát a gyerek, az gyerek.

- Tudod, én vagyok a király!

- Nem bánom, én, a királynak, a felségnek sëm mondom még, mit álmodtam!

Mëgharagutt szörnnyen a király.

- Bëfalaztatom.

A királynak vót egy lëánya, es odamënt a mestërékhöz, es azt mondta a mestëréknek, hallgassanak rá.

- Nem tudja még sënki së, nagyon sajnálom ezt az inast, úgy rakjátok a falat, hogy a kezem itt férjën bë!

Mindén nap vitt ënni neki. Mindig kërdezte az inas, hogy mi újság. Égyszër azt mondja a lëány:

- Az az újság, hogy a kutyafejü tatár hadat üzent apámnak, a királynak, es holnap küld egy olyan vesszöt, olyan kis fát, amelyik egyforma, nem lehet tudni, melyik vége vastagabb. Egyforma, nagyon egyforma, mondja még apám, melyik vége a fa alja, a töve a fának.

- Mëgmondom, de el në áruld! Mondd azt, hogy të láttad álmodban. Mondd még apádnak, hogy tège bele vízbe, amelyik vége lëhüz, az az alsó vége a fának.

Elhozta a fát, beletette a vízbe.

- Ez az alja a fának.

Másnap küldött a király küldöncöt. Küldött hét csikót. De a hét csikó egyforma színű, egyforma fülű, egyforma magosságú, minden, sémmit hiba - hogy mondja még, melyik hány éves?

Mégy a leány, mondja a susztérinasnak:

- Azt üzente a kutyafejű király, hogy amit küld, ha nem találja ki rögtön, a csapattal elfoglalja az országot.

- Mondd még az apádnak, hogy azt álmodtad, hét kis ládikót csináljon, és mindégyikbe öntsön zabot, egyéves, kétéves, hároméves, négyéves, öt, hat, hét. Hét csikó van, hétféle zab légyen. Így sorba, és rakja le sorba! És mondja a kutyafejű tatár küldönceinek, hogy engedjék el a csikókat. És mindégyik csikó a saját abrakját fogja enni, ahány éves. Az első az elsőre, a második a másodikra, így sorba fognak állni, akkor megtudják, hogy melyik a hétéves, melyik a hároméves és így tovább.

Mondja az apjának:

- Felségés király apám, nézd, csinálj hét kis ládikót! Mindégyikbe öntsél zabot! Egyéves, hároméves, négyéves, és minden csikó ahány éves, arra a zabra fog menni.

Örült a király, hogy ilyen okos a leánya, mént a kutyafejű tatárhoz, hozta a csikókat, erésztgették, mindégyik mént a saját jászolára. Nagyon törte a fejét a kutyafejű király, hogy nem tud csélfogással bírni vele. No, még egy harmadik próba:

- Mi újság?

- Azt mondta a kutyafejű tatár, ha még nem mondom, hogy mi van a tengér fenekin, háborút kezd.

- Mondd még neki, azt álmodtam, hogy a kutyafejű tatár oda ejtette bele a felesége gyémántgyűrűjét.

- De hát honnat tudja ő azt?

No, a kutyafejű tatár nem támadta még a királyt.

- De leányom, honnan tudod?

- Felségés királyom, rëndélt az isten nekem életre való párt, akit tē bēfalaztál, és mind ő mentette még az életedet.

És akkor kifalazták. Bocsássá még, és akkor ásó-kapa-vasharang válassza el őket! Nagy lakodalmat csaptak, és így létta a susztérinasból király, mert ő király létta.

19. ÉGIGÉRŐ FA

Vót egy szegény ember, vót egyetlen fia, Jankó. Hát szegénységben éltek. Mëgunta a szegénységët.

- Apám, elmëgyëk szerëncsët próbálni. Hallottam hírët az égig érő fának.

- Édës fiam, rëszkírozod az életëdet?

- Ègy életëm, ègy halálom, mëpróbálok.

Hát elbúcsúztak kesërves könnyhullás között. Amint vándorol a pusztaságba, ègy erdøbë mënt. Olyan kesërves nyögdecésëlést hallott. Hát elmëgy mëgnézni, hát ègy óriás közel ègy forráshoz nyögdecésëli, azt mondja:

- Jó napot, apó!

- Adjon az Isten, édës fiam! Ha Istent hiszël, adjál a forrásból vizet! Mëghalok, mert ez forrásvíz, de nem bírok hozzájutni.

Kapta a kulacsát, kiöntötte a vizit, ami vót, elmënt, mëgtötötte a kulacsot, mëgitatta, mëmosdatta az óriást. Az óriás fëllélegzëtt, mëgköszönte Jankónak.

- No, fiam, tudom, hova indultál, ègy së jött vissza onnan, de ha szavamat fogadod, vissza fogsz jönni. De abban a lábbelivel, ami a lábodon van, nem bírsz elmënni. Van nekëm három pár vasbocskor, és odaadom nekëd, és ègy jó élës kardom, mert nagy bajod lësz ám a sárkányval. Elmész itt - azt mondja - ezën az üveghëgyën, ha fëlërsz az üveghëgyën, akkor ègy kakasfarkon palota forog, de nem bírsz bëhatolni. Nesze, adok három mogyorót, és ezt a gyürút. De jó' vigyázz a három mogyoróra, mert három oroszlán fog mëgtámadni, ha kinyilik az ajtó. Mindëgyiknek a szájába dobjál ègy mogyorót, és mind a három mëgszelidül. Aztán jön a kövëtközö.

Mëgköszönte Jankó a szívésségët. Hát ahogy mënt, lát ègy akkora levelet, hogy ègy rét van rajta, gyönyörü vidékëk. Fölért a fëlvilágra, el is szakadt a három pár bocskor. Mikor elért a patakhoz, azon kërësztlümmënt, hát csakugyan ott mëglátta kakasfarkon forgó kastélyt. Kirántotta a kardját, mëgkoppantotta az ajtót, nagy csördülés történt, mëgállt a kakastollas kastély, bëlépëtt az ajtón, három oroszlány mëgtámadta, mindëgyik szájába bëdobta a mogyorót. Hát jött is a király szolgája.

- Mit keres, hogy jött bë, mindën.

Mondja, hogy szolgálatot keres. Vezette a király színe elé. Mëgtetszëtt a királylëánynak a nagyon szép szál fiatalembër.

- Hát apám, nincsen nekünk szolgánk.

Hát mëg is fogadták, mëgëgyeztek szépen. Kítelt az esztendő, ègy véka arany.

- Itt vannak a kulcsok. Száz szoba van, mindën szobába mënjën takarítani, mindënhova végezzën, csak a századikat nëhogy kinyissa.

Hát ahogy járt kelt, gondolkodik:

- Istenëm, hát mért nem szabad a századik szobába bëmënni? Hát bëkukucsál, hát lë van bilincsëlve a hétfejü sárkány. Olyan szépen könyörög:

- Nem kell, hogy elengedj, de meghalok szomjan. Bár egy nyelet vizet adjál!

Hát adott neki egy nyelet vizet.

- No, ezért egyszerű megkönyelmezék nekéd.

Gondolja magában, minek könyelmeznél még?

- Adjál még egy csépp vizet!

Még egyszerű adott neki. Azt mondja:

- Ezért még egyszerű megkönyelmezék.

Mégrántotta magát, lészakadtak róla a láncok, avval elkapta a királylányt, és elvitte magával az alvilágra. Elkekeredett Jankó, egy élete, egy halála, de még nem nyugszik, amíg a királylányt a sárkány kezéből vissza nem szerzi.

Jaj, mégy az alvilágba, mégy, mégy, sehol senkivel nem találkozik. Hát mégin' egy erdő mellett kellett elmenni. Az az óriás mégint ott vót az erdő mellett,

- No, Jankó, mi volt?

- Összekerültem én is az alvilággal.

- Tudod mit, az a csapat birka, ami itt van, légyen a tied, és aztat legeltesd itten, a nagy erdőn, mikor meglátod, hol jelentkezik a léjázat az alvilágba.

Hát így örözgeti a birkákat, jön egy másik pásztor szintén tíz darab birkával. Mégismérkédtek, megbarátkoztak, azt mondja:

- Légyen egy falkánk, őrizzük együtt a birkákat!

Égyszer így mennek, meglássák, a király hozott az alvilágból valami szárnyas állatot. Azt mondja a cimborájának:

- Ide figyelj, ez az út lévezet az alvilágba, de hogy kellene léereszkédni?

Nekiálltak vadsásból fontak háromágú köteleket, tíz nap, tíz éjjel állandóan fonytak, olyan hosszú lett.

- No - azt mondja -, ez most már elég! Csinálunk egy kosarat, ebbe beleülök, léengedsz, és mikor léérék, akkor majd mégrángatom, hogy lent vagyok. Egy kicsit megvigyázkodok, te még majd visszahúzod.

No, szót fogadt, és érészkdétt, mikor léért, mégrángatta, de bizony nem kapott jelet, félrántotta a kosarat, és félhúzta.

Gondóta magába, hát itt lent megtanálja a sárkánypalotát. Ide leselkedik, oda. Égyszer bejut egy kastélyba, hát minden nyitva. Hát egy hangot hall az ablaknál. De néz, hát a szép királynő van ott, a király leánya.

- Édes vitéz Jankó, elveszítéd az ifjú életéd, nemsokára jön a sárkány, ha itt talál téged, széjjeltép!

- De én megbirkózok vele!

Hát egyszerű beépült egy buzogány az udvarba. Jön a sárkány. Bédobta a buzogányt. Mégérezte, hogy idegën szag van itt. Elbújtatta jól, de mégis csak megérezte, idegën szag van itt.

- No, Jankó, eljöttél? Amint mondtam, egyszerű megkönyelmezék. Égyszer megkönyelmezék, de innet pakój vissza a félvilágba, mert ha megtalállak az alvilágba, szétroncsólak!

Elmënt Jankó, másnap elmënt megint oda, a királylányhoz.

- Jaj, édés Jankó vitéz, most hogyha megtalál, mi lesz veled?

Hát jött is a sárkány, bédobta a buzogányát tiz mérföldről. Azt mondja:

- Haragszik, hazajön.

- No, Jankó - azt mondja -, most másodsor kegyelmezék, harmadszor már széttéplek.

Nem bánta Jankó, hátha valahogy győzelémre fog jutni. Elmënt. Másnap, hogy visszamënt, jött ám a sárkány, tizenöt mérföldről bédobta a buzogányt, hazaért.

- Hol van az az embér?

Megtaláta, megkereste.

- Mostan széjjeltéplek. No de azért koccintunk egy párat.

A legjobb borból hozott fél egy vékával.

- Azt megigyük, hogy nagyobb vigalommal mënjél a másvilágra. Hát töltsél, Jankó!

Jankó töltötte a bort, két kupával megtöltött. Nagyon jó bor. Biztatta a sárkány:

- No, Jankó, igyál, utoljára iszol! Töltsél, Jankó!

De Jankó csak kicsit ivott.

- Addig igyál, sárkány komám, igyál, olyan jó borod van, igyál!

Úgy bérügött a sárkány, nem tudott a székről félállni. Jankó lenyisszantotta mind a hét fejit.

No, mondja a királylánynak:

- Még vagy szabadítva, de hogy tudunk félmenni a félvilágra? Maradj itt nyugodtan, elmegyék, megnézem azt a lukat, ahol én lëjöttem. Hátha valamit tanálok.

Amint mënt az alvilágban, botorkált. Láta, hogy egy borzasztó nagy kígyó egy nagyon nagy fára rá volt csavarva. Mikor félnézett, meglátta, hogy egy griffmadárnak ott vannak a fiókái. Kihúzza a kardot, és dërékba vágta a kígyót, mindjárt lëcsúszott, összedarabóta. Ez a kígyó vót a sárkány-nak az anyja. No, amikor fél akar mászni a fára Jankó, jött a griffmadár olyan nagy mérëggel, azt mondja:

- A félvilágból jöttél lë ide, hogy a fiaimat megëdd?

Azt mondja a griffmadárnak:

- Megmentëtem a fiaid életét. Ha azt a nagy kígyót össze nem darabótam vóna?

- Ezért, amiért megmentëted a fiaim életét, kiszabadítottad a két fiaimat, félviszlek a félvilágba, csak három bárányt készíts.

Elmënt vissza a királylányhoz, hát bészërzëtt három bárányt, lëvágta öket, rádobta a vállára. Azt mondja a griffmadár:

- Fölültök a hátamra mind a ketten, de a szëmetéket hunyjátok bë, ha repülünk. Amikor én ëgyszer hátranézëk, rögtön dobd a szájamba a bárányt! Három bárány van, nehogy elszórd, hogy lëessën, mert akkor mink is lëesünk. Nem lësz, amivel vigyelek.

Örült ám Jankó ennek, fölültette a királylányt, még a három bárányt, fölültek a griffmadárra, böhunyták a szemüket. Repülnek, időközönként kinyitják a szemüket. Egyszer nyújtja a griffmadár a fejét hátra, bédugta szájába a bárányt, vitte tovább. Repülnek, de repülnek egész éjjel, megint hátrafordítja a fejét, megint belülte a harmadikat. Mikor értek oda a lukhoz, már előre szólt:

- Dobjad hamar, elfogy az eróm!

Hát utójára fölrepültek. No, amikor félértek a félvilágra azt mondja griffmadár:

- Most megpihenek, mert kifáradtam.

Hát elkezdett a Jankó járkálni, hogy hol találhatna valamit, mikor érnek fél a királylánnyal a félvilágra, az égig érő fára. Amint úgy gondolkozik, megint csak eléibél történt az óriás.

- No, édes fiam, tudod, mi a gondod, egy csapat birkát adtam neked, de nemsokára jön a juhászgyerek. Nő gyilkold még - azt mondja -, mer' úgy gondolta, azé nem húz fél téged, mert elsajátítja a csapat birkát. Abból véd a bárányt el, és add a griffmadárnak!

Azt mondja a griffmadár:

- Fölrepítlek az égig érő fának a tetejire, három bárányt készíts el, s hármat vissza az utamra. Az hat bárány.

Félpakolták a madárra, fölült a hátára, beletett a griffmadár szájába egy bárányt, fölrepültek, útközbe mind a három bárányt megette. Megerkéztek oda, a király rettenetesen megörült.

- Ásó-kapa válasszon el tiktéket! Királynak tészlek, megmentetted nemcsak a lányomat, megmentetted az egész életünket a sárkány-uralom alól.

A griffmadár bétette a három bárányt, visszamént az országába, és még ma is élnek, ha még nem haltak.

20. A HÁROM CITROM

Vót egyszerű egy király, és annak vót egy gyönyörű szép fia. Hát elérte a nagykort, könyörgött a király, hogy hozzon valakit a házhoz, neki majd trónörökösnek. Nagyon válogatott, idemént, odamént, nem talált neki való szép lányt. Hát meghallotta egy híres jósnőt, fogadta őt szívesen, megnézte a két könyvit. Azt mondja:

- Látok itt három citromot. Most elmész haza, és lémész a gyönyörű kertétékbe, ott van egy forrás. És léviszéd az aranykést, és fölvégod a három citromot. Mikor fölvégod az első citromot, kijön egy gyönyörűségű szép lány, és nyújtsa kezit. Egy forrásvizet nekik fogod gyűjteni, de vigyázz, mert ha elszalajtod őket, ha három közül egyet sē fogsz el, akkor többet nē is álmodj nőülésről!

Úgy is történt. Hazamént nagy örömmel, de nem szólott sē az anyjának, sē az apjának sēmmit. Fogta az aranykést, a forrás mellé léült, megmerítette a kelyhēt vízzel, fölvégta a citromot. Mikor fölvégta a citromot, kiugrott belőle egy gyönyörű szép lány, és nyújtotta a kezit, de annyira elbámult

benne a szépségibe, mire elővette a kelyhét, eltűnt a széme elől. No, majd a másikra jobban vigyáz! De bizony azon is olyan csődöt mondott, mint az elsőre, az is eltűnt a széme elől, mert nem nyújtotta kehélybe a vizet. Hát most mán nagyon idegēs lett, mi lesz vele a harmadikkal? Azt sē tudta, hova tartsa. Elvágta a citromot, kiugrott a lēány, nyújtotta is a kelyhét, ivott, az ott maradt. No, nézték, nézték ēgy ideig ēgymást, azt mondták:

- Ásó-kapa, nagyharang válasszon el minket!

Azt mondja a királyfi:

- Ęn most nem viszlek el a szūleimhēz, fōlmēgyēk, és hozok lē aranyos ruhát, tē addig hajtsad lē magad erre a bokorra (forrás fōlōtt vót ēgy gyōnyōrū szép fa), ennek a bokornak a tōvire, ott űljél, míg nem jōvōk!

Űgy is történt. Fōlmēnt, jelentette az anyjának, hogy jōtt ēgy gyōnyōrū, szépsēges lēány, s nemsokára lēmēgy, és fēl fogja vezetni.

Hát, amíg a királyfi fōnt vót, addig az udvari bolondnak vót ēgy felesēge. rēttenetēs csūnya, az mēgtudta, hogy mi történt, itt a királyfi a citromvágásra kapott ēgy gyōnyōrū szép lēányt. No, és belenēzett a forrásba, és mēglátta a kēpit a szép lēálynak.

- Jē,- csudálkozott, hogy ilyen rēttenetēs szép.

Azt mondta az ō lānya, hogy csak a királyfinak lesz a felesēge. Mikor fōlnēzett, mēglátta a szép lēányt,

- Jaj, aranyos, gyere lē, gyere lē!

Lējōtt a lēány a fāról, és elvágta a nyakát, ēgy csōpp vér elcsōppt a kūt mellett, és eltakarította, még nyoma sē maradt a lēálynak. A helyibe űlt az ō lēánya.

Jōtt a király, hát látta a szōrnyū csūnya lēányt, hát elmēlkēdēt, hogy mi történt.

- Hallod, királyfi, itt járt a boszorkány, elvarázsolt, de családunk fog szūletni, akkorra az idōre visszakapom a szépsēgēmet.

Hát gondolkozott, mit tudjon csinálni. Fēlvezette, lēvezette, annyira csalatkozott, hogy ō az, akit ide fōlūttetēt. Mēgfogta fōlvezette. Mikor az anyja mēglátta:

- Szōrnyū, nem is szép lēány volt. A vilāg mindēn sarkāból mēgtetszēttek, válogathattāl, annak is a legalja, ilyen csūnya lēányt hoztāl!

Nēzi, hogy történt.

- Nem bánom ēn.

Hát mūlt az idō, nap nap után, hét hét után. Nagyon bánatosan lēmēnt a forrás fele, hát az a csēpp vér, ahogy elcsōppt, abból kinōtt ēgy gyōnyōrū szép citromfa. Mindēn nap mēnt, és nézte: nagyobb és nagyobb lett. Rēggel az lett az első dolga, hogy lēszaladjon, mēgnēzze a citromfāt. Ęgyszer lēmēnt, lát rajta három citromot. Eszibel jutott neki, hogy a három citrom, amit ō kapott, az a. Nem szót sēnkinēk sēmmit, azzal csak fēlszaladt, kiugrott a szép lēány, de nem is nagyon törōdōtt vele, majd a harmadikra számított. Hát sikērūlt is neki a harmadik citromvágásnál az első lēány, akit ō mēgkínált vízzel.

- Jaj - azt mondja -, de rég nem láttalak tēgēdet!

Mondja a léány

- Én sē tégēdet.

Elmesélte a léány, hogy mi lett vele. Hoppá, nem mēnt föl többet aranyruháért, fogta karon, fölvezette a szüleinek. Hálálkodtak, hogy milyen gyönyörű szép léány, hogy történt, mint történt.

Irtó mēgharagudtak, mēgfogták a boszorkányt, ló farka után kötték, és addig zaklatták a város körül, míg ki nem múltott.

Csináltak is irtó lakodalmat, három nap, három éjjel húzták a cigányok. Feneketlen kosárban hordták a pecsenyét, rostába a bort, szógátak éjjel-nappal három nap. Még most is mulatnak, ha mēg nem haltak.

21. BÉKA KIRÁLY

Vót egy gyönyörű szép léány, királyléány vót. Nem jöttek kérők, nagyon el volt keserēdve, mert nagyon sok szép kérője vót, de mindēgyikhöz nem mēnt hozzá. Elmēnt a jósnóhöz, elpanaszkodta, hogy annyi kérője van, de nem tud egyet sē mēgszeretni.

- Ide figyelj, szép kisléány! Itt, aki hozzám jön, amilyen szerēncse mutatkozik, olyan férjhez mēgyēn.

Elővette a jóskönyvet, mēgnézte.

- Eridj, abba a tükörbe nézzél bele, amit mēglát a szēmed-szád, az lész a férjed.

Hát odamēnt a tükörhöz, belenézett, nagyot sikoltott.

- Istenēm, egy nagy kecskebéka.

- Istenēm, ez kell, hogy lēgyēn a férjed.

Jaj de sir, de keserēg!

- Ez elmēgy utánad. Amit tē énnél, azt adjál neki is! Amilyen ágyba fekszel, olyanba fēkűdjön ő is. És lēgyél hūségēs hozzá.

Ő nem viszi haza! Elköszönt a jósnótól nagy könnyhullással, de a béka utána lapsol, lapsol. Lēmaradt, próbált szaladni, de a béka utolérte. Mindēnhol laps, laps, hazamēnt. Nagy szóval bēmēgyen a szüleihöz, és mondták neki:

- No, látod, milyen gyönyörű kérőid vótak, és ilyen békát adott hozzád

De a béka olyan hūségēs volt, hogy mēgszerette a királyléány. Mēgszerette békát, kezdte simogatni. A béka mindēnütt kíserte, fölugrott az asztalra, mindēnütt az ölibe, simogatta. Telt nap nap után, annyira mēgszerette a királyléány a békát, hogy olyan hūségēs a béka, fogta, fölkapta és mēgcsókolta, mikor mēgcsókolta rögtön egy gyönyörű szép királlyé változott.

Azt mondja:

- El vagyok átkozva, azt mondták, amíg egy gyönyörű léány mēg nem csókol, addig mindig békának kell, hogy maradjak.

Szólott a szüleinek, bēmutatta a párját, a gyönyörű királyfit, papot hoztak, esküvőt csináltak, három nap tartott a lakodalom, még ma is élnek, ha mēg nem haltak.

22. AZ IKÉRGYERÉKÉK

Volt egy szegény asszony, két ikércsaládja született. A férje halála után olyan szegény vót, hogy nem tudta, hogy tartsa tovább, a gyerekekre vigyázzon, vagy munkába menjen. Égyet gondolt, elmént a királyhoz, adjon neki segítségét.

A király éppen odavót háborúba, otthon vót a királyné, és a királynénak az anyósa. Segítségét kért, nem alamizsnát.

- Két ikércsaládom született, a férjem halála után, és nem bírom őket nevelni.

A királyné megharagudott, kikiabált, kiüzte a házból.

- Nem szégyelli magát, a férje halála után két ikérgyereke, családja lett? Azt mondja a szegény asszony:

- Az Isten engedje még, és hallgassa még, hogy a királynénak hét ikércsaládja legyen.

No, még is történt az átok, még is történt, a királynénak hét ikércsaládja született, mert úgy szokták mondani: ráfűlött, mint amelyik kutya hetet kölykezik!

Nagyon búsult, hogy mit fog szólni a férje, ha hazajön. Az anyósa - nagyon szerette a menyit, elhatározta magába', hogy kiválasszák a legszebb gyereket (mind fiú és egyforma), és beleteszik egy ládába, és a ládát beleteszik egy hordóba, és levitetik a Tiszára, és elengedik. Vigye léfele a Tisza, ameddig lè nem viszi valahova! Ládába pakolták a hat kis ikrét, beletették egy hordóba, a szolgák levítették a Tiszára. Ahogy ereszkedett, vitte a víz, léfele vitte, egy halász dobálta a tükörhálóját. Éppen akkor bédobta, ahogy húzza kifelé:

Milyen kincset tettek oda? Most dobtam éppen bele!

Hát amikor kihúzza a tükörhálót, kihúzza a hordót, kivészi a hordóból a ládát, nézi:

- Istenem, hat kicsi gyerek, milyen szépek.

Hogy megörüt a halász!

- Éppen nincsen családunk sè, és a feleségem azon rimánkodik, hogy mán hat esztendeje együtt vannak, és nincsen családjuk.

- No, most adott az Isten hatot!

Hazavitte a hat kis gyereket. Megörült jó szívvel, tiszta lélekkel fogadták. A halász éjjel-nappal halászott, hogy kényeret tudjon az ikréknek szèrèzni. Nevekédtek, nagyon szépek lèttek az ikrék. Vége lett a háborúnak, hazajött a király. Eltelt egy idő, esztendő-kettő, három. Mondja a királyné, hogy van itt egy halász, akinek hat ikércsaládja van. Gondolkodott a király:

- Én azt még kell, hogy nézzem!

Mikor meglátta a király a hat ikrét:

- Istenem, ez mind a hat olyan, mint a mienk. De mind egyformák, az a bodor hajik, az mozgásik, az a sikoltásik, az a hajlongásik, mind olyan egyformák. Mintha az ényimek lènnének. No, de már ha az Isten hat ikrét adott nekik, építék a Tisza partján, túlsó parton hat házat.

Építettett a király mindén gyereék részire egy gyönyörű szép házat. Elnevezték azt a helyet a Tisza-parton: Hatház. Felnőttek, megnősültek, boldogok vótak. Aki nem hiszi, járjon utána!

23. A KIRÁLY NYULAI

Égyszër vót, hol nem vót, de valahol vót ennek a világnak a négy sarkában egy szégén embër és egy szégén asszony, annak vót két fia. Azt mondja égyszër a gyereéknek:

- Gyerekeim, valamëre mëg kéne indulni munkát keresni, szolgálatot keresni, olyan nagy hiányba vagyunk.

Azt mondja az idősebbik:

- Hát én elmëgyëk, szolgálatot keresëk.

Mëgörült az apja, de jobban örült vóna, ha a fiatalabb mënt vóna, mer' az szorgalmasabb vót. Hamuba süttek pogácsát. Kiért a falu végére, léült egy fatuskóra, mëgéhezëtt, elkezdëtt ënni. Odamëntek a hangyacskák.

- Az anyátok mindënit, mëg tiktëket is ëtesselek?

- Hát csak egy kis morzsát!

- Mëg azt së adok nektek.

Azt mondja a hangya:

- Pedig jótét helyibe jót szoktak kapni!

- Mit tudok én egy hangyátú, milyen segítésëget kapni?

Elmënt tovább. Amint mëndëgëlt a tengër partján, a vihar kidobott egy kis halacskát a homoksivatagba. Sínylödött.

Azt mondja:

- Të szëgény legény, dobjál vissza a tengërbe, në pusztuljak el ebbe a száraz homokba'.

- No, mëg avvâ töltsem az idót! Eleget búsulok.

Elmënt tovább. Amint mënt egy hëgy aljába, árok partján is sirt egy kutya, piszkálja a fogaivâ a lábát. Azt mondja:

- Të vándorlegény, nem tudok mënni, gyere, légy szíves, vëdd ki a tuskót a talpamból.

- No, mëg avvâ is töltsem az idóm!

Otthagyta. Mënt tovább, égyszër hallja, olyan kesërvesen károg egy holló, vigyázkodik, hol? Fölnéz, hát mit lát? A hollónak az ëgyik lába beleakadott, és ott fityëg az ágon.

- Aj, të szëgény legény, mentsë mëg, në pusztuljak el!

- No, mëg én mászkáljak a fára utánad, úgyis nagy út van elöttem.

Elmënt szolgálatot keresni, azt mondja a király:

- Éppen most mënt el a szolgám, jobban mondva karóba húztam a fejít. Van száz nyulam, azt mëgörzöd, gazdag jutalmat kapsz. De egy së szabad, hogy hiányozzon belőle!

Még is fogadta, vacsorát adott, réggē kihajtsa a nyulakat, megszámolja: száz van belőle. De mikor kihajtotta, százfelé szaladott. Mēgijedett, most az ő feje is karóba kerül. Kērsztül hēgyen-vōgyōn, és elmēnt ēgyēnēs haza. Nagy rongyosan, ēhēsen, lēsōványodva, lērongyosodva.

- No, fiam, hol jártál?

Elpanaszolta, hogy milyen úton járt. Azt mondja a fiatalabbik:

- Majd elmēgyēk én, apám, szerēncsēt próbáni! Háttha nagyobb szerēncsévē járok.

Sírt az apja is, az anyja is, még evvel tudtak boldogulni, ez szorgalmas vót. Bár néhány falatra való kēnyeret mēgkeresett. Sūtōttek hamuba pogácsát. Mikor kiért oda a fatuskóra, ott morzsálódott annyi hangya.

- Adjál ēgy kicsit!

- Adok én nektēk, odamorzsolom. Lakjatok jól!

Ēgy sánta hangyácska bēszorult, nem bírt kijōnni. Mēgfogta:

- Gyere tē is ki, még agyontapos valaki.

Az is jólakott, mēgkōszōnte. Adott neki három szál szōrt. Azt mondja:

- Ha valami bajod lēs, engedd el szēlnek!

Gondolta magában a legény, nevensēn-ē, hát inkább mēgkōszōnte:

- Mēgkōszōnōm a jó szót, mintsēm a rosszat rossz névēn vēgyēm.

Avval mēnt tovābb. A tēngērpardon mēnt, ott is ēgy halacska sīnylōdik a tēngēr partján.

- Jaj, tē vāndor, hagyod, hogy itt pusztuljak ezen a forró napon?

- Bēdoblak én szīvesen.

Fēlvētte, odavitte a tēngēr vizibe, mēgmosta a homoktul, mikor beleengedte a halat, az visszafordūt:

- Ēn a halak királyának a fia vagyok. Ha valami bajod lēs, itt van a halpéz, csak dobjad bele a tēngēr vizibe!

Mēgkōszōnte szépen, és elmēnt tovābb. Amint mēnt, ő is elérte azt a kutyát, amit a testvére; sírt-rítt:

- Húzd ki a tūskōt a talpamból, nē pusztuljak el! Annyitól kērtem sēgīt-sēgēt, de sēnki sē sēgīt rajtam.

Lēült, elōvētte a kétkantáros budlibicskáját, kipiszkálta a tūskōt a talpából. Mēgkōszōnte a kopó.

- Ha valami bajod lēs, itt van három szál szōr, gyūjtsd mēg, és engedd el! Füstje idejōn hozzám, akárhol lēsēk, sēgīt-sēgēdre mēgyēk.

Hát ēgyszēr hallja, hogy károgo valami, hát lássa, hogy fēnt a fān ēgy varjú, a lába bele van akadva ēgy gōrbe āgba.

- Szabadīts mēg, tē vāndor - azt mondja -, nē hagyd, hogy itt elpusztuljak, majd csak alig van az életēmből valami.

Hát addig forgolōdzott, hogy fēlmēnt a fāra, lētōrte az āgat, kivētte a holló lábát, mēgsimogatta, elengedte. Mēgkōszōnte a holló, azt mondja:

- Itt van ez a toll, ha valami bajod lēs, engedd szēlnek, ott lēsünk sēgīt-sēgēdre.

Megköszönte a legény, hát mént tovább lassan az útjába, hát el is érte a király kastélyt, békopogott, jön a királ:

- Hát tē mit keresēl, fiam?

- Szolgálatot keresēk.

- Van nekēm - azt mondja -, szükségem a szolgálatra, ha akarsz, száz nyulat, azokat kell megőrizni. Három nap egy esztendő, ha megőrzöd, nagy jutalmat kapsz, ha nem, karóba a fejed!

- Amit az Isten ad. Ha még kell halni, meghalok.

Réggel kiengedték a nyulakat, tarisznyáztak neki, sorba mēntek ki, száz darab volt. Mikor kiért a mezőre, a száz nyúl százfelé szaladt. Elkeserődött.

- Istenēm, mi lēsz velem, vagy karóba húzzák a fejemet, vagy én is nagy rongyosan haza kell mēnjenek.

Eszibe jutott a kopó, a nagy kutya, kivette a három szál szórt, meggyűjtotta, pillanatok alatt ott vót a kutya.

- Mit parancsós, édēs gazdám?

- Jaj - azt mondja -, milyen munkába vagyok, száz nyulat bízott rám a király, de egy sē hiányozzék, mert karóba kerül a fejem!

- Sosē búsulj egyet sē! Mindjā összekerítēm én!

Összekerítette mindjā' a száz nyulat, egy rakásba.

- No, Jancsi, itt van ez a kis síp, ha valami bajod lēs, csak fűjd mēg! Ha észrevészēd, hogy a nyulak mēnnek szēt, csak fűjd mēg a sípodat, mind rakásra szaladnak.

Megköszönte, egyszerű lássa, hogy a nyulak kezdēnek széjjel mēnni, megfűjja. Mind összeszaladnak a nyulak. Jó' van, estére hazamēnnek, számója a király, megvan mind a száz.

- Ejnye, valami ördög mestērség van ennek a fejiben, hogy mēg tudta őrizni a száz nyulat. Már kilencvenkilencnek a feje karóba' van. No, de nem tudja megőrizni még két nap! Még két napot kell kitőteni az esztendőből.

Másnap megint kihajtják, megszámolja, megint megvan. De a nyulak össze vannak, ahogy szélednek széjjel, csak fűjja mēg a sípot, a nyulak szaladnak össze. A király kiküdte a szobalányt, hogy mēnjēn és csaljon, hízēljēn, ígérjēn mindēnfélét neki, adjon csókot is, csak csaljon el egy nyulat. De úgy gondolta a király, másképp nem lehet kijátszani, csak ha el tudunk csalni tőle egy nyulat. Hízeleg a csilídlēán, mēg és csókolta.

- Adjál egy nyulat!

- Adok egyet, de nem viszēd bē a király udvarába, csak valameddig - magába gondolta Jancsi.

Beletette a hátizsákjába, nagy örömmel szaladt a lēány, hogy viszi az örömet a királynak. Mikor gondóta a legény, hogy már nemsokára kiér az erdőből, megfűjta sípot. A lēány észre sē vette, kiugrott a nyúl. Fēlvett a nyúl egy szál tehentrágyát, beletette a tarisznyába. Hazaért a jány, mondja a királynak:

- Hát hol a nyúl?

- Tarisnyába, csak bécsaptam a nyúlpásztort!

Belenyúl a király.

- Hát tē engēmet csúfságra tettél, száraz tehéntrágyát hoztál!

- Én nem, én nem.

Égre-födre esküdözött, hogy nem ő tette bele. Hát azt mondja:

- Nagyon huncut fickó, kijátszik velünk.

No, este hajtsa a nyulakat. Sorba mēnnek a nyulak bē. No, mēgvan a száz darab. Jól vagyon, vacsorát adott. Gondolta magába:

- No, mēgállj, holnap a lēányomat küldöm ki, az hűségēsebb lēs hozzám.

No, másnap kihajtotta a nyulakat, ő lēfeküdt, nagyot aludt, fölkel, mēgfújta azt a sípot, jöttek a nyulak, rohantak mind ēgy rakásba. Hát hirte-len jön a királynak a lēánya.

- Jancsi, adjál ēgy nyulat!

- Dehogyan adok.

De könyörött, de szépen:

- Így, Jancsikám, úgy Jancsikám!

Mēgcsókolta.

- Nem, nem adok!- azt mondta.

- Tudod mit, adjál bár ēgy fekete nyulat.

- Én adok nekēd ēgy szép fekete nyulat, tē adjál ēgy szép fekete báránkát.

- De nem lehet!

De így, de úgy:

- Adok fekete nyulat, tē adjál fekete báránkát!

- Mēgtudja valaki.

- Nem tudja mēg azt sēnki sē.

Hát az apjának, hogy a kedvibe járjon, vigye a nyulat, adott neki ēgy fekete nyulat, az mēg adott neki fekete báránkát. Elköszöntek, mēgcsókolták ēgymást, és elmēnt haza.

- Itt van apám - azt mondja -, hoztam nyulat.

- Tudtam én, hogy tē rafináltabb vagy, mint az a cselēdlány.

Este hajtsa a nyulakat haza, gondolkodik most a Jancsi, mit szól a királynak, ha követeli, hol a századik nyúl. Hajtsa haza a királynak, számolja: kilencvenkilenc.

- Hát hol a századik?

- Hát itthon van, az eljött előre. Hazahozta a lānya. Adtam neki fekete nyulacskát, s ő adott nekēm fekete báránkát.

- Igaz, lēányom?

Azt mondja:

- Igaz.

- No, akkor ásó s kapa fog elválasztani tiktēket. De először három próbát mēg kell csinálni. Azt teljesitēd, a három próbát, akkor a lēány a tied és a fele királyság.

Gondolkodik, most milyen próba lesz ez? Kiöntetett a király egy zsák kölest, egy zsák muharmagot, elszórta, összekeverték.

- Ez réggē mindēn fajta mag a maga zsákjába lēgyēn, egy szēm sē lēgyēn a földōn!

Gondolta magába: ezt mán ō ūgysē tudja mēgcsinálni, mit tudjon csinálni? Eszibe jutott a hangyocska, a szōrt elszórta, szēlnek eresztette, jōtt a hangyák királya.

- Mit parancsōsz, ēdēs gazdám?

- Nagy az én bánatom.

Mondja, hogy egy zsák kōlēs, egy zsák muhar el van szōrva.

- Fekūdij lē, ēdēs gazdám, és aludjál nyugodtan!

Mēgfūjta sīpot a hangyák királya, milliók jōttek, mindēnki egy szēmet bele és a zsákba. Percēk alatt fēltakarították, mindet a saját zsákjába, külön-külōn. Réggē a király a tornác ablakán nézi: tisztán lát vagy nem? Fōltette a kukucskáló szemüvegēt, nézi: zsákba van mindēn. Lējön, mēgnézi. Hát valami ōrdōgmestērsége van annak. De beletōrik a bicskája, nem kapja el a lēányomat. Hiába adta oda a báránkát. Azt mondja:

- Tudod mit, a feleségēmvel vōtunk ezelōtt tiz évvel a tengērēn. Elveszítette a karikagyūrūjēt, és azóta beteg a királyné. Azt, hogyha elōkeritēd, akkor tied lesz a lēányom.

Nagy szomorán elereszkēdēt a tengērre, gondolkodik. Hohó, itt van a halpēnzēcske a zsebibe!

- Halacska, halacska!

Beledobta a pēnzit, jōtt is a tengērbū a halacska.

- Mit parancsōsz, ēdēs gazdám?

- A király azt parancsolta nekēm, hogy keressem elō neki a királynō gyūrūjēt, amit tiz évvel ezelōtt elveszítettek a tengēr vizibe.

Eltūnt, mēgfūjt egy sīpot, amelik hal, mind szōlgálatba lépēt, egyszerű csak jōn egy kecsége, hozza ki a szájából a gyūrūt.

- Hozom a karikagyūrūt, elnyeltem én tiz évvel ezelōtt, most kikōptem, és itt van!

Mēgōrült, árkon-bokron mēnt kērēsztūl, hazavitte, át akarta vēnni a király, de ō azt mondja:

- Nem, fēlségēs királyom, életēm kezedbe ajánlom! Én ezt annak adom oda, ki a világra hozta aztat a lēánt, aki nekēm adta a fekete báránkát. Az a királyné, az ōvé a gyūrū.

Odaadta királynénak, mēgōrült a lēány még jobban. Alig várta, hogy fēlhagyjon az apja a sok parancsval.

- Hát tudod mit - azt mondja -, még egy próba van hátra. Ott a kertbe van az a gyōnyörőségēs szép almafa, az az alma réggel kivirágzott, estére aranyalmát terēm, és mindēn évben eltūnik az aranyalma a fāról, pedig egy rēgēmēt katonát tētem oda, hogy ōrizzék. De sēnki nem tudta mēgōrizni. Azt hogyha mēgōrződ, ásō-kapa válasszon el tiktēket!

Hát kimént, lőült, búsult a fa alatt, gyönyörű szép aranyalmák csüngnek a fán. Eszibe jutott a holló. Szélnek eresztette a tollat, jött a hollók királya.

- Mit parancsosz, édes gazdám?

- Nagy bajba' vagyok. Aranyalma termétt ezen a fán, és azt mondta a király, egy régémént katona sē tudta megőrizni, mire megérik, hajnalra mind ellopják.

- Feküdj lē nyugodtan aludni, mink megőrizzük az almát. Akkor, amikor megcsipēm az orrod, akkor kelj fēl, s a tündérnek, aki jön ide, egy tincs haját ránts ki a hajából! Ide fog jönni, hogy tégéd megfűjjon.

A hollók telilepték az aranyalmafát, hogy oda sēnki nem tudott lēntről főlig, a tetejéig jutni. Károgtak a hollók, nem tudott bēhatolni a tündér, és amikor arra indult, hogy álmot fűjjanak a Jancsira, akkor a holló megcsipte az orrát. Jancsi hamar mēgrántott egy tincs haját, és az ujjára csavarta.

- Lējárt az idő, a tündér elrepült. de többet soha vissza nem tud jönni, mert itt maradt a tincs haja, harmadnapra meggyújtod és elégeted.

Réggel a király fēlkel, fēlnéz, mēgván az arany, az aranyalma, ragyog, csillog.

- No, nem hiába adta oda a lēányom a fekete bárányt, ez mēgérdemli a féle királyságom.

Előhívta a papot, nagy lakodalmat csaptak: három nap, három éjjel folyt a multság. Örömebe' a király elmént, hogy ő szēdje lē az aranyalmát. Úgy mēgőrült, örömebe hanyatt esētt, kimúlt a világból, rögtön király lett Jancsiból. Szerette a népe, mert fiatal vót, és jó lelkű király lett. Elhívták az apjukat, mēgajándékozták sok aranyval, boldogok lēttek a szüleik, és ma is élnek, ha mēg nem haltak.

24. AZ OBSITOS KATONA

Ēgyszer egy király el kellētt, hogy mēnjēn a háborúba. A népek mind elmēntek a háborúba, de a faluba vót egy árva legén, az még nem kellētt bērukkoljon. Ēgyszer azt mondja:

- Mos mán' nemsokára bē kell, hogy én is rukkoljak. Eljött a tizennyolc év, én is bē kell, hogy rukkoljak.

Bēvonult ő is, mind hazajöttek, vége vót a háborúnak. A háború tizenkét évig tartott. Mindēnki hazajött. A legén nem jött haza. Nagyon szerette a nép, mindēnki bēcsülte, tisztēlte, elsiratták, gyászmisét szolgáltak érte, hát Ēgyszer azt mondja a király neki:

- Most elmész tē is, szabad vagy. Legtovább maradtál, itt van három arany, evvel mēgjutalmazlak.

El is indult a legény, két nap, két éjjel állandóan gyalogolt, mēnt, ameddig ki nem ért abból a nagy pusztaságból. Eleibe mēnt egy kodus. Azt mondja:

- Katona bácsi, adjon egy krajcárt, mert én máma nem ettem, vennék egy kis kényeret.

- Nesze, itt egy arany.

Mégyen, mégyen, másnap megint megszólítja egy koldus az obsitos katona bácsit.

- Adjon egy krajcárt, még nem ettem ma.

- Nesze nekéd is egy arany, marad még egy.

Mégyen, megint egész nap, egész, éjjel. Megint eleibe kerül egy cigány, egy kódus, nem cigány.

- Obsitos katona bácsi, adjon egy krajcárt, hogy végyek egy kis énnivalót.

- Itt van, nesze egy forint. Mos' már nincsen több aranyam.

- Azt mondja még, hogy mi a kívánsága! Az a kódus, akinek három aranyat adott mán, én vagyok. A három aranyat én kaptam. Mi a kívánsága? Amit kíván, azt teljesítik.

Hát gondolkodik az obsitos katona: egy olyan pipát, amibe' nem alszik ki, nem fogy ki a dohány, és mindig ég, csak még kell szippantani, és már füstöl.

- Mégvan a kívánsága, itt van a pipa. Tovább a másik kívánságod?

- A másik kívánságom, egy olyan kártya, amelyekkel ha kártyázok, mindig én nyerjek.

- Hát itt van a kártya, evvel mindig fogsz nyerni.

- A harmadik kívánságom egy olyan zsák, amelyikbe az ördögöt bele bírom vinni a zsákba.

- Itt van a zsák, mégvan a kívánságod.

Útközbe gondolkodik, kipróbálja a pipát. Fövette a pipát, megszíttá a füstöt.

- Jól van, akkor nem vagyok bécsapva.

Mént egy városba. A város végén mindjárt megtalálkozott egy öreg-asszonnyal. Kérdézi az öregasszonyt:

- Mér' van gyászba a város?

- Azé van gyászba, mer' a királynak a lánya meghalt, de átok alatt. Éjjel tizenkét órakor feltámad, kijön a koporsóból, addig sétál kint, míg az első kakas nem kukurikol. Azé' gyászolja a város, mert mos' mán nincs több katona, aki őrizze. Mindig egy katona kell, hogy őrizze, de mind meghaltak. Gyászba' van az egész város.

Fogta magát az obsitos katona, elmént királyhoz, jelentkézett: ő megőrzi a léányt.

- Előre mondom, hogy nem biztos az életéd!

- Ha meghalok, meghalok.

A sekréstyés elvitte, bēengedte, a sekréstyés elmént. Sétál lē és föl, elővette a pipáját, mēgpróbálja: ég. Lēült oda a koporsó mellé, elővette a kártyát, és elkezdett ēgyedül kártyázni, Zöldet, pirosat, tőköt, tromfot. Égyedül. Égyszer csak supp, lēsuppant elé egy kéz, lēsuppant megint egy kéz, mēgin egy láb, hát ördög lētt belőle.

- Komám, akarsz kártyázni?

- Akarok, nem ijedék még!

Elkezdtek kártyázni. Kártyáznak, megharagudott az ördög.

- Veled nem lehet, té mindig csalsz, mindig csak té nyersz, én nem nyerek!

Égyszer csak felkelt az ördög, elmént. Egyszer csak, hogy csuknak az ablakok, kivette a zsákocskát.

- Szédjed magadba az ördögöket!

Mind bele tette abba a zsákba az ördögöket. Elmént az ablakhoz, és egyenként dobálta ki, olyan erős volt. Léesétt az ördög, vagy a nyaka törött ki. Visszamént. A királylány fölült a koporsóból, hát lémént sétálni. A katona belefeküdt a koporsóba.

Mondja:

- Kelj föl, fiatalembër, adok egy csókot.

Mindönt ígért.

- Innen nem kelék föl! Nem bánom, feküdj lë a földre, akármit teszünk a koporsóval!

Égyszer csak kukorikolni kezdett az első kakas. A léány elkezdett kiabálni:

- Gyerték, gyerték, győztem, gyerték!

Mikor kikelt a legény a koporsóból, azt mondja a királylány:

- Én a tied, té az ényém, megszabadítottál az átok alól.

Kiméntek a templomba, lë-föl, lë-föl. Azt mondja a királylány:

- Måskor, amikor a koporsóból kikeltem, tele volt ördögvel, most nincsen ördög, mind légyőzted őket.

Rëggel jön a sekrëstyés, hogy nézze még, mi történt, életbe van-e az obsitos katona, vagy ez is mán meghalt. Hát átsétált, rögtön megfordult, és szaladott. Jelentette a királynak: „Kiszállt a királylány!” Azt mondja a király az obsitos katonának:

- Megszabadítottad a lányomat, nekëd adom feleségnek.

A király négylovas hintón mënt utána. Visszakiáltotta a sekrëstyés:

- Mit hozzak még magammal?

- Öt kovácssegédët, jó erőseket, vasüllóvel, nagy kalapáccsal, hogy törjék össze azt a sok ördögöt, és engedjék el a füstöt, hogy többet ördög në légyën.

Elmëntek, a király nagy boldogságban, lakodalmat csaptak, neki adta királyságát, a lányát, az árva legényből király lett, még ma es élnek, ha még nem haltak.

25. AZ ÉGIG ÉRŐ CSERÉSZNYEFA

Vót egyszerű egy király. és a királynak vót egy leánya. Azt mondta király:
- Ha nem lehet ennek az égig érő cseréshnyefának gyümölcsből, még fog halni. Nincsen orvoság, csak a szent cseréshnye.

Kihirdette, aki föl tud menni az égig érő fára, és egy szem cseréshnyét hoz a királynak, annak adja oda a lányát, halála után az egész királyságát. Jelentkeztek ám a hercegek, grófok, válogatott cigánylegények, próbálkoztak mindennel, de nem tudtak semmit, egy-két méterre félméntek, háromra, mind visszaestek. Mēghallotta ezt a kanászegény, Jankó. (Vót egy kanász, annak vót egy fia: Jankó). Jelentkezik a királynál, ő félmegy az égig érő fára. Csináltasson neki egy pár százkilós vasbocskort, és egy százkilós baltát. Mēgcsináltatta, másnap már kész vót. Akart vele félmenni grófok, hercegfíú, legények, nem engedték még, hogy ez lēgyen a király.

Azt mondta a király:

- Ő vállalta, hogy félmegy, nem akarta visszautasítani.

Nekiállt Jankó, a kanászegény, belevágta a baltát. Egy métert egyszerűre félmént. Vette ki, vágta bē, vette ki, vágta bē. Úgyhogy egy óra múlva úgy otthagya, egy óra múlva otthagott mindēnkit. Haladott fēlfelé. Mán nagyon sokat utazott fēl, úgyhogy a vasbocskor már majdnem kopott vót. Mēgpihent egy falevélēn. Akkora falevél volt. Réggel, mikor fölébredt, lássa, hogy a népek mozognak, szaladnak, dōgoznak. Mēgkérdez egy lēánt, mēnt éppen kapálni.

- Messze van-ē még a cseréshnyefának a hegye?

- Nem mesze van már, csak egy nap járásra!

Neki tovább a baltává, ágról ágra fēl-fēl, egyszerű csak mēgpillant egy cinkastélyt. Biztos, hogy ez lesz a cseréshnyefának a hegye, de kakassarkon forgott. Belevágta a fejszét, rögtön mēgállott, és bēlépēt a kastély udvarába. Azt mondja Tündér Ilona - az volt ott a királyné - a csēlédlányának.

- Eridj, nézd még, ki jött!

Kiszaladt, és mondja:

- Szép Jankó jött fēl.

Lēkent neki egy nagy pofont

- Mit csúfondároskodsز énelem?

- De szép Jankó jött fēl!

- Eridj - mondja a másik leánynak is -, eridj, nézd még tē!

Elmēt az is, szalad vissza.

- Szép Jankó jött fēl, de olyan rongyos.

Annak is lēkent egy pofont. A legkisebb csēlédlányának:

- Eridj, nézd még tē is!

- Szép Jankó jött fēl, de eléggé rongyos.

Aztat nem bántotta. Bēmēt a Tündér, mēgfürdött, átöltözött.

- Mēglátod, milyen gyönyörű szép legény!

Nyakába borult: Én a tiéd, tē az ényém, itt maradsz énnálam. Mēgmutatom a vagyonomat, három gyönyörű szép táltos ló az istállóban. Ezekre fogsz vigyázni - azt mondja.

- Mindën rëggel mëgyëk a templomba, négy hattyú húzza a fiákért, mindën rëggel avval mëgyëk.

Elvezette a szobához, mëgmutatta.

- Rëngeteg szoba, mindëgyikbe bë szabad mënni, csak ebbe az ëgybe nem.

Törte a fejít ëgy pár napot. Mindënnap följön, mëgvigyázkodott, hogy mé nem szabad, hogy oda bëmënjën. Hát addig kutatott, hogy tanát ëgy rozsdás kücsöt. Kinyitotta. Hát vót mit lászson: ott vót a sárkány kikötözve, lëláncolva. Három abrincs rajta.

- Jaj, Szép Jankó, tégéd vartalak, adj ëgy ital vizet!

- Nem adhatok, mert tilos.

- Ëgy életët nekéd adok érte!

Hát adott neki ëgy korsó vizet, lëpattant ëgy abrincs róla, azt mondja.

- Ezé' kapsz ëgy életët tőlem. Adjál még ëgy korsóval!

Lëpattant még ëgy abrincs róla.

- Ezért is kapsz még ëgy életët.

- Igyál még ëgy korsó vizet!

Odaadta a harmadik korsó vizet. Lëpattant a harmadik abroncs is, lëszakadtak róla a láncok.

- Ëzért kapsz még ëgy életët, három életët ígértem nekéd, ennyit fogok adni nekéd.

S kirepült a sárkány. Kirepüt a sárkány, akkor ért haza Tündér Ilona éppen a templomból. Lëkapta a fiákërről, elrepült vele. Nincs Tündërszép Ilona! Búbánatba ereszkëdëtt szép Jankó. Ëgy élete, ëgy halála. Ó addig mëg nem nyugszik, míg mëg nem szabadítja Tündér Ilonát. Az ő hibája, hogy elvitte a sárkány.

Mën az istállóba, mëgnëzi, mit csinálnak a lovak. Adjon ënni. Mëgszólalt az ëgyik táltos ló.

- Miért búsulsz, Szép Jankó?

- Hognë búsulnék. Hogy jártam.

- Në búsulj sëmmit, hárman vagyunk, majd csak mëgszabadulunk. Csinálj ëgy köbméter fából tüzet, és fejjél tíz liter tejet. A parazsat add ide nekëm, és a tíz liter tejet.

Odaadta a köbméter parazsat, odaadta neki a tíz liter tejet. Mëgitta.

- Ülj fël, úgy mënjünk, mint a gondolat, vagy mint a szél?

- Úgy, mint a gondolat.

Vágtatott, vágtatott, oda is értek a sárkány palotájához. Ilona az ablakban ült; és sírdogált.

- Jaj, édës szép Jankóm, mért jöttél, hogy të is elveszítsd a szép fiatal életéd? Mindjá itt lész a sárkány, az széjjeldarabol!

- Në búsulj sëmmit, ülj a lóra, már vizlek is.

Nyerëgbe kapta Ilonát, és elvágtattak. Hát jön a sárkány. Nemsokára hazaér. De a lova, a sárkánynak a lova dörömböl az istállóban. Nyerít és dörömböl.

- Mit dörömbölsz, té vén kutya, abrakod van, szénád van, friss vized van, mi kell még?

- Elvitték Ilonát.

- Van-ë idóm, hogy egyek?

- Ehetsz is, ihatsz is, ötven kiló diót is megtörhetsz, megéhetsz, akkor is utolérjük.

Évett-ivott, megtörte a diót, megétte. Fölút hátára, és utánanyargáltak, utolérték, és lëkapta Ilonát a Jankó lováról.

- No, Jankó, adtam egy életét, de në gyere ide többet! (De van még két élete.)

Elmënt nagy búsan haza Jankó, nem tudja, mit csinál. Azt mondja a tátos:

- Tudjad, mit csinálsz - azt mondja a másik tátos -, vëgyél két köbméter fát és harminc liter tejet, gyűjtsd mëg, égesd el, és add ide a parazsat.

Odaadta a két köbméter fának a parazsát, kifejte a harminc liter tejet, mëgitta.

- Ül j fél a hátamra! Hogy repüljék, mint a szél, vagy mint a gondolat?

- Mind a gondolat.

Hát odaértek hamar. Ilona ott van mëgint az ablakban.

- Hát Jankó, miért jöttél, látod, hogy utolért a sárkány. Most is utolér.

- Nem ér most utol, csak ül j fél a lóra.

Fëlült, és jött is a sárkány nemsokára. Dörömböl a ló az istállóban.

- Mit dörömbölsz, té vén kutya? Abrakod van, szénád van, friss vized van, mi kell még?

- Hej, édes gazdám, elvitték Tündér Ilonát.

- Hát van-ë idóm, hogy egyek?

- Ehetsz is, ihatsz is, huszonöt kiló diót is megtörhetsz. Még akkor is utolérjük.

Évett-ivott a sárkány. A diót megtörte, megétte. Fëlült a hátára, utolérte. Lëkapta a sárkány a lóról Ilonát. Azt mondja:

- Szép Jankó, most mán két életét adtam nekéd, vigyázz, a harmadikat vagy adom, vagy pedig rögtön kivégezlek!

Nagy bánatosan hazamënt.

Bëengedte a lovat az istállóba, azt mondja a legöregebb ló:

- Majd én mëgmentëm. De csak úgy tudod mëgmenteni, elöször munkákba kell álljal. Itt és itt van egy boszorkány, sárkánynak az anyja. Ott van egy csikó, ami a ganyédombon hányódik, azt kellene kiszolgálni, de az a csikó a sárkány lovának a testvére, az olyan sëbës lësz, hogy a sárkány nem tudja utolérni. Három napból telik ki az esztendő. Én elviszlek. Én mindenhol segíték rajtad, csak elláss három napot. Ha lëtelt a három nap, mëgkërdëzi a boszorkány:

- Nem alkudtunk mëg, mit kërsz a három esztendőért?

Mondjad: azt a csikót, ami ott hányódik, sínylódik a ganyé szélében.

- Ó, azt nem lehet. Mit csinász avvā a csikóvā. Adok aranyat, amennyit csak akarsz, minek nekéd az a rossz ló?

- Neki csak az a csikó kell.
- Hát azt nem adom oda.
- Hát akkor nem kell senni sē.

Elbúsulta magát. A vén boszorkán végül mégis odaadta neki a csikót.. Elballagott Szép Jankó a csikóvā. Mikor már tovább mentek, megszólalt csikó.

- No, gazdám, megszabadútam a vén boszorkánytú, hogy menjek, mint a szél, vagy mint a gondolat?

- Mēnjél úgy, mint szél!

És akkó emēntek Ilonáé. A sárkány nem vót éppen otthon. Fōlkapta János Ilonát, és mēntek. Akkor hazaért a sárkány. Dörömböl a sárkány lova az istállóban.

- Mit dörömbölsz, tē vén kutya? Abrakod van, szénád van, friss vized van, mi kell még?

- Hej, édēs gazdám, elvitték Tündér Ilonát.

- Hát van- ē idōm, hogy ēgyek?

- Nem ēhetsz, nem ihatsz.

Fōlút a sárkán a ló hátára, zavarta Szép Jánost mēg Ilonkát, de csak nem sikerült utolérni a csikót. Így megszabadútak a sárkánytú. Nagy lakodalmat csaptak, még most is élnek, ha még nem haltak.

26. FANYŰVŐ

Ēgyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, egy nagy erdő széliben. Élt egy szegény embēr feleségivel. Fialatok vótak, egymásnak panaszkodtak, hogy a jó Isten nem akar nekük egy fiúcsaládot adni. Hát teltek a napok. Ēgyszer az asszony nagy örömhirt hozott a férjinek, úgy érzi, hogy anya lēsz belőle.

No, mēg is történt, született egy fiúgyerēk. Minek kērēsztljék, tárgyalták. Mivel a szegény embēr a favágásból élt, hordogatta a fāt, a gallyat, a piacon árulta, abból éldégéltek, hát kērēsztljék Fanyűvőnek. Még is kērēsztlték Fanyűvőnek. Szépen fejlődött a gyerēk napról napra, gyönyörködtek benne. Hat évig szoptatta az anyja. Hatéves volt, azt mondta a gyerēk az apjának:

- Kimēgy ő is vele az erdőbe, gyűjtöget, segít neki, hogy több pézt keressēn, hogy lēgyēn több piz az élélemre.

Amint szēdēgette, mēglát Fanyűvő egy szép gyönyörű tőgyfāt. Odamēgy, és mēgkezdte mozgatni. Még a levél sē mozgott rajta. Elkezdtt kesērvesen sírni, ő olyan gyēnge, hogy a fāt mēg sē tudja mozgatni. Ott termett mellette egy ősz öregembēr:

- Hát mért sírsz, kislefiam?

- Hát hogynē sírnék, édēs nagyapó, mikor olyan gyēnge vagyok, hogy levelek sē mozognak a fān.

- Ó, fiam, fiatal vagy tē, eridj haza, mondjad az anyádnak, hogy még hét esztendeig szoptasson!

Hazamēnnek, mondja az anyjának, hogy ő még olyan gyēnge, hogy még a falevél sē mozdult mēg a nagy tölgyfán. Azt mondta ēgy öreg, szakállas bácsi, hogy még hét esztendeig szoptassál.

- Jó van, fiam, valahogy megcsináljuk azt is.

Hát hét esztendeig szoptat az anyja, és akkor kimēnt, mēgmozgatta a fát, akkor már hulltak a levelek, és kicsit jobbra-balra mēgmozdult a fa is. Mēgint elkezdētt sírni, hogy nem tudja kivēnni. Mēgin' ott termētt az ősz öregembēr, azt mondta neki:

- Eridj, fiam, haza, mondd mēg anyádnak, hogy még hét esztendeig szoptasson, és mindēn esztendōben ēgyszer gyere ki mēgpróbálni a fát.

Szót fogadott Fanyűvő, mondta, mit mondott az ősz öregembēr.

- Hát, ēdēs fiam, mēgpróbáljuk, kicsit jobban kosztolódjak, mert már fáj a hátam a szoptatástól. De azért mēgpróbáljuk.

Szoptatta még hét esztendeig. Mindēn esztendōben kimēnt, és mēgrázta a fát. Mikor négy esztendō eltelt, utána, hogy kimēnt, mēgrázta mēgint a fát, mēgmozgatta, mēgint ott termett az ősz öregembēr.

- No, látod, fiam, még három esztendō van hátra, akkor kivēszed a fát!

De már akkor annyira mēgerősödött, jobbra-balra lēdöntötte a fát, csak nem bírta kihúzni.

Következō alkalommal kijött, mēgfogta fél kézzel a nagy fát, és kirántotta. Nagy örōmmel hazamēnt az anyjához, mondja, hogy kivētte ēgy kézzel is.

- Hanem tudjátok mit, szüleim: holnap kimēgyek, hozok haza annyi fát, amíg éltek, nem tüzelitēk el.

Már ki is mēnt, mēgfogott ēgy nagy tölgyfát, kivētte, vállára vőtte, úgy mindēnēstül vitte. A falu népe az erdō szélén mēglátta, mi történt: jön az erdō haza, a faluba, mind csudálkoztak. Hazamēnt hát Fanyűvő, lēdobta a fát a házacskájuk elé, két métert süllyedt a ház.

- Jaj, dehogy dűl, ha összedűl, fēlépitēm.

Fogta a fejszét, kėvébe rakta, kazalba tette, a vastagot mind összevágta, a haszonra valót.

- Anyám, ezt fēlhasogatom, a környėkbeli sintērėk, amennyi van, nem tudja fēldolgozni, amíg éltek. Ebből ēgyetėk-igyatok. Nem kell tőbbet, hogy apám mēnjēn az erdōbe, rōzsét gyűjtsōn, gallyat gyűjtsōn, hogy lėgyēn mit ēgyetėk. Ęn most már el kell mēnjenek. Sűssél nekēm ēgy cipót, lėgyēn a tarisznyában.

Hát az anyja vėtt ēgy kocsi lisztēt, fēlsűtte. Belėtette a tarisznyába, s elindult Fanyűvő a cipóval. Amint mēgy, nézi, nekiűl, lėhasal, mindėnkėppen nézi, a szēme káprázik, vagy nem lát rendēsen, ēgy hėgy van elōtte, amelyik hol jobbra mēgy, hol balra. Hát mikor odaér, lássa, hogy ēgy kis embērke a nagy hėgyet taszigatja jobbra-balra.

- Jó napot, Hėgyhengeritő!

- Adjon isten, Fanyűvő!

- Hát honnan tudja, hogy Fanyűvő vagyok?
- Onnat, hogy hallottam híreidet.
- Hát mért taszigatod a hegyet?
- Ha jól viselkedik a falu népe, akkor kétfelé választom, ha bosszúskodik velem, akkor összetaszíгатom őket. Ahogy viselkednek, én is úgy viselkedek a hegýtaszigálással.

- No, jó van, komám, csapjunk föl, mēnjünk útra ketten!

Ēgyszēr mēgállt a Hēgyhēngerítő:

- Hallod tē, Fanyűvő, valami nincs rendjén. Birkózzunk mēg, ki erősebb, nem úgy haragból, hanem barátilag. Valaki mégis kell, hogy lēgyēn a vezetőnk. Vagy én lészēk vezető, vagy tē lészēl vezető.

- Hát nem bánom.

Birkóztak. Hēgytaszigátó belevágta a földbē bokáig. Mēgfogta Fanyűvő belevágta térdig.

- Látom, hogy erősebb vagy, mint én, lészēk parancsod alatt. Amit parancsós, azt én végbe is hajtom.

Ahogy mēntek, beszélgettek. Azt mondja Fanyűvő:

- De jó volna, ha volnánk hárman. Tudok én ēgy komát a Vashēgy aljába, úgy gyúrja a vasat, mint a parasztasszony a tészát. Mēnjünk oda, keressük fēl.

Odamēntek.

- Jó napot, Vasgyúró!

- Jó napot, Fanyűvő, Hēgyhēngerítő!

- Hát honnat tudod, hogy én Fanyűvő vagyok?

- Hallottam híreidet.

- Akarsz-ē kománk lēnni, barátok lēnni, ēgyütt gazdálkodni, ēgyütt utazunk, ēgyütt cselekedjünk.

- Akarok, csak előbb birkózzunk mēg, az parancsoljon.

A Vasgyúró gondolta magában, ő lész az erősebb, ő parancsol.

- Hát birkózzunk!

Mēgfogta Fanyűvőt, rögtön belevágta térgyig a földbe. Fanyűvő kiugrott, mēgfogta, belevágta dērēkig.

- Látom, hogy erősebb vagy, mint én. Szót fogadok, hárman lészünk, tē lészēl a vezérünk.

Az mondta:

- Van ēgy király, és annak a királynak három gyönyörűségēs lányát elrabolták a sárkányok, vagy mi Isten csuda, de így mondják: sárkányok.

- No, azt lassan mēgyünk, míg el nem érjük.

Ők mēnnek mind a hárman, ēgyszēr látják, hogy tizenkét szekér tele vasval ēgy barába, sárba belē vannak rekedve. Mindēgyik szekér előtt négy ökör, de nem bírják kihúzni. Odaérnek, azt mondja az ispán:

- Segítsetēk, jó embērēk, valahogy taszítsuk ki, cipekedjünk, ezēk a kocsik vasat szállítanak a királynak.

Fēlfogta Fanyűvő ēgy kézzel, kirántotta, lērántotta.

- Tē, kocsis, mēhetsz az ökreiddel, Nincs nekēd többet szükség a vasra.

Nem gondolta a kocsis, hogy vas nélkül fognak maradni. Így sorba kirakta, azt mondja az ispánnak:

- No, mit fizették érte?
- Hát amennyit el bírtok vinni!

Gondolta az ispán, egy-egy rúdvasat kapnak. Azt mondta Fanyűvő Vasgyúrónak:

- No, komám, gyúráj két rudat, hosszú rudat ebből a vasból!
- Hát gyúrt és a vasgyúró, mire lététe, odarakták, mind félrakták.
- No, Vasgyúró, Hégyhengéřítő, fogjátok meg, s lassan vigyük!

Azt mondja az ispán:

- Mivel tudok én megşzolgálni a királynak? Hogy álljak oda a királyhoz, hogy oda a sok vasa?

- Mi közünk nekünk ahhoz, erre a vasra szükségünk van.

Othagyták nagy keserves gond mellett az ispánt. Amint mēnnek, mēndégēlnek, ēgyszer lássák, ēgy rettēnetēs nagy osztag, nagy kazal búza. Mikor odaérnek, akkor lássák, hogy nem ēgy asztag van ott, hanem öt-hat. Kōszōnnek illedelmesen, hogy ki csépēli el ezt a rengēteg asztag búzát.

- Hát lassan a munkások.
- Hát fogjon fél bennünket munkásnak, mēg is őřöljük.
- Hát szívesen, megfizetēm becsületēsen – azt mondja a gazda Fanyűvő mēg Vasgyúrónak:

- No, komám, ebből a vasból most csinálj ēgy olyan masinát, amelik csépēl ēs, őřöl ēs!

Neki is fogott Vasgyúró, csinált ēgy olyan masinát, amelik csépelte ēs, őřölt ēs. Csak úgy dobálták bele a kēvéket, nem kellett oda kēvevágó, sēmmi. Szōltak bērésēknek:

- Fogjátok a szalmát, nekünk szalma nem kell.

Nem gondolták azt, hogy mē nem kell a szalma, hanem neki csak a szēm kell. Elcsépēlték mind. Ősszeállított Fanyűvő két nagy hambárt. teletētték búzával, fēltētték két nagy rúdra, vasrúdra, fēlvētték a vállikra, és vitték. A gazda siránkozik ezēn:

- Hagyjatok már nekünk ēnnivalót.
- Nem, nekünk ez kell mind!

Elvitték az összes búzát. Őgyszer hátranēz Fanyűvő, szól Vasgyúrónak:

- Hallod, komám, ēgy tūzes bika jön, hányja száján a tūzet, olyan mérges. Tēgyük lē, mert az minket összeszurkál, agyonver.

- Nē būsuljatok sēmmit!

Elkapott ēgy husáng rudat, mikor odaért a bika. Két csapásra lēverte a szarvait, agyonütte, megfogta, fēldobta a hambár tetejire.

- Lēs mit ēgyünk.

Hát nem is sokat mēntek, az a gazda utánuk küldött ēgy óriási nagy kant, akkora agyarái vótak, csak úgy csattogtatta. Hátranēz Fanyűvő.

- Jön ēgy óriás vadkan, ez minket szēttép.
- Nē būsuljatok sēmmit, vēdd elő mēgint a vashusángot!

Léverte az agyaráit, fejbe verte, megfogta, földobta a hambár tetejire.

- Itt a hús nekünk.

Ēgyszer haladnak, jön egy borzasztó nagy, erős bivaly.

- No, ez minket mind széjjelver!

- Nē búsuljatok sēmmit! – mondta Fanyűvő.

Mēgfogta a husángot, kicsit jobban mēg kellēt birkózni, mind a többiekkel. Fejbe verte, léverte a szarvait, agyonűtte. Mēgfogta, földobta a hambár tetejire:

- Most már lēs hús, mit ēgyűnk.

No, lassan elértek a király kastélyához. Bēkéredzkēdik Fanyűvő a királyhoz.

- Itt vagyunk, három vitez, a királynak akarok hódolni, mēg akarom kérdēzni becsűletesen, mi van a lányával,

Bēmēnt a királyhoz, bēengedték.

- Felsēgēs királyom, jöttem, hogy kiszabadítsuk a három lēányodat, amit elraboltak a sárkányok.

- Hát hogy szólítsalak, mint szólítsalak örömōmben? Elrabolták, mind a három lányunkat.

Azt mondja:

- Hárman vagyunk.

Bēhívta Hēgyhengeritőt, Vasgyűrot.

- Mi hárman vagyunk, csak elégtételt kell adjál. Amit kérűnk, azt add mēg!

- Mēgadam, amit kértēk.

- Kérűnk tizenkēt kocsi kendērt, tizenkēt kocsi kását, tizenkēt kocsi lisztēt, tizenkēt ōkröt.

- Mindēnt mēgkaptok.

Fēlpakolták, és elkōszōntek. Mēnnek, mēnnek egész nap, egész ējjel. Másnap fāradtak voltak, ēhēsek, hát elértek egy erdőt, az erdō szēliben gyōnyörű szēp három tōlgyfa. Gyōnyörű szēp tōlgyfa volt.

- Mēgállunk itt, sātort ütűnk. Ha esik az esō, mēgvédnek a fāk, ha sūt a nap, ha szēl fűj, mēgvéd a fa, itt lētāborozunk.

Hāt rēggel, amikor fēlkeltek, azt mondja Fanyűvő Hēgyhengergētōnek:

- Elmēgyűnk terepvizgāra, tē maradj itt!

Mēg egy nagy lábost is kértēk, abba belefērt egy kocsi kása.

- Tē fōzō nekűnk vacsorāt, amíg fōl a vacsora, addig tē fonjad a kendērből a kōtelet.

Mēgmondta, milyen vastagra, milyen erős lēgyēn. Oda tētte, tűzhelyet csinālt nagylābossal, fōltētte a nagylābost, mēggyűjtotta a tūzet, beletētte a fehér kását, fōzte, elkezdte fonni a kendērt, oda jōtt kis törpe embērke, hētrōfōs szakālla vót. Azt mondja:

- Mit fōzōl, Hēgyhengergētō?

- Mit fōzōk? Kását hűssal.

- Hāt adsz-ē nekēm?

- Hárman nagyon éhések leszünk estére, nekünk az alig lesz elég.
- Nem adsz?
- Nem adok.
- Mэгészэм én a hasadról.
- Azt mán nem észéd még.

Összebirkóztak, de bizony a hétrófös szakállú embэр erősebb lett. Lévette a lábost, a hasára tette. Jajgatott Hégyhengérgertő, de ő mégette a kását.

- Ami maradt, azt egyéték még!

Hát visszatette a lábost, odatette a másik porciót, hogy légyэн, mit egyének, de bizony az nem főtt még estére. Mэг és jöttek, mondják:

- Kész-э az étel?
- Nincs kész, beteg lettem, de odatettem, amilyen, olyan.

Félnyersen mégették. De nem mondta még, hogy mi történt vele.

No, másnap azt mondja Hégyhengérgertőnek Fanyűvő:

- Tэ jössz velem, Vasgyúró, тэ maradj itthon!

Hát ez odatette mindjárt idejibe, hogy főjön, és kezdte fenni a kötelet. De bizony nem sokat tudott fenni, mire mégfőtt vóna az étel, mégjött a hétrófös szakállú. Azt mondja

- Mit főzöl?

Azt mondja:

- Kását húsval.
- Hát adsz-э nekэм?
- Nem adok én. Kéll az hármunknak.
- Ha nem adsz, hasadrú észэм még.

Эsszebirkóztak, ez эgy kicsit erősebb embэр vót, a Vasgyúró, de a hétrófös szakállú légyözte. Hasára öntötte az ételt, mégette. Kesэrsen jajgatott Vasgyúró, akárhogy kitartotta a fájdalmat. Hát bizony a hús még vérés vót, amikor ezek visszajöttek.

Azt mondja Fanyűvő:

Hát nincs kész, nem tudtam valamit, a tűz сэ égött, ahogy kéllött, beteg is lettem.

No, jó amilyen, olyan, mégették. Эhés has nem válogat.

No, másnap Fanyűvő maradt ott.

- Ti ketten mэнjeték terepvizsgára, hol kapjuk még azt a helyet a másvilágra.

No, el is mэнtek. Odatette a kását, az ökröt mégnyúzta szépen, kivette a melljét, föltette főzni, kavargassa, hát mégjött a hétrófös szakállú kis öreg.

- Mit főzöl, Fanyűvő?
- Mit főzök? Kását húsval.
- Adsz-э nekэм?
- Nem adok én.
- Mэгészэм a hasadról!

- Azt tudom, hogy megétted a barátaim hasáról, de az enyimről nem észöd még.

Összefogózkodtak. Fanyűvő a szakállát a kezére csavarta, megfogta a grabancát, odavezette nagy tölgyfához, megfogta, lēhūzta, hogy úgy elpatant a fa tővibel. Bēhūzta a szakállát a fába, elengedte, odaszorult a szakáll. Rángatta ám Hétrőfszakállú, de nem bírta kihúzni. Mikor megfőzte az ételt, kész vót, most mán odamēnt:

- Jössz-ē még erre, hétrőfős szakállú?
- Nem mēgyék, csak engedj el, hadd még az életēmet!
- Várj ēgy kicsit!

Elővette a fejszét, mēgfente, lēhūzta a szakállát, a kezire csavarta, a fejszével mēgborotválta, szakállát összezsavarta dērēkára kötötte. Elmēnt a hétrőfős szakállú szakáll nélkül.

No, jöttek ezek.

- Kész az étel?
- Kész.

De amint ēttek, mindēn, odamēnt Fanyűvő, lássa, a fa nincs a helyin. Hát ahogy rángatta a szakállával a fát, gyökerivel kimozgatta Hétrőfős szakállú, s ott mēglátta, hogy ott van ēgy luk bēfelé. De ám közbe, amíg az étel főtt, fölfonta az összes kendērt kötélnek.

- Itt van mindēn, kötelet is mēgfontam, mēgtaláltam a lējárót.

Mikor jóllaktak, ēgy kézzel kirántotta azt a nagy fát. Itt van lēfelé a luk. Mēgörütek, most mán vesszót vágott, erős vesszót, erős kosarat kötött, akkorát, hogy két embēr belefért, lēgyēn jó erős. Jó mēgnézte a lukat másnap. No, ēgyenként mēgpróbáljuk, ki mēgy lē ēgyenként lē a fenekére.

Legelőször Hēgyhengērgētő mēnt bele. Ereszti a kötelet Fanyűvő. Lēért az alvilágra. Húzza, rángassa vissza.

- Húzzatok vissza, húzzatok vissza! Oda nem lehet lēmēnni, annyi sáska, annyi kígyó, annyi béka, és mind tüzet hánynak a szájukon.

- Á, képzelődsz tē. Majd Vasgyúró mēgy lē.

Vasgyúró ēgy kicsit tovább mēnt lē, rángassa a kötelet.

- Húzzatok vissza, akkora kígyók, úgy sziszēgnek, majdnem a dērēkamra csavarodtak.

- No, akkor én mēgyék lē. Ha lēértēm, elérēm a célomat, amiért jötünk, akkor én mēgrángatom kötelet, akkor majd ti fēlhúztok.

Hát úgy is törtēnt, szót fogadtak, vigyáztak. Egész más világ, más ország, gyönyörű szép. Ęgyszer odacsōpptent elejibe hétrőfős szakállú szakáll nélkül, azt mondja:

- Fanyűvő, add vissza a szakállamat!

Azt mondja:

- Visszaadom, ha mēgmutatod, hol lakik a hétfejű sárkány.

Hát magyarázza, hol lakik a hétfejű sárkány.

- De ide figyelj, Fanyűvő, én tēsēk veled jót, három sárkán van: rézsárkán, ezüstsárkán, arany-sárkán. Adok három vesszót, rézvesszót,

ezüstvesszőt, aranyvesszőt, majd megtudod, mit kell tenni, csak add vissza a szakállamat!

El is mēnt, mēg is találta a rézpalotát, meggörgeti a kapuit, gyönyörű szép királylány néz ki. Gyönyörű szép fehérnēp.

- Jaj, mit keres itt, mēneküljön innen, mert az én férjem a hétfejű sárkány, ha jön, széjjeltépi.

- No, éppen azt akarom, hogy jöjjön.

Bēmēnt:

- Adjál ēnnēm, innom, mert ēhēs vagyok. Én mēg akarok birkózni a hétfejű sárkánnyal, ezért adjál a sárkánynak legjobb borából!

A sárkánynak legjobb borából adott. Égyszēr kimēntek az udvarba, ēgy nagy suppanást hallott, azt mondja Fanyúvó:

- Mi suppanat?

- A férjēm hét mérföldrōl dobta haza buzogányát, indul haza.

Ej, kihúzta a fődből a buzogányt, visszavágta tizennēgy mérföldre, tovább kellēt, hogy mēnjēn a sárkány érte.

- Ki van ott nálam, ki mer garázdálkodni a házamban?

Jōtt is, hát mikor hazaért:

- Ki vagy tē, mi vagy tē?

Azt mondja a felesége:

- Édēs férjēm, ez nekem édēs testvérēm, eljōtt sógorlátogatóba.

- Akkor szerbusz, sógor!

Fanyúvó úgy megszorította kezit, hogy kiserkent a vére.

- Énye, sógorkám, de kemény kezed van, mēnjünk, ēgyünk!

Bēmēntek, ēttek.

- Hozzál fēl a legjobb borból!

Hozott neki a lēgjobb borból.

No, ittak.

- No, sógor, mēnjünk, birkózzunk mēg!

Kimēntek, mēgbirkóztak. A sárkány térdig belevágta Fanyúvót a földbe, ez kiugrott, mēgfogta, hát a sárkány derékig mēnt a földbe. Fanyúvó kivētte a kardját, lenyisszentētte a hét fejit, nyelvét kivágta, zacskóba tētte, vesszővel mēgsuhintotta a hétfejű sárkány kastélyát, abból lēt ēgy rézalma, zse-bibe tētte.

Ahogy mēgáll, ott vigyázkodik, mēgint ott termēt elōtte a kis hétrōfsza-kállú öreg.

- Add vissza a szakállamat, mēglátod, jót tēsēk veled.

- Igen, ha mēgmutatod, hol lakik a kilencfejű sárkány.

No, mēgmutatta neki, hogy hol van. Elmēnt oda. Nagy erős kapu, de akkorát csapott rá, hogy kiszakadt a kapu. Nagyot csērdūt a kapu, kijōtt a gyönyörű királykisasszony.

- Jaj, édēs fiatalebēr, ha fēlvilágból jōttél, de mindjárt itt lēs a kilencfejű sárkány, bújj el! De hova tudlak elbújtatni?

- Nem bújok én sēhova. Adjál énnēm, innom a sárkány legjobb borából!
Énni adott, jóllakott, sárkánnak legjobb borából lēhūzott ēgy nagykupával, még ēgyszēr olyan erős lētt. Kimēntek az udvarra. Suppanást hallott.

- Milyen suppanás ez?

- Hát az én férjem indul haza, hazadobta a buzogányát kilenc mérföldről. Jaj, bújj el!

- De én mēg akarok vele birkózni.

Azzal visszavágta neki a buzogányát tizenyolc mérföldre, ez mēg utána kellētt, hogy mēnjēn kilenc mérföldet. Jött haza, a kapuba mēgtalálkoztak.

- Ki volt az az embēr, aki vissza merte dobni kilenc kilométerre a buzogányomat?

- Jaj, ēdēs férjēm, az az én ēdēs bātým, nagyon jó embēr.

- Hát akkor szerbusz, sōgor!

Kezet nyújtott neki. Űgy mēgszorította a kezit a sárkánynak, hogy össze ragadtak az ujjai.

- Ejnye, de erős kezed van, sōgorkám, mēnjünk, ebédēljünk mēg!

Mēgebédēltek.

- Asszony, hozzál a legjobb borból!

A legjobb borból hoztak, lēvágott még ēgy nagykupával, még ēgyszēr olyan erős lētt. Kimēntek az udvarba.

- No, sōgorkám, birkózzunk mēg!

Mēgbirkóztak, a sárkány erős vágására Fanyūvō térdig mēnt a földbe. Kiugrott, mēgfogta a kilencfejű sárkányt, belevágta kötözésig, a sárkány belevágta félíg, kiugrott Fanyūvō, belevágta hūnyaljig.

- No, ettől mēgszabadultam! Pakolj össze mindēnedet!

Kivētte az ezüstvesszőt, mēgsuhintotta a várat, lētt abból ēgy ezüstalma, táskájába tette, és elvitte oda, ahol a másik testvére vót, a földjához.

Mēgrángatta a kötelet, lē is eresztētték rōgtōn a kosarat, beleült a királykisasszony, földhúzták. Mēglátták, ez is szēbb, mint a másik. Mēgörültek, hogy az ēgyiknek is van, a másiknak is, még mēgvárjuk a harmadikat.

Amint vigyázkodik Fanyūvō, ēgyszēr csak mēgjelenik hētrōf szakállú.

- Add vissza a szakállamat!

- Visszaadom, csak mondd mēg, merre lakik a tizenkét fejű sárkány.

- Azon a sárga hēgyēn fēnt, mindēnt ēgēt el, azért olyan sárga az a hēgy.

Add vissza a szakállamat!

- Ha mēgszabadítom a királykisasszonyt, visszakapod a szakálladat.

Hát fēl is mēnt tizenkét fejű sárkány kastélyához, erős vaskapu, mēgfogta, kiszakította.

- Jaj, ēdēs vitéz, mindjárt jön a férjem, a tizenkét fejű sárkány. Szējelszēd tizenkét felē.

- Nem baj - azt mondja -, ēhēs vagyok, adjál énnēm. A másik két testvérēd már fōnt van, a föld fēlszínén.

Örült szegény királykisasszony, de búsult is, hogy már itt lesz mindjárt a tizenkét fejű sárkány, nagyon erős.

- Adjál a legjobb borából a sárkánynak!

Két kupával megivott a legjobb borból, olyan erősnek érezte magát, egyszerűen csak suppan valami.

- Jaj, tizenkét mérföldről visszavágta a buzogányát, mindjárt itt lesz.

Kimént, kirántotta a fődből a buzogányt, huszonnégy mérföldre dobta vissza, olyan sebesen, hogy három fejit lécsapta a buzogány. A sárkányt ette a mérég. Ki mer az ő kastélyában garázdálkodni!

Jött is a sárkán, megtalálkozott vele.

- Embër, mit keresél itt?

- Jaj, édes férjem, ne bánts, ez az én édes bátyám, eljött meglátogatni, nagyon jó embër.

- No, szerbusz, sógor!

Mikor ennek megszorította az ujjait, úgy összeragadtak, hogy úgy tépte széjjel a kezeit.

- Ejnye, de erős kezeid vannak, te sógor! Gyerünk bë, együnk!

Éttek, jóllaktak.

- Asszony, hozzál abból a jó borból!

Még egy kupával megitt.

- Birkózzunk még egy kicsit, lásd még, hogy milyen a birok.

Mégfogta a sárkány, úgy vágta, rögtön derékig a földbe ment. Kiugrott onnan Fanyúvó, belevágta, lékaszabolta kilencfejű sárkánynak minden fejét, a nyelveit levágta, beletette a táskájába, kivette az aranyvesszőt, megsuhintotta a kastélyt, egy aranyalma lett belúle, zebre tette.

Gyere gyorsan, szép királykisasszony, mer itt nagyon kell sietni.

Siettek nagyon, elértek oda féljáróhoz, megrángatta a kötelet, eresztették le a kosarat. Beleült szép királylány, és félhúzták. Most már megyen Fanyúvó is fél. De Fanyúvó gyanúval élt, fogott egy követ, beletette a kosárba, mikor a kosarat félhúzták félig, egyszerűen csak visszadobták.

- Tudtam én, hogy velem ki akarnak játszani, hogy én ne tudjak kiszabadulni!

Félmént már a harmadik királykisasszony is, és elméntek haza. Mэгmondták a királykisasszonynak, nehogy elárulja, hogy ők visszaküldték a kosarat, és visszaejtették a kövel, mert akkor vége lesz az éltjüknek, mind a háromnak.

- Mink szabadítottunk még, s mienk a két első királykisasszony.

Gondolkodott Fanyúvó, most merre tudjon menni. Mэгint ott termett a hétréfös szakállú, azt mondja:

- Add vissza a szakállamat, most már megszabadítottad mind a három királylányt a három sárkánytól, add vissza, mert a szakállamba van az egész eróm. Ez az alvilágnak a tartománya, ennek a földnek én vagyok a királya. Csakhogy a sárkányok fölöttem hatalmat kaptak, és én földönfutó lettem.

- Visszaadom, mivel ilyen jót tettél velem, csak mondd még, hogy tudok én félmenni a félvilágba.

- Mégmondom. Ennek a kőhégynak a tetejin van a griffmadár fészke, és a griffmadárnak két fiókája van, és félmez, és megkéröd a griffmadarat, vigyén fél. Más sënki nem tud.

- Jó van, én azt mégtészém - mondta Fanyúvó -, de készíts a részémre hat ökröt, hat akó bort, hat kényeret, hogy légyén mit égyek.

Hát el is készítette, el is hozta a hétrófös szakállú, visszaadta a szakállát. Elmént vele a griffmadárhoz. Félért a griffmadárhoz, óriási vihar kerékédett, jégeső hullott, hamar lëvütte a köpenyét, a kis griffmadarakra terítette és a maga fejire. Hát nemsokára még is jött a griffmadár, nagy orozslánszájjal, hogy szétszaggassa Fanyúvót.

- Én mentettem még fiaid.

A kis griffmadarak is mondták:

- Ha ez a vitéz nincsen, szétver a nagy jégeső. Akkora jegek estek, mint a fejem.

- No, ha megmentetted a családjaimat, félviszlek, de ám úgy gondold még nekém élelem kell: hat ökör, hat akó bor és hat kényér. És amikor menyünk fél, ha jobbra hajtom a fejemet, égy kényeret, ha balra, égy ökröt, ha hátrafelé, akkor égy akó bort önts bele a szájamba.

Mikor méntek félfelé, hat méteren félül elfogyott már mindén.

- Adjál rögtön valami húst, valami élelmet, mert visszazuhanunk.

Kikapta a zsebiból a kést, és a combjából lëvágott égy húst, és beledobta a szájába.

- Jaj, milyen húst dobtál a szájamba, még égzszér olyan erős lëtem.

- A combomból vágtam lë, azt dobtam.

- Ha tudtam volna, hogy ilyen táplálékos az embërhús, mégëttelek vóna még lënt. De ha már ilyen jót tettél velem, hogy nem zuhantam vissza, és nem haltam még - kiköpte a húst -, ragaszd vissza, és valaha is seb lész a kezeden, csak dörzsöld oda, kend még gyorsan, összeforr és méggyógyul.

És mégköszönte, hogy megmentette fiait, mégköszönte, hogy mégint megmentette az életit, hogy nem zuhant vissza.

Visszamént a griffmadár. Ő még elindult vissza. Azt së tudta most, hogy merre mënjen. Amint mént, mendégélt, méglátott égy embërt, gyalogos embërt, sëbës léptekkel mégy.

- Jó embë, nem tudja mégmondani, a király kastélya merre, hol van. Az a helység.

- Én szívesen mégmondom, mer én is odamégyek, mer a király két lëányát kiszabadította két vitéz, és most lész a lakodalom. És én is hivatalos vagyok a lakodalomba.

Mégörült erre Fanyúvó, és elméntek közösen. Mikor bëméntek, méglátta fiatal királylëány, hogy az ő szabadítója mégjött. Azt mondja:

- Apám, még kell állítani a lakodalmat, légyén hármas lakodalom, sorakoztasd össze az összes vendégét. Majd én a vendégek közül égyet választok.

Méggérte a király az összes vendégét, hogy mind sorakozzanak fél a kapu előtt, mēnjēnek el, de ám a két kollégája borzasztó mēg volt ijedve, hogy most mi lēsz velük. A vendégēk mind elmēntek a kapu előtt, és Fanyűvő maradt a leghátul. Fanyűvő odaért a kapu elibel.

Mondta a királykisasszony:

- Ez az ēnyém, ēdēsapám! Ez mentette mēg az életünköt, mēg kell, apám, tartani a lakodalmat.

- Fēlségēs királyom, nem haragszom én azé a két barátomra.

Mēgtartották a lakodalmat. Mindēgyiknek mēgvót a saját párja.

De most kié lēgyēn a király hatalom?

- Aki mēgmentette mind a hármunkat.

- De hogy nē vesszünk össze, és nē bántsa fōlségēs király a két barátomat, maradjanak életbe, hanem nagyon nagy távolságra ēgymástól.

Kivette a zsebiből a rézalmát, eldobta, ēgy álló nap és álló éjszaka repült az alma, lēsēt, és ott lētt ēgy rézkastély, ez odamēnt. Mēgfogta az ezüstalmát, jobbra dobta. Égyiket keletre másikat jobbra dobta. Két éjszaka, két napot repült az alma, ott lētt ēgy ezüstkastély. Azé lētt a második királylēány. Kivette az almát, az aranyalmát, földhöz csapta, lētt ēgy gyönyörű szép aranykastély, s abba maradt a fiatal lēánnyal. Boldogok voltak, örültek, hogy mēgszabadították a gonosz sátánoktól az alvilágot, és a fēlvilágon nem kellēt fēni, hogy a sárkányok jönnek ide rabolni a fehérnépeket. Királyok lēttek, boldogok lēttek, még ma is élnek, míg mēg nem haltak.

27. KEVÉLY KIRÁLYKISASSZONY

Égyszer vót, valahol vót ēgy szēgény királyfi szēgény országa, de arra nem volt szēgény, hogy eltervezte magának, hogy mēgházasodik, elvēszi a császárnak a lēányát. Elgondolkozott magában, hogy mit is vigyēn ajándékot, mikor százával vótak a császár lēányának hírebbnél híresebb királyfik, válogatott cigánylegények, grófok, mind kifüstölte őket, hát mēgpróbálta, háthogyha szerēncsével jár. Hát kiderült, hogy visz két ajándékot. Vót az apjának a sírján ēgy gyönyörű rózsza, aki mindig ötödik esztendőben nyílott egészer, de olyan gyönyörű, mindēn embēr mēgállott mellette, olyan illatos vót, aki azt mēgszagúta, mindēn bűját, bánatát elfelejtette, és mēgvidámult. Édēsapjának vót ēgy gyönyörű szép fülemile madara, aminek a torkán a legszēbb énekēk jöttek ki. Vētt két szelencét, úgyesen elcsomagolta ēgyiket ēgyikbē, másikat másikba, elindult a császárhoz. Bēnn vót a lēánya az udvar végeibél, a bēlső terēmbē az apja kibontotta rózsát, mikor mēglátta, milyen gyönyörű rózsza, mēgszagulta: a szīve is helyre ugrott.

Odamēnt a királylēány, mēgtapogatta az ujjával, ārább lökte, azt hitte, valami művész csinált valamit, de egészerű rózsza. A játszó társa is csak mēglökte.

- Ah, egyszerű rózsza - mondta gúnyosan.

No, elővette a királyfi a másik szelencét. Kivette a gyönyörű madarat, az még elkezdett énekélni.

- Jaj, Istenem, mindén dal milyen gyönyörűen szól! Aj, Istenem, itt a megboldogult feleségemnek a beszélő táblájában is benne vót ez. Beszélő lemezibe benne vót. Igazán, az a szép gyönyörű éneke is ennek a fülémilének az énekében benne van.

De azt mondja a császárléány:

- Egyszerű madár!

Kosarat adott a királyfinak. Az ám, de a királyfi nem vesztette el a reményt.

- Mégállj, megpróbálok én veled kijátszani.

Kimént, rossz ruhát vett magára, békente magát barna fekete festékkel. Bémént a király diszes szobájába, meghajolt, kérte:

- Azt hiszém, felségés császár uram, magánál kaphatnák valamilyen munkát.

- Hát adhatnák én, éppen hiányzik egy kondás, disznaim vannak sokan, de kondás, az nincsen.

Hát megfogadta kondást, elmént szegény királyfi a császár kondásának. Vót egy kis óla, abba behúzódott, hát másnap félkelt, elkezdett babrálni valami kis fazékat. Faragta, csinálta, csodafazékat csinált, Ez olyan fazék vót, amikor szót benne valami, egész város népire hatássá vót, vagy nyakig a város népe vót hatásukra, mindénki, aki főzött, az a szaga megvót. Ki mit főz, jöttek az udvar hölgyei, hogy a kamarástól léjjobb egészen pulykapásztorig ki mit észik. Ott vót pecsényeszag, sonkaszag, legfinomabb falások lē egészen a főtt grízig, egészen a rostélyosig. De egész nap tüzelgettek, hogy tudják, hogy ki mit észik a városba. Azt mondja a császárléány a legidősebb udvarhölgyinek:

- Mēnjēn, és kérdēzse mēg a kondást, hogy mit kér azért a kis fazékért.

- Azt mondta a császárkisasszony, hogy mit kér azé a kis fazékáért.

- Nem kér mást, mint húsz csókot, a húsz csók a kiasszon csókja légyēn, a császár léányának a csókját akarom.

Mēgszédült ilyesmit hallani:

-Nem félsz, hogy ki lészēl innen zavarva?

- Nem bánom én, a császár léányának a húsz csókjáért adom ezt a kis fazékat oda.

Odamēgy, mondja a császár léányának, mit mondott.

-Hát mēg sē merēm mondani!

-Hát sūgd a fūlembē!

A fūlibēl sūgta, hogy húsz csókot akar.

- Tyű, azt a mindēnit, adok én neki csókot, hanem vizsēm vissza a fazékat.

Azt mondja az udvarhölgyinek:

- Adok tíz csókot, de tizet adjatok helyettem!

Elmënt vissza:

-Azt üzente a császár léánya, ad tizet, de tizet vissza kell adjon.

-Egyáltalán nem egyezék: húsz csókot a császár léányától.

-Szégyellém, hogy is tudom odaadni a húsz csókot, el kell takarjatok engémet.

- Eltakarunk a szoknyánkkal!

Összefogták, megvárták, míg a császár léánya húsz csókot lémázolta a kondás gyereknek. Nagy öröm megvót.

No, megtörtént, elkapta a császár léánya kis fazékat. De másnapra megint elkezdött faragni, csinált egy olyan kereket, amelyikbe minden hang benne vót. És elkezdett kelépélni, olyan gyönyörű volt, dalokat, énekéket minden, de ilyen táncdalokat még nem hallott életiben, Mondja a legidősebb udvarhölgyinek:

- Mondja és kérdezze még, mit kér a kelépelőé.

De abba kelépelőbë benne volt bokás, ugrás, keringő.

- Hát mondd még a császár léányának, ezt csak száz csókért adom oda.

-Jaj, hogy is merjëm megmondani?

-Ha akarja, száz csókért odaadom, ha nem, nem adom oda.

Elmënt az udvarhölgy, súgja a fülbel, mit mondott a kiskondás.

- Nem hibás annak mind a négy kerëke, ilyesmit mondani? Nem kell neki!

De ám hajtsa a kelépelő, oly gyönyörű táncok!

-Olyan sokat nem adok.

Azt mondja a legidősebb hölgye:

- Erre vigyázni kell nekünk, nehogy valaki megtudja, mert nagy szégyën lesz, ha a császár léányának adja csókokat.

Elmëgyën, még egyszer megmondja:

- Ötvenet ad a császár léánya, ötvenet még adjunk mink!

De bizony az udvarhölgyek egyszerűen szégyëllték.

-Hát mit szégyëllitek magatokat, udvarhölgyek, azt hiszitek, nem az én kënyeremet észitek?

Hát meglepödtek ám, ha már a császár léányának nem szégyën, akkor nekik së. De a kondásgyerek azt mondja:

-Én a császár léányától akarom a száz csókot!

Odamëntek. Elkezdte a császár léánya adni a csókot a kiskondásnak, a legidősebb udvarhölgy még számolta, nehogy elszámolja a kiskondás a csókokat.

Fëlkelt a király, kiáll a tornácra, lássa, úgy össze vannak gyűlve a disznóól mellett, hogy mit suttognak, mit csinálnak ottan. Mëgdörzsölte ottan a szëmit, elövëtte az okulárját, de hamar lëtette az okulárt, fëlhúzza a lëtaposott papucsának a sarkát, óvatosan lábujjhëgyën odalopózkodott,

odamén, meglátta, hogy a leánya osztogassa a csókot! Nem kellett neki az a gyönyörű szép királyfi, hanem kondásnak osztogatja most a csókot. Léhúzta a papucsát, odavágta.

- Kikotródj innen tē is, kondás, tē is, ki az életēmből!

Kizavarta őket. Kimēntek, szakadt az eső. Sír az egész nádszál kisszony. Oda van mindēn, elveszētt mindēn! Akkor a királyfi elhúzódott a fa mellé. Lévette magáról a rongyos ruhát, a rongyos ruhával letūrte azt a festékēt, gyönyörű szép legény lett mēgint. Odaállt a király elēibel. A császárléány mēghajúlt elēibel, és mēnt utána a császár leánya. A királyfi nagy mérgesen végignézett rajta. Bēcsapta az ajtót elōtte:

-Most már sírhatsz, amennyit akarsz rajta. Ha nem tetszik a királyfi, sírjál, amennyit csak akarsz.

Akkor ő csak sírt:

-Oda van mindēn, elveszētt mindēn!

Így járt, aki válogatós.

28. TŰNDÉR ILONA

Ēgyszer vót ěgy király és királyné, és azoknak vót három családjuk, két derék szép fiuk, szép leányuk. A gyerekek szerettek sétálni napközben a király kertjiben, mēgfeledkēztek az időről. A két fiú földmēnt, és a tündér Ilona még visszamaradt. Mi okból akart visszamaradni, nem tudta, de majd este bēhívja. De bizony elmúlt az este, keresték Tündér Ilonát, kiabáltak, hívták, nem adott hangot a hívásra, annyira bēsötētēdēt, már kezdtek búsulni, hogy hol van, nincsen és nincsen, ásóra, kapára, csáklyára és keresték, kiūritētték a helyet, és nem találták sēhol. Nagyon el voltak kesērēdve a szūlők, másnap mēgint keresték: nincsen. Közhírré tētték, aki nyomra tudja vezetni, vagy mēgtalálja Tündér Ilonát, de bizony nem jelentkēzēt sēnki.

Törték a fejüket, hogy mit tudjanak csinálni, elhatározták, hogy közhírré tēszik, hogy ahány nősūni való legény van, jelentkēzzenek gazdag jutalomē, fele királyságē és Tündér Ilonáért. De bizony nem jelentkēzēt sēnki. Jelēntkēzēt a kocsisuk, nagyon szép szál legény vót, jóra való és ěgy utas igric, ěgy muzsikás utas igric. Jelēntkēztek, hát a király ellátta őket lóval, nyeregvel, vastalpú bocskorral gazdagon. Fēltarisznyálták és a gyerekek nyakába akasztottak ěgy tarisznya aranyat. Elindult két szērēncsepróbáló, de nem túrték ěgyik a másit, már ahogy kihaladtak az ország határából, a kocsis nem tudta túrni a másit cukor színű ruháját és hajkenőcsös szagát. Így kétfelē mēntek: ěgyik mēnt balra, másit mēnt jobbra. Mēnt a kocsis, három pár patkót koptatott el ló lába, három helyt vasaltatott, sēhol nem hallott Tündér Ilonának híriről sē.

Bémént boltba, érdeklődött ott is, hátha ott valamit hall. Bizony ott voltak asszonyok is, megpillantották, hogy a kocsis tarisznyájából aranytalérok kukucskálnak ki, bizony ajáltak szébbnél szébb leányokat, messze híre jár a szépségüknek. De őneki nem kellett, csak Tündér Ilona, mert Tündér Ilonának ismerte a szép járását, szép arcvonását, szép mosolyának arcán a két lukat, a cipője kopogása vót az eszibel. Mэгindult tovább, amint egy egész éjszaka mөnt, hajnal felé koromsötét vót, lát egy magaslaton egy gyөnge világosságot, hát oda fөlmөnt. Az asszony ott kuporog, elötte gөzölög egy nagy kosár kenyér és egy nagy kosár kifli. Illөdelmesen mөgszólította az anyókát:

- Hát maga ilyen korán boltot nyit?

- No - azt mondja -, эдөs fiam, van nekөm nagyon jó kuncaftom, és arra nagyon kell vigyáznod, mert mindig sötétben jön, elvisz egy kosár kenyeret és egy kosár kiflit, de frissen sült holmi kell, hogy lөgyөн, illөdelmesen fizet, de ajánlom, rögtön bújjál el, mert ez egy akkora madár, és nem tőr ismeretlen szagot, ismeretlen szagot mөgéröz.

Akkor azt mondta, hogy a két szárnya alatt három huszárszázad fөр el, még lovaknak a fara sө szabad, hogy mөgázzon, mikor esik az esө. Hát hamar elbújt ott a nagy bokrokba, és sőrű, nagy levelű ágakat húzott maga elejibe, nөhogy mөglássa őt a griffmadár. Ahogy elbújt, mintha mөnnydörögött vóna, suhogott vóna, de nem vót nyoma az esөnek, sө a borulásnak. Mөg is érközött a griffmadár, illөdelmesen öregasszonyt kifizette, hunja alá csapta az élelmet, és elrepült. Nézte, hogy erről jött a griffmadár és emerre mөnt el. De elmөnt, mөgkөrdözte az öregasszonyt, hogy merre szokott állandóan járni.

- Amerre most mutatok, arra mөgy, arról jön. Эs mindөн rөggel sötétbe jön vissza.

Hát annak az irányába ő is elindult, mөgrázta kantárszárát a soványodó lovának, már mөnt hét nap, hét éjjel állandóan. Hát fögyүн olyan üveghөgy, mint hogyha a jөgtábla talpra lөnne állítva, ennek neki kell vágni, hát neki is vágott, hét nap mөgy fölfele, teljesen kimerült, egy kis ugratóra érték. No, ott majd mөgpihennek. A lova egyet nyerített, és elpusztult.

- Istenөm, mit kellett, hogy mөgtөgyek egy leányért!

Gyászolta a lovát, kicsit magát, most hova induljon lassan tovább.

Hát elindult a hөgyre, meredөkөн három nap, három éjjel, mөgint ugratott, de már a kesөlyük, a csókák jártak a lovak tetemire, de hogy mөgyөн ő most innen tovább? Jöttek az apró madarak is, a sөрөгөk. Ragadozó madárcák mind, de nem bírtak odajutni, mert ezөk a nagy madarak mind elүztөk. Mөgszólította ezөket a nagy madarakat - rengөteг sok vót -, hogy mért nem kөrik mөg a madarak királyát, a ti királyotokat, hogy az ő lovának a tetemit vigye föl, hogy tudjatok tik is өnni belөle. Hát egyet gondótak a madarak, mөgkөrtөk a királyukat, hozzád föl tө is, өk is tudjanak hozzájutni, mikor hozzá a kiflit és a kenyeret, akkor kapja szárnya alá a lötetemöt, és szöt fogadott.

Ő közben kieszelte magában, bebújt a lótetembe, hallgatszkodott ott, jött is a griffmadár, nem sokat gondolkodott, szárnya alá csapta, és félvitte a kastélyába. Létette ott a kastélyba, de nem mert kibújni ott a kocsis, mert csipdésték ott annyira a nagy hollók, kesék, hogy mán örölték az ódalát és térgyit is, alig várta, hogy este légyen. Este kibújt a lótetemből. Hallgatszkodott, bújkát jobbra-balra, várta réggelt, hogy elinduljon a griffmadár.

Elmént a griffmadár, akkor ő az ujját a homlokára tette, merre is induljon a tündérszép léány után. Mer ha a griffmadár nem hozta el, akkor nincs itt. Erről a magasságról a griffmadár mindent lát. Mëgindult, hát lát egy ablak világosságot, békukucskált az ablakon, hát bëmént, mëglátta Tündérszép Ionát. Húnaljig fëlgyürekëzve egy nagy-nagy kormos levesfözö fazék fenekét sürolja. Mëgkoccintotta az ablakot, mintha várta volna, a Tündér Ilona rögtön szaladt az ablakra.

-Jaj, édës kocsisom!

Rögtön szaladt az ablakra, bëengedte.

-Ha a griffmadár idegën szagot mëgërzi, én azt mondom, të a bátyám vagy, és eljöttél mëgnézni. De olyan éhës, ha mëgërkëzik, rögtön azt nézi, hogy mit égyen.

Hát nemsokára mintha mennydörgött vóna, suhogott vóna, mikor mëgërkëzëtt a griffmadár. Bëjön, azt mondja:

-Idegën szagot érzëk!

ÉS azelőtt mondta a Jancsi kocsis, hogy mennyire nem fél ő a griffmadártól, mëg fog birkózni. Hát most mëgjött a griffmadár! De nem csak kocsis vót, hanem az eredeti neve János vót.

-No, ki az idegën?

-Csak a bátyám jött mëg, hogy mëgnëzze, hogy vagyok.

Hát keveset évëtt a griffmadár, csak rögtön mëgëvëtt tizenkët nyárson sült bárányt, ugyanannyi szopós malacot, tíz darab kappant sárkánytejben mëgfözve, tíz darab csirkét borsos borba mëgtisztëlve, és a tetejire bëöntött égy fëlöltó bort. De már az égyik szëme aludt, a másik szëme az anygalkákat tapogatta, azon is pislogott. Ahogy a bort elemëszttëte, úgy elaludt.

De a léánynak së vót ám mindëgy a dolog, elövëtt hétszázötven ruhaszárító kötelet, lëkötözte a fejit a két nagy tornyos ágynak a tornyához, szárnyait lëkötözte, lábain kërësztlúhúzta, lë a kút fenekire lëcövekëlte, bëhálózta, és avval gyerünk, aranyos Tündér Ionkám, mëneküljünk!

Ki is szaladtak mindjá, rëngeteg szomorúfűzfa vesszöt szëdëtt, és égy nagy szomorúfűzbü csinált erös kosarat, hogy belëülhetëtt égy embër, és faháncsból csavarni kezdte a kötelet. Hétszáz öles kötelet csavart. Hogy në álljanak lë a munkával, hétszáz öles faháncs kötelet rátëtte a kosárra. Tündér Ilona beleült. Mëgbeszëlték, amikor lëér, rángassa mëg a kötelet. De Tündér Ilona vitte a másik felét is a kötëlnek, égy nagy kërtefán

kérésztülhúzza, és mind a két kötéllel mēnt lēfelé. Mikor lēért, Tündér Ilona kiszállt a kosárból, mēgrángatta a kötelet, de akkorára Igric is ott vót.

Átólēlte:

-Aranyos Tündér Ilonkám, alig vártam, hogy mēgszabadítsalak tēgedet!

-Tē szabadítottál mēg? – gūnyos szēmmel ránēzētt.

-Ēn szabadítottalak mēg. Másképp soha nem szabadultál volna mēg.

-Nem szabadítottál mēg, Kocsis János szabadított mēg.

-Többet mēg nē halljam, mer nekēm csak ēgy szavamba kerül, és fēlkiabálok griffmadárnak, jōjjon, emēsszēn el!

Nem mert többet Tündér Ilona sēmmit. Bēültette az űvegēs hintóba, fūle közé csapott a táltos lovának, és vāgtattak a királyi házba, és nagy örōmvel fogadták. Ahogy király mēgmondta, azon módon űgy is cselkēdtek. Ősszehívták a vendēgeket, nagy lakodalmat csaptak, de ēgyre mondja az apjának, neki más a fēlszabadítója, a János. Ez mēg azt mondta:

-Ha mēg ēgyszer elszólod magadat, ēgyet fūttyentēk, és már nem is vagy itt.

Szēgény Tündér Ilona nagyot sóhajtozott, és kēllēt, hogy hallgasson. Nagyban folyt a lakodalom, apa-anya jobbról balra a fiatalok mellett, a rokonok a lábuknál, a padokon ismerősök közelebb, rengeteg nép. Most már folyik a lakodalom, de mi történt ám Jancsival?

Jancsi azon a kiugrón lēereszkēdēt a hāncskötélēn az első kiugróig, de tovább nem birt, mert Igric a kötelet mēgkötözte lēig. Elkesērēdēt, hogy tud ezēn lēcsúszni: szétszaggassa magát, halál fia, Istenēm, mit kēll mēgtēnni ēgy legénynek ēgy szēp lēányért. Bānkódott, hogy most, az utolsó percben, mikor gondolkodott, hogy mēg tudja szabadítani, és mēgszabadította, most elveszítette. Akkor hallja: ēgy nagy susogás, mēnydōrgēs, mēgszabadult a griffmadár, most szētfalja. Elgondolta magát, lēsz, ami lēsz, itt tēttēn ēri, mer űgy jár mint avva lovával történt. Lēereszkēdēt mellette, azt mondja:

-Nē búsulj, én az ēdēs testvére vagyok annak a griffmadárnak, akit tē lēkötöttél, kisēmmezett a házamból, kuncsurogtam, ő tartotta a házában, az egész birodalomban, tē mēgmenttetted az életēd, és én visszajutottam apai jussomba. Sēmmi bajod sē lēsz, hálás köszōnettel vagyok, és lē is foglak vinni Tündér Ilona házához.

Lēszálltak, mēglátta Igric, elkapta a nyilat, hogy majd agyonlōvi, mert tisztába vót, hogy el fog jōnni. A király odaszót:

- Itt ebbe az életbe sēnkit nem szabad lēlōni, mert mindjárt vége az életēdnek.

Tündér Ilona lēszōkōtt az eskűvō magosságábū nyakába ugrott:

-Ēdēs Jánosom, tē mentēttél mēg! Ēdēsapám, testvérēm: János mentēt mēg a haláltól, nem az Igric!

No, akkor elhatározta magát a király: Igricet négybe vāgják, és kiszēgezik a vár kapujára. Fēltērdre hajlott János, és könyōrgōtt, hogy nē bántsák, hogy hagyják mēg az életét.

- Mahónap, fiam, királyság vár rád, hatalom, bármit tēnnél tē.

-Én, felségés király apám, az árnyékát vágnám négybe, és kiszégettetném az árnyékát. Én őt nem bánthatom.

-No, akkor hagyjuk abba!

Igricet tömlöcbe vetette király, Jánost magas polcra ültették, folyt lakodalom, vigadtak, vigadott a griffmadár, aki léhozta, kimulatták magukat.

Azt mondta griffmadár:

- Most már eltávozok és elmegyek. Ha valaha is bajod lesz, János, itt a kapuban van az a nagy nyárfa, hármat koppants az aljában, rögtön segítségre lépszek. Mulassatok, légyetök boldogok!

Elment a griffmadár, megszólalt a plézene, kezdtek fújni, kezdték a násztáncot, egyet ezúttal tovább járták.

29. MESE A BÉNDÉGUPRÓL

Vót egyszerű egy szegény ember és egy szegény asszony. Azoknak vót két családjuk, az egyiket Bëndégupnak nevezték el, de olyan szegények vótak, hogy alig vót bétévő falatjuk. Apjuk hátrahagyott Bëndégupnak egy szutykos kisbundát és egy csizmakaparót, a kisebbiknek pedig egy bocskorszíjat. Azt mondja egy nap:

- Édés családom, gyerkeim, most már elég nagyok vagytok arra, hogy elménjetek szolgálatot keresni. Én nem tudlak sē ruházni, sē etetni.

Hát szót fogadtak gyerekek, elindultak a nagyvilágba, mentek, mēndégéltek, hēgyēn-vōgyōn kōrōsztūl, ēccēr a nagy nyárfához mēntek, lēülnek oda egy kicsit a hūvōsbe mēgpihenni.

Mikor odaértek, mēglátták, hogy az út kétfelé mēgyēn. Azt mondja Bëndégup:

-No, testvér, itt egymástól elkōszōnünk!

Keserves könnyhullásā elbūcsūztak egymástól. És elvāgtatott. Hát Bëndégup mēnt balra, a testvére jobbra. Éccēr Bëndégup fūlit valami nagy lārma mēgcsapta, mintha veszekēdnēnek, mindha verekēdnēnek.

- Hát én már odamēgyek, mēgnēzēm, még ha ōrdōgōk is.

Hát oda is mēgy. Hát három ōrdōg, fognak egy nadrāgszíjat, és veszekēdnek. Mēglátták Bëndégupot, azt mondja:

- Segítsēn rajtunk! Apánk ezt a nadrāgszíjat hagyta hármunkra, adjon egy rossz kést, hogy vāgjuk szét. Én adok nekēd egy olyan sapkāt, ha fejedbe tēszed, hátul sōtēttē tēs, elō' világossā, sēnki nem lát.

A másik mēg azt mondja:

- Én mēg adok nekēd egy olyan lāmpāt, amit parancsōsz neki, mindēnt mēg tud csinálni. Csak fēlnyitod a lāmpāt, amit parancsōsz neki, mindēnt mēgcsinál.

A harmadik ōrdōggyerek azt mondja:

- Én mēg adok nekēd egy olyan tarisznyāt, a vilāgot bērakhatod mind, elfēr benne, de sēnki sē lássa, mi van benne.

Gondolkodik Bëndégup. Nem-é ezek kijátszanak vele? De odaadta rögtön a sapkát, fejibel húzta, odaadta a kést, elválták a szíjat, elosztották. Az ördögök többet őt nem látták. Elkapta a szérszámokat, elvitte. Mēnt, mendégēlt, elérte egy városba, mēghallotta, hogy királynak a szabója inast keresett. Odamēgy az. örökhöz, kéredzkezik, hogy mēnjēn bē a királyi udvarba.

-Hát tē akarsz bēmēnni, ebbe a szutykos ruhába? Tē vagy inasnak való?

De addig könyörgött, addig könyörgött, hogy az örök bēengedték. Hát ha bēengedték, jelentkēzētt mindjárt a szabómestērnél.

- Mestēr űr, hallottam, hogy az inasa mēghalt, én szabóinas akarnék lenni.

- Jó van, fiam, ha mēgtēszed a mintát, fēlvállalak. Mindēn rēggel, amikor fēlkelünk, az udvar lēgyēn kisēpērve, a konyhába égjēn a tűz, a víz lēgyēn meleg. Ha ezt mēgtēszed, akkor szeretni fogunk.

Hát fogadta, hogy mēgcsinálja. Mindēn rēggel tiszta volt az udvar, meleg volt a víz, a mestērné mēg is dicsérte. S azt mondta:

- Nē tégy máskor Bëndégup ilyen korán tüzet, mert látod, a víznek a fele már elforrt.

- Jó van - azt mondja -, úgy csinálom, ahogy mondja.

Hát eltelt négy nap, azt mondja a mestērnek:

- Mestēr űr, engedjēn lē a műhelybe, hogy valami ócskát, valamit fódózzak mēg.

- No, amiért ilyen szorgalmas vótá fēnt, eridj lē!

Lēmēnt, hát ott vót egy segéd, Jancsinak hitták. Azt mondja:

- Jancsi segéd, adjon valami rossz darabot, hogy fódózzak.

- Mēnj el, tē akarsz fódózni, tű sē járt a kezedbe!

De addig könyörgött.

-No, adok, itt van ez a rossz katonanadrág, fódózd mēg a két térgyit!

Jancsi bēhúzódott az ajtó háta mögē, és elővōtte a lámpást.

-No, mutasd mēg, mit tudsz!

Hát mikor ezt kimondta:

-Olló, vágjad, tű varrjad, vasaló, vasalj!

Olyan gyōnyörűen mēg vót dógozva a katona nadrágja, mindha az egésztest csinátá vōna a legszēbben. Mēgōrűt a segéd, hogy milyen ügyes gyerek. Másnap rēggē mēgy a Bëndégup bē:

-Mēr' vagy olyan szomorú, Jancsi?

-Ó, nagy bajom van nekēm, egy huszonnégy óra alatt száz ruhát kell, hogy mēgvarrjak, katonaruhát.

-Nē búsuljon sēmmit sē, csak fekűdjōn lē, pihenjēn! Én addig mēgvarrom.

Elbűjt, mēgint elővōtte a lámpását: «Olló, vágjad, tű, varrjad, vasaló, vasalj!»

Amikor ezt elmondta, rögtön kész vót egy rend ruha. Mēgvót a ruha varrva, mēgōrűt a mestēr. Rēggel odaadta a rēggelit, saját rēggelijit, hogy ēgye mēg az inas.

Másnap reggel megint lémegy, majdnem könnyezik a szeme. Jön az inas, Bëndégup, azt mondja:

- Mi baj, segéd?

- Hát nagy bajom van, máma kétszáz rend ruhát kell megvarrni.

- Sëmmit së búsuljál, ha félébredsz, akkorára én azt elrendezëm.

Hát úgy is lett, elövette a lámpát, elkezdett parancsóni:

- Olló, vágjad, tű, varrjad, vasaló, vasaljad!

Mëgcsináta a kétszáz ruhát. Jancsi, a segéd odaadta az ülöhelyit az asztalná' az inasnak. Ó nem ül oda, ő nem ül oda!

- Csak ülj az én helyemre, tē mëgérdemléd.

- Hát már az asztalhoz mersz ülni?

De ez már nem tetszett a mestërnek, kiabált, és elzavarta. Nagy kesërvesen elmënt, kezdhet új életët!

Hát elindult, mënt, mindënfelé hallgatszkodott. Hallotta, hogy a királynak mëghalt a kertésze, és kertészinast keresnek. Elmëgy a királyhoz, és jelentkëzött a főkertészné', hogy főkertészinas akar lenni.

- No, jó van, az lész a dolgod, hogy reggeltől estig jegyezéd a virágokat, és lészédéd a bogarakat.

Hát mëg is tette, szerették nagyon az inast, hogy milyen szorgalmas. A királynak vót három léánya. Ègy vasárnap mëntek a templomba. Elmënt a legkisebb léány a templomba, elmënt a közëpső léány, a legidősebb léány otthon maradt. Kinéz az ablakon, lássa hogy a kisinas legyëzgeti a virágot, hajtja a bogarakat. Hát jön ëgy gyönyörű, rézszínű ló, ëgy páncélos vitéz ül a ló hátán, mind kitapossa az összes virágot, és rögtön bë is ültette rézvirágokkal, de gyönyörű virágok voltak! A király mëgdicsërta a kertészt, és mëgajándékozta, hogy ilyen szép virágokat mëg nem látott, de mëg Bëndégupnak së engedte mëg, hogy mëgszagúja a virágokat.

- Hát az én munkám, de légyën kedve.

No, másik vasárnap a közëpső léány maradt otthon, a legkisebb és a legnagyobb elmëntek a templomba. Lássa ëgyszër az ablakon kinézve, hogy ëgy ezüstszörű paripa, ezüstpáncélos vitéz, és mind kitapostassa az összes rézvirágot, és bëültette ezüstvirággal. A király mëglátta, mëgörút, mëg jobban kitüntette a kertészt. Bëndégupnak mëgmondta:

- Nëhogy bánts ëgy virágot!

Bëndégup magába' nevette, hogy az mind az ő müve.

Harmadik vasárnap a legkisebb királykisasszony maradt otthon. Ahogy kinézett az ablakon, mëglátta, hogy ëgy aranyszörű paripa és ëgy arany páncélozott ruhában vitéz mindënt kitaposott, aztán bëültette aranyvirággal. Hát a kertészt borzasztó mëgjutalmazták, mëgvendëgëlték. Nagyon kedves vót a királynak.

A negyedik vasárnap otthon akart maradni a legkisebb királykisasszony, hogy mëgegyszër lássa mëg azt a vitézt, aki aranyszörű paripán aranyruhában van. Azt mondta erre az apja: mëg betegën is el kell, hogy mënjën a templomba!

- No, jó' van, akkor elmegyék, de megmondom a kertésznek, csináltasson az inassal három gyönyörű bokrétát!

Hát csinátatott is az inassal a kertész három szép bokrétát, de olyan szép bokrétát csinált, hogy mindégük királykisasszonynak az arcképe formájára csináltatta.

Hát viszi bē oda a királykisasszonyoknak a Bëndégup, hogy odaadja nekik, el akarta venni a kertész a bokrétát, hogy majd ő adja oda. A kisinas nem engedte még, hogy ő adja oda. Mikor bēmēnt a kis piszkos gubávā rákiáltott:

- Takarodj ki, hogy tudsz ilyen piszkosan jönni inas létédre, tē, sēmmitlyen!

Odaadta neki a bokrétát, legkisebb királykisasszony azt mondta:

- Nem kell kiküldeni, azt a bokrétát add a kezembe!

A bokrétát a kezibe adta, a legkisebb királykisasszony egy aranyat nyomott a markába.

No, mégtörtént, a király elhatározta magának, hogy férjhez adja mind a három leányát. Csináltatott három aranyalmát, odaadta a leányoknak, hogy összehija az ország híres deli vitézeit, udvarbeli legfinomabb legényeket, és akinek gurítanak almát, amellik almát gurít a legénynek, az lesz a párja. Hát Bëndégup is bēmēnt, a kis bundácskájával odaállt egy úrfinak a hátához. Hát a legidősebb gurított egy grófnak, elvette az almáját, az az ő párja. Másik is gurított egyet egy hercegnek, az az ő párja. A legkisebb királykisasszony is gurított egyet, de Bëndégupnak. De mivel Bëndégup előtt állt a herceg, el akarta venni, azt mondta a kis királykisasszony:

- Nem neki gurítom az almát.

Fölvette Bëndégup, de irgalmatlanul megharagudott a király, nem is engedte, hogy az asztalhoz üljenek, csak az ajtó lábánál.

No, másnap reggel mēnnek vadászni a két herceg, ott nézi kint a feleségivel,

- No, gyere, kis sógor, tē is velünk vadászni.

Azt mondja:

- Mēnnék, ha vóna lovam.

Hát néznek majd alá egy lovat. Hát adtak egy kényérēn hizlalt lovacskát neki, olyan gyēnge volt, hogy alig tudott mēnni. Fēlült a hátára Bëndégup, egy sáron kellett kērésztlümmēnni, azok kērésztlüvāgtattak a paripával, ōk mēg benne maradtak a sárba.

Azt mondja Bëndégupnak kis ló:

- Hallod, én tältos ló vagyok, hogy akarsz repülni? Úgy akarsz-ē repülni mind szél, vagy mint a gondolat?

Azt mondja:

- Úgy akarok, mind a gondolat.

- Édēs gazdám, mindēn mégtörténik!

- Úgy mēnjél, mint a gondolat, és a két sógorom előtt terēmjél!

Hát úgy is történt, ott termett a két herceg előtt. De a két herceg ám nem ismerte még a Bëndégupot, mikor rézszínű paripa, rézruhába, réznyúl fickándozik az ódalán. Azt mondja:

- Vitéz úr, mennyiért adná el ezt a nyulat?

Azt mondja:

- Azé a karikáért, ami az ujjadon van!

Összenézett a két sógor.

- Én odaadom, legfőbb azt fogom mondani, eltörött, elveszítettem.

Mikor a két herceg mēnt hazafelé, ezek ott voltak a sárba'. Mēgint elindultak, nevttek, hogy otthagyták, ahonnan elindultak. Mikor elmēntek haza, kimēntek a sárból, egy dēzsa vízben mēgfürdött. Mosta a felesége a lovat. Másnap réggē mēgin' mēnnek vadászni.

- No, gyere, kis sógor!

- No, ha adtok alám lovat.

Mēgint rosszabbat adtak neki oda. Mēgin' ott maradt a sárba'. Azt mondja:

- No, édēs kis lovam, most ezüstruhába, ezüstszínű légyé és ezüstszínű nyúl fickándozzon az ódalamon! Úgy, mint a gondolat repülj, mēgint a két herceg elejibe.

Hát úgy is történt, olyan sebēsen repült, hát a két herceg sógora előtt őszetalakoztak. Ej, ezēknek fáj a foguk, csudakoztak. De azt mondja az egyik:

- Ugyē, mennyiē' adná aztat az ezüstszőrű nyulat nekünk?

- Ej azt - mondja - , mit tudom én, mennyiért, azē' a másik karikáért.

A másik herceg lēhúzta a karikát, odaadta neki. Eltűntek, elvāgtattak, nagy vāgtatva mēntek hazafelé, ezek mind ott törtēntek a sárba, hagyták ott, ahol találkoztak velük. Kivāgták magukat a sárból, hazamēntek. A felesége dēzsa vízbe mēgmosta a kis tāltos lovat. Harmadnap mēgint mondják:

- Gyere, sógor, vadászni!

- Hát, ha adtok lovat alájam.

Mēgin' adtak egy gyenge lovat alája, mēgint ott maradt a sárba. Ezek elvāgtattak nagy nevetve, gūnyosan kinevetve otthagyták. No, azt mondja:

- Édēs paripám, aranyszőrű lójē válj, aranyvitéz légyek, aranynyúl az ódalamon, és egyēnēst odavāgtass a két herceg sógornak az elejibe.

Odavāgtatott, mikor mēglātták, mifēle vitéz ez az aranyruhába', aranyaszőrű paripán, aranynyúl fickándozik az ódalán.

- Mennyiē' adná ide ezt a nyulat?

- Hát ha mēgengedi valamelyikük a kettőjük közül, hogy a pecsētét az ódalára nyomjam.

- Hát én mēgengedēm.

Akkor elvāltak.

Ezēk vissza, mēgint ott talālták ōköt a sárba.

Mikor hazaméntek, a felesége megint mégmosta szép tisztára. De másnap a király nagy rendzsvényt rendezett, hogy milyen két veje van neki.

- Rézszinű nyulat, ezüstszinű nyulat, aranyszőrű nyulat lüttek.

Ezék kezdenek dicsekédni, hogy milyen tettet vittek végbe, hogy légyózték, lē tudták vadászni ezeket a nyulakat. Akkor végighallgatta Bëndēbup, azt mondja:

- Hazudtok, sógorok! Mutasd még az ódaladon a pecsétet.

- Akkor lássa még, én vótam az a hírēs vitéz. No, ennyire becsültetek, Isten áldja még a hercégēket, király atyámat és feleségēmet.

Othagyta őket, mēnt kesērvesen, érdeklődött szutykos bundacsájában. Méghallotta, hogy a szomszéd országban a királynak van egy lēánya, aki tizenkét pár cipót szaggat el mindēn éjszaka, és nem tud a király rájönni, hogy hol szaggassa széjjel a tizenkét pár cipót. Jelēntkēzik a királynál.

- Fēlségēs királyom, hallottam, hogy olyan vitézt keres, olyan embērt, aki ki tudja deríteni, hogy a lēánya tizenkét pár aranycipót hol szaggat széjjel.

- Igen, azt keresēm, de látod a karót, kilencvenkilencnek a feje már rá húzva van. A tized lēs a századik.

- Nem bánom, de én kiderítēm!

No, úgy is történt. Estére Bëndēgup a kis bundacsájába odafeküdt az ajtó nyílásába. Mégáll egy tűzzel guruló székér, sárkányló húzza, és kilép belőle egy nagyszakállú ördög, Plutó. Bēmēgy.

- Gyere, kedvesēm!

Kijöttek a kocsiba, ez még amott, hátú, a saroglyába. Föltette a sapkacsáját, hátul' a saroglyába fēlhúzódott. Nem látta sēnki, és repülnek szēlnél sebesebben. A rézerdőbe' mégállnak egy forrásnál, lēlépnek, mégmosakodnak. Ebédēlnek, szerelmeskēdnek, de ám Bëndēgup a réz poharat elcsente, beletette a táskájába, rézágat lētört, beletette a táskájába, akkor nagyot csēngētt az erdő. Azt mondja a királylēány:

- Baj van, a kis embēr valamit csinál!

Lēugrott Plutó a fiákērró' még a kerékszōgnek a lukát is mēgnēzte.

- Nincs sēnki.

Odaszōlt a kocsisnak.

- Hajtsd, kocsis, sē kocsi, sē a ló nem a tied, repülj, mint a szél!

Hát elértek az ezüsterdőbē. Mire ezüstforrás mellett mégálltak. Mégint ēttek-ittak, még dōzsöltek. Bëndēgup is ētt a Plutó tányérjából. Nem látta. Ott is elcsapta az ezüstpoharat, ezüstágot, tēgyük bele a táskába! Tovább hajtottak, elértek az aranyerdőbe. Aranyforrásnál mégint mégmosakodtak, mégfürōdtek, fēlshozgálták a legfinomabb ételēket. Mégint a Plutónak a tányérjából ēvett Bëndēbup. Nem látta sēnki. Arany pohár a táskába, aranyágot lētörte.

- Tē is a táskamba, tovább! És gyerünk a kastélyba!

A kastélyba értek, mēntek bē a kastélyba. Elēbük szaladott gyönyörű szép két kislēány.

- Mit hoztál, édesanyám, nekünk?

Hát összevissza csókolta a kislányait. Béndégup csak nyakon csípte őket.

- Ménjeték a táskámba!

Hozták a tizenkét pár cipőt is: elférték itt az én táskámba!

Mégszabta nagy szakállát Plutónak: bele a táskámba!

Hát egyszerű csak el volt készítve egy háromélű borotva, széges, élős cipővágó. Mikor rálépett, kétfelé váltott.

- Hozzátok ide a cipőket!

Hozták a cipőket.

- Itt a táskámba van a helyeték.

Mégfogta Plutónak a szakállát. Mégfogta a királykisasszonyt.

- Hej, vissza a táskámba!

De a királykisasszony, mielőtt a táskába mēnt vóna, azt mondja Plutónak.

- Itt nagy baj van, rögtön vigyél haza, rögtön vigyél haza!

Jött is a sárkánykocsis, bēültek, repültek hazafelé. Hazaér. Jelentkēzik a királynál, kikapja először a nagyszakállú Plutót.

- Itt van - azt mondja - az ördög!

Az ördög, mind az ördög, rögtön eltűnt előlük.

- Itt a királykisasszon, itt a lēányok, a két kis családja, itt vannak az aranycipők, itt van az arany pohár, az ezüst pohár, itt van a rézpohár, itt az aranyág, itt az ezüstág, itt a rézág.

Azt mondja király:

- Neked adom a lēányomat feleségül.

Azt mondja:

- Nem kell nekēm!

Hanēm egy szógáló odasúgott a fūlibe:

- Kérd a tizenkét szoba kúcsát.

Hát a király odaadott tizenēgyet neki.

- Még a tizenkettediket is!

Akkor rá volt kényszerülve a király. Nem akarta a szavát megszegni. Odaadta a tizenkettedik kúcsát. Kizárta. Hát mit kapott? Egy fekete zacskót. Azt kizárta, tizenkét óriás termēt előtte.

- Mit parancsosz, édes gazdám?

- Azt parancsolom most, hogy édesanyám házáig mindēnho' palota lēgyen, és a feleségēmet attól a királytól idehozzátok, anyámnak aranyszék lēgyen a feneke alatt, és aranyzámolyra tēgye a lábát!

Akkor nagy multságot csináltak. Elhozták a feleségit, akivē ő mēgeskütt. Három nap, három éjfel folyt a multság. Bōrladikba kerültek, a Küküllōn lēereszkēdtek. Ha lē nem ereszkēdtek vóna, az én mesēm is tovább tartott vóna.

30. MOSOLYGÓ ALMA, SZÓLÓ SZŐLŐ, CSÈNGŐ BARACK

Ègyszer vót, hol nem vót, vót egyszer egy nagyon nagy gazdag kereskèdõ. Annak vót három szép lánya, két idõsèbb és egy fiatalabb, jóval fiatalabb. Nem nõsült meg a kereskèdõ, fölnevelte a lányokat. Ègy nap maga körè hívatta, és azt mondja a két idõsebb lánynak:

- Gyerèkeim, én a kereskèdelem ügybe el fogok egy idõre menni. De hosszabb idõre fogok menni. Vigyázzatok a kerti virágokra, különösen a rozmaringra, hogy nõ pusztuljanak el!

- No, édèsapám, vigyázunk, vigyázunk.

Mondja a legidõsebb lányának, hogy „mit hozzak vásárfiát?”

- Jaj, édèsapám, aranyos ruhát, aranyos cipõt, a hajamra gyémántbrossot, hogy tündökõjön a fejemèn.

Mondja a másiknak.

- Hát nekèd, lányom, mit hozzak?

- Hát nekèm ezüst ruhát, még ezüstcipõt, és a fejemre gyémántbrossot, hogy tündökõjön a fejemèn.

- Hát nekèd, édès kislányom?

- Nekèm, édèsapám, hozzon szóló szõlõt, mosolygó almát, csèngõ barackot!

- Jó, fiam, hozok.

Kereskèdõ szomorú vót, hogy ilyen gyènge vásárfiát akar a legkisebb lèány, ez nem ajándék, ez sèmmi. No, el is indult reggel, nem ért jó ideig haza. Mègvásárolta a nagyobbaknak a kívánt ruhát, de beszélõ szõlõt, mosolygó almát, csèngõ barackot sehol nem talát, pedig mindèn tudóst, minden bótost, mindènkit mègkèrdèzett.

Ègy tudós mondta, hogy hallott róla, hogy valahol van egy királynak egy ilyen kertje, de hogy hol, azt nem tudom.

Hazajött, bènnyitott a kapun, szíve mègdobbant, mikor mèglátta, hogy a virágok mind el vannak hèrvadva. De azért nem szòlott sèmmi, nem akarta mègsèrteni a családjait.

- Mègjött, édèsapám?

- Mègjöttem, édès fiam. Itt van a gyönyörű szép aranyos ruha, aranyos cipõ és gyémántbross. Nekèd az ezüstruha, ezüstcipõ, gyémántbross. Nekèd, aranyos lèánkám, nem kaptam, amit kèrtél.

- Nem baj, édèsapám, egyszer csak majd mèglèsz.

Nagyon jólesett a kereskèdõnek, hogy a legkisebb lánya ilyen õszintèn felelt. Hát hamar férjhez is mènt a két nagylány, gyönyörűen õtöztek, legszèbben õtöztek ott a bálba, vótak ott hercègek, grófok, mindènféle. Férjhez is mènt mind a kettõ. Mègmaradt a házná a legkisebb lánya. De a kereskèdõnek állandóan a szívin vót, hogy a legkisebb lánynak, aki a legszorgalmasabb, annak nem tudott vènni vásárfiát. Elhatározta magába,

mégin elmegy egy másik országba, hátha szeréncsével fog jární. Mondja réggel a lányának:

- Édés lányom, elmegyék kereskedelémbe útra. Háthogyha még tudom vásárolni a tē kívánságodat.

- Jó van, édésapám.

- De vigyázzál, fiam, a kertre!

- Nē búsúljon, édésapám.

Hát oda is vót egy jó ideig. Bēfogott, négylovas hintóval mēntek. Összejárták a szomszéd országokat, ott sēhol sē találta még a lányának kedves óhaját. Mikor jöttek haza, a város végén egy nagy kátyú volt. Belehajtott a fiákérnak a két első kereke, beleesett egy gödörbe, és a négy ló nem bírta kihúzni. Nem tudták még megmozdítani sē. Égyszēr jön egy nagy disznó.

Azt mondja:

- Rőf, rőf, rőf, rőf, rőf, rőf, kereskédő úr, őh, őh! Adja nekēm a lányát feleségül, őh, őh. Égy pillanatra kitolom.

Gondóta magába a kereskedő, hát én a lányomat egy disznóhoz adjam oda, de bizony este lēt az idő. Nem bírták kivēnni.

- Hát úgy is kereskedő vagyok, túljárok én az eszén a disznónak.

- No, nem bánom, úgyis nekéd adom a lányom.

Belemēt a disznó, az órával égyet billent, és már mēnt hazafelé, hajtotta a kocsis a négy lovat, de a disznyó a nyomukban.

Őff, őff, őff, őff, őff, őff.

Hazaérték, mégállt a disznó kapuba, a kereskedő bēmēt. Mikor bēmēt, nagyot dobbant a szive, mikor meglátta, gyönyörű virágok bólíngattak, hajladoznak, legszēbbek mind. Össze-vissza csókolta kislányát, és kezdett sírni.

Mondja:

- Édésapám mér sír?

- Hát, hogy jártam! Odaigértelek egy disznónak felesígnek, de azért nē sírj, kislányom, mer én kereskedő vagyok, túljárok az eszin.

Hamar szeréztek egy szép parasztléánt. Fölöltöztették aranyos ruhába, kidíszítették, kifestették, kiküldték a disznónak.

A disznó csak égyet rőffentett:

- Őff, őff, őff, ez nem az én lányom, rőff, rőff rőff.

És nem köllött neki. Hát fúrta az agyát a kereskedőnek. No, fölöltöztette a lányát csúnya ruhába, cigánynak, mindēnnek, kimēgy a lány. Mēglássá a disznó, hogy egy cigán rungya ötözetbe van. Mikor meglátta a disznó, azt mondja.

- Ez az én lányom.

Mégölelte, azt mondja:

- Eljössz az én lakásomra.

Fogta, mégölelte, vitte a lányát.

- Rőff, rőff, rőff,

A lány, az sirt a végtelenségig. Éjjel-nappal mēntek, hát elérték a disznó-
nak szűlőházát. Bēnyitott a disznó, és nem bēvitte, hanem mēnt hátrafele,
disznóólba. Bēmēntek, a szalmára lēfekűdtek. A lány sok sirástól, fārad-
sāgtól bānatāban elaludt.

Azt mondja disznó:

- Rōff, rōff, rōff, aludjāl csak, aludjāl, rēggel nem tudod, hogy mire
ēbredsz fēl. Mēg fogsz ōrűlni.

Lány elaludt, rēggel, amikor fōlkelt, kinyitotta szēmit, ēgy gyōnyōrű
szēp terēmbbe van, kinéz az udvarba: sētālnek az udvarhōlgyek, hajladoznak,
nem lāssa disznót, ēgy gyōnyōrű, szēp szāl legény áll elōtte. Mēgfogta,
fōlvitte, bēmūtatta az ēdēsapjānak. Az ēdēsapja nagyon mēgōrűt. Mēgfogta
a lányt, mēgint karjāra vētte a legény, és lēvitte a kertbe. Mikor lēvitte a
kertbe, mēgszólalt a szőlő szőlő:

- Itt vagyok, szőlő szőlő, ejött az idő, hogy mēgkaptad a szőlő szőlőt.

Mēnnek arrābb, ēgy gyōnyūrű szēp almāfa tele piros almāval, mosolyog-
nak.

- Itt van a szēp mosolygō almād is.

Mēnnek tovābb, mēglāt ēgy gyōnyūrű szēp barackot, hogy csēngetnek,
csipognak.

- Itt van a szēp csēngō barack is a részēdre.

Akkor mēgszólalt a királyfi, hogy ōt a gonosz tűndēr elvarāzsolta, és azt
mondta, addig lēs disznó, míg nem tanāl olyan fehērēpet, aki szőlő
szőlőt, mosolygō almāt és csēngō barackot nem kēr.

- Most itt van, mēgkaptad, megadom a kedves kívānsāgod, a szőlő
szőlő, a mosolygō alma és a csēngō barack.

Fēlmēntek, rōgtōn hatlovas hintōba fogtak. Elmēntek, elhoztāk az
apjāt, a kereskēdőt.

Nagy lakodalmat csaptak, Hēncidātól Boncidāig folyt a bor. A kutyāk
hārom nap hűst és kolbāszt ēttek, feneketlen kosārba hordtāk a legjobb fala-
tokat, mēg ma is ēlnek, ha mēg nem haltak.

31. A BARLANG KINCSE

Ēgyszer vót, hol nem vót, vót ēgy kecskepāsztor. A kecskepāsztornak vót
ēgy fia, nagyon szēgēnyēk vótak. A kecskepāsztor fia kihajtotta a kecskēket,
ēgy ōdalba legēltette. Ō is oda lēheverēdēt hēgyoldalba, és elszundikālt.
Elszundikālt, és látott ēgy ajtót, fōlkelt, és mēgnēzte, hol van ez az ajtó, hát
nagy pinceajtó vót. Mēgpróbālja, hát kinyilott a pinceajtó. Lēmēgy a
pincēbe, szēme-szāja tātva maradt. Lāba a fōdibe gyōkeredzēt, hogy mi van
ott bēnt. Tele nagy kādakval, tele vótak aranyval, gyēmāntval, aranykād
fōlōtt mēg ēgy aranyeke, aranyembērvel és hét aranyōkōrvel.

Fogta a pāsztorlegény, kivitte az aranyōkrōket. Az aranyekēt eldugta a
csipkebokorba, bētakargatta, nēhogy valaki mēgtālālja. Visszamēnt, mēg-

rakta a tarisznyáját ezüstpézzel, kivitte, egy másik bokor alá tette. Akkor ő csavargott, ögyelgött, bënt vigyázkodott, gyönyörködött, hogy még majd miben vigyén ki pézt, egyszerű csak az ajtó bécsukódott. Bécsukódott az ajtó, próbálgatta ő kinyitni, de nem bírta. Elkeserődött, de nem szidott senkit, sétál bënt. Itt kell, hogy meghaljon.

Mán másnap nagyon megéhezett. Sóhajtozott, egyszerű elejibe állott egy nagy ember. Egy követ odaadott, hogy nyalja még. Mэгnyalta a követ, és elmúlt az étvágya. Szomjas lett, adott egy másik gömbölyű követ, ezt meгnyalta, és elmúlt a szomjúsága.

Ez így mént napról napra. Mán hetedik esztendeje vót, hogy ott bént vót, és mindig az a nagy ember jött, és meгnyalatta vele a gömbölyű követ, és elveszett az étlensége.

Égyszer, amint így sóhajtozik, sétál ott bént a barlangban, valami kicsapta az ajtót. Hét esztendőnek a tetejire!

Mэгörült, hamar, egyénest szaladt, hogy meгvannak az aranyjai, holmijai. Hát meгvót mindén, meгnézte: az aranypéz is, és a kalapja is. Visszament, jól meгnézte, hogy áll az ajtó. Magának a fejibe lerajzolta, és hamar egy nagy fához mént. Faháncsból csinált egy nagy kosarat, belerakta a négy aranyökröt, aranyekét és az aranyembert, melléje a kalapját az ezüstpézzel, dэрékára faháncsot csavart, fölkötte, és mént boldogan haza. Jól léizzadt, mire hazaért, az apja meгjegyezte:

- Jaj, édés fiam, hol vagy té ilyen sokáig, azt hittem, már meghaltál.

- Jaj, dehogyan haltam.

Már elmesélte a sorsát, hogy mi történt, hogy járt.

- Édésapám, rögtön menjünk, itt van az aranyökrök, aranyeke, az aranyember, kalapom ezüstpénzvel tele. Ezt tegyük félre, menjünk, hozunk majd még egy jó fuvart.

Hát el is mentek, a fia még kulcsot is csinált az ajtóra. A barlangajtón béméntek, az apja csodálkozott:

- Ó, fiam, mi itt nem sokra boldogulunk, hanem elszaladok haza, keresztapához, a kománkhoz, nagygazda, jöjjön ökrövel, és kihordunk mindént.

Hát el is szaladt:

- Koma, rögtön jöjjön, hozza az ökröket, pézt tanátunk, jöjjön rögtön az ökrökkel!

No, jött is a koma, mert kapzsi ember vót, nagyon nagy gazda vót. Jött is a kapzsi ember, nagy láncot rácsavartak az aranykádra, befogta a négy ökröt, elkezdték húzni.

Azt mondja:

- Koma, nekem több jár ám, mint nekéd, mert az én ökröm húzza ki!

Ahogy ezt kimondta, lépattant a lánc, eltűnt, a föld elnyelte a kádat.

- Láss, koma, ha nem akart volna osztozni, most volna aranyunk, így most már nincs aranyunk.

Elmentek haza. Másnap nem szólott a komája sémmit. Fogadott embereket, munkásokat, elméntek kezdtek ásni, ástak, ástak, megfálták az ajtót. Ott vótak a munkások.

- Gazduram, ebből az aranyból nekünk több jár, mint magának. Lássá milyen keservesen ásunk.

Abba helyzetbe a föld elnyelte az aranyat kádstul, és hazaméntek üresen.

No, másnap mondja a gazdaembër feleségének.

- Hallod-ë, az én komámék olyan szëgényëk, úgy tetszik nekëm, hogy kezdenek túlhaladni rajtam, vagy már túl is haladtak.

Közbe kecskepásztor a fiával elmënt megint földtarisznyázva zsákokval. Hát mikor odaérnek az ajtó elejibe, ott várta a nagy embër:

- No, kecskepásztor, a fiad hét esztendeig vót bënt a barlangba', soha a szájára nem vëtte a rossz szót, nem szidott, nem átkozott, még csak nem is renyödött. Vigyeték annyi pézt, amennyit a terhëtëkkel bírtok.

Hát jól még is pakolták egymást, nyöszörögve értek haza, ökröket, tinókat, kecskéket, telkët vëttek. Nagyobbat, mint a koma.

Nagyon bosszantotta a szomszédját, komáját, hogy ennyire haladnak. Azt mondja másnap a nagygazda a feleségének:

- Mëgpróbálok, és addig ások, ameddig rá nem akadok.

Kimënt a munkásokkal, és annyit ástak, hogy a hëgy már apadt össze, de sëhol nem találtak sémmit. Hát ëgyszer csak rátaláltak az aranykádra. Jaj, a nagygazda belenyút, hogy mëgfogja a kádat, húzza fëljebb, ahogy mëghúzta, lëszakadt a karja, és eltünt az arany is. Ilyen haszna lëtt a kapzsi nagygazdának.

32. AZ ADÓ

Mënt ëgy szëgény embër, mëglátta a tüzet kilobbanni a földböl, azt úgy tanulta az ő apjától, hogy a tüzet lë kell fojtani hamar. Mivel fojtsa lë? Lëvëtte a kabátját, és rádobta a tűzre, tűz elaludt. Akkor fëlvëtte a kabátot, hát lássa hogy valami fénylik, kipiszkálta, hát ëgy kis üst arany volt, és elkezdte számolni a pézt. Ott, mikor fëlemelte a fejét, két csëndër áll a lábánál. A két csëndër a két ördög vót. Azt mondja:

- Në búsulj, szëgény embër, ahogy nekëd vót ide rendëlve az a péz, nekëd vót rendëve, csak két százalék adót fizetsz belöle. Mëgszámoljuk, mennyi van. Mëgszorozzuk, és abból két százalék mienk.

Akkor lëtt bëvezetve az első gonoszság az adóval. Az adó azóta mëgvan.

33. CÍM NÉLKÜL

Vót két török testvér, két testvér, de oly szegénységben éltek, hogy alig volt mit enni nekik. Ábrám nagyon gazdag vót, de soha nem mēntek Ábrámhoz kölcsönkérni. Vót egy samara, és avval a samárral járogatott az erdőbe a mindēnnapi kényeret megkeresni. Egy napon elmēnt korán, elmēnt, hogy kicsit jobb fát szērēzzen, több pézt kapjon érte. Egy nagy erdőben ért, és úgy érezte, itten tud válogatni.

Mēghall valami lódobogást, hallja, dobognak a lovak, sok ló. Kinézett, megállott, néhány észrevēgyék a samarat. Simogassa, néhány elordítsa magát. Mēgszámolja, tizenketten vótak. Lészállt a vezér, megállt egy kőbarlang előtt.

- Najpiskkpán, ajtócskám nyiljál ki, engedj minket bē!

Az a kőajtó kétfelé nyit, bēmēntek a rablók mind. Egy kinn maradt őrségbe. Az embēr mēg sēm mert itt moccanni, mert hogyha észrevēszik, egész biztos a rablóbanda kivégēzi. Ott didērgētt, fázott, melege is vót. Egyszer jönnek ki, fōlsorakoztak, és a vezér mēgint odaállt az ajtóhoz.

- Ajtócskám, csukódjál bē!

És bēcsukódott az ajtó. És elmondta a mondókáját a rablótársainak:

- Ha valaki a barlangunkat fēlleli, halál fia.

Hát elmēntek a bētyárok. Hát gondolkodott, merészségēt vett magába, kivezette a samarát. Mēgpróbálta, jól mēgjegyezte a mondókát, mēgpróbál ő is valamit.

- Mariskám, ajtócskám! Engedj ēngēm bē!

S halljatok csudát, az ajtó kinyit.

34. CÍM NÉLKÜL

Valamikor a teremtōnek eszibel jutott, hogy terēmtsēn házi állatokat. Hát terēmtētt galambot, nyulat, kecskēt, kutyát, samarat.

- Tē galamb vagy!

- Tē tyúk vagy!

- Tē kecske vagy, tē samár vagy!

Mēgmondta mindēgyiknek a nevīt. Egyszer egy alkalommal gondolta az Ūristen, összeszēdi ezēket a háziállatokat, mēgkérdezi, nem-ē felejtette valamelyik a nevīt.

Az mondja galamb:

- Grugu, én vagyok a galamb.

- Látom, nem felejtētted el a nevedet, tovább éljél boldogan!

Azt mondja:

- Kot, kot, kot, kot! Én vagyok a tyúk.

- Tē sēm felejtētted el a nevedet, tē is éljél boldogan!

Azt mondja a kecskének:

- No, tē ki vagy?
 - Mēk, mēk, mēk, én vagyok a kecske, nem felejtettem el a nevemet!
 - No, tē számár?
- Nem szól a számár sēmmit, nem felel.
- Hát mondja valamit, számár!
- De az nem szól sēmmit.
- Elfelejtetted a neved!
- Mēgfogta a fülit, és kezdte húzni.
- Azt mondja:
- Ezért számár a számár.
- Mēgnyúlott a füle, azóta nagy a füle a számárnak.

35. A KOLDUS ÁTKA

Vót egy gróf. Éppen a fiának a kérésztőlójét tartották, belépött egy szegény éhező ember, és kért a gróftól egy kis alamizsnát, de az ebédlő tele vót vendégekkel, és a gróf kizavarta.

- Mēnj és dolgozz!

Azt mondta:

- Dolgoznák, ha tudnák, rossz az egészségem. Nem baj, ha nem ad, „Istené a szállás – úgy szokták mondani –, és istené az áldás”.

A kutyákat ráuszította, de a kutyák amikor megrohanták, nem bántották, hanem nyalták. Azt mondta a szegény vándorló éhező:

- Adja az isten, úgy verjēn mēg, amit legjobban szeretsz az életēdben, kutya módra nőjön fēl. Ezt kívánom a jó Istentől!

Nagyot nevetett a gróf, kizavarta. Elmēnt. Mikor a gyerek mán olyan vót, hogy nevelkedett, majdnem kellett, hogy meginduljon mēnni, év körüli, soha nem akart az ölükbe ülni, sē a székbe. Mikor mászóka lett, mindig az asztal alá mászott. Hiába etették, el nem vett egy falás ételt a kezikből, sēmmit sē a világon, lēdobálták a csontokat, azt vette, rágta. Akkor jutott eszibel a grófnak, úgy látszik, a jó Isten meghallgatta a vándor koldus szavát.

Úgy nőtt fōl, már nagy gyerek vót, mán legényke vót, csak az asztal alatt, és sēmmit a tányérból nem ēvett mēg.

Tizenhat éves vót a legény, búsultak, szaladgáltak mindēnhova, orvosokhoz. Okos vót, de ēnni nem, csak az asztal alatt.

Akkor jött a másik koldus. Ahelyett, hogy kért vóna:

- Mit óhajt, mit szeretne?

Mindēnt adtak neki.

- Ide figyeljēn, gróf úr! Ez a maga bűneiért van, mert a maga gyermeke úgy él, mint a kutya.

- Hunnan tudja maga?

- Én az érzésem, a gondolatom után tudom. Isten engem megáldott ilyen csodatévessel. Nő bűnhődjön tovább az ártatlan gyerek, adja a jó Isten, hogy térjen vissza a család köribe, gyönyörködjenek velük.

És elvette az alamizsnát, és elmént, de a küszöböt nem lépte át.

Mikor este lüültek énni, a gyerek nem mént az asztal alá, hanem szépen lüült. Így volt tizenhat éves koráig. Ilyen az Isten átka, nő légyünk elkapatva, hogy nekem van, mér nincs annak? Égyiknek jobban vót, mint a másiknak. Másiknak gyenge vót a félfogása. Mindig vótak gazdák, kapzsi gazdák és elégedetlenék.

36. HÁROM VÁNDOR

Vót három fiatal mestér, három legény, mindénük vót, tudományuk vót, csak pézük nem vót. Pedig már elkelt vóna nekik egy kis péz. Az egyiküknek az anyja olyan beteg vót, hogy már a faluvégi kis házának az ára ráment a patikára még az orvosra. Azt mondja égyyszer a legidősebb barátjuk:

- Vóna nekem egy ötletém. Apám meséte, hogy van egy gazdag révész, ami a leggazdagabb Egértől egész Pestig, de a legfukarabb is. Tudjátok mit? Én lészék Szent Pétér, té komám, Szent Pál, té lészél Szent János. Három funkció. Odaadom a csizmámat még a mentémet, csinálunk pézt, és majd intézködünk az úton. Tudjátok, mit vészünk? Most elmegyünk az útba eső halászhoz, és vészünk egy jó nagy halat. A sütőtől vészünk egy jó magos kényeret. A kocsmárostól egy nagy kancsó bort, a sekréstyéstől kérünk köcsön egy selyempalástot és két ingét. A selyempalástot félvészém én mint Szent Pétér, és tik ketten egy-egy ingét.

És papírból csináltak süvegét a fejükre, és elméntek a révészhez. Békopog Szent Pétér. Jön a hang:

- Szabad!

Mikor bélépött Szent Pétér, hát egy mécsés égött az asztal sarkán, és bémondja a nevit:

- Én Szent Pétér vagyok, ez Szent Pál, a tükörajtóban van Szent János. Összenézött a két öreg, összecsapja az asszony a kezit:

- Isteném, honnat érdemlöttük mi eztet a nagy méltóságot, hogy Szent Pétér, szent Pál és még szent János is.

Azt mondja:

- Hallod, embér, szaladj valamerre, valamivel még kell hogy vendégeljük. Bocsássanak még, hogy ilyen szegénységbe vagyunk, hogy nem tudjuk gazdagabban megvendégélni.

El is mént az embér, hát nemsokára vissza is jött, hozott egy szikár kis halacskát.

- Itt van, asszony - odaadta neki -, süsd még!
 - Nem sütöm, főzöm, mer' fogy a zsír!
 Mondja Szent Pétér:
 - Szabad a halacsját?
 Mëgfogta a halacsját:
 - No, Pál, vidd ki, add oda Jánosnak, hogy áldja még!
 No, kimënt Pál, mëgfogta a halacsját. Odaadta Jánosnak, bëhozta azt a nagy halat, amit vettek a halásztul.
 - Itt van, mëgáldotta János.
 - Jaj de gyönyörű nagy hal!
 Mëg ës főzte, úgyhogy ötüknek elég lett vóna ënni. Csak a hal.
 Azt mondja Szent Pétér:
 - Nem terít fél kend kënyeret?
 - De teríték.
 Hát elövött valami száraz, fekete kënyeret.
 - Itt van, Pál, eridj, add oda Jánosnak, hogy áldja még!
 Kimënt Pál, odaadta Jánosnak, bëhozta a nagy kënyeret. Bëhozta gyönyörű szép nagy kënyeret. Èsszenéztek mëgint. Hát ezek csakugyan Isten emberei. Jólaktak, azt mondja:
 - De nincsen valami halra való ital?
 Azt mondja:
 - Van ëgy kicsi.
 Elövött ëgy öreg kancsót, kitette az asztalra, valami bicskamutogatót, savanyút. Mëgszagúja Pétér, azt mondja:
 - Pál, vidd ki, ezt is áldja mëg János!
 Kivitte, bëhozta nagy kancsó bort, jól bëboroztak. Mán jó kedvre kerút az öreg révésznek. Odahajlik a feleséginek, sùgja a fülibe:
 - Van az a szakajtó arany, hagy áldják mëg azt is!
 - Nem bánom, ha mëgfijal az is új aranypénzvel.
 - Eridj, most vidd ki, de áldja mëg János, de rëndësen!
 Kivitte, mert János volt a legjobb futár. Avvâ ő el is indult, Pál visszafordút, kicsit gondolkozott, mondja:
 - Dirëkt mëgnézëm, hogy áldja mëg rëndësen!
 Kimënt ő is utána, amerre a füle elvitt. Ègyet sóhajtott Szent Pétér. Azt mondja:
 - Hát olyan sokáig vannak, mëgyék akkor, én is mëgáldom.
 Ó is a másik kettő után. A selyëmpalást akadt a lába közé, bukott el, de csak futott. Fëlhúzta a selyëmpalástot, és hajts utána.
 Mëgunta mán a révész, hogy nem hozzák a mëgáldott pézt. Kimënt, hát nincs sënki. Kiabál, nem jelentkëzik sënki.
 - Jaj, jaj, asszony, jaj, jaj, oda a pézünk, nincs pézünk.
 Mintha ëgy hangot hallott vóna, most vissza a pokolba. Ezek most elmëntek, elosztották a pézt, így a három vándor pézhöz jutott.
 Itt a vége.

37. CÍM NÉLKÜL

Krisztus Jézus még Szent Pétér úton jártak, és estére a sötétségbe, a legelső házba békéredzkédtek éjjeli szállásra. Özvegyasszony lakott egyedül.

- Én útonjáró vagyok, mindénkin segíték, akin tudok, jó szívű odaadom, ha méghálnak szalmán, kicsi vászondarabon.

- Jól van, csakha a szabad ég alatt nem lészünk.

Jólesett Szent Pétérnek és Jézusnak, hogy ilyen szívesen fogadta, adott nekik egy kicsit, valami leveskét jó szívből.

Réggel, mikor félkeltek, megköszönték a szállást, azt mondja a Szent Pétér az asszonynak:

- Édes nénikém, amilyen munkához fog réggel, adja az Isten, olyat végezzén egész nap. Isten áldja még!

Hát ő melyik munkát végezzén? Fogta, hogy fődről nē tapossa azt a vásznot, megfogta, összecsavarta. Csavarta, csavarta a szép, hófehér lenvásznot, csavarta, nem tudta már, mindēnt megtötött, csavarta.

- Jaj, édes Istenēm, hogy megáldottad ezt a vásznot!

De már olyan pisálhatnak, hogy alig tudja tartani, de nem hagyja abba, míg fél nem pucolja. Hát már tele vót mindēn véle. De már nem vót, hova rakja. Hát egyszēr megbotlott És akkor elmēnt pisálni. Folytassa tovább a munkát, de már tovább nem lehetett a vásznot csavarni.

Szomszédba lakott egy fukar gazdaasszony, mert fukar vót, réggel az vót az első dóga, hogy összeszaladja a szomszédokat, hogy milyen plētykát tud összeszēdni.

Mēgdicsekēdett a szomszédasszonynak, hogy ő hogy járt. Itt járt két embēr, és szállást kért. Mielőtt elmēntek, azt mondták, hogy amit ēkezd réggē csinálni, azt csinálja egész nap.

- Ej, hogy nem jött el hozzám, mert én attól okosabb lēnnék, mert én mindjā mēnnék pisálni, aztán fognák a dolognak. Mennyivel több vásznot össze tudott volna szēdni.

Hát egy hétre azt mondja Jézus Krisztus:

- Mēnjünk, próbáljunk szállást!

- Mēnjünk ide bē a gazdához. Nē kerüljük el!

Hát bēmēntek. Mondják: éjjeli szállást akarnának.

Mindjā' gondolt arra, hogy ezek lehetnek ezek az embērök, szomszédasszony mondta, egy nagyobb embēr és egy kisebb, ott áll egy fűrészvel és fūróval. Szent Pétér ács volt, Jézus Krisztus is ács volt. Szívesen adott nekik szállást, megvendégēlte. Réggel, amikor félkelt, odasűgja Szent Pétér az asszonynak:

- Köszönjük a szállást, de amilyen munkát kezd réggel, olyant fog folytatni egész nap.

Ű nem mēnt, hogy az ágyat megcsinálja, amin feküdtek, hanem egyēnēs hátra mēnt pisálni. Egész nap pisált és pisát. Így jár az elégtelen és a fősvény!

38. VÍZËNJÁRÁS

Vót egy pásztorgyerek, örözte a birkákat. Egy folyó mellett egy kanális vót, és a kanálison ugrát át a botval. Azt mondta:

- Égyet az Istennek, égyet nekém.

Közben jött egy hajó, s meglátta, hogy a gyerek ugrál. Hallotta, hogy mondja:

- Égyet az Istennek, égyet nekém.

Azt mondja:

- Mit csinálsz tē?

- Imádkozok, jó embēr.

Nem tudta, hogy az pap.

- Jó embēr, égyet az Istennek ugrok, égyet magamnak.

Azt mondja:

- Nem úgy, fiam!

Męgtanította kęrsztēt vetni. És vetette a gyerek a kęrsztēt, és a pap elmęnt, a hajó indút. A hajó égyet kürtöt, a gyerek meğijedt, és elfelejtette a kęrsztēt. No, hogy meğkęrdęzze, a folyón, a vízen szaladt a hajó után, és nem sülyyed el.

- Mondja meğ tovább, hogy is vót az imádság!

Azt mondja:

- Eridj, fiam, ugrádd tovább az árkot kęrsztül, tē már meğ vagy szentőve.

Ez rövid az egész.

39. SZENT PÁL ÉS AZ OLÁJOK

Építettek egy templomot, és kész vót a templom, és egyszerű gyűttek az olájok. Nincs rendben valami, nincsen két szobor: Szent Pétér és Szent Pál. De rövid az idő, mert kihirdették a szentēket. Kicsit elhalasztották a templomszentēlést. Szobrászokat fogadtak, meğcsinálták először a Szent Pétér szobrát, de a Szent Pál szobra nem létt kész meğsē arra az időre, mire a templomot szentēlték fēl, azt mondja neki egy:

- Atya, van itt egy kis embēr, fēlállítjuk arra a rövid időre, míg szentēlik a templomot Pál helyētt.

Hát meğbeszēlték a dógot, meğ is állították az embērt Pétér mellé, és jöttek az oláj asszonyok, hozták a gyērtyákat, nézik nagyon a Szent Pétērt meğ Pált, hát akasztottak gyērtyát a körmére, égették, odáig égett a gyertya.

- Jaj, milyen aranyos szobor, meğ a gyērtya ég, odáig mozgassa a lábát is.

Hát lęugrott, otthagya és elszaladt. Ott hagyta, mint Szent Pál az olájokat!

40. SZENT PÉTÉR ÉS A GAZDAG EMBÉR

Kereskedő vót, és Szent Arkangyalt fogta föl házi ünnepnek. Szent Arkangyal, a férfi angyal. Nagyon szépen ünnepélték, vendégeket hívott össze mindig. Egyszer megjelent álmában a szent, hogy még fog halni.

No, alig várta, hogy jöjjön a szent házi ünnepe, és imádkozott neki, a képinek, hódolt neki.

- Édés szép Szent Arkangyalkám, vezess el a Mennyországba, mutasd még, mért kell, hogy én még haljak!

Hát még is jelent nála az Arkangyal, megfogta, és elvezette Szent Pétér kapujához, Szent Pétér bevezette, azt mondja Arkangyálnak:

- Mit akar ez a gazdag kereskedő?

- Még akarja nézni a mécsésit, mer' ő nemsokára még fog halni.

- Magyarázzad még neki, hogy mindénki még fog halni, mindénkinek van egy mécsése, és abba olaj van. Mikor a mécsésből kiürül az olaj, akkor mindénki, ameliknek kifogy, még fog halni.

Vezeti Arkangyal.

- Látod, ez veled egyidős, ennek még a mécsésében rengéteg olaj van, Ez a tied, alig van benne egy kevés.

Hát elgondolta magát a kereskedő, elég huncut volt, mikor elhaladt Arkangyal, ahogy mégyén utána, megfogta, amelikbe sok olaj vót, beleöntötte az övébe, az ő mécsésébe. Mikor jöttek vissza, véletlen megfogta, és kiömlött az olaj, megint csak olyan kevés maradt benne, mint előbb.

Azt mondja az Arkangyal, megvigasztalta:

- Amiért olyan hűségösen imádtad a szent védődet, a házvédődet, ha még halsz, a Mennyországban Pétér mellett kulcsos lészél.

S így meggyőződött, hogy még kell haljon.

41. PÉTÉR ÉS PÁL

Pál nem tudott az ácsmunkáról, de Pétér, ő Jézus Krisztussal járt, megtanulta az ácsmunkát. Estére jutva egy faluba jutottak, de mindénütt zárt kapukat találtak. Látnak egy kis világosságot, oda béménnek. Ott akkora zaj van.

Kérdézik a gazdasszonytól, kaphatnának-é éjjeli szállást?

- Kaphatnának, de itt egy mulató társaság van. És itt az ajtó előtt mēnek el. De ez csak olyan szoba, hogy nincs ajtaja, de bēnt van egy heverő.

Jó nekik akárhun, csak nē maradjanak kint a szabadba éjjel!

Pétér aludt belül, Pál kijebb. Mégyén két részég. Azt mondja:

- Az anyjuk iskoláját, mit nyújtózkodnak ezek!

Jó ódalba ütte Pált.

Jönnek vissza.

- Á, még most sē keltek föl!
- Mēgin oldalba ütte. Jön a harmadik. Mindēgyik oldalba ütte.
- Pétēr alszik belül, mint a bunda. Azt mondja:
- Hallod, Pétēr, úgy nem bírok aludni széjről. Nézd, én mindig belül szoktam aludni.
- Hát nem bánom, kimēgyék szélrű, úgyis kialudtam magamat.
- Pál belül fekszik, hogy nē kapjon többet. Hát gyűn vissza az a kettő, aki legelőször oldalba verte Pált. Azt mondja:
- Adtunk már a szélsőnek elēget, adjunk már a belsőnek is!
- Úgy mēgint csak Pál kapott. Úgy jól ódalba verték. Rēggē panaszkodik Pál:
- Mikor széjrűl aludtam, akkor is kaptam, mikor belűrű fekűdtēm, akkor is kaptam.
- Ez vót az ű tradiciójuk.

42. SZENT PÉTÉR ÉS AZ ÖREGASSZONY

Akkor mēnt Szent Pétēr és Pál, mēntek az utcán, azt mondja Jézus Krisztus Szent Pétērnek:

- Hallod-ē, Pétēr, ez a pár fiatal most jött ki a templomból, mēgesküdték, és mēg fog halni a mēnyasszony.
- Ó, Uram, nē vėdd el! Fiatalok!
- Ez így van előírva, hát eridj el, Pétēr, ēgy másik öregasszonyhoz, kérdēzd mēg, szeretne-ē élni, vagy mēgunta-ē az életjit.

Átmēnt Pétēr:

- Édēs öreganyókám, hány éves?
- Hát, édēs fiam, most mán ēgy híján száz.
- Hát mēgunta-ē az életjit?
- Hát nem bánám, ha mēg is halnák.
- Hát haljon mēg a mēnyasszony helyētt!
- Hát szarok, de én nem halok mēg!

43. KRISZTUS AJÁNDÉKA

Jézus Krisztus és Szent Pétēr jártak faluról falura. Mēgestelēdett. Annak idején nem voltak világosságok, mécsēs éggett, ahol éggett. Hát olyan szép, formás házat láttak, ég a lámpa, a mécsvilág látszik. Kopognak. Hát ēgy nagyon illēdelmes, jó módú gazda volt ott. De nagyon illēdelmesen fogadta Szent Pétērt és Jézust, de szívesen adott vacsorát is, elővett ēgy aranszélű poharat. Fogadkozott Jézus, hogy nem iszik, de a kedvemért ebből a pohárból mēg kellētt inni hármat is. A gazda mēgint mondta, hogy neki borzasztó ízlett az a bor a pohárban.

Mikor indultak, mondja, hogy igyanak abból a pohárból olyan jó ízűt. Ittak egy keveset, de mikor a gazda lététe a poharat, elfordult, Jézus megfogta poharat, és beledobta Pétérnek a tarisznyájába.

Mikor kiméntek, elhaladtak egy darabon, azt mondja:

- Pétér, nézd csak, mi van a tarisznyádban.

- Jaj, uram, ilyen jó lélektől, ilyen jó embértől kár volt elvenni!

- Nem kár, éppen hasznot hozunk evvel az arany pohárral. Mer' az aranszélű pohár kedvéért mindénkit mégtisztél, mer' neki nagyon jólesik, és azt hiszi, hogy másnak is jólesik, de csak azért iszik annyit a gazda, aranszélű pohár kedviért. Tönkretette volna ez a pohár. És most megharagszik, megbosszulja, sénkit nem fog megkínálni, mert nem esik jól más pohárból inni, nem esik neki olyan jó'.

Két év múlva arra fordultak, mondja Pétérnek:

- Mënjünk ide bë, ahonnat elhoztuk a poharat!.

- Hát hogy adod vissza?

- Ott hagyjuk.

Adott a gazda szállást szívesen, de nem kínálta őket borval, szépen beszélt velük.

Felesége mondja:

- Olyan jól haladunk, annyi mindënk van. Hálla Istennek! Az Isten ad is, el is vész.

Kitette a Pétér a poharat az asztalra.

- Uraim, visszahozták az aranszélű poharat, de nem iszok belöle többet. Emlékbe' fogom tartani.

Akkor mégmondta Jézus Krisztus, hogy ök kicsodák, és hogy mér' viték el a poharat, másképp koldusbotra juttak volna.

Köszönöm szépen, ez az egész!

44. CÍM NÉLKÜL

Nagyapám mesélte: a búzának valamikor nem egy kalásza vót neki, hanem lënről fëlig tiszta kalász vót. És a parasztasszon kint vót, piszkót a kicsi, létépte a kalászt, és a kalásszâ kitürüte a fenekit kisgyerëknek. És arra mënt éppen Szent Pétér és Jézus Krisztus. Megfogta Jézus Krisztus a kalászt is, mind megsemmisítette, mer ennyire becsülik Jézus képit. Pétér odanyült, és azt mondta:

- Uram, azt az egy kalászt hagyd még a madarak részire!

Tëhát a madaraknak van hagyva. Még az én fiatalembërkoromba' búzát arattam részibe. A gazda tudta, körülbelül mikor lész lëvágva, akkorára kijött.

Azt mondta:

- Ide figyelj, fiam! (Mer' szerb embër vót.) Azt a tincset hagyd mëg, és kösd össze, nem a tied, hanem tē kösd össze, add a madaraknak! Mindën földedbe, ahun aratsz, mindën földedbe hagyjál mëg, hogy në bántsák a népek. Tincset, ez a madaraké.

Mëgkötte, akkor odamënt, mëgcsókolta, és kërëszttet vetett rá.

45. MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A SZÈGÈNY EMBÈR

Mátyás király fölüt a lovára, elmënt, körülvigyázta az országot az igazságos Mátyás. Hát amint mënt, ëgy hëgy aljába, ëgy erdõ szélén vót ëgy rosz kapu, labodás kapunak híják. Az a labodás kapu, ahol ritkán van dësзка. És odahajtott, a ló feje bënt vót, a gyèrèk, a házigazdának a gyèrèke kapu aljába. Nem lát Mátyás király sënkit.

- Halló, ki van bënt?

A gyèrèk mëgszóalt:

- Másfél embër és ëgy lófej.

Mátyás király gondolkozik: mit jelent?

- Hát apád hol van?

- Apám elmënt vadászni. Amit mëgfog, azt otthagya, amit nem fog mëg, azt hazahozza.

- Hát anyád hol van?

- Elmënt a szomszédba kölcsön sírni.

Gondolkozik Mátyás király, ezt mán elő kell adja az ő tizenkét tagú tanácsának.

- Mondd mëg, kisfiam, mit jelent a másfél embër és ëgy ló?

- Hát jó embër - nem tudta, hogy ő ëgy király- , hát a lófej, az bënt vót, az ëgy lófej, s én mëg maga másfél embër vagyunk.

- Hát mit jelent: apád elmënt vadászni, és amit mëgfog, azt otthagya, amit nem, azt hazahozza?

- Elmënt, bóhászkozik. Amit mëgöl, azt ott hagyja, amit nem, azt magán hazahozza.

- Hát mit jelent: az anyád elmënt kölcsön sírni?

- Hát a szomszédba mëghalt ëgy öregasszony, segít sírni, ha nálunk mëghal valaki, akkor segítenek itten is sírni.

Hazamënt a király, összehívta a tanácsot.

- Ezt fejtsék mëg! Aki nem tudja mëgfejteni, mindënki nekëm tíz aranyat pëngessën lë azokból a fejesëkból!

Hát ëgy së tudott mëgfejteni sëmmit, mindënki tíz aranyat lëtett. Tízszër tíz az száz arany.

46. MÁTYÁS, AZ OBSITOS KATONA

Mátyás király fölöltözött obsitos katonának, mēnt át az országán. Lásza, hogy egy gazdag embēr négy lóval szánt.

- Hát hogy mēgy, gazdaembēr?

- Vigan, nagyon vigan. Négy lóval, négy jó lóval.

Ēmēgy arrább. Szēgény embēr két gyēnge lóval küszködik, küszködik.

- Hogy mēgy a szántás?

- Elég nyomorúságosan. Alig viszik a lovaimek, gyēngék.

Mēgfordút Mátyás király, visszamēnt.

- Ugyē, jó négylovas, mér' nem adsz egy jó lovat segítségbe, hogy szántson ő is.

- Hát mit ér az a gēnya!

Visszamēnt.

- Adok egy tanácsot nekēd, mer' gyēngék a lovaimek. Elmész haza, és elhozod mind a két lovadat. Mēgértētted? Ēs mind a két ló árából kutyát vásárolsz.

- Már hogy adnám el?

- Ēn Mátyás király vagyok. Adok nekēd jegyet, de nē áruld sēnkinek el.

Vásárolj koloncos kutyát, vásárolj össze, ami csak létezik, fēlhozod ōket, ha fēlhoztad, keress mēg engēm!

Hát úgy is csinált. Mēgvētte a kutyákat, és elvitte Budára.

Közbe a király szót a szolgálójának, hogy ha jön egy embēr a kutyákkal, akkor azt mind vēgye mēg.

Hát a szēgēn embēr annyi pēzt kapott, hogy egy egész csordát vásárolt.

Mikor mēglátta szomszédja, azt mondja.

- Hát honnan neki a sok pēz?

Mikor mēgtudta, eladta az összes vagyonát, és mindē kutyát vett. Ő is elmēnt Budára. Árúta a király szolgálójának. Az nem vettē mēg, hanēm jó mēgverte, és azt mondta:

- Ēgyszēr vót Budán kutyavásár!

47. HÁROM BAKKECSKE

Ēgyszēr Mátyás király az urakval országlátogatásra indult. Mátyás király nem sajnálta sēnkitől a szót. Mēgszólított mindēnkít, bárki vót és mi vót. Ēs mēgismerte az első szóból, hogy katonája volt-ē, vagy nem. Mēgszólított egy öregēt. Azt mondta az öregnek:

- Tisztēsség, öreg!

- Köszönöm az asszonynak.

Gondolkodik, mēgint tovább:

- Hány pēzt keres?

Azt mondja:

- Hat pézt keresék.
 - Hát mennyit köt?
 - Két aranyat kötök.
 - Hát a másik négyvel mit csinál?
 - Sárba dobom.
 - Hát messzi-é a messzi?
 - Már csak a lovam orráig!
 - Hány a harminckettő?
 - Mán csak tizenkettő.
 - Hát még tudná-é fejni a bakkecskét?
 - Még én!
 - Eztet még nő mondja az uraknak, amíg a képemet nem mutassák meg!
- Mátyás király észrevette, hogy az egézből sémmit se értettek, elindult tovább, az urak utána.
- Mondjátok még, mit beszéltünk!
 - Mink sémmit se értettünk.
 - Jó pénzé nagy jutalmat adok annak, aki megfejt.
- Bizon, nekiálltak megfejtetni, de nem tudták megfejtetni. Mэгtaláták az öregét, megkérdezték:
- No, öreg, magyarázza még, hogy mit mesélt őfölségivel!
 - Hát én megmagyarázom, ha a képét megmutatják!
 - Hát én milyen képet tudok mutatni?
 - Azt, amire az arany ki van nyomtatva.
- No, még is egyeztek tíz aranyért.
- Hát az első azt mondja:
- Tisztesség, öreg!
 - Tisztesség az asszonynak, azt feleltem, mert az asszony mos rám, és tisztán tartja a ruhámat, és a tisztaság az tisztesség.
 - Hát mit jelent az, hogy hány pézt keres?
 - Hát az azt jelenti: hat pézt keresék, kettőből élék, és négyet a fiamra kötök, és az annyi, mintha a sárba dobnám.
- Hát ki is fizették neki mindjára a tíz aranyat, amiből megalkudtak.
- Hát mit jelent az, hogy hány a harminckettő?
 - Hány a harminckettő annyit jelent, mikor húszéves voltam, akkor harminckét fogam volt, mire megöregedtem, még csak tizenkettő van.
 - Hát hogy még tudná-é fejni a bakkecskéket?
 - Még - azt mondja -, tíz aranyé.
- Nem is sokallták a tíz aranyat, mindjára' lépéngették a tíz aranyat.
- No, most mi az, hogy még tudná-é fejni a bakkecskét?
 - Éppen most fejtem még magukat!
- És itt a vége.

48. ÉGY GULYÁS MEGTANÍTOTTA MÁTYÁS KIRÁLYT BECSÜLETRE

Mátyás király körutat csinált, határokba, legelőn, mezőkön. Hát úgy eltötötte az időt, észre sē vette, mikorra már leestelődött, mán jó sētét lett.

- Ejnye, ejnye, de megkéstem!- siránkozott magában Mátyás.

Méglátott egy tűzfényt, odaért, a juhász az észtenánál főzi a vacsorát.

- Illédelmes jó estét kívánok!

Fogadta juhász becsületesen.

- Foglaljon helyet, vándor bácsikám!

Jólesett Mátyásnak ez a hangulat.

- Éppen jó birkapaprikást főzök.

Mikor kész vót a birkapaprikás, megszólitotta a juhász vendégét. Nem is álmodtam, hogy az Mátyás király. Szédett a juhász magának, szédett a királynak is. A kanálba olyan hús volt, ami nem tetszett: a kés heggyivel visszalökte.

A juhász megfordította a kést, és kés fokával a keze hátára ütött, de jó nagyot.

- Tanulj még becsületre, amit kivészél, azt nē tēdd vissza!

Mátyás visszavette, nem is érezte sértve magát. Jól vacsorázott, reggel félkelt, elköszönt a juhásztól, köszönte a barátságot és a szállást. És az útja Pestre fordult.

- Nē felejtse el, én Mátyás királynak a vargája vagyok, olyan bocskort csinállok, amíg él, sosē szaggassa el.

Hát elmēnt Mátyás haza, és mondta:

- Ha jön egy ilyen és ilyen juhász, keresi Mátyás király vargáját, vezessétek hozzám!

Hát nem is olyan soká elmēnt a juhász Pestre, valamilyen baja vót, intēznivalója. Jelentkezett az őrségnél, hogy ő Mátyás király vargáját keresi.

Nem szól az ōr sēmmit sē, karonfogta, és fölvezette Mátyás királyhoz. Bélépēt, méglátta a kastélyba a gyönyörű szép szobákat, ott minisztērök sorba' dolgoznak, hát mikor bēvezették Mátyás király szobájába, Mátyás király rögtön megismerte a juhászt. De a juhász is a barátját. Lēültette Mátyás király, megtisztélte, becsülettel vette. Elrendélte Mátyás király, hogy délben birkahús paprikást csináljanak mind az összes urak részire. Nekifogtak a bēllérök, szakácsok, rēngeteg hivatalnoknak főztek, hatalmas tál birkapaprikást.

Mátyás megsúgta a juhásznak, tanítsa még valamelyik minisztērt bēcsületre. Hát úgy is történt, a juhász odaült a kazán mellé, ahol főtt a paprikás, és nézte, amikor szédtek a minisztērök. Egyik kés heggyével visszalökte a húst, de a kés fokával olyat koppantott az ujján, hogy félugrott, kihúzta a kardot, de a király rászólt:

- Të még vagy tanítva a rëndre. Èngëm is a juhász tanított mëg rëndre, amit kivészël, azt në dobd vissza!

Mëgtörtént az ebéd, no, azt mondja Mátyás a juhásznak:

- Hallod, jó barátom, hogy szoktál të állni, mikor legeltetöd a birkákat, s nézöd, mëgvannak-ë, hogy vannak?

Hát a juhásznál vót a bot.

- Rátámaszkodok, mëghajlok, és így nézëm!

Rátámaszkodott, ráterítette a szúrit, és nézte.

- Mindënki utánozza!- parancsóta a király.

Mindën miniszter rá kellött terítse a hátára a juhásznak a palástját. Már alig tartotta juhász. Akkor Mátyás király kivëtt tíz aranyat.

- Gazembër, aki a mentéjét nem váltsa ki.

Így a mentéért tett lë tíz aranyat, a juhásznak alig fért a mentéjébe a tíz arany.

Mátyás király mëgköszönte, hogy mëgtanította őt is, mëg az összes miniszterét. Az összes miniszterék ebből tapasztalhattak.

- Azt hiszëm, hogy ebből vëhet olyan bocskort, hogy soha életében el nem taposhassa!

Eltávozott isten hírevë.

49. SZËRËNCSE ÉS ÁLDÁS

Vót ëgy szëgény embër, annyi gyerëke vót, mint a rosta lika, és mindën nap mënt, és hozott ëgy pár szálfát, és piacon adta el.

Azt mondja szëréncsének a nemszëréncse (a két koma, két pár vót):

- Hát mért nem segísz ennek a szëréncsétlennek, mért vagy szëréncse?

- Hát majd ëgyszer segítëk!

A nemszëréncse mëgunta mindig könyörögni:

- Akkor majd én segítëk.

- Abból nem lësz sëmmi!

- Ide figyelj, szëgény embër! Nesze boszoly! (Tudja, mi az a boszoly? Zsëbkendő hatfelé kötve.) Vëgyél kënyeret, ënnivalót, és többet në lássalak mëg, hogy hordod a hátadon a fát!

Hazamënt a szëgény embër, de nem vót otthon a felesége. Hama vëtt ëgy köcsögöt, abba tartották a përnýt. A përnýt el szokták adni, összegyúlik a csutkapërnye, valamikor azt én is tudom, hogy használták lúgnak.

Aztán kimëgy az erdőbe, hoz fát, kimëgy a piacra. Jött a hamuvásárló, az asszony fogta a köcsögöt a hamunak, eladta a köcsögöt a pëzzel ëgyütt. Nem tudta, hogy van benne pëz.

- No, látod - azt mondja szëréncse nemszëréncsének -, mëgint csak mëgy fájé, biztosan nem vót szëréncséje.

- No, szëgény embër, mi az oka, hogy mëgint csak fáért jöttél eladni?

- Nem vót szerencsém, nem vót otthon a feleségem, bevitettem a köcsögbe pézt, az asszony eladta a köcsögöt.

- Ugyë, mondtam nekëd!

Hát már mëgint mëgunta a nemszerencsë, mondta neki:

- Komám, segíts már az embëren!

- Én pézt nem adok neki. Adok ëgy kis ajándékot, majd az hoz neki szerencsét.

- Hát mit adsz?

- Adok neki három diót. Itt van három dió, tëdd a zsebëdbe!

A zsebibe tette, nem értékélte, nem bëcsülte. Vót annyi gyerek, këllött vóna legalább mindëgyiknek ëgy, akkor is tíz dió këllött volna. El is felejtette.

Hát ëgy este jön, hozza a fát az erdëből, cipekëdik.

Valami úgy fénylik, úgy fénylik valami az ëgyik gyerek kezibe. Nézi, hát valami jó dolog lehet.

- Mit veszekëdtëk?

- Én talátam mëg azt a követ hamarabb!

- De én láttam mëg! - azt mondja.

- De én mondtam, hogy vëdd fël!

- Në veszekëdjetëk, në nektëk ëgy dió, nekëd is, nekëd is.

Mindëgyiknek adott ëgy diót, a kincsét a zsebibe tette. De ő së tudta, micsoda. Hazamënt kitette a zsebiből. Lëtette az asztalra. Olyan világosság lett, borzasztó, micsoda dolog az!

Jön arra a király, lássa, hogy olyan fényesség van az udvarban. Bëmëgy.

- Ugyë, szëgény embër, mivel világítasz olyan nagyon?

- Hát itt van ez - nem tudta, micsoda.

- Tudod mit, szëgény embër, adok nekëd ëgy malacot érte!

Gondolkodik a szëgény embër, ha ez malacot ígër, akkor a többet ér!

- Dehogy adom oda!

- Adok ëgy tehenet.

Gondolkodik: á, nem, ez többet ér.

- Adok mëg ëgy lovat is.

- Fëlsëgës királyom, nem adom oda.

Hát elmënt a király, másnap küldött küldöncöt, mënjën el!

- Tudod mit, szëgény embër? Add ide azt a darab követ, úgyse vëszëd hasznát, adok nekëd ëgy véka aranyat.

Mëgöruült a szëgény embër, kapott ëgy véka aranyat.

- Vëgyél mindënt, ami këll!

A nemszerencse nem tudott segíteni, de a szerencse segített: a három dió. Boldog lett, éltek boldogan, nem këllött többet hordani a fát a hátán.

50. SZÉGÉNY EMBÉR KAKASKÁJA

Vót egy szegény embër. Gazdag szomszédja vót. Olan nagyon veszekédött a szegény embërrë, hogy a kakaska mëgin' a kertben van. Mëgharagutt a szegény embër, azt mondja:

- Tudod mit? Elviszëm a királynak.

- Mëg vagy të bolondulva? - mondja a felesége. - Hát annyian vagyunk, egy kuckóval, hát mëgfőzzük, mëgësszük.

- Nem, elviszëm a királynak, hátha valami jutalmat kapok

Hát úgy is történt, mëgfogta a kakasát, ő mëg elmënt királyhoz.

Király fogadta.

- Felségës királyom, hoztam egy kis kakast ajándékba - azt mondja -, mëgfőzik, mëgëszik.

Azt mondja:

- Nem úgy van az, szegény embër! Odaadjuk a szakácsnének, lëvágja, mëgfőzi, és fëltálalja nekünk.

Hát így is vót, a szakácsné elvitte, mëgsütte, egészbe kitétte az asztra.

- No, szegény embër, heten vagyunk, én, a feleségëm, két fiam, két lëányom és të. Hét felé oszd el a kakaskát, hogy mindënki lëgyën mëgelégëdve.

- Jó van.

Fogta a kést. Lëvágta a fejit. Odaadta a király eleibel.

- Királyom, të vagy a fej az országba, a házba, tied a feje!

Lëvágta a nyakát, odaadta a királynénak.

- Itt van, felségës királyné, itt a nyaka, a fej a nyakon forog, ha nincs nyak, nincs fej së.

Rëndbe van. Lëvágta a két lábát, ëgyiket az ëgyik fiúnak, másikat a másiknak:

- Ti szerettëk labdázni, futbalozni, nektëk jó láb këll, hogy szaladgáljatok.

Lëvágta két szárnyat, ëgyiket az ëgyik lëányoknak, másikat a másiknak:

- Repüljetëk, mint angyalok, s a többi az ënyim.

A király nagyon mëgörrült az osztásnak, hogy ilyen okos a szegény embër.

- Ezért mëgjutalmazlak!

Hozott neki ëgy zacskó aranyat.

- Eridj haza, és építs, de në szólj sënkinék sëmmit!

Hazamënt, vëtte az anyagot, kerítést építëtt, házat javított. Mëglátta szomszéd.

- Ugyan az a kódus miből épít? Hát nincs mit ëgyën, most mëgis épít, kerítést csinál. Honnét nekëd ez a pénzëd?

- Hát a krédlit eladtam. Elvittem a királynak, mëgajándékoztam, és adott ëgy zacskó aranyat.

- Viszék akkora három nagy kakast oda – gondolta a szomszéd.

Három nagy kakast elvitt a királynak, a király kapcsót a dőgon.

- No – azt mondja –, add oda a szakácsnének, készítse el, majd aztán a többit meglássuk!

Hát odaadta a szakácsnének. Az mind a hármat megsütötte, az asztalra adta.

- No, egyenként oszd el!

- Hát, felségés királyom, én annyi kakashúst észék, nem is osztom el. Én elvészem a fejít, a lábát, sovány húsát, ti egyétek a javát!

- No – azt mondja a király –, azt hitted, nekem nincs mit enni? Hoztál nekem kakast, magadnak elvészéd a ruskót, nekünk adod a javát, az nem helyes. Nyomban megbüntetlek. Huszonötöt verék a fenekédre. Elmész haza, kapsz egy felszólítást, ha nem jössz el, tudhatod, hogy a hajdúkkal megyék utánad.

Nagyon elkeserédett a gazdaembër.

Gondózkodott a király, hogy mit csináljon. Mëgfejëm én a gazdaembërt, hogy ekkor és ekkor jöjjön el a tárgyalásra. Összeszedte a minisztëréket:

- No, döntseték a gazdaembër gazdagodásáról!

Hát gondolkodnak a minisztërék, mit csináljanak.

- Mind úgy döntöttünk, ha ó nem tudott elégét tenni becsület útján, fizesse mëg az összes fáradságot!

- No, jó' van, elhagyjuk a tárgyalást!

Mëg nem végezte bë a kerítését, a gazdag embërék kiszórták a krumplit. A szëgény embër nem tudott írni, lërajzolt ëgy nagy házat, ëgy kis házat, krumplibokrokat. Elvitte a kérvényt. A gazdaembër visszajött, lëcsukta öket a király

- Nézzed, szëgény embër, az összes kérvénynek a tartalmát.

- Hát ez az én házam, ez a nagy ház, ez az én kertëm, itt a krumplibokrok mëg az ő disznai.

Hát őt is nemsokára hívták. Mëghívták a minisztërék a szëgény embërt, a gazdaembërt, mondja a minisztëréknek:

- Ezt a kérvényt olvassátok el! Aki nem tudja elolvasni, az ëgy marék aranyat këll, hogy adjon!

Hát olvassák, nem tudják elolvasni. Először a király adott ëgy marék aranyat, sorjába rakták: tizenkét minisztër, tizenkét marék arany.

- No, gazdaembër, olvasd el!

Hát ő së tudta.

- Add a marék aranyat ide!

No, akkor a király elolvasta.

A szëgény embër nagy házat, vagyont szerzett, és mindën szomszéd, éljeték békességbe!

51. CÍM NÉLKÜL

Vót egy nagyon gazdag embër, de családjuk nem volt. A szomszédba egy fiatal pár, ott sè volt család, de mindig ènélketek a fiatalok. A fiatalok játszottak, ènekèltek. Azt mondja a gazdaembèrnek a felesége, a férjinek:

- Hallod, milyen szépen ènekèlnek azok a fiatalok? Mink mindig úgy civódunk, mint kutya a kerítés közt.

Nem szót az embër sèmmi sè. Gondolt az embër egyet. Annyi pénze vót. Egy köteg pézt összekötött, és átvitte.

- No, szomszéd, olyan szègényék vagytok, mint a templom egere, hát itt van egy köteg pénz, csináljatok, amit akartok. Vègyetèk mindènt, ami köll a házhoz.

Mègköszönték. Elmènt a gazda haza. Hallgatzkodik, mit csinálnak a szomszédba. Nem játszanak, nem nevetnek.

- Adtam én nekik gondot!

Fölültek, megszámlolták a pénzt. No, azt mondja az embër:

- Vèszèk két tinót, szekeret, fòdet, és gazdálkodunk, hogy termeljünk, lègyèn mindènünk!

- Azt már nem, elòszò' èngèm fòlòtòztetsz mindèn szép ruhába, a konyhába bèvásárosz!

- Hát akkò nem jut arra.

Összevesztek. Kimènt az embër, mérgeleòdik, bèjön. Azt mondja:

- Asszony, vèszünk fòdet, igát, és dógozunk.

Hú, nagy szájjal és kiabál:

- Èn lèszèk a konyha gazdájaja, vagy tèt?

Veszekèdtek. Azt mondja a gazdaembèr a feleséginek:

- Hallod, mi van ott? Veszekèdnek ám! Hát ezt a pénz csináta ám. Adtam nekik gondot, hogy törjék a fejüket, hogy köll gazdálkodni, hova tègyék a pézt.

Ègy nap fèlkelt a fiatalasszony, összekòtte a pézt, azt mondta:

Átviszèm, ègye mèg a fene a pèzèdet, sèmmi sè kò. Nincs boldogság, mèg a pèz sè segít.

Bèdobta.

- Csak èljünk boldogon tovább.

Itt a vége.

52. CÍM NÉLKÜL

Mikor én legény vótam, meghallottam, hogy a törökök nagyon üldözik a magyarokat. Lóra ültem, elméntem a törökökkel szemben háborúzni. Ám nyírtam én a törököket, csak úgy hullottak előttem. Egyszer csak egy török ágyú ellötte a lovamnak a hátúját, lügrottam a lovamrú, beleszúrtam egy ágat, egy zód ágat, kezdett nőni. Olyan gyorsan megnőtt, de én akkor legényesen, és csak úgy nyírtam a törökök fejit lē.

Hát eljött az este, mindnyájan megéhéztünk, mert legalább vót ott száz harcos, nyírták a törököket. Ej, nagy tüzet csináltam, hogy vacsorát főzzek. Egy nagy üstöt, biztosan, hogy volt száz liter, megtöltöttek vízzel, felfőtt, beleöntöttem a málélisztét, elvettem egy nagy husángot. Elkezdtem keverni, keverni. Mikor már kész volt málé, durr, odalöttek a törökök. Megharagudtam, megfogtam azt a nagy üstöt, úgy visszavágtam törökökkel szembe, hogy vagy száz törököt lēforróztam.

Aztán odatettem egy másik kis üstöt, főztem egy nagy üst málét, egy nagy husángval jó keményre megkevertem, lēvettem a kötőfék szárnyát, nagy szelet málékat vágtam, úgy laktunk málékkal, hogy csak úgy törődöztünk. Itt a vége.

53. KÖRÜLÓ

Egyszer vót, hol nem vót, nem hetedhét országon túl, de mégis valahol vót, volt egyszer egy embēr, Kis-Ázsiában, Törökországban vót egy híres rablóvezér. De nem is olyan rablóvezér volt, aki kirabolta a népeket, vagy agyonütte, megnyúzta, hanem a Sanglibelli várban mindēn kereskēdō el kēllēt ott mēnjēn, ezeket igen megrabolták, megvámolták, de a török szultán borzasztó ellensége vót ennek. Kézre kerítette, kivégezte vót. De annak idején a Sanglibelli vár ős sziklahēgy a tenger mellett. Elhaltak körülötte a társai, egyedül maradt mind fiatalebēr még. Mēgnősült, a felesége ott maradt a várban, török vót, ő mēnt végezni a dógát. Ha társat akart szērēzni, elmēnt a sanglibelli vásárra, és megtalálkozott egy jó barátjával, aki kiöregēdēt a társaságából. Nagyon szerette, az is szerette.

Kérdezte:

- Hogy vagy, Körüló?

- Egyedül vagyok. Nem kéne nekēm sok, csak kettő, de őszinte.

Hát honnan tudjon szērēzni?

- Itt van a vásáron a leggazdagabb mészáros kereskēdō, ami létezik Kis-Ázsiában, annak van egy nagyon szép szál fia, aki szintēn haragszik, és gyűlöli a török szultánt. Próbáld még, ha el tudod rabolni, szērēncse lész vele.

Hogy tudja megfogni, hogy el tudja rabolni?

Hát jött a mézárósnak a fia, kérdezte, mit kér a lóért. Első osztályú ló volt.

- Ülj föl a hátára, próbáld meg, majd ottan megalkuszunk.

Félült a ló hátára. Körülő föl pattant a nyeregbe, és elvágatott. És nem bírt hánykolódni a fia, mondta a fiatal embernek:

- Nő búsulj, én Körülő vagyok, és jót akarok. Én hallottam az arab hős vitézről. Honnan ismerném az arab hős vitézt, akinek leghíresebb lova van a környéken, aki legjobb kardforgató! Az utasított engemet, hogy rabójalak el.

Mikor észrevette a mézáros gazda, hogy oda van a fia, elrabolta Körülőt, tépte a haját, megszagatta a ruháját.

- Ki tudja megfogni, hogy utolérje, és megszabadítsa a fiát? Annyi aranyat adok, amíg él, el nem használja.

Sénki nem jelentkezett, azt mondják:

- Szólítsa meg az arab vitézt, ha az elvállalja, a legjobb lova van a környékbe. A hős, talán az vissza tudja hozni.

El is vállalta, utánanyargalt a nyomába. Körülónak a lova nyargalt, de nagy volt a tehér, ketten ültek rajta, az arab vitéz megközelítette egészen. Nagyon jól elnyargaltak. Mikor észrevette Körülő, hogy utoléri, megfordult. Kihúzta a kardját, akkorra az arab vitéz is utolérte, de nem csak a kardforgatáshoz értett, hanem a lantpéngetéshez is. A lantot péngette, és énekelt:

- Arab vitéz, nő támadj karddal rám,

Karddal sírom még nem áson,

Inkább légyél jó pajtásom!

Erre az arab vitéz is tudott ám lantot péngetni, öreg kardos vót, vissza-péngette:

- Hős Körülő, karddal sírod még nem áson,

Lészék nekéd jó pajtásod!

Kezet csaptak, és elmétek a Sandibelli várba mind a hárman. Véresküt tettek ott, kezdték tovább a nép fosztogatását, jobban mondva számoltak, vámoltak, mint ma a vámosok. Azt mondja egy napon Körülő, egy pár napra itthagya őket, nő is portyázzanak sēhol, mert nem ismerik úgy a helyet, mind ahogy én.

- Nő portyázzatok, elmegyék, meglátogatom a feleségemet, elmegyék, meglátogatom.

Ajisának hitták a feleségit. Mikor meglátta Ajisát, elájult örömben, ott vót égy pár nap. Réggel föl kelt Körülő, és azt mondta Ajisának:

- Fijad születik, légyen Ajvász a neve. Az a kanca, aki a lovam mellett van az istállóba, annak a neve légyen Iris. Itt van ez a kard, mikor tizenhat éves lesz a fiam, akkor üljön ló hátára, és keresse fél az apját a Sandibelli várban.

És avval elköszönt, és többet nem találkoztak. Mikor a gyermek sērdülő gyermek vót, mondja az anyja, hogy mit hagyott apád réád. A gyermek nagyon észbe tartotta, számolta. Mikor tizenhat éves lett, azt mondja:

- Anyám, én mindjárt tizenhat éves leszék, és add ide a kardot, amit apám rám hagyott, és félnyergelém az Iris lovat, és elköszönünk egymástól.

Sírt az anyja, de ő fölült az Iris lovára. Mēnt, maga sē tudta, hogy merre visz az út. Ahogy mēnt, lássa, egy nagy köszikla jobbról, balra a tengēr. Hadzsib mérges hullámai csapkodták a part ódalát, ott kell elmēnjēn. S ott, az ablakban volt bēnn a Sandibelli vár tetejin az arab vitéz.

- Kőrülō, Kőrülō, gyere, nézd, épp olyan lō, mind a tied, még a szōre is olyan.

- Vēgyétēk el rögtōn tōle!

Hát lēmēntek, hogy elvēgyék, de hát kardot húzott Ajvász. Az ablakból Kőrülō kiszōlt nagy mérgesen:

- Az én nevem hōs Kőrülō. Mēgyēk, összemarcangollak, széttēplek! - énekēlte.

A fiú lantolni kezdēt:

- Oroszlánnak oroszlán a fia, ha tē vagy hōs Kőrülō, bíz én vagyok a fiad.

No, erre lēszaladt Kőrülō, mēgōlelkēztek, tiszta haszon vót az apjának. Féltek ott a rēngetegben, és rēttēgēt a kōrnyék, már négyen bírták a Sandibelli várat. Fizettettek, akik éltek, fizettek. A vagyon lēhetēt tiszta aranyba. Azt mondja egy nap Kőrülō:

- Maradjatok, portyázhattok ti ketten, Azis és a vitéz, de Ajvásznak még nem szabad. Elmēgyēk egyre, kerülōk.

Bizony, csapdába került, a török szultánnak a janicsárjai észrevētték a lovast, nem tudták, hogy az Kőrülō, és elfogták.

- Ki vagy, mi vagy? Tē vagy Kőrülō?

Elvitték öregszultán elé, kiostálták őt is, de nem árult el sēmmit, úgy is mēg kell halni.

- Engedjētēk el a kezemet, engedjētēk, hogy jártassam mēg a lovom. Tōnkremēnnek a lovamnak a lábai.

- Nem engedünk el, hogy mēg nē szōkjél.

- Adok egy ajánlatot. Így sincs élet, úgy sincs élet - gondolta magába.

- Szúrjátok ki mind a két szememet, tēgyetek lōra, majd elvisz haza.

Tetszēt az ajánlat a török szultánnak, kiégették mind a két szemét, rátētték a lō hátára, és eleresztētték. Ahogy ballagott, tudta a lō az utat, észrevētték a társai, odanyargaltak. Mēglátták, ki van szūrva a szēme, össze van kötve a keze. Fōlszabadították, elvitték. Azt mondta a fiának:

- Húzd bē az istállót tiszta bőrvél, és egy esztendeig kúrálđ a lovadat, és esztendō után jelentkēzzél.

Még a szellō sē tudott bēhatolni, kúrálta a lovat. Akkor eljōtt az apjához. Azt mondja az apja:

- Locsold fēl az udvart!

Fēl is locsolta, és jelentkēzēt az apjának:

- No most, fiam, űlj fēl, és háromszor nyargald kōrül az udvart, és akkō gyere ide át, eleimbe.

A fia háromszor körülnyargalta az udvart, az apja elé állt.

Mégtapogatta a ló patáját.

Hát még egy kis sárt talált a lábán.

- Még egy esztendeig kúrálj, még a szellő sē tudjon bēhatolni!

Még egy esztendeig kúrálta, hazamēnt az apjához a lóval, körülnyargalta az udvart, a patáját mégtapogatta: sárnak nyoma sē volt.

- Most, fiam, űlj fēl, és eridj a portyaútra. Ha lēhet, ha sikerül, visszazērzēd a szēmem világát, de ha a török szultánt a kezdre kapod, fēlnyergelēd kutyájul.

El is vágatott a fia. Mēnt, maga sē tudta, merre, ēgyszēr egy nagy rengēteg kertēt látott, a szēmivel nem tudta bēlátni a szultán rózsáskertjīt. Nem tudta, hogy a török szultánnak a rózsáskertje. Lēlépett a lováról, lētépett egy rózsát, és fogta a kezibe, de már jōttek a janicsárok.

- Ki vagy tē, mi vagy tē?

- Nem tudom, eltēvedtem, soha nem jártam életēmben erre.

- Nem ismerted Kōrūlót?

- Hīrit sē hallottam életēmben, erre sosē jártam, el vagyok tēvedve.

Nem hittek neki, elvezették a török szultánhoz. A török szultán vallatta:

- Ismerted-ē Kōrūlót?

- Dehogy ismertem - neki is azt mondta -, hīrēt sē hallottam. El vagyok tēvedve, szēgény vagyok, nincs sēmmi vagyonom, ez az ēgyedūli kincsēm, a lovam, és azt sē tudom, hol járok.

Nem hittek neki. A lovát elvették, bētették az istállóba, mēgkōtözték. Ős bēzárták három ējjel, három nap, de a lovának nem tudtak ēnni adni, mert a ló olyan vót, hogy arra az embēr nem tudta a kezēt rárakni, de soha, csak ēgyedūl Ajvász.

Azt mondja:

- Hívassátok a török szultánt, vagy vezessetek a török szultán elé! Őn is elpusztulok, a lovamnak sēmmi hasznát nem vészitek, ahhoz még embēr nem nyúlt. Lássátok, hogy sē nem iszik, sē nem ēszik.

Rúdról karóra akasztják az itatót, akkor sē vette el az italt.

- Engedjete el, űtessetek fēl a ló hátára, kössétek fēl a kezemet, nē mēnjēn tōnkre a ló, jártassam mēg az udvarba, akkor mēgint zárjatok vissza!

- Hát, hogy mēgszōkjél!

- Őssze lēs kötve a kezem, a kapu bē lēs zárva, hova tudjak mēgszōkni? Nem magam sajnálom, hanem a lovamat sajnálom.

Tetszett az ajánlat a szultánnak, fēlült a lovára, bilincsbe tették a kezēt. Háromszor körülnyargalta az udvart, és negyedszēr, amikor indult, fūlibe sūgta a lovának:

- Ődēs lovam, bosszuld mēg apámnak a vakságát, és nekünk nagy házunkat! Ŭsd, vágd, űgy elűsd a török szultánt az udvar közepiben, hogy izzē-porrá szakadjon, ugorj kōrōsztūl a kapun! Most mutasd mēg, hogy mit tudsz.

Avvâ oly sëbësen szaladott a török szultán az udvarban, de a ló utolérte. Egészen miszlingbe szakadt a feje. A kapun kërësztlugrott a ló, és elvágatott. Vágtatott a lován sëbësen.

Aziz és a társai mikor mëglátták, hogy vágtat, messziről mëgismerték, hogy ki jön erre. A szultán janicsárjai kötelet húztak elé. Vágtattak a lovak, mind agyonverték a janicsárokat. Így szabadították ki Ajvász, és elmëntek a Sandibelli várba. Elmesélte az apjának, hogy a török szultánon bosszút állott, vakságába a török szultán többet nem támadja.

- Olyan sebët rügott a lovam rajta, széjjelmënt a fejë.

- No, fiam, akkor ülj a ló hátára, és eridj, és hozd el Alisát mëg édësanýadat!

Elmënt Alisához, elvëtte a gyönyörü szép léányt, éltek boldogan. Mëg ma is fëlcsendül Kõrülõ éneke a Sandibelli várnál.

54. CSIKÓSBOJTÁR ÉS A TÖRÖK KATONA

Valamikor, amikor még a törökök adták az igazat, Marosvásárhely még falunak számított, akkor vót, mint Majcsán. Vótak szélsőséges házak, szëgényëk közt vót ëgy szëgény szitakõtõ, annak vót ëgy szépsëgës, gyönyörüsëgës léánya, akire úgy vigýáztak, mint a lámpafényre, vagy mint a gyërtyalángra.

Vót ëgy csikósbojtár, aki akarva, nem akarva hozzá illõ volt, derék szép legény vót. Ha csak legeltette a csikóit, arra jártatta addig, amíg mëg nem látta, a szëme mindig az ablakon vót. Hát mi történt ëgy napon? Bëkõszõntõtt a szitakõtõhöz ëgy török, ëgyszerü kocsis katona, és kért kõcsõn ëgy kocsikëreket, mert eltõrõtt a kocsikëreke. Ha lehet, adjanak ëgy rudat is, mert a rúd is eltõrt. Jólelkü vót a szitakõtõ, azt mondta, ott nyújt-sak sëgítsëgët, ahol kërik. Így úgy elkezdtek montirozni a kerekët a vállára, és mëntek a kijelõlõ helyre. Alig mëntek el két utcát, a török katona mëgfordút, visszanyargát a török katona, fõlnyalábolta, visszanyalábolta a gyönyörü szép léányt, és Szëged irányába vëtte az irányt.

Mikor a léány az ijedsëgbõl fëlocsúdott, ëgbë kiáltó sivalkodásba kezdëtt, úgyhogy mëghallotta csikósbojtár, de nemhogy csak mëghallotta, hanem mëg is értette, mëg is ismerte a szerette hangját, mint az ékelés, gyorsan nyerëgbe ugrott, és vágtatott a török katona után, de annak is jó futó lova vót, kapkodta lábait. De nemsokára mëgkõzelítette, utolérte. A török katona visszakiabálta:

- Fordulj vissza, ahonnan jõttél, ameddig szépen vagy, ameddig nem jön mëg a bajod.

De a csikósbojtár elõrántotta a fegyverit, pányvakõtelet, hurkot vetëtt, és ëgybõl lërántotta a török katonát a lóról, a léány a lovon maradt, és avval mëntek visszafele. Hamarabb visszaërtek, a szitakõtõ a fiával ëppen akkor

zúgolódott és haragudott, hogy az átkozott török katona lóvá tette őket, hogy tönkretégyék a drága szép leányukat. Akkorára értek ők is haza. Mindjárt elkezdtek ütlegelni ám a török katonát, a török katona könyörgésre vette:

- Nő bántsanak, mer engémet egy féljebb való tiszt, aki szerelmes lett a leányukba, kényszerített, hogy rabójam el. Én még úgy gondoltam, nem olyan nehéz elrabolni senkit se, mert engem is akkor raboltak el, amikor még nem tudtam beszélni, a kóborgó török katonák. Hogy én be tudjam bizonyítani, hogy el vagyok rabolva, nem vagyok török, fölhúzom az ingem, van a hátamon egy kopaki barna szemölcs.

Félhúzta az ingét, meglátta a szitakötő a hátán a szemölcsöt, és akkor sírni kezdtek: ez az ő fiuk, akit elraboltak a törökök annak idején, mikor még karonülő volt, és jöttek a vásárról hazafelé. Örömükbe sírni kezdtek, csikós legény is, aztán örvendeztek, örült, hogy boldog lett, megmentette a szép leányt a töröktől, és boldoggá tette őt is, még az egész családot. Még ma is élnek, ha még nem haltak.

55. CIGÁNYLÉÁNYT AKART ELVÉNNI A KIRÁLYFI

Vót egyszer egy királyfi, aki cigánylányt akart elvénni.

Égyre mondja király:

- Nő szégyenítsd a nemzetünket, hát királylányt végyél el!

- Nem bánom én, édesapám, akármit mondtok, ű elvész a cigánylányt, mert a cigánynak még a feketéje is szebb!

Hát ráhagyták, megnősút. Hát eljött az idő, a királyfi köllött, hogy mēn-jēn tárgyalásokra, nem vót mindig otthon. Mēghagyogatta a portásnak, nagy figyelmet szentēljēn arra, nēhogy valami baja törtēnjēk a királynénak. Ahogy sétálott a folyosón az űr, mindig hall valamit:

- Bőbőbőbő.

Nem tudta elgondolni, nem tudott mindēnt kiérteni, hát mán nem bírta tovább túrni, mēgmondta a királyfinak.

- Felsőgēs királyfi, valami nincs rendbe a maguk családi kōribe!

- Hát mi az, ami nincs rendbe?

- Mikor király űrfi elutazik, mindig valamit morog a felesége.

- Hát mit morog?

- Nem tudom kiérteni!

No, egyszer elfelejtette bēzárni az ajtót, egy kis nyílás vót. Nem is álmodott, hogy nētán az űr észrevēszi. Csinát egy cigántarisznyát, nyakába akasztotta, és a székēkre egyikre kēnyeret, másikra kalácsot, harmadikra húst, negyedikre kolbászt, ötödikre pālinkát, hatodikra bort, szalonnát tett. És akkor mēnt szēkről szēkre.

- Adjatok a szegény árvának! - azt mondja. - Olyan éhes már, egy hete nem evétt.

Jár az asszony széktől székig, akkor megajándékozta.

- Köszönöm szépen!

Akkor beletette a tarisznyába. Akkor ment a másikhoz.

- Egy kis szalonnát is adjanak, légyének szívesek! Má' olyan régén nem ettem szalonnát.

Akkor adtak szalonnát, úgyhogy a tarisznyáját megpakóta, mindenhol meghajolt. Akkor lévetkézett, és eldobálta a szemébe. És ezt az őt megfigyelte. Akkor jelentette a királynak. Lesse ki, és hallgassa ki!

- No, ha tē már avval vagy, hogy kérégetsz, pedig nem kell, hogy kérégessél, mert mindēn van, de má nem szeretlek.

Azonnal összepakolta, és elvitte a háztul a feleségit.

A kutya még a cigány a szőrit elhagyja, de a szokását soha.

56. AZ ÖRDÖG MĒG A KANÁSZ

Vót egyszerű egy szegény embēr, de olyan szegény vót, mint a templom egere. Hát fölragott kanásznak, örözte a csapat disznót, egyszerű odament az ördög. Azt mondja:

- Jó napot, szegény embēr, tied ezek a disznók?

- Én kanász vagyok. Csak őrzöm.

- Tē értesz a disznókhoz, csapjunk össze! Én vészek egy csapat disznót, és gazdálkodunk.

- Jó' van - egyezett bele a kanász, elmēntek, vettek egy csapat disznót, bētették egy ólba.

Hát a szegény embērnek nagyon kevés pénze vót. Vēt valami betegēket, párat, s egybeeresztették őket. Réggel azt mondja az ördög:

- Hallod-ē, kanász, valamit elfelejtettem az este. Bēzártuk a disznókat, nem jegyeztem még az ényéimet.

- Nem baj, én megjegyeztem az ényimeket. Én mindēgyiknek a farkát megpēndērítettem. Amelyiknek pēdēr a farka, az az ényim, amelyiknek nem pēdēr, az a tied.

Nézik, mind pēdēr, hát alig maradt egy pár, a szegény embēr vette beteg disznóknak léállt a farka, az maradt az ördögnek.

Hú - az ördög azt mondja -, de bēcsapódtam! Még egy próbát csináljunk!

Bēvetett egy nagy tábla búzát. Azt mondja:

- Mēgért a búza. No, szegény embēr, melyik részit választod a búzának?

- Én nem vagyok olyan elégtelen! A fōlsót, amit még tudok markolni két kézzel.

Őrült az ördög, hogy a szegény embēr nem vész el sokat, neki megmaradt a szalma. Hát nem adott sēnki sēmmit a szalmáért! Hát haragudott

- Nem baj, édesanyám, csak bízza reám!

Harmadnap hazajön:

- Jaj, édes fiam, nem lesz ebből sémmit!

- Bízza csak reám.

- Jó estét, jó estét, hát hányan dolgoztunk?

- Ketten, édes fiam, ketten.

- Akkor, édesanyám, ketten észünk.

Éttek. A fiatalasszony nézte. Másnap mégim elmént dolgozni, este mikor hazajött:

- Édesanyám, hányan dolgoztunk ma?

- Ketten, fiam, ketten.

- Akkor mégim csak ketten észünk.

De már olan éhös a léány, hogy kopognak a szémei.

Harmadnap elmént mégim. Azon az estén:

- Édesanyám, hányan dolgoztunk?

- Ketten, fiam, ketten!

De ám nem bírta az étlenségét, megszólalt a léán:

- Hát dolog az, ha egy védér vizet hozok?

- Dolog, léánkám, dolog.

- Hát dolog az, ha a tűzhelyre aprófát késziték?

- Dolog, bizon, dolog.

- Hát dolog-ë az, ha a tehenkét mégfejëm?

- De még mennyire dolog.

- Dolog-ë, ha összesöpröm az udvart?

- Dolog, biz a, fiam, dolog.

- Hát, dolog-ë, ha a kertbe meglátok egy burjánt, kihúzom?

- Dolog, bizony, dolog,

- Hát akkor ezt én mind megcsináltam.

- Akkor gyere, egyél, fiam, velünk!

Attól a perctől mindén nap réggel első dolga volt, hogy hozzon egy vidér vizet, megfeji a tehenkét, tűzhelynek aprófát vágni és sèperni az udvart, szorgalmaskodott. Olyan szorgalmas fehérnép lett, úgy meggyarapodtak, hogy csudájára jártak, hogy miből gazdulnak annyira. Olyan szorgalmas fiatalasszony lett. Örültek, és boldogok még ma és, ha még nem hal-

58. CÍM NÉLKÜL

Égy régi ausztria-magyarországi huszárnak elfogyott a pénze, hogy tudjon pénzhöz jutni, kért a barátjától két koronát kőcsön, majd a legközelebbi alkalommal megadja. A két koronát a zsebibe tette, és elmént, vigyázkodott. Pesten meglátott egy kis, alacsony fűszerüzletét, bémént oda. Nem vót bënt sënki, csak a kereskedő. Nem szólt a kereskedőnek sëmmit, csak vigyázkodott, nézte a szemivel, tetőtől talpig kísérte.

- Úgy tetszik, hogy maga az az embër, aki adott nekëm két koronát kőcsön. Ilyen szürke ruhás vót, mint maga, olyan fekete szemü, mint maga. És eljöttem, hogy megadjam azt a két koronát. Akkor ugyë, kereskedő úr, maga az az embër?

- Hát én vónák az. Én adtam a két koronát.

- No, tessék, akkor megadom a két koronát.

Odaadta a kereskedőnek.

- Köszönöm szépen - megköszönte, ez jól jött, hú, ha két koronát kapok ingyën.

Várt egy keveset, várt.

- Kereskedő úr, azt a két koronát kaptam, még is adtam, de zálogba itt hagytam a harminckét koronás órámat. Adja még nekëm az órát!

- Maga nekëm nem adott sëmmit.

- Akkor nem adta vóna oda ezt a két koronát! Hallották a tanúk.

Elmënt, és polgármestërnek fëljelentette, és rögtön küldték a hajdukot, és a kereskedőt fëlhívták polgármestërhöz.

Tagadta a polgármestërné, hogy ő nem kapott órát.

-Hát akkor mér vette el a két koronát, akkor az a huszár mé hazudott? Maga pëngesse lë a harminckét koronát az embërnek, ha nem, bë lës zárva.

Hát mit volt, mit nem tënnie, a kereskedő szépen a zsebbe nyút a harminckét koronát lépëngette.

59. A CIGÁNY ÜGYVÉD

Vót egy szëgény embër. Nem vót së felesége, së családja. Égy kocsmába járt állandóan. Nagyon takarékos vót, spórot, elhatározta, a legnagyobb takarékoságot fogja fël, hogy ki tudjon mënni Amërikába.

Hát össze is szëdött annyi pézt, hogy útnak indul Amërikába. Mëgkapta az útlevelet. Elmënt abba a kocsmába, ahol ő szokott állandóan jánni. Kért egy pálinkát, mëgitta, és kért három fött tojást vacsorára. Mëgëttë, kért egy pohár bort, mëgitta, és elbeszëlgettek a kocsmásossal, mert csak abba az egy kocsmába járt. Elköszönt tőle, kocsmáros së hozta fël a fizetést, hogy fizessën, ő is elfelejtette, úgy elfütyültek a beszédbe.

Elmënt. Mikor fölült a hajóra, eszibe jutott, hogy ő nem fizette ki a három tojást, és a pálinkát, és a pohár bort. Hogy őt mennyire bántotta, ő sénkinek adósa nem volt, mért tudta ő azt elfelejteni?

Most már mindëgy, kimënt Amërikába. Elszegödött bányásznak, dupla órákat csinált, és jó pár évre annyi pézt összespórot. Kiszámította: idehaza tud vënni húsz lánc földet, szép házat. Most már ő nem lész többet sënki munkása. Mëgy haza, házat épít, igát vásárol, és gazdálkodik.

Haza is jött, elmënt ahhoz a kocsmároshoz, ahol adós maradt. Nem is járt ő más kocsmába, mëgörü't a kocsmáros: hál' istennek, hogy hazajött, de kocsmáros is elfelejtette, hogy tartozik, de ő nem.

Bocsánatot kért a kocsmárostól, hogy ő akkor nem fizette ki az adósságot.

- Hát milyen adósságot?

- Hát ëgy pálinkát, ëgy pohár bort, három tojást.

Azt mondja:

- Mëgnëzëm.

Nem vót az fëlírva.

Azt mondja:

- Mëgván, itt van. Lássá, hogy itt van. Csak fëlirtam aztat.

- Hát akkor eljöttem, hogy fizessek.

Azt mondja:

- Várjon, majd elövészëm a cëruzát. Hát a pálinkára, a fël deci, ennyit hozott vóna neki a kamata, a pohár borra ennyi a kamat, de a tojásra, várjunk csak! A tojás, három tojás, három csirke, három csirke, három tyúk. Három tyúk ennyi mëg ennyi tojás, annyi csirke, annyi tyúk!

Fölszámította, akkorára mënt, hogy neki nem futta vóna a vagyont mëgszërézni, és ha ezt nem fizeti, bëpöröli. Elmënt és bë is pörölte. Elmënt az első tárgyalásra az amërikai. És elvesztette a përt, a bíróság a kocsmáros ódalára döntött. Nagyon elszomorodott az embër, mëg csak ënnivalóra së jutott a rengeteg sok pëzből. Mëgyën hazafele, lësütte a fejit, búsul és mëgyën. Szëmbe jött vele ismerös cigán, mëgszólította:

- Jóska, hát maga az?

- Hát én volnák az.

- Hát úgy el van szomorodva, lësütött fejjel mëgyën, hát mikor jött haza Amërikábó?

Mondja, hogy most jött haza Amërikából, ëgy hete, de milyen bajba esëtt.

- Aj, në búsúljon, lësëzék az ügyvédje. Én lësëzék az ügyvéd. Mikor lësëz a tárgyalás?

- Nyóc nap múlva lësëz a másik tárgyalás.

- Nëhogy elfeledkëzzën, itt és itt lakom, ha véletlen nem jelentkëzëk magáná.

De jelentkëzëtt a cigány.

- Ide figyelj, Jóska, el kell menni a tárgyalásra, és én öt percet fogok késni. Hány órákor lesz a tárgyalás?
- Kilenc órákor, délelőtt kilenc órákor.
- No, kilenc óra öt perckor fogok megjelenni. Ha kérdezik, hogy hol az ügyvédje, maga csak mondja azt, öt perc múlva itt lesz.
- Hát úgy is történt. Megjelent a bíróságnál, várják a tárgyalást.
- Hát hol az ügyvédje még?
- Mindjárt itt lesz, öt perc múlva itt lesz.
- Hát jön a cigány, cipel egy zsákba 15 kiló kukoricát. Azt mondja:
- Bocsánat, hogy megkértem, mer a tárgyalás után akarok elvetni egy lánc kukoricát, és megfőztem, hogy gyorsabban keljen.
- Azt mondja az ügyész:
- Hát főtt kukoricából nem lesz kukorica.
- A főtt tojásból sē lesz csirke!
- Összecsukták, fizesse az összes perköltségét!
- Igaza van az ügyvéd úrnak, főtt kukoricából nem lesz kukorica, de a főtt tojásból sē lesz csirke.

60. HÁROM KÍVÁNSÁG

Ēgyszer vót, hol nem vót, de valahol mégiscsak vót ěgy pár: fiatal cselédembĕr és felesége. Fialatok vótak, de családjuk nem vót. Nagyon szerették ěgymást, de a szĕgĕnyseg miatt sokszor idĕközĕnkĕnt ĕssze is zĕrdĕltek, de csak mind a szĕgĕnyseg miatt. Ēgy alkalommal a fiatalasszony hamarabb jĕtt haza a mezĕgazdasági munkából, mint a férje. Tĕzet is csinált szĕgĕny, s elgondolkozott magában:

- Istenĕm, miĕrt is vagyunk ilyen szĕgĕnyĕk! Nem tudom a férjemet mĕglepni ěgy kis jó vacsorával!

Oda is tĕtte a vizet valami kis leveskĕnek, amint így renyĕdik magában, ěgy surranást hallott, és elĕtte termĕtt ěgy tĕndĕr. Irtó mĕgijĕdĕtt, mert tĕndĕrt mĕg nem látott. Azt mondja:

- Fialatalasszony, nĕ féljĕn sĕmmit! Három kívánságot adok. Ahogy mĕg becsĕli a kívánságot, úgy vĕszi hasznát. Szeretnĕm tudni, hogy milyen hasznát vĕszi a kívánságának.

Gondolta magában: ez sĕmmi. Eltĕnt a tĕndĕr, ebbĕl űgysĕ lesz sĕmmi, de mĕgis valamit kívánjon.

- Hát lĕgyĕn ěgy szál kolbász!

Ahogy kiejtĕtte a száján, hogy lĕgyĕn ěgy szál kolbász, a kĕményĕn lĕereszkeedik ěgy szál kolbász, de jócskán zsír is benne, oda is tĕtte szépen, mĕgsĕlt a kolbász. Őrĕlt ám, hogy mostan rendĕs vacsorát fognak a férjivel ĕnni.

Haza is ĕrkĕzĕtt az ura nagy fáradtan, belĕpĕtt a konyhába, az a jó szag mĕgcsapta az orrát!

- Jaj de aranyos falat lesz az asztalon!

Mindjárt el is mesélte a férjinek, hogy járt.

- Egy tündér volt itt, és három kívánságot adott. Első kívánságom volt, próbára vittem, és nem kívántam mást, csakis egy szál kolbászt.

- Jaj, nagyon még kell fontoljuk a dolgot, hogy a másik két kívánság vagyont hozzon a házhoz!

- Hát akkor mi is légyen az a kívánság?

- Én - azt mondja az embér - lovat, tinót, disznót, szerszámot, kocsiszerszámot kívánnék.

Az asszony még egész más valamit tervezett. Az embér félidegésedett, hogy nem égyeztek még, hogy mit kívánjanak a második kívánságba.

De mán éhések sē vótak a nagy idegességtől. Elővette a pipáját, mégtötötte dohányval, odanyúlt, hogy kivész egy parazsat a pipájára, hogy meggyújtsa, elügyetlenkédtek, fölborította a lábost a kolbászval.

Az asszony kapkodott gyorsan, hogy kivégye a lábostól a kolbászt, és nem is tudta hirtelenjében, hogy mit ejt ki a száján:

- Jobb lett volna, hogyha az orrodra ragad, mint hogy félborítottad a kolbászt!

Azonnal az orrára ragadt, de azt lē kell venni. Hogy húzza lē? Nem akar lēválni az orráról a kolbász.

Azt mondja, a másik kívánságot nem kéne elszalasszuk.

- Lēvágjuk a kolbászt!

- De onnan nem lehet, én nem viselék bajuszkolbászt, hogy mindénki ne vessen, de tē sē csókolsz még.

Hát akkor mit is tudjonak kívánni?

- Kívánjuk, hogy jöjjön lē a kolbász az orrodról!

Odavót a két kívánság. A harmadik kívánság: mēnjēn vissza a lábostba a kolbász! Jól bēvacsoráltak, de bizony a három kívánság tōnkremēnt, tovább mēgmaradt a nagy szēgénység. Még ma is élnek, ha még nem haltak.

61. A SZÉKÉLY LEGÉNY MOLDOVÁBAN

Mikor én gyermek voltam Bukovinában, mondom apámnak, olyan ronda bocskorba járunk, sarubocskor vót, én elmēgyék bocskorosinasnak.

- Jó van, fiam, bocskorosmestēr nincs sēhol sē, csak Moldovába'.

- Hát akkor elmēgyék Moldovába!

Elmentem én gyalog. Gyalog mentem Moldovába, mēgtalátam bocskorosmestērt. Jelentkēztem.

- Fōlvēsszük, hogynē vēnnénk fōl, de három hónapig még kell tanulni a rendēt. Segítsél a mestērnének sōprōgetni, ott még vót ēgy kis éves csesemōgyerék, ott a pēlénkát kell mosni.

Mindént elvállaltam, csak vállaljanak el engem! Nem vót időm sémmit tanulni, állandóan a mestérnének kellött segítsek. Hát készült a házi ünnepe. Azt mondja a mestérné:

- Itt van az a nagy stósz tányér, vidd az előszobába ki.

De olyan szégény vótam, akkor még hosszi ingbe jártunk, alig vittem a tányérokot, emeltem, lőhajoltam, mert nehéz volt az a sok tányér, ráléptem az ingem sarkára, hasra estem. A tányérok összetörtek. Most mit csináljak? Ugrom Páltól levelet vettem, megszőktem.

Mėgyėk hazafelė, hăt valami gyerėkėk jătšzanak űtkőzben.

- Kuss, Pista!

Őn is odaálltam a gyerėkėk kőzė, elkezdtem jătšzani, kuss, Pista! Mire észrevėttem magam, hăt alkonyodik a nap.

- Jaj, Istenėm, mikor őrėk Moldovából Bukovinába?

Nem vót más hăttra, elindultam, amit az Isten ad.

Mėgyėk ės sėrdogálok. Ɖgy jólelkű asszony azt mondja nekėm:

- Mėrt sėrsz, kisfiam?

- Nem tudom, mikor őrėk Moldovából ki a határon.

- Jaj, oda jócskán kell gyalogolni. Hăt, gyere, itt hász nálunk, ės jó vacsorát kapsz. Rėggel űtnak eredsz!

Bėmėntem, lėűltetėtt az asztal mellė! Odatėtte a vizet, ahogy főzte a málėt. Annyi vizet főlrakott, akkora tál málėt főzött. Kavarta, kavarta, nagy dėszkára ráborította.

Bėjött az ura, hazajött. Az mėg juhász vót, ęg akkora bot a kezibe. Mit akar evvel a nagy botval?

- No - azt mondja -, Ungrue, ėsės vagy-ė?

Azt sė mondtam, hogy igen, azt sė mondtam, hogy nem. Eleimbe tėttek ęg nagy csėrėptálat, mėgtöltöttėk tejvel, mėgtöltöttėk málėval.

- Ɖgyél, Ungrue, ęgyl!

Ɖttem, ęttem. Kėgyetlenűl ęttem, de azt mondja:

- Ha mėg nem ėszėd, evvel a bottal fejbe verlek!

De mėg vót kötve az ingėm, jól megszorítottam a madzagot, a tejet ittam, ės a málėt raktam a kebelėmbe. Hăt akkor jó' kitakarítottam a tálat. Főlemelte a botot, hăt nem bot vót, hanem ęg nagy furulya. Elkezdte a románost húzni, a szőktetős két, a rizgőskét fűjta, az asszony már tudta a rėndėt, mert jól bė volt akasztva a román. Főlugrott az asszony, mėgfogta a kezemet, táncoltunk, nem ugrátunk. Mėgfogta a madzagot, a málė kezdett kiszőkďőšni.

- Az anyád, Unguru, azt hiszėd, kibabráltál velem?

Mėgijedtem ės elszaladtam. No, most hova mėnjek, már ėjel van. Mėntem ės a sőtėtben, mėntem, mėntem, hăt ęgyszėr csak látok valami sőtėtsėgėt. Nėzėm jobban, hăt az ęg nagy szalmakazal. A szalmakazalba vágok ęg lukat az ődalába, látom, hogy ki van vájkálva ęg luk, az vezet bė. Ide bė is fekűdtem, bėhűzódtram ės, őszekuporodtam, ęgyszėr csak jött ęg asszony, azt mondja:

- Itt van ez a sült tyúk, ez a liter bor, majd hozok pecsenyét is!
Jézus Mária, ez nem tiszta dolog! Nem tiszta dolog ez. Nekem ki kell, hogy menjek.

Kimásztam, fēlmásztam a szalmakazalra. Egy óra múlva hozta a pecsenyét, de oda, az én helyemre befeküdt egy oláj.

Azt mondja:

- Mēgētted a tyúkot?

- Nem is láttam!

- Idehoztam, idetēttem egy tyúkot, egy sült tyúkot, egy liter bort!

Hallgatszkonak ott lēnt, a szalmakazalon úgy erēszkēdtem lē. Szóhoz sē jutottak a szalmába, addig csúsztam, egyszerű kiszaladt a szalma a kezemből, rájuk estem. Fōlugrottak a rakásból, egyik jobbra futott, a másik balra.

62. A PROFĚSSZOR

Vót egy profēsszor, és elindult egy nyári napon űtra, és elērt egy folyóvizet, hát sēhol nem látott révést, aki átdobja a vízēn. Ott ereszkēdik a folyó szēlin egy csónakval egy halász. Azt mondja:

- Halász bácsikám, lēnne szíves, átvinne engēm a túlsó partra?

Itt beszélgetnek. Elég szēlés vót a folyó, lassan húzogassa az evezót.

- Ugyē, fiam, tud-ē írni-olvasni,

Azt mondja:

- Nem tudok, bácsikám!

Nem tudta, hogy az profēsszor.

- Elég baj, fiam, oda van a fele életēd!

Haladnak a vízbe' tovább, egyszerű csak akkora vihar jön.

- Ugyē, bácsikám, tud maga úszni?

Azt mondja:

- Nem tudok.

- Akkor odavan az egész életje!

A vihar fēlborította űket, a halász elfogta a grabancát a profēsszornak, és kihúzta. No, azt mondja:

- Most már elhiszēm, hogy nem csak a profēsszor tud valamit, mert becsűlni kell mindēnkit, amit tud.

63. A RÉSZĚGĚS FĚRJ

Ěgyszer vót, hol nem volt, Nēkeresd fālván túl, Bukovinában, a girbe-görbe utak mēntēn, a Szucsava folyó mellett vót egy szép kis falucska, és abban a falucskában ēlt egy fiatal pár. Mindēnki úgy tudta, hogy jó dolgos a fērfi, dolgos az asszon, de sēm mire nem haladtak. Mindig azon kesērgētt a felesige, mivel tudja ű kárpótolni azt a nagy hiányokat, mert a

férje mindent a torkán lëenged! Hát úgy is történt. Ha a férje tëhette, este-rëggel s rëggeltől estig mindig a kocsmába vót, s akkor hazamënt, mán messziről kiabálta:

- Aranyos feleségëm, de belém mászott a pálinka, aranyos feleségëm, de bëcsacsiztam.

- Nem baj, embër, az a miénk, amit mëgëszünk és mëgiszunk.

Ès még két pohárka pálinkát öntött neki.

- Igyál, ha jólesik.

Alig állt a lábán, mint a töltött zsák. Csak mëg kellëtt mozdítani, s eldölt. Lëfëküdt este, mikor hazagyütt, és nem tudott az életről másnap rëggelig sëmmit. Nem tudta, hogy ő létezik, vagy nem létezik. Ilyenkor a felesége lassacskán pótolta a kárpótlásokat. De az embër nem álmodott, és nem is sejtëtte.

Másnap mëgin' hazajött a kocsmából:

- Jaj, aranyos párom, aranyos feleségëm, de bëcsapódtam mëgint! Ez a pálinka de bëcsapott ëngëm, úgy bërúgtam, mint a törött csap!

- Nem baj, embërke - azt mondja -, az a mienk, amit mëgëszünk és mëgiszunk.

Öntött neki ëgy kis hazai mézes pálinkát, öntött neki, mëgitta, lëfëküdt. Hát most mán próbára tette az asszony az embërt. Elövëtt ëgy nagy söprött, és hajtotta feje fölött a levegőt, és nem vëtte észre, nem figyelt föl. Mëgfogta a macskát, mëgcsavargatta farkát. Szëgény macska kínjába olyan kesërvesen nyávogott, hogy az harmadik utcában is fëlvidította a kutyát.

- Rëndbe van, mos' mán lëhet pótolni a hiányokat! - mondta magába.

A konyhából lësekëdtek a legényëk, hogy valóban alszik-ë a férje. No, telt az idó. Ègyszër csak mi jut a részëgës embërnek az eszibe?

- Istenëm, más asszon ilyen részëgségé irtó összeveszëtt vóna. Úgy összeszidott vóna, úgy veszekëdtünk vóna! Az ilyen részëgségért úgy összeveszëtt vóna, úgy veszekëdëtt vóna. Még a ház is összeborút vóna, itt mëg pálinkával kínálgat. „Igyál pálinkát, az a miénk, amit mëgëszünk-mëgiszunk!” Itt valami nincs rëndbe.

No, fëlkelt az embër. Evvel az észvel mëgy a kocsmába. Nem a kocsmába mënt, hanem a templomba. Elmënt a templomba, mikor a misének vége vót, susu, a népek susogtak. Ó elbújta a templomba. A harangozó nem vëtte észre, és bëzárta az ajtót.

No, itt vót ideje gondolkozni. Nem ivott. Ètte a pokol, kívánta, de nem ivott. Nem volt hova kimënni. Este jött a harangozó. A nagyharanggal ëgy versët, kisharanggá három versët lëharangoztak. Lassan a templomból kiosont, és indult hazafelé. Ahogy elhagyta templomot, olyan részëgnek tette magát. Hol ëgy kerítésbe fogócozott, hol ëgy fába, de a csuklás is elérte. Úgy mënt haza. Hazaért.

- Aranyos feleségëm, ej, bë találtam mëgint csacsizni.

- Nem baj - azt mondja - nem baj, az a miénk, amit mëgiszunk. Itt az úgy, igyál ëgy kis ëdës pálinkát.

Elvette, de csak úgy tette, hogy iszik, lététe. De nem bír állni a lábán.

- Igyál még egy kicsi pálinkát! - megkínálta.

Mégin az embër lététe. Tépte lë róla gúnyát, ölelte a lábait, nyomta dunna alá. Az embër még horkolni kezdett, annyira horkolt, hogy az ablaküvegék is mozognak. Hát alszik most mán, rëndbe van. De nagyon félfigyelt. Égyszër egyik legény jött konyhába. Elmënt. Jött a másik legény, elmënt. Elmënt utána. Csënd vót.

Egyszër csak fél a szép delinkendót a fejire. Fél az aranyos rövid szárú csizmát a lábára. Hallgatta, mikor az ablak alatt elmënt, hogy kopog a felesége. Nagyon bántotta.

Eljött este tíz óra. Üti a falióra. Eljön a tizenëgy óra, üti a falióra. A bak-tërok tüütnek, hogy ók éberék. Eljön a tizenkét óra, kürtölnek, jelentik, hogy éfél lëtt. Nincs a felesége. Hát, hol lehet a felesége? Mit csinálnak? Hol vëtték lë róla a dëlinkendót. Hol húzták lë róla a szép csizmát? Isten tudja, hogy mit folytatott évek óta, amióta mondja: „Igyál csak egy kicsit, ez a mienk, amië mégiszunk?”

Akkor húzott a fejibe mindën. Tizenkét óra után jött óvatosan a felesége. Óvatosan mëgnyomta a kilincsët. Baj van. Fölütötte a fejit magában az asszony:

- Itt rájöttek az én titkomra. Rájöttek, hogy én mit végeztem.

Még egyszër szót:

- Hé-kám, nyisd ki az ajtót!

- Nem nyitom ki, eridj oda, ahol idáig voltál! Nem nyitom ki.

- Szomszédba' vótam, és el találtam beszélni kicsit az idót.

- Eridj oda, ahol idáig voltál!

- Hé-kám, nyisd ki az ajtót, mert én a kútba ugrok! Akkor a tē vétkëd lësz, és a dutyiba mész. Mer' az egész falu tudja, hogy tē egy részëgës vagy. Belelütkël a kútba, és tē lëszël az egészbe a káros!

- Nem bánom, csinálj, amit akarsz!

Észvel élt az asszony. A kút mellett vót egy káposztás nyomókő. Mëgfogta a káposztáskövet, és nagyot sóhajtott tiszta szívból:

- Uram Jézus, bocsásd mëg vétkeimet. Én már többet nem fogok ezën a földön lënni.

Belevágta a követ a kútba. Nagyot csobbant, hogy mëgmozdult az egész ház. Az embër félugrott. Ez már nem játék!

- Csakugyan ëngëm fognak bëzárni, mert hát én vagyok a részëgës.

Kiszaladt, nyitva hagyott mindën ajtót maga után, trappal létráért, a horogért. Addig az asszony bësurrant a szobába, és bëzárta az ajtót. Kinyitotta az utcaablakot, a szomszédra való ablakot.

- Gyere bë, tē részëgë disznó. Van idebënt ivóvíz elegendő. Në matasd a kutat éjfëltájba'.

De ez ám a torcka szakadtából kiabál. Az összes szomszédok félkeltek. A kertlábbeli szomszédok is mëghallották, és jöttek, hogy mi van. Ráálltak.

- Nem szégyëllëd magadat, mëg éjnek idejën is csinálod a zürzavart!

- Nem ittam ma sēmmit sē.

De ki hiszi el, hogy nem itt, mikor évek óta soha nem vót józan. No, réggēre mēghallotta:

- Most mēgyék majd anyádékhoz, apádnak is, anyádnak is mēgmondom, milyen gyönyörű lányt neveltek, és a nyakamba varrták, hogy egész éjjelēket oda vót. Ide jártak a legényék, szeretők.

A feleséginek vót két testvére. Jött is a két testvér.

- Nem szēgyēllik magukat? Ilyen cirkuszt csinálni. Mindēnkit össze-gyűjteni. Ingyēn cirkuszt csinálni a házból!

- Nem is ittam sēmmit. Nem igaz, én tiszta józan vagyok. Józanon is indítottam az összes dōgot.

- Nem igaz, ki hiszi el, hogy tē józan vagy, mikor évek óta nem láttunk józanon!

Kezdték űtni-vernī. Jól mēgverték, mindēgyik ēgyet űtött rajta. Mēg ēgy évig is hordta a kēket magán. Fēlhagyott az ivássā. Nem volt részēgēs. Nem éltek boldogan, csak gyēngén beszélnek. Tán mēg máma sē beszélnek, ha mēg nem haltak.

64. A SZĒGÉNY EMBĒR SZAMARA

Vót ēgyszēr ēgy szēgēn embēr. Szántogatott két szamárval az erdō mellett. Elfáradtak a szamarak, gondolta magában, amíg mēgszusszannak, bēlęp az erdōbe, gyűjt ēgy kis száraz gallyat.

Közbe' arra mēnt két apát pap. Ahogy mēgálltak, hát két szamár áll a vetésbe'. Nézik, odamēntek, hát az ēgyik szamár jó vót. Elódták az ēgyik szamarat, a másik fogta a szamárnak a szērszámját, és magára vettle, és ott áll a másik szamár mellett.

Jön ki a gazda az erdōből, csudálkozik, nézi, az ēgyik szamara ott van, a másik ēgy pap, rajta a szērszám.

- Gazduram, nē csudálkozzon! Én el vótam átkozva, számárré lēttem változtatva, most lētelt az idō, visszakaptam az embēri alakomat.

- Ejnye, de sokszor mēgvertem magát! No, mēnjēn Isten hírével!

Elmēnt a másik pap után. A szegíny embēr ēgy számárral mēnt haza. Két nap múlva elmēnt a vásárra, hogy vēgyēn a számárjának ēgy párját. Közben a papok is a vásárban voltak, eladták a szamarát.

Mikor mēglátja a régi szamarát, odasűgja neki:

- Hát maga mit csinált már mēgint, hogy számárrá változtatták?

65. CIGÁNY MESE

A cigány elmént az erdőbe, fát vágott. Hát azt vágta, ameliken állt. Jött arra egy gyalogos honvéd.

- Cigány, léesél.

- Dehogy esék lë, honvéd uram!

Ahogy kimondta, úgy lë is esëtt a cigány a fáról.

- Jaj, jaj - jajgatott a cigány -, uram, mikor halok mëg?

- Tudod, cigány, akkor halsz mëg, ha a lovad hármat fingik.

Mënt haza. A ló mëgbotlott a fűbe, ëgyet fingott.

- Jaj, jaj, istenëm, mëg csak kettő az életëm!

Mëgyën hazafelé tovább, mikor a falu végibe ért, mëg ëgyet fingott.

- Jaj, jaj, istenëm, uram, mëg csak ëgy az életëm!

Mikor hazaért, mikor a kapuba ért, mëgint ëgyet. A lova mëgbotlott, fingott. Lëvetette magát a földre.

- Mëghaltam.

Összeszaladtak a rajkók, a felesége:

- Jaj, jaj, jaj, istenëm, mëghalt!

Hát akkorára, mire ő is hazaért, odaért a honvéd is. Ëgy jó nyírfavessző volt a kezibe.

- Jaj, jaj, katona bácsi, sëgítség, mëghalt, mëghalt az uram.

- No, majd sëgítëk én! No, cigány, mëghaltál?

- Mëg.

- Kelj fël.

- Nem!

Mëg së mozdult a cigány. Vëgíhúzott rajta a nyírfavesszővel. Azt mondja a feleség:

- Jaj, istenëm, jaj, istenëm! Kezdëtt pislogni, pislogni!

- Kelj fël, cigány!

Mëg húzott rá ëgyet. Mëgmozdult.

- Jaj, istenëm, most már életbe vagyok.

- Élesszë fël, katona bácsi!

Vëgíhúzta a harmadikat is, a cigány lëugrott a kocsiról.

66. AZ ÖRDÖG ÉS A SZÉGÉNY EMBÉR

Vót egy szegény ember, két tinóval szántott. Ahogy szántogatott, jött két ördög.

- Szegény ember, micsodák ezek? Sē nem ökor, sē nem tehen?

- Ez tinó.

- Mi az a tinó?

- Kiherüljük, kivésszük a tojását neki, hogy nē keresse a tehenet, jobban értve, ha kiherélik, nē keresse az asszonyt!

- Ó - azt mondja -, a pokolban annyian vagyunk férfiak, olyan kevés asszony van, mindig verekedünk. Nem herélne ki minket is?

- Ó - azt mondja -, hogynē, kiherélém én mindjárt!

- Hát mikorra gyógyul bē?

- Két hétre bēgyógyul.

Elővette a budlibicskáját, kec, kec, kihajította. Ott vót a kutya:

- No, egyél ördögtököt!

Hát ētelt a nyóc nap, olyan bánatos lett.

- Embēr, miér búsulsz annyira? - kérdēzi a felesége.

- Hát hogynē búsulnák! Lējár a két hét, még úgysē gyógyult bē az ördög tőke. Jön, és elvisznek pokolba.

- Majd én fölöltözök a tē ruhádba. Föltészēm a sapkádat, én lészék helyetted az embēr.

Hát úgy is lett. Azt mondja szegény embernek az ördög:

- Hát ez az embēr azt mondta, két hétre bēgyógyul. Mióta ki vagyok herölve, és nem gyógyult bē, milyen keserves seb van nekēm.

Hát lētohta gatyáját, az asszony fölemelte a lábait.

- Hát hallod-ē, komám, szaladj az erdőbe, hozzál gyógyfüvet, mert ez már el van gennyesēdve. Addig lészakítok egy ágat. Legyēzēm, néhány bēköpjék a legyek.

Legyēzte az asszony, szegény nem tudta tartani a lábait, nagyot fingott. Mēgijedt az ördög, elszaladt, összeütközött a fahordó másodikkal, azt mondja:

- Gyere, komám, ez akkorát roppant, hogy köldökig hasadt, ezt bēgyógyítani nem lehet!

67. KÉT JANCISI

Vót két mostohatestvér, mind a kettőt Jancsinak hívták. Elnevezték őket Kis Jancsi és Nagy Jancsi. Az apai örökrészből nem egyformán örökölték, az egyik négy lovat örökölt, a Nagy Jancsi, egyet Kis Jancsi. Hát a Kis Jancsit nagyon bosszantotta, hogy csak egy lovat kapott. Nem is igen bírt szántani, mindig még kellēt várni a vasárnapi napot, akkor szabadok voltak a Nagy Jancsinak a négy lova, elkérte köcsön szántani. De a faluban

csak egy templom vót, tulajdonképpen két falunak egy temploma vót. Ahogy a szomszéd faluból jöttek a templomba, és neki a földje ott vót, a Kis Jancsinak, ahun a templombú gyüttek a népek, az út mellett, és hajtotta a lovakot.

- Gyí, öt lovam, gyí, gyí!

Így hajtogatta őket, és ez Nagy Jancsinak a fülibe mēnt. Azt mondja:

- Öcsém, többet így nē hajtsd a lovakot, nē hajtsd úgy, hogy gyí, gyí, öt lovam, hanem gyí, egy lovam, gyí!

De az nem akarta tovább tudni, nem szólt sēmmi, csak tovább hajtotta:

- Gyí, öt lovam, gyí, gyí!

Elkapta az ösztökét a Nagy Jancsi, és a lovat agyonütötte. (Tudja, mi az ösztöke.) Nagyon megbúsúta magát Kis Jancsi, ott a helyszínēn mēgnyúzta.

Azt mondta:

- Ha veszēt a fejsze, legalább a nyele maradjon mēg!

Elvitte haza, mēgszárította. Jól mēgszáradt a bőr, zsákba gyömösölte, és elindult vele egy réggel, elviszi a városba, hogy eladja.

Hát amint ballagott, estére érte el a várost. Hát a város szélín az első házban, már este van, békéredzkédik. Úgysē tud már sēmmi csinálni az árulásval.

Hát békukucskál az ablakon, hát ide hiába kéredzkédett, mert van egy katona bēnt. Hát mēggondolta magát, bēkapaszzkodik a kapun, és mēghál, hát legalább fēdél alatt lész éjszaka. Hát bē is kapaszkodott, nem is vették észre, bēmēnt, föllopózkodott a padlásra. A padlásról a mestérgērēndánál volt egy luk, lēkukucskált. Egy katona van ott, az asztalon sütt hús, mēg sütemény, mēg egy nagy üveg bor. Hát lēhúzódott, és ott hallgatszokdott. Hát egyszēr csak kiabál valaki.

- Kaput, kaput!

Az asszony mēgijedt, azt mondja a katonának:

- Bújjál ide rögtön a ruhásládába bele!

Belebújt a ruhásládába. A süteményt, a húst bētette a kemēncébe, a liter bort a sifon hátához, és kimēnt, bēengedte az urát.

- No, asszony, főztél valami jót?

- Hát nem főztem - aszongya -, mert nem gondoltam, hogy hazajön. Hát van - azt mondja - egy kis száraz kényér, fokhagyma mēg vöröshagyma.

- Hát add elő, hogy hadd ēgyek, mert én ēhēs vagyok.

Hát elkezdett ēnni, s ahogy ēttek, a mestérgērēnda mellett mēglátta a Kis Jancsit lēhúzódva.

- Micsoda embēr van bēnt? Gyere csak lē, mit keresél ott bēnt?

Hát elpanaszkodta, hogy éjjeli szállást nem vót kitől kérni, hát bēhúzódott egy fēdél alá.

- No, akkor ēhēs vagy. Gyere, ēgyél!

- Éhēs vagyok.

Hát étték a száraz kényeret még a hajmát, vérēs hajmát. Nagyokat nyeltek. De lēhozta magával a zsákot is.

- Mi van a zsákodba, fiatalembēr?

Azt mondja:

- Jövendōmondó.

- Hát tudna-ē valamit mondani?

- Hogynē tudna, mindig tud a valamit mondani.

- Hát hogy szōlítod?

- Mindjárt mēgmondom.

Mēgnyomta a zsákot, az a száraz bōr ēgyet nyikorgott.

- He, jót mondott!

- Hát mit mondott?

- Azt mondta, hogy a kemēncébe van pecsēnye és sūtēmény!

- Hé, asszon, eridj csak, nézd mēg a pecsēnyét, a sūtēményt!

Elōvette, jót éttek. Mikor már majdnem jólaktak, azt mondja az embēr, a gazda:

- Hát tudna-ē még valamit az a jövendōmondó?

- Hát hogynē, mindig, amikor csak kérdēzēk, mindig mond valamit.

Mēgint mēgnyomta a zsákot, ēgyet nyikorgott a zsák. Azt mondja:

- Hogy a csikó hátán hátul van ēgy nagy üveg bor.

- Hát, asszony, nézd csak mēg azt a bort, üveg bort!

Hát csakugyan ott vót az üveg bor. A gazdának jó kedve derūt.

- Hát még ēgyszer nyomd mēg, harmadszor is, ha mond valamit!

Mēgnyomja.

- Nagy baj van! - riadt pofát vágott. - Nagy baj van!

- Micsoda az a nagy baj? Miért ijedtél mēg?

- Jaj, ördög van a lādába!

Hát mēgemeli a gazda lādát, lássa, hogy fényēs csákó, sarkantyú, kard, fényēs, szōrös valami, hát visszacsukta hamar, lē is szōgelte, nehogy kigyūjön az ördög.

No, mēgitták a maradék bort, mēgētték a maradék pecsēnyét.

- Nem adnád el ezt a jövendōmondót?

- El én.

- Mit kérsz érte? Adok jó szándékból két véka aranyat.

Gondolta magában a Kis Jancsi:

- Jó fizet!

- Odaadom én, de adok nekēd ēgy lovat, ēgy kocsit is. De rēggel elpakolod az ördögöt innen lādástul ēgyütt!

Hát lēfeküdtek, rēggel fēlkeltek, adott neki ēgy kocsit, ēgy lovat, fōltēték az ördögöt a lādával a kocsira, és mēgyēn lassan. Ereszkēdik a Kis Jancsi. Jó kedve vót, örült, hogy pézt kapott, elkezdētt énekēlni.

- Ej, ezt a lādát ēgyēnēs a Tiszába viszēm, bēdobom a Tiszába, ezt a lādát bēdobom a Tiszába - hajtogatta.

Mégszólalt a katona a ládába. Azt mondja:

- Nem vagyok én ördög, katona vagyok. Vigyél engem az édesapám házához.

- Azt sē tudom, hol az apád háza.

- A harmadik faluban van apám háza. Vigyél oda, nē vigyél a Tiszába! Hát elmēntek oda, mēg is találta. Az édesapja házába' kiszállt a katona.

- Hát amiért nem dobtál a Tiszába, adok egy véka aranyat!

Van már három véka arany, jókedvűen mēnt, vitte a bőrt is haza. Mēnt haza. Hazaért, azt mondja a legidősebb fiának:

- Eridj, fiam, a nagybátyádtól kérd el a mérőt, a fölöltöt.

Elmēnt a fiú, azt mondja:

- Nagybácsi, adja ide a saktért! (A mérőt valamikor úgy hitták.)

- Hát mit akartok mérni?

- Mérnivalója van apámnak.

Hát jó kedvibe nem adta oda, hanem ő vitte el.

- Hát mit akarsz mérni, Kis Jancsi?

- Hát - azt mondja -, aranyat. Van három véka arany.

Hát mire mēgmérték, hat véka vót, nem is három.

- Kis Jancsi, hát honnan kaptad ezt a rēngeteg aranyat?

- Eladtam a lóbőrt.

Égyet gondolt Nagy Jancsi, odamēnt, csup, csup, agyonverte mind a négy lovát. Mēgnýuzta, és elvitte a vásárra. Hát ő huszonnégy véka aranyat kért a négy lóbőrért. Jó pézt adtak vóna a zsidók neki, de nem adta oda. Ennyit mēg hallani sē akartak, többet mēg sē kérdezte sēnki. Hazamēnt, mēgharagudott. Agyonüti a Kis Jancsit éjjel. Kis Jancsi a tudatával élt, és közbe bējött egy vén öreg boszorkány öregasszony, éjjeli szállást kért.

- Itt van az én ágyam, feküdjön szépen lē!

Belefeküdt a vénasszony, ő mēg lēfeküdt a padra. Éjjel gondolta Nagy Jancsi, elaludt a Kis Jancsi, bēlopózott, és supp, a vén öregasszonyt agyonütte.

No, fölkelte korán réggel Kis Jancsi, az öregasszonyt fölkelte, fölültette szépen a kocsiára. Közben elért egy falut. Ott vót egy kocsmá, bēmēnt a kocsmába, kért egy pohár bort. Azt mondja a kocsmárosnak:

- Fogja ezt a pohár bort, amit kimért, vigye, adja oda annak, aki kint ül, ő az üköreganyám. De nagyot kiáltson, mert nagyothall!

Kiviszi a kocsmáros.

- Anyó, anyóka, itt van, az ükunokája küldött egy pohár bort, hogy igya mēg.

- Hallod, asszony, hallod? Hallja, kend? Küldött az ükunokája egy pohár bort.

Mēgint nem szólt sēmmit, hát odavágta a pohár bort, eldólt az öregasszony. Akkor kilépēt a Kis Jancsi.

- Mit csinált? Agyonütte a nagyanyámat, most én bējelentem!

- Nē jelensed, nē jelensed, adok egy véka aranyat! Csak nē jelensél fēl!

- De akkor temesse is el!
- Van itt jó nagy kert nálam, eltemetém, sënki mëg në tudja! Itt van a véka arany.

Elmënt nagy örömvél haza, mert kapott ëgy véka aranyat az öreg-asszonyért.

Azt mondja neki Nagy Jancsi:

- Hát honnan ez a véka arany?

Azt mondja:

- Honnan? Eladtam öreganyámat - azt mondja -, akit të agyonüttél.

Hű de bosszantotta Nagy Jancsit, mit tudjon csinálni? Mikor elaludt a Kis Jancsi, mëgfogta, belegyúrte ëgy nagy zsákba, mer' erősebb volt, mint a Kis Jancsi. Elviszi, bédobja a Tiszába.

Hát amikor vitte, mënt a falun keresztül, elérte a templomot. Azt mondja:

- Bëtészëm ide, a templomajtóba, mëggyónok, hogy mekkora vétkët fogok most elkövetni. Beledobom a Tiszába.

Mikor bëmënt a templomba, Kis Jancsi elkezdött kiabálni:

- Visznek ëngëm Mënnországba, visznek ëngëm Mënnországba.

Arra hajtott ëgy ősz öregembër négy ökröt, azt mondja:

- Hova visznek?

- Mënnországba.

- Jaj, én mëguntam az életëmet, én szívesebben elmënnék Mënnországba.

- Hát akkor në mondja sënkinék së, én nem muszáj mënjenk. Én még ráérëk Mënnországba mënni. Bújjon bele a zsákba!

Kijött, az öreg belebújt.

- De hallgasson! Nëhogy elszólja magát!

Kijött a templomból Nagy Jancsi, fogta a zsákot, elmënt, bédobta a Tiszába. Ez a négy ökröt hazahajtotta. Azt mondja:

- Honnat nekëd ez a négy ökör?

Azt mondja:

- Kihajtottam a Tiszából.

Összepakoltak, a négy ökörvel elindult a faluból távol, hogy hírit së hallja Nagy Jancsinak, mert ha mëg nem halt, mëg most is él.

68. HOPP, ELŐTTEM, KALÁCSOS, HOPP, UTÁNOM, KOVÁSZOS

Vót egy gazdalány és egy szegény legény. Szomszédok vótak, egymás mellett laktak. Hát a szegény legény szerelmes vót a gazdalányba. A gazdalány még még jobban szerelmes vót a szegény legénybe. Tiltotta az apja állandóan:

- Nė mēnj ahhoz férjhez, olyan szegénységbe vannak! Nem is lész, mit egyeték.

- Nem bánom, édesanyám, szeretēm és kész.

Ěgy alkalommal azt mondja:

- Tudod mit, lányom? Mēnjél az életbe, a banyakemēnce mögė, a kuckóba, és hallgasd mēg, hogy élnek!

Hát úgy is történt, a lány mēghúzódott a kuckóba, banyakemēnce mögött. Hazajött a legény, azt mondja:

- Anyám, éhēs vagyok.

- Nincs mit adjak nekėd ěnni.

- De nagyon éhēs vagyok!

- Ott a kovász a kemēnce nyakán, ědd mēg a kovászt!

Hát nem vót mást ěnni, lėvėtte a kovászt a kemēnce nyakáról, és mēgėtte.

No, a lány akkor mēgundorodott tőle, és elmaradtak. Kővetkėző vasárnap elmēntek mulatságba, és elhúzta a gazdalegény, és táncolnak. A szegény legény is elhívott ěgy lėányt, és utána táncolt. Forogtak. Azt mondta a szegény legény:

- Hopp, előttem, kalácsos!

Azt mondja a lėány:

- Hopp, utánam, kovászos!

Ez mēgin' mondja:

- Hopp, előttem, kalácsos!

Ez visszamondja:

- Hopp, utánam, kovászos!

Ěs ebből összevesztek, összeverekėdtek. De győztesen nem jött ki ěgyik sė, mert elválasztották őket. Ez az egész.

69. AZ ÁLLATOK NYELVÉN TUDÓ EMBÉR

Vót egy parasztembér, a feleségivel éldégéltek. Messziről való vót a felesége, hát gondóta, elmennek meglátogatni a szüleit lóháton. No, nem, majd egy másik alkalommal. Közben ő kimént heggyek közé, hall egy kígyósírást. Jézus Mária, kígyósivítás, egy kis kígyóra rágurút egy nagy kő, megfogta a követ, és lévőtte.

- No, eridj Isten hirivel! Megmentettem az életedet!

A kis kígyó megfordult:

- Jó embér, jót tett helyebé jót várj, mert én a kígyók királyának a fia vagyok. Mondd még, mit kívánsz.

- Hát mit kívánjak egy ilyen kígyócskától. Taníts még az állatok nyelvén!

- Hát én megadom nekéd, de ha eláruod valakinek, rögtön még fogsz halni, még a kedves feleségédnek sē, mert még fogsz rögtön halni.

- Dehogy áruodom el, az életemet védem.

Eljött egy nap, mondja a felesége:

- Embér, hát mikor mégyünk el a szüleimhez?

- Hát nem bánom, ha hónap is.

Hát elgyütt az óra. Csödör vót, és egy kanca. A csödörön a férfi ült, a kancán a felesége. Mēntek, utaztak. De egymás mellett mégyen a két ló, és a kanca mindig lēmarad egy-egy kicsit. A csödör nyerít egyet, és azt mondja:

- Hát nem tudsz egy kicsit jobban lépkédni?

A kanca visszanyerített:

- Könnyű nekéd, tē másodmagadval mész, de én negyedmagamval!

A gazda most ült a lóháton, de a kanca vemhēs vót, de az asszony is terhēs vót.

Erre az embér elnevette magát. Az asszony megjegyezte, de nem szólott sēmmit.

Mikor hazaértek, csak megkérdezte:

- De mit neveltél, amikor nyerített a kanca?

- Nem szabad megmondani

Veszekédtek, veszekédtek, veszekédtek.

- Ha megmondom, mēghalok.

- Hát halj még!

Elkeserédett az embér, lévőgott egy falás kēnyeret, bēhívta a hūségēs kutyáját. A kutya bele nem harapott, mert a kutya nagyon hūségēs, mert tudta, hogy miről van szó, mert értette a beszédēt. Nyitva vót az ajtó, bējött a kakas, elkezdte kópácsolni a kēnyeret.

- Kopp, kopp, kopp, kopp.

Bējött a tizenkét tyúk. Kutya rámordult a kakasra:

- Nem szégyelléd magadat, a hū gazdánk halálán van, tē még olyan vidáman hívod a tyúkokat?

- Úgy kell neki! Egy felesége van, nekem tizenkettő, mindégyikre kop-pantok, s nekem szót fogadnak.

Félugrott az embér, elő a kancsikát.

- Akarod, hogy meghaljak? Kérdézed még, hogy mit nevettem?

- Soha életembe nem kérdezék sémmit, csak nē bánts már tovább!

70. VÓT ĘGY FIATAL PÁR

Vót egy fiatal pár, összekerültek, a lėány a szomszéd faluból vót. No, menyünk a menyecskének a szüleihöz. Mėnnek az úton, azt mondja menyecske:

- Mit szólsz, hogyha valaki mėgtámadna most bennünket?

- Jaj, összetörném, adnák én neki.

Elhallgatnak, jön egy huszár lóháton.

- Állj!

Lėugrott a lóról, fejibe nyomta a kantárszarat:

- Fogd mėg, nēhogy a feje lėérjen a lónak! Az egyik kezekkel fogd a kantárt, a másikkal a tőkőmet, hogy nē érijen a porba!

No, elvégezték a dolgot. A huszár fölült a lóra, és elmėnt. Nem szólnak sémmit sē. Ęgyszer azt mondja az embér:

- Jól kibasztam a huszárral!

- Hát hogy?

- Mėgengedtem, hogy a ló lėnyúljon a földre, neki is lėeresztettem a tőkét a porba.

Azt mondja az asszony:

- Ęn is kibasztam vele rendesen! Ő egyet lőkött, én kettőt.

Kérdézi az apja:

- Hát hogy jártatok, lányom, hogy vagytok?

- Hogy jártunk az úton? Elég pórul jártunk. De kibasztam a huszárral: ő lőkött egyet, én mėg kettőt.

- Jó tetteid, lányom, én háromat lőktem vóna, nem kettőt!

71. A MESTĚRNÉ

Vót egy susztēr, dolgozott éjjel-nappal, de nem haladott a munkával. Azt mondja a felesége:

- Vėgyél fél egy inast!

- Hát mėg azt is ėtessük?

- Mėgkalapálja ő az ő részére valót.

Hát fogadtak egy inast négy évre. Nagyon hűségēs gyėrėk vót, mėg-szerette a mestėrné is. Éjjel-nappal csinálta, és nagyon fogott a mestėrség

rajta. Egy időn belül úgy dógozott, mind a mestére. Éjjel–nappal kopácsolt, fölkel, nem szólt senkinek sémmit, csak kalapált, ragasztott.

Az inassága végéig járt, legényke lett. Azt mondja:

- Mestér úr, tudja, mi újság? Most már felszabadít, de nekem el kell menni, itt az élet után kell, hogy nézzek, és nősülésen kell, hogy törjem a fejemet.

Elszomorodott a mestér, mert ahogy az inas kezdett dolgozni, napról napra jól gyarapodtak. Bémént, és megpanaszkodott a feleséginek.

- Hallod - azt mondja -, elég baj van. Itt az inas, most már segéd lett. Itt akar hagyni már. Bë akar nősülni.

- Ségíték rajta. Küldd bë az inast!

- Hát mért akarsz itthagyni?

- Hát szeretnék megnősüni.

- Hát në nősülj még, adok én nekéd, nekem kettő van. Egyik a tized lesz, a másik a mestéré.

Lëhajút.

- Fogd csak még!

Mëgfogta.

- Dugd csak ide bë!

Mëgtetszett neki.

- Ez a tied lesz, az első, az a mestéré lesz, de nehogy mëgmond a mestérnek!

No hát egy ágyba feküdtek. Este, mikor lëfeküdtek, odatette a farát, hát hátúrul a legény mëgkente. Aztán nekifogott a mestér előről.

Hallod, të inas, már kaptál egy lukat, nekem në tapogass a másik luknál, në kend össze azt is!

72. CIGÁNY LEGÉNY

Vót egy cigány, elvált a feleségitől. Mëgnősült, és hozott egy szép fiatal lëányt. De a cigánynak vót egy kamasz legényke fia már, és a' szëmet vetëtt ám a mostohaanyjára. Törte a fejit, hogy kéne vele közlekëdni. Magukra vótak, oszt azt mondja:

- Mama, mikor mësz látogatóba a szüleidhëz, a szomszéd faluba? Mikor akasz mënni, szóljál, mutassál bë ëngëmet is! De szóljál előre, egy nappal hamarább.

- Hallod-ë, Jankó, holnapután mëgyëk, mëglátogatom a szüleimet a szomszéd faluba, és elviszlek tégëdet is.

Azon az ëjjelën elmënt, kertëkën kërësztüül, és lopott egy tyúkot. És volt még neki valamennyi pénze. Vëtt egy liter bort, fél liter pälinkát. Éjszaka mëgsütötte a tyúkot jó zsirosan, elcsomagolta, és kimënt az országutra, ahol majd fognak mënni. Égy bokorba lëtëtte a pälinkát, arrább mënt, jóval arrább, egy kilométerre, eldugta a sült tyúkot, még arrább mënt, elvitte a bort.

No, mēnnek egymás mellett, beszélgetnek szépen.

- Mama, nem hallasz sēmmi? Jaj – azt mondja –, nekēm azt sūgja Isten, hogy itt a bokorban kēll, lēgyēn pālinka.
- Hāt az Istennel beszēlsz? Ęn nem hallok sēmmi!
- De most is sūgja a fūlembe az Isten, hogy itt kēll lēgyēn ēgy fēl liter pālinka!

Mēnt mēgnēzni. Lēültek, mēgitták, mēntek tovābb.

- Hallod-ē, hogy az Isten mēgint szōl valamit?
- Hāt rēttenetēs vagy tē, az Istennel beszēlsz.
- Most is sūgja a fūlembe, hogy itt, a bokorba kēne lēgyēn ēgy sūlt tyúk.

Ugyē, ēhēs vagy tē is?

- Hāt ēn is, aki az Isten mēgszámolja!

Mēnnek.

- Tyú, hallod-ē, itt kēll lēnni a bokorba, most mondja az Isten a fūlembe.
- Eridj, nézd mēg!

Mēgētték a sūlt tyúkot. Mēnnek, mēnnek.

- De szomjas vagyok! Hallod-ē, itt kēll lēnni ēgy liter bornak valahol.
- No, már a rēttenetēs. Az Istennel valami jō lelkēd van!
- Itt kēll, lēgyēn, mondja az Isten, hogy ebbe a bokorba kēll, hogy lēgyēn a liter bor.

Mēgitták azt is.

Azt mondja a fiú:

- Már tudod-ē, mit mond az Isten?
- Mit, fiam?
- Szēgyēllēm mondani.
- Ha már az Isten mondja, nem kēll szēgyēllni, mēg kēll mondani.
- Mama, azt mondja az Isten, hogy basszalak mēg.
- Hāt tudod mit, fiam, ha már az Isten mondta...

Azzal lēfeküdt. Így járt a cigány gyerek.

73. A SZĚGÉNY EMBĚR BUTA FELESÉGE

Vót ēgy fuvaros embēr a feleségivel, de nem bízott nagyon benne, mert írástudatlan vót. A pēzēcskējit mindig ēgy kōcsōgbe tartotta, és kōcsōgre pērnyét ōntōtt. Azt mondta az asszonynak, hogy azt nem szabad bāntani soha, mert ha azt a kōcsōgōt bāntod a hamuval, lēég a házunk, tōnkremēgyünk. Ęgyszēr arra jōtt ēgy gōlōncsēr. Kajabálta:

- Csiporkát, csiporkát, tálacskát, tálacskát!

Kiszaladt az asszony, mēglátta, annyi sok szēp csiporka van a kocsin. Azt mondja:

- Nincsen pénzöm, bár kettőt megvénnék, de van egy köcsögöm, hamu van benne, de azt mondta az uram, azt nē bántsam, de én odaadom két csiporkáért.

- Hát hozza ki, nénikém!

Kivitte a köcsög hamut, odaadta. Az embēr belenyúlt, megnézi, milyen az a hamu, hát megtalálta ott a pézt.

- Jó van, vigye el az egészet!

- Mennyit ad érte?

- Szédje össze érte az egészet, lēgyēn a magáé!

Nagyon megörült, hogy egy köcsög hamuért ilyen rengeteg csiporkát kapott.

Hát bēmēnt, fölvert szögeket, hát aggatta föl, hát még egy megmaradt, nem fért bē körbe.

- Halljátok, csiporkák, szoruljatok, mert én odavágok!

Nem akartak a csiporkák.

- Szoruljatok, szoruljatok!

Hozott egy botot odavágott, három lēesētt.

- No, lássátok, hogy tudtok szorulni!

De amíg ez megtörtént, hazajött a férje.

- Hát mit csinász?

- Hát vēttem ezt a csiporkákat, nem szorultak össze, csináltam helyet, hát szót fogadtak.

- Hát mivel vētted?

- Hát avval a köcsög hamuval.

- Jaj, mivel vót?

- Két lóval.

- Merre mēnt?

- Erre.

Hajts utána, de szēgény utol nem érte.

- Tudod, egész esztendőt dolgoztam azért a pénzért, amit tē elhērdáltál, nem fogadtál szót. Maholnap nincs mit ēgyünk, és tē odaadtad a pénzt. Ilyen nem megbízható asszonyt nem kell tartani, de megbízható embērt sē!

74. PLĚTYKÁS ASSZONYOK

Mēgnősült a legény, a lēányos házhoz nősült, hát ott vót az anyósa. A fiatalembēr az is került a községházához esküdtnek, az odborba (bizottság), s mindig, amikor hazajött a gyűlésről, az anyósa kérdezte:

- No, fiam, mit tárgyalatok, milyen törvényt?

Hát sokszor elmondta, hogy ez vagy az. Ęgyszer elhatározta, hogy nem mondja mēg.

- No, fiam, mi volt a gyűlésēn?

Nem szólt sémmit a fiatalembër. Háromszor, négyszër megkérdezte.

- Hát nem olyan dolog, hogy el tudjam mesélni.
- De meséld el, fiam! Összeveszteték?
- Hát elmesélëm! Tudja mit, a gyűlés azt határozta, hogy mindën fiatalembër köteles az anyósával aludni.

Ott vót a felesége is.

- Azt már nem, még ha az is a törvény!

Mire az anyós:

- Azok okos embërök, a törvény így döntött, akkor a törvényt megszegni tilos!

75. ZSIDÓ ÁTOK

Volt egy nagyon gazdag parasztembër, hát kint vót a határban a munkán, és egy napon belépett egy zsidó koldus.

- Jó napot, gazdasszony! Adja az Isten, hogy kövér hizójuk légyën, kövér marhájuk légyën! Én egy szegény zsidó vagyok. Egy kis elemóziát kéne adni.

- Dehogya is adok, mënjën, dolgozzon!
- Dolgoztam én eléget, de a szërëncse nem kísért.
- Dógozzon most tovább, nincs nekëm osztogatni valóm sëmmit.
- Köszönöm szépen, gazdasszony! Adja a jó Isten, gyöpësëdjën fël az udvara! Adja a jó Isten, a padláson pusztuljanak el az egerek és a patkányok! Az istállójuk mindig tiszta légyën. Isten áldja még!

Hát emënt a zsidó, nemsokára jött a férje. Azt mondja:

- Itt vót egy zsidó, tudod, milyen jókot kívánt? Gyöpësëdjën fël az udvarunk, pusztuljanak el az egerek a padláson, az istállónk, az még mindig tiszta légyën!

- Asszony, tudod, ez zsidó átok! Mink még vagyunk átkozva. Gyöpësëdjën bë az udvarunk? Nem lesz egy baromfid az udvaron, nem lesz, aki lécsipkëdje a zódet! A padláson nem lesz gabona, el kell, hogy pusztuljanak az egerek, a patkányok! Az istálló mindig tiszta lesz, mert soká nem lesz benne jószág.

- Jaj, akkó szaladok utána. Bocsánatot kérök!

Hát szaladott utána, utol is érte.

- Jöjjön vissza, adok alamizsnát.

- Nem kell nekëm az alamizsnája. Én, amit kívántam, azt mégadtam, mert amit mostantú ad, azt mán nem szívbül adja. Amit mondtam, azt úgy adja még a jó Isten.

Itt a vége.

76. A BUTA ASSZONY

Égy fiatalembër megnõsült. Szerëncsétlenül járt a nõsüléssel, mert akárhogy oktatta az asszonyt, mindënt fordítva csinált. Ha főzni köllött, fordítva. Èmënt munkába. Azt mondja:

- Mit főzök estére?
- Èn nem bánom, ha kiskutyát főzöl is.

Mer' mérgibe' mondta. Hát a szép taxi kutyuskáját, hát meöfogta égyënést, lévágta és meöfözte. Hazajött az embër, azt mondja:

- Kedvedet csináltam. Meöföztem a kiskutyát!
- Isten veled! Addig meöyök világnak, amíg nem kapok három butábbat, mint tē.

Ahogy mënt égy falun körösztl, hall valamit:

- Segítség, segítség!

Mëghallja, segíteni këll a felebarátján, hát égy szép nagyléány a lábát a nyakába akasztotta.

- Hát tē mit csinálsz?- azt mondja.
- Azt mondták, ha nyakamba tudom akasztani a lábomat, akkó mán férjhez is mëheték. Jaj, van égy acskó aranyam, magának adom, csak akassza lē a lábomat!

Lēakasztotta a lábát, No, azt mondja:

- No, ez még tán butább, mint a feleségem, de nem még, ettől butábbat is köll, hogy tanáljak.

Mëgköszönte a nagylánynak, mënt tovább. Hát lássa, hogy égy fiatalembër teknõvē szalad, de szalad ki-bē. Odaér, hát lássa, hogy üres teknõvē bëmëgy a szobába, kijön, és kiönti, és merit a levegõbõl, és viszi bē.

- Hát tē mit szaladgálsz? - azt mondja.
- Jaj, istenëm - azt mondja -, azt mondták, akkor nõsülheték mëg, ha világosságot tudok a szobába teremteni. De olyan sötét van a szobába. Hordom a sötétséget ki, és hordom a világosságot bē - azt mondja. - És már három esztendeje így hordom, és égyáltalán nem tud világosság lënni.

Hát meövigyázkodik a fiatalembër, az ódalba, hát meöglátott égy baltát. De azt mondja:

- Èn csinállok világosságot nekéd.
- Ajtó volt, de ablak nem.
- Jaj, ha tud csinálni, van égy acskó aranyam, magának adom!
- Égy-kettõ, kivágott két lukat a falon, világosság lëtt.
- Itt van a zacskó arany. No, most akkó mëg szabad nõsüljek!

Mëgyën tovább, amint mëgyen, nagyon csörög valami olyan, mint a dióféle. Néz az udvarba, hát égy fiatalembër villává dobálja föl a diót.

- Hát tē mit csinálsz?
- Azt mondta apám, csak akkor nõsülheték mëg, ha ezt a rakás diót vilával föl tudom dobni a padlásra.
- Aztat tē nem tudod földobálni soha.

- Tudja, ha segítene rajtam, van egy acskó aranyam, magának adom.
Hát odaadta a zacskó aranyat, hozott egy lapátot, és azzal földobálta.
De azt mondja:
- Most már még tudsz nősülni.
No, azt mondja:
- Most már három bolondot kaptam, butábbat, mint a feleségem, elmegyek vissza, három zacskó aranyat keréstem.
Elmént, és megtanította feleségit. Odaút mellé. Úgy es, így addig magyarázott, hogy rendbe tudta tenni, hogy gazdasszony lett. Ez az egész.

77. TËRKA, A PAP CSELÉDJE

Vót egy pap, annak vót gyönyörű két szép leánya. Egy fiatal legény nagyon szeretett vóna hozzájutni, de sēhogy sē tudott, a pap zárva tartotta őket. Mēghallotta a legény, hogy a pap cselédet keres. Fölöltözött leánynak, kicifrázta magát, elígérkezett cselédnek.

- Hát mi a neved?
- Az én nevem Tërka.

Hát hova tudják léfektetni, külön szoba nincs a két leánynak. Hát három egy szobába.

Hát fiatalok a leányok, elkezdtek beszélgetni. De jó volna egy fiú, éppen úgy.

- Én tudok imádkozni. Kimék, és imádkozok, ha adtok nekem aranyoscskát.

Kimént a az ajtón, elkezdett románul imádkozni.

- Rulē, rulē, baka mi kite kulē! (Jaj, Istenēm, adjál egy kicsi faszt.)

Bēmēnt, mēgmutatta, mekkora.

- Kezdejé még egyszerű imádkozni!

Kiment mēgint, mondja:

- Lilē, lilē danka!
- Eridj harmadszor, hátha most nagyobb lēs.

Hát kimēnt, hallja mēgint:

- Lulē, lulē édēs danke, kite lulē.

Elő a rendőrbicskát: ez igen! Elintézte mind a két leányt azon az éjjel. Másnap, amikor lēültek ebédēlni, egyik leány is fogta kolbász végit, a másik is, nekiadták. Este, mikor léfeküdtek, csak annyit mondtak:

- Imádkozzál!

Hát mēgint kimēnt.

- Juval, juval. Közben csak egyet imádkoztam, már még is nőtt.

Hát mēgcsinálták ezek a játékot. Harmadnap elmēntek a leányok az erdőbe. Elvitte a pap a leányokat az erdőbe, a legény otthon maradt a feleségivel. Hát kezdtek ott viccēlődni, szégyēllöztek ott a papi dolgokkal, ilyen jó, olyan jó.

- De én tudok ám imádkozni, akkor az Isten ad!

- Imádkozzál, éppen én is megkívántam!

Hát imádkozott:

- Lune, lune danice lune!

Hát elintézte a papnét is. Hát este, mikor hazajöttek, elgyüttek vacsorára, odaadta kolbász végít a két lőány, a pap nagysága is, mind a hárman. De a papnak is szőmet szőrt, hány nap van még az apró szentőki?

Hát azt mondja a felesőginek:

- Elviszēm cselődlőnyt fāt vőgni az erdőbe.

El is vitte Tėrkát. Mikor mőgrakták a kocsit fával, kezdte a pap kerősgetni.

- Nem lőhet, azt mondta az én nagyanyám, aki minket mőg akar baszni, az előszőr tőgye a fejit a két kőllő kőzė, a kerėkkőllő kőzė, addig nė adjak sėnkinek.

Hát a pap nem bánta, bėszorította a fejit, kilukadt a feje. A pap nem szőt sēmmit, hazamėntek, lőültek vacsorázni. Dobálnak mindėnt oda a cselődnek, mondja a pap:

- Ęngēm is mőgbasztak, de fől, a fejemhėz csattant mind.

Ezzel jő' járt, itt a vėge, fuss el vėle!

78. A MEDVE ĘS A FARKAS

A medve Ęs a farkas mőgálltak beszélgetni. Azt mondja a farkas:

- Űgy mőgėhėztem.

Azt mondja a medve:

- Majd Ęn nekėd mőgmutatok Ęgy embėrt.

Jőn Ęgy embėr, no, most Ęgy jő falást Ęszėk.

Azt mondja a medve:

- Ez mőg nem embėr.

Mėgharagudott a farkas, lukat fűrt. Ęgyszer mőgin' jőn Ęgy embėr, azt mondja:

- Most jőn Ęgy embėr!

Mikor odanėz a medve, azt mondja:

- Ez mán csak vőt embėr! Majd szőlok Ęn, mikor jőn az igazi embėr.

Hát jőt Ęgy lovas huszár szőp pejparipáján, nekiesőt a farkas. Kihűzta a nyelvīt, a hosszú kardjāt, az volt a nyelvė, simogatta jobbról-balról, odavágott, szőrőtől-bőrőtől mēnt lė a bőr. A farkas mőgfutamodott, elszaladt. Mėgtalálóztak akkor a medvėvel.

- Csakugyan jől mondod, ez embėr vőt, de olyan Ęlės hosszú a nyelvė: odavágott, lėvitt mindėnt.

79. A SZÉGÉNY EMBÉR ÉS A MEDVE

Vót egy embër, fölvette magát, hogy elmegy szántani. Bëfogta a két tehenkéjét, és elmënt szántani. Amint mënt az erdõ mellett a tehénnékkel, hallott valami morgást, nyöszörgést. Mi lehet ez? Lémén, lészáll, bëmegy az erdõbe, hát egy nagy medve a kis nyúllal verekszik. Hát olyan jóízút kacagott, majd kipukkadt! Erre a medve mëgharagudott:

- Të még kacagsz is az én nagy verekedésëmën? Mëglátod, mëgészlek téged is, mëg a két tehenedet is!

Könyörgött a medvének:

- Në egyél mëg, hagyja mëg az életjit bár estig. Tudjon estig szántani, lëgyën háziaknak majd mit ënni.

- No, jó mëghagyom az életëdet, de este mëgészlek a tehenekkel együtt.

No, a szëgény embër elkezdëtt szántani, ahogy szántogatott, csak búsult és búsult. Hát délfele jött a róka. Hát látta a szëgény embëren, hogy nagy bánatba van. Mëgszólította a szëgény embërt:

- Hát, szántó bácsi, mért olyan szomorú?

- Hát hogynë volnék szomorú, mikor estëre jön a medve, és mëgész tehenestõl együtt.

Ej, nagyot nevetëtt a róka:

- Az egy kicsit së bánat, majd én segítëk rajtad, csak elõbb ëgyezzünk mëg, hogy mit adsz.

- Hát mit adjak?

A róka nagyon sokat kért. No, csak mëgëgyeztek, hogy ad kilenc tyúkot mëg egy kakast. No, bele is ëgyezëtt a róka.

- Èn most elmëgyëk, de majd vissza is jövök, mikorra a medve eljön. Të csak szántsál nyugodtan, dalolgassál, fütölgessél, mert a mëgëvésbõl nem lész sëmmi.

Hát jött is estefelé a medve, a róka odasúgta a szëgény embërnek:

- Ide figyeljën, én bëhúzódok a bokorba, és elkezdëk kürtõlni, mint a vadászok. Ha kérdëzi a medve, hogy mi ez, të mondjad, hogy jönnek a vadászok. Akkor a medve elszalad.

Hát úgy is történt. A róka bëmënt a bokorba, és kezdëtt kürtõlni, mint a vadászok.

Kérdëzi a medve:

- Mi ez?

- Jönnek a vadászok!

Àm a róka mëgmondta a szëgény embërnek, hogy mikor mëgkërdëzi a medve: „Mi ez, ki kürtõl?” Të azt mondd: „A vadászok.” Akkor røgtõn mondjad, hogy bújjon el. Akkor mëgkërdëzi: »Hova bújjak?« »A zsákba, amim ott van a kocsi mellett, bújjál bele!«

Bëbújt a medve abba a szennyes zsákba. A róka kérdëzi:

- Mi van benne?

Az embër mëgmondta neki, hogy egy szenes tuskó.

- No, ha szenes tuskó van benne, fogd a fejszét, és csapd bele!
Belecsapott, épp a medvét fején találta. A medve megdöglött. Rendbe van, fölpackolta a kocsira a medvét.

Jön a róka:

- Réggel korán ott lészék, de nehogy nő légyél ottan, mer' megke-serülöd, ha el talász valahova menni! De a kilenc tyúk még a kakas is ott légyen, de jó kövérek légyének!

Mént nagy örömmel hazafelé. De a róka mégmondta:

- Még az iskolát nem mondtam még. Tudd még, szegény ember, többet észvel, mint erővel.

Megyén hazafelé az öregembér, többet ésszel, mint erővel. Igaza volt a rókának. Hazamént, jó bēvacsorázott a medvehúsból. Lēfēkūdnt, nyugodtan aludt. Hát réggel alig virradt, már kopog az ajtón valaki.

- Ki az?

- Én vagyok, a róka. Jöttem a kövér tyúkokért.

- Rögtön, rögtön, csak fölöltözök!

Fölöltözött, és megállt a szoba közepiben, és elkezdett ugatni.

- No, mi az, mi van ott bēnt? Tán nem kopó?

- Nem is egy, hanem kettő. Én nem tudom, hogy jöttek bē, bējöttek az ágy alá, biztosan érézték a szagodat.

- Jaj, jaj, vigyázz, nehogy kijőjenek, amíg el nem szaladok.

A róka úgy elszaladott, mire a szegény ember kinézett, árkon-bokron túl vót már. Azt mondja:

- Így van ez, igaza vót a rókának: többet ésszel, mint erővel. Mégmaradt a kilenc tyúkom, a kakas.

Erre jót nevetett a szegény ember, lehet, még most is nevet, ha még nem halt.

80. KIS KAKAS GYÉMÁNT FÉL KRAJCÁRJA

Égyszēr vót, hun nem vót, hetedhét országon túl, valahol Törökországban, vagy amikor a törökök rajtunk nyargaltak. A török császárnak vót egy szomszédasszonya, aki olyan szegény vót, hogy egyetlen kakaskájának alig jutott morzsa is. Hát a kiskakasa kapargált szegény házacskáának az aljában, és mégtanát egy gyémántkrajcárkát. Fogta a gyémántkrajcárkát, elkezdett vele szaladni. A török császár meglátta, hogy valami fénylött a szájába, mer' a törökök ám nagyon aranyszeretők. Kibát rögtön a szakácsnőnek:

- Mégfogni a kakaskát. Mégfogni a kakaskát, elvenni tőle a gyémántkrajcárkát!

A kakaska meharagudt, félrepült a török császár kapujára, és kukurékult.

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémántkrajcárkámat!

De állandóan kukurikolt. Nem adta vissza, akkor az ablakra mēnt, ott kukurikolt.

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémántkrajcárkámát! Add vissza a gyémántkrajcárkámát!

Mégunt a török császár, de nem adta vissza. Azt mondja a szakácsnének:

- Fogd meg, és dobd bele a kútba, hadd pusztuljon el!

Beledobta a kútba a kakaskát. Mire a kakaska:

- Szívd fél, bēgyeckém, szívd fél, bēgyeckém a sok vizet!

Fēlszívt a kút vizét, kirepült, mégint rárepült az ablakra, és kiabált:

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémántkrajcárkámát! Add vissza a gyémántkrajcárkámát!

Nagyon mēgharagudott a török császár, parancsot adott ki a szakácsnének, hogy dobja bē a kemēncébe. Mēgfogta a szakácsné, bēdobta a kemēncébe.

- Engedd ki, bēgyeckém, a vizet, engedd ki, bēgyeckém, a vizet!

Kiengedte. Elázttatta az egisz kemēncét. Kirepūt mégint a török császár ablakára.

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémántkrajcárkámát!

De bizon a török császár nem adta neki.

- Mēg kell fogni, és dobjátok bele a mēhēskaptárba!

Mēgfogták, beledobták a mēhēskaptárba.

Majd ott mēgēszik a mēhek.

- Szívd fél, bēgyeckske, szēdd fél, bēgyeckske, ezt a sok mēhet!

Bēszēdte, fēlszēdte mind a mēheket. Fōlrepült az ablakra mégint:

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémántkrajcárkámát!

Nagyon mēgharagudott a török császár:

- Fogjátok mēg, hozzátok ide, hogy tēgyem a bugyogómba, majd ott elpusztul.

Mēgfogták, odaadták a török császárnak, beletette a bugyogójába.

- Édēs bēgyeckém, engedd ki a mēheket, bēgyeckém, engedd ki a mēheket!

Kijöttek a mēhek, mind összemarták a fenekit a török császárnak. Mēgharagudott a török császár:

- Itt van, vigyétēk, rōgtōn tēgyétek bē a kincszkamarába, válogassa ki a gyémánt fél krajcárkáját, és mēnjēn a gazdasszonyához!

Bētette a szakácsné a gyémántos kincszkamarába.

- Bēgyeckém, szívd fél a kincszket, szívd fél a kincszket!

Űgy mēgrakta, hogy mind fēlszívt a kincsit. Őgyszer jön a török császár mēgnēzni. Mikor mēglátta, hogy a kakaska mindēnt fēlszívt, mēgharagudott rēttenetēsen, fēlfújódott, olyan nagy lētt a hasa, mint a bugyogója, kihasadt a hasa, mēgdōglōtt.

Itt a vége. A kakaska hazavitte kincszēt, és boldogan élt a gazdasszonyával.

81. A HADIKIAK ÉS A LÉTRÁ

Vótak a hadikiak. Elméntek az erdőbe, elvitték a létrát is, egyenést hozták haza a létrát, nem tudták, hogy hosszába' kell.

Kérésztbē fogták a létrát. Azt mondták:

Kérésztbe fogták a létrát, mint hadikiak.

Egész réggel értek ki, vágta ki a fát, hogy ki tudjanak jönni. Csúfságnak maradt még: »Kérésztbē hozzák a létrát, mint hadikiak.«

82. A KIBINYIEK TEMPLOMA

Hát a kibinyiek, akik kérésztbe hozták a létrát az erdőbe, úgy hitták a falut: Kibinyi. Az andrásfalvi bíró segített rajtuk. Az andrásfalvi nép még épített egy templomot. Akkor búzapolyvával csináltak sarat, a tornyot avvá tapasztották bē. Hát amikor megszáradt az a sár, kihajtott a kérésztné. Hát szégyen, hogy ott a kérésztné zödelljen a búza. Lē kéne onnat vágni. De nem lehet kitépni, mert ha kitépik, akkor luk marad. Nem luk, hanem lik. Azt mondták ők: lik. Hát van nekünk egy bírónk, sokat tud, mert segített a kibinyiekén, hogy a létrát hogy kell kihozni az erdőből. Hát összegyűltek, csináltak gyűlést.

- No, bíró uram, a falu legokosabb embere, hogy kéne aztat onnat lēkaszálni, azt a búzát ott, a kérésztén.

- Hát azt ottan nem lehet, azt csak egy ökor tudja lēlegelni.

- Majd félhúzzuk a bikát.

Akkor csináltak állást, húzták fél kötélén. A népek körül nézték.

- Jaj, milyen okos a bíró, már kinyújtotta bika a nyelvét, nyújtja, hogy egye lē!

B. Az andrásfalviak a hadikiak és a kibinyiek

Andrásfalunak vót egy okos bírója. Az andrásfalviak rēformátusok vótak, a hadikiak katolikusok vótak. Ęgymást úgy szokták csúfolni, a katolikusok azt mondták a rēformátusoknak, hogy bunkó. Ezek még vissza azt mondták, hogy pāpista.

No, a hadikiak ēméntek az erdőbē fát vágni. Vittek egy létrát, hát úgy, ahogy illik, a vállukon vitték, és el is mēntek az erdőbe. Vágtak fát, pālinkázta, ittak, ide-oda, eljött az este, kéne hazamēnni. Mēgfogták a létrát, és kérésztbe vitték hazafelé. Ami fa esett útba, vágta ki. De már kifáradtak. Annyi fa van előttük, egy hét múlva sē érnek haza. Azt mondja egy, a legokosabb, a vezér köztük:

- El kell mēnni az andrásfalviakhoz bocsánatot kérni, többet nem csúfolkodunk velük. Az andrásfalvi bíró okos embēr, mondja még, magyarázza még, hogy mēnjünk haza? De mikor érünk haza, ha az erdőbe ennyi fa van?

Az andrásfalvi bíró elküldött egy esküdtet.

- No, mi baj van?

Hát azt mondja:

- Mindën fa útba van, nem tudjuk a létrát kivinni.

Mëgfogta az andrásfalvi esküdt a létrát, hosszába tette.

- No, egyik azon a végin, másik emezën a végin!

Akkor a vállukra vették, és hazajöttek.

- Ha nincs az andrásfalvi bíró, még egy hónap múlva sëm érünk haza!

No, a cibényiek, mert vót ott Cibény falu. A cibényiek templomot építettek. Hát akkor még nem tudták, mi az a maltër, mi az a cëmënt. Hát a tornyot bétapasztották polyvás sárval. És mëg is száradt. Ègyszer csak kihajtott a kërésztnél fënt a búza. De nõtt a búza. Vastag vót, a tapaszt vót neki táplálék. Azt mondják:

- Ez szégyën, hogy nekünk a kërésztné búza terëmjen, de hogy kéne azt lëkaszáni?

Hát okos az elõjáróság, beszéli a nép:

- Hát, hogy kéne azt lëkaszáni?

Azt mondja egy esküdt a bírónak:

- Èn kitanátam, hogy lehet legokosabban. Vannak nekünk szép bikáink, fëlhúzzúk csigával, és lëlegeli.

Hát úgy is tettek, jóváhagyták. Húzták fël csigával a bikát.

- Lássátok, milyen éhës a bika, mán nyújtogassa a nyelvit!

Akkor fulladozott a bika. Mëgfulladt, és a búzakelés ott maradt.

83. A BUTA HÁZASPÁR

Vót egyszer egy házaspár. Mán elég korba vótak. Nem vót családjuk. Ègyszer bëkopog egy szabadságos katona. Èjjeli szállásra. Hát szívesen adtak neki szállást, jól mëgvacsoráztatták, mëgitatták. Azt mondja embër, a gazda:

- Mindënünk van nekünk, mindënhöz szërëncsénk van, tele vagyunk jószággal. Mindënünk van, de nincs gyerëk!

Az asszony közbe' kacsingat a katonának. Èszrevette a katona, hogy hány óra van. Hát itt lehet még valamit mást is játszani. Kimënnek az udvarba, mëgvigyázkodtak. Ott vót egy nagy rakás fehér tök. Azt mondja:

- Hú, ha maguknak nincs családjuk, hát ebból a fehér tökből annyi családjuk lësz, azt së tudják, hogy hová tëgyék!

- Fehér tökbü? - szólt a gazda.

- Bizon ám, ebból lësz a gyerëk.

Èszrevette a katona, hogy itt lehet ám valamit mutykalni. Hát rábeszéte, hogy a hëgy tetejére fõl köll vinni egy tököt, egy jó takarót. Két hétig üljön rajta. Inkább hamarabb lësz, mint a csirke, ott huszonëgy napra van a csirke. A gyerëk két hétre is mëglësz a fehér tökből. Örüt az embër, még az asszony is biztatta.

- No, no, csak eridj föl, meglátod, lesz családunk!

Hát beleégyezett az embër, fölvitte a hëgy tetejire, ráült a tökre, jó láb-helyet csinált. Jó takarót csinált, és mindën nap hozta neki az asszony az eledelt. De azt mondta:

- Nëhogy lëhajoljon, és megnëzze, hogy kel-ë mán a gyerek, mer' akkó ëgurul a tök, és gyerek nem lesz!

Hát örút a katona, hogy ilyen jó helyre kerút, nem is iparkodott vissza. Ëgyszër gondolta magába a katona, már megunja ülni a tököt. Ëgyszër csak lëszáll és lëjön, ittkap mindënt. Elköszönt az asszonytól.

Hát majdnem úgy is történt. Ëgy juhász őrizte a birkákat. És a juhász-nak vót ëgy kis csacsija. Az játëkból ott mëghempërködzött a juhász hátán, oda ütödött a gazdáhó, az fölugrott, a tök kiugrott, ez utána.

- Jaj, édës lelkëm, të vagy az én fiam, én kötöttelek ki tégëdet a tökbül. Ne szaladj sëhova, édës gyerekëm!

Szaladott utána mindënhol, annyira lëzavarta, a lakásuk kapujáig. Az asszony meglátta.

- Nyisd ki, asszony, a kaput, itt az édës kedves szülött gyerekünk!

- Kinyitom, kinyitom, látom, hogy számár vagy.

Kinyitotta, bëzavarták a kiscsacsit. Bëzavarták a kiscsacsit, itt jó módod lësz, mert úgy sincs nekünk családunk.

A katona jól kiélvezte magát két hétig.

- Isten áldja mëg, lëgyetëk boldogok a kisszámárral!

84. A HADIKI LEGÉNYËK

A hadiki legényëk fogadtak, hogy ki mer ëjjel tizenkët órakor bëmënni a temetöbe, és lëszürni ëgy kërëszttët az ő mëgboldogult kollégáiknak. Hát annak idejën nagyon guruzmások vótak – ahogy mesëték nagyapáink.

Hát majd ű.

Fogta a kërëszttët, akkor szürbe jártak, és ëmënt a temetöre. Bëmënt, mëgkereste a sirt, és lëszürta a kërëszttët. De amikor szürta lë a kërëszttët, ahogy lëhajolt, odaszürta a szürnek az alját. Mikor föl akart állni, nem bírt, mëgijedëtt, hogy odafogta a halott, és ott a szíve mëgszakadt, és mëghalt.

Vártak, vártak, nem jött, hát majd csak rëggelre, mikor kivirradt, akkó mertek bëjönni a temetöbe, hát a barátjuk mëg van halva.

Ott volt két hű barát. Mëgbeszëlték, amelik hamarabb mëghal, azt a másik a temetöbe a hátán viszi ki. Hát úgy is történt, az ëgyik mëghalt fiatalon. Igën ám, de mikor ki kellëtt vinni, nem vitte ki. Akkor félt a halottól és a haláltól.

De nem hagyott békít a halott barátja. De kísërte ëjjel, mindig mëgjelënt neki. Ëgy ëjjel föl köllött keljën. Hazajött temetöböl, és a hátára vette, és kivitte a temetöbe. Mikor kivitte a temetöbe, akkor ő is ott mëghalt.

Ezt mesëlték nagyapáink.

85. SÉRÉGÉK SZÁRNYÁN

Hát mikor én gyermek vótam valamikó Bukovinába, elmöntem az erdőbe madarászni. Amint möntem az erdőbe, megláttam egy tölgyfát, egy likat.

Hát fēlmásztam, megróbátam bédugni a kulyakomat. Nem fért bé. Mēgfördútam, bédugtam a fejemet, és mēghallgattam, hol csicsērēgnek a sērégék. Kihúztam a fejemet, bētettem a kulyakom. Kiszēdtem a sērégéket. Jó mēgszorítottam a gatyamadzagot. Bēköttem az ingēmet, mēgraktam a kebelēm sērégévē. Lē akartam ám szōkni a fārú, ha tudtam vóna. Ahogy szōktem lé, ēkezdték a sērégék repūni a kebelēmbe.

Repūtek, vittek-vittek. Éppen a Szucsáván kērēsztū kēllettek, hogy mēnjēnek. Anyámék ott mosták a vásznot, sulykolták a vásznot. Anyám kiabálja:

- Hova repūsz, fiam, hova mész?
- Jaj, visznek a sērégék!
- Húzd ki az ingēdet, fiam!

Kihúztam az ingēt a gatyából, lēhuppantam a Szucsávába. A sērégék elrepūtek. Ha ki nem húztam vóna az ingēt a gatyábú, úgy elvittek vóna, még ma is repūlnék.

